

Onsdagen den 9 december

Kl. 09.00–19.44

§ 1 Anmälan om ersättare

Talmannen anmälde att *Mats Pertoft* (MP) skulle tjänstgöra som ersättare för *Annika Hirvonen Falk* (MP) under tiden den 11 december 2015–6 augusti 2016 i stället för den 21 december 2015–7 augusti 2016 som tidigare meddelats.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Azadeh Rojhan Gustafsson* som suppleant i Europarådets svenska delegation.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i Europarådets svenska delegation
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:238

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:238 Restaurangmomsens sysselsättningseffekt
av *Anette Åkesson* (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 december 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 december 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:239 Nyanlända och arbetsmarknaden
av Sofia Fölster (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 18 december.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan
ändras.

Stockholm den 7 december 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från
Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2015/16:FPM19 Förordning om fiskemöjligheter i Västerhavet 2016
KOM(2015) 559 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2015/16:59 till civilutskottet

2015/16:62 till arbetsmarknadsutskottet

2015/16:64 till trafikutskottet

Skrivelse

2015/16:53 till socialutskottet

EU-dokument

KOM(2015) 593, *KOM(2015) 594*, *KOM(2015) 595* och *KOM(2015) 596*
till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 feb-*
ruari 2016.

KOM(2015) 750 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 feb-*
ruari 2016.

§ 6 Ärenden för bordläggning

Prot. 2015/16:42

9 december

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2015/16:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Trafikutskottets betänkande

2015/16:TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utrikesutskottets utlåtande

2015/16:UU5 Översyn av den europeiska grannskapspolitiken

§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 3 december

UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Punkt 2 (Politikens inriktning)

1. utskottet

2. res. (M)

3. mot. 3048 yrk. 14 (C)

Förberedande votering:

71 för res.

22 för mot.

188 avstod

68 frånvarande

Kammaren biträdde res.

Ewa Thalén Finné (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Votering:

180 för utskottet

69 för res.

32 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 1 M, 34 SD, 19 MP, 18 V, 14 L

För res.: 69 M

Avstod: 19 C, 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU9 Stärkta rättigheter för kollektivtrafikresenärer

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Färdtjänstresor och förbeställda sjukresor)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

263 för utskottet

18 för res.

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 34 SD, 19 MP, 19 C, 14 L, 13 KD

För res.: 18 V

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

SkU8 Beskattning av säkerhetsreserv

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Tillkännagivande med anledning av förslaget om beskattning av säkerhetsreserv)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

248 för utskottet

33 för res.

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 1 SD, 19 MP, 19 C, 18 V, 14 L, 13 KD

För res.: 33 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

SkU13 Vissa frågor på området för indirekta skatter

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

247 för utskottet

34 för res.

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 19 MP, 19 C, 18 V, 14 L, 13 KD

För res.: 34 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Punkt 1 (Konsumentpolitiskt mål för utgiftsområde 18)

1. utskottet

2. res. 1 (KD, M, C, L)

Votering:

128 för utskottet

116 för res. 1

36 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 17 MP, 17 V

För res. 1: 70 M, 19 C, 14 L, 13 KD

Avstod: 34 SD, 2 MP

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 4 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Jakop Dalunde och Magda Rasmusson (båda MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Bostadspolitiskt mål för utgiftsområde 18)

1. utskottet

2. res. 3 (KD, M, C, L)

3. res. 4 (V)

Förberedande votering:

116 för res. 3

18 för res. 4

147 avstod

68 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

147 för utskottet

116 för res. 3

18 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 19 MP

För res. 3: 70 M, 19 C, 14 L, 13 KD

Avstod: 18 V

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:42
9 december

Punkt 3 (Anslag inom utgiftsområde 18)

1. utskottet
2. res. 5 (SD)

Votering:

135 för utskottet

35 för res. 5

111 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 2 M, 19 MP, 18 V, 2 L

För res. 5: 34 SD, 1 C

Avstod: 68 M, 18 C, 12 L, 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Finansiering av och tillgång till geodata)

1. utskottet
2. res. 8 (KD, C)

Votering:

214 för utskottet

32 för res. 8

35 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 69 M, 19 MP, 18 V, 14 L

För res. 8: 19 C, 13 KD

Avstod: 1 M, 34 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Jenny Petersson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Fördelning av pension mellan makar)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)
3. res. 5 (KD)

Förberedande votering:

34 för res. 3

13 för res. 5

234 avstod

68 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:
215 för utskottet
34 för res. 3
32 avstod
68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 19 MP, 18 V, 14 L

För res. 3: 34 SD

Avstod: 19 C, 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:42
9 december

Punkt 4 (Pensionssystemet)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

3. res. 8 (V)

Förberedande votering:

70 för res. 6

18 för res. 8

193 avstod

68 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

161 för utskottet

71 för res. 6

49 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 19 MP, 14 L

För res. 6: 70 M, 1 KD

Avstod: 19 C, 18 V, 12 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Caroline Szyber (KD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Punkt 6 (Mål för kulturpolitiken)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

234 för utskottet

34 för res.

13 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 19 MP, 19 C, 18 V, 14 L

För res.: 34 SD

Avstod: 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

JuU7 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism

Punkt 1 (Det förebyggande arbetet)

1. utskottet
2. res. 1 (M, KD)

Votering:

198 för utskottet
83 för res. 1
68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 19 MP, 19 C, 18 V, 14 L

För res. 1: 70 M, 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Arbetet för att motverka radikalisering)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, KD)

Votering:

179 för utskottet
102 för res. 3
68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 19 MP, 18 V, 14 L

För res. 3: 70 M, 19 C, 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Propaganda för terrorism)

1. utskottet
2. res. 4 (SD)

Votering:

244 för utskottet
35 för res. 4
70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 68 M, 19 MP, 19 C, 18 V, 14 L, 13 KD

För res. 4: 1 M, 34 SD

Frånvarande: 20 S, 15 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Kriminalisering av terrorismresor)

1. utskottet
2. res. 5 (MP, S, V)

Votering:

151 för utskottet

130 för res. 5

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 70 M, 34 SD, 19 C, 14 L, 13 KD

För res. 5: 93 S, 19 MP, 18 V

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Punkt 10 (Hemlig dataavläsning)

1. utskottet
2. res. 11 (M, KD)

Votering:

159 för utskottet

83 för res. 11

39 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 19 MP, 14 C, 18 V, 14 L

För res. 11: 70 M, 13 KD

Avstod: 34 SD, 5 C

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Punkt 11 (Signalspaning)

1. utskottet
2. res. 13 (M, KD)

Votering:

164 för utskottet

83 för res. 13

34 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 19 MP, 19 C, 18 V, 14 L

För res. 13: 70 M, 13 KD

Avstod: 34 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Punkt 13 (Internationella åklagarkammaren)

1. utskottet
2. res. 16 (M, L)

Votering:

197 för utskottet

84 för res. 16

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 34 SD, 19 MP, 19 C, 18 V, 13 KD
För res. 16: 70 M, 14 L
Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Punkt 15 (Åtgärder med pass för att hindra resande)

1. utskottet
2. res. 18 (M, C, L, KD)

Votering:

165 för utskottet

116 för res. 18

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 19 MP, 18 V

För res. 18: 70 M, 19 C, 14 L, 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Punkt 19 (Medborgarskap)

1. utskottet
2. res. 22 (SD)

Votering:

247 för utskottet

34 för res. 22

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 19 MP, 19 C, 18 V, 14 L, 13 KD

För res. 22: 34 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Punkt 21 (Nationella insatsstyrkan)

1. utskottet
2. res. 24 (M)

Votering:

212 för utskottet

69 för res. 24

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 1 M, 34 SD, 19 MP, 19 C, 18 V, 14 L, 13 KD

För res. 24: 69 M

Frånvarande: 19 S, 14 M, 14 SD, 6 MP, 3 C, 3 V, 5 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU1

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning (prop. 2015/16:1 delvis)
föredrogs.

Prot. 2015/16:42

9 december

*Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och
funktionsnedsättning*

Anf. 1 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Vi behandlar i den här budgetdebatten utgiftsområde 10, ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 från Moderaterna. Naturligtvis står vi även bakom våra övriga reservationer. Vi redovisar vårt ställningstagande avseende anslaget i ett särskilt yttrande.

Sverige beskrivs ofta som ett av världens bästa länder att leva i. Men Sverige står inför många utmaningar, inte minst avseende de ökade kostnaderna för sjukfrånvaron. Hur kan ett av världens friskaste länder ha en av världens mest sjukfrånvarande befolkningar?

Det är en stor förlust för individen när sjukdom leder till utslagning från arbetsmarknaden, trots att man inget hellre vill än att arbeta. Att vara en del av arbetslivet förbättrar livsvillkor och delaktighet i samhället. Sjukförsäkringen måste därför ha fokus på återgång till arbete, så långt det är möjligt för den enskilde. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är de ökade sjukskrivningstalen en stor påfrestning på de offentliga finanserna, eftersom antalet arbetade timmar leder till minskade offentliga inkomster och ökade utgifter.

Herr talman! Tilliten till socialförsäkringen som skyddsnet undergrävs om allt fler medborgare lever på sociala ersättningar utan att bidra till välfärdens finansiering. På samma sätt kommer tilliten till systemet att ifrågasättas om den som har rätt till medel ur transfereringssystemet inte får det.

De sociala trygghetssystemen är till sin konstruktion gjorda främst för den som är anställd. Vi moderater anser därför att en översyn måste göras för att öka tryggheten för den som är företagare.

Ersättningsmodellen vid aktivitetsersättning som utgår vid förlängd skolgång bör reformeras så att unga människor inte per automatik får aktivitetsersättning enbart på den grunden att de går i särskola. Detta leder ofta till inlåsnings effekter.

Herr talman! Socialförsäkringsutredningen föreslår i sitt betänkande en rad förbättringar i sjukförsäkringen, inklusive stöd för återgång i arbete. Nu är det hög tid att ett antal av utredningens förslag föreslås av regeringen och förverkligas.

Den kraftiga ökningen av sjukpenningtalet är mycket oroande, och i ljuset av denna ökning ter sig regeringens budgetförslag att som enda land i Europa ta bort den borte tidsgränsen som anmärkningsvärt. Därmed försvinner även möjligheten att delta i det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetslivsintroduktion – ALI som det förkortas.

Herr talman! Jag har respekt för att Socialdemokraterna måste genomföra något av sina vallöften med tanke på alla de hittills brutit. Men med tanke på hur sjuktalen ökar ter sig borttagandet av den borte tidsgränsen snarare som en illa vald vallöftesleverans än en genomtänkt åtgärd.

Det är på sin plats att påminna Socialdemokraterna om hur dåvarande statsminister Göran Persson satte de då skenande sjukskrivningstalen i fokus genom att i budgetpropositionen 2003/04 fastslå en vision om halverade sjukskrivningstal till 2008. Det var en hisnande vision som krävde krafttag, för den ansågs av många som i det närmaste ouppnåelig.

Perssons tidigare socialförsäkringsminister Anna Hedborg uppdrogs att utreda frågan. I korthet levererade hon sitt svar i utredningen våren 2006 och föreslog att tidsgränser måste införas för att styra upp de alltför många passiva långtidssjukskrivningarna, som ofelbart ledde till förtidspensionering och ett liv med endast sjukersättning som inkomstkälla.

Genom att inga tidsgränser fanns för avstämning om hur sjukdom och arbetsförmåga utvecklades blev alltför många sjukskrivna alltför länge. Detta medförde i sin tur att alltför många fall ledde till förtidspensionering utan att någon vinnlagt sig om att utreda arbetsförmågan eller om andra möjligheter stod till buds för att hjälpa. Detta drabbade även många unga människor, som passivt förvisades till utanförskap och bidragsförsörjning för resten av livet.

När utredningen sändes ut på remiss återkom bland annat LO med stöd för förslagen om tidsgränser och tyckte att den bortre tidsgränsen kunde sättas vid 15 månader. I dag, herr talman, är den bortre tidsgränsen satt till det dubbla, det vill säga 30 månader, genom att alliansregeringen i stort genomförde den reform som Anna Hedborgs utredning föreslog. Varför har nuvarande S-regering fullständigt ändrat uppfattning jämfört med 2006?

Till syvende och sist handlar de politiska skiljelinjerna om hur vi ser på sjukdomsbegreppet. Det finns dessvärre sjukdomar som kräver 100 procents sjukskrivning. Men det finns förstås också sjukdomstillstånd som med ny behandling möjliggör arbete på 100 procent av den egna förmågan.

Reformarbetet avseende sjukförsäkringen måste ha ett tydligt fokus på att stärka det friska. Låt inte människor glömmas bort i ohälsosam passivitet!

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen för i sitt slutbetänkande resonemanget att det skulle gå att ta bort den bortre tidsgränsen på lång sikt om rehabiliteringsåtgärderna var säkerställda och effektiva för var och en som behöver dem. Men det som händer nu är att regeringen tar bort den bortre tidsgränsen utan att ha säkerställt att rehabiliteringsåtgärderna finns på plats.

Sjukpenningtalet för kvinnor är 13,5 dagar jämfört med männens, som är 7,2 dagar. Det betyder att i oktober 2015 är kvinnors sjukpenningtal 88 procent högre än männens.

Herr talman! Ökningen i sjukfrånvaro är störst bland kvinnor och tydligast i psykiatriska diagnoser. Det sistnämnda bidrar i sin tur till ökningen i sjukfallslängder eftersom sjukskrivningar med dessa diagnoser i genomsnitt blir betydligt längre. Ökningen sker i alla mått förutom i antalet nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar, som har ett oförändrat värde. För att kunna uppnå sjukpenningmålet måste primärt de berörda myndigheterna definieras och en gemensam handlingsplan tas fram. Försäkringskassans roll och uppdrag måste förstärkas.

Herr talman! Det ökade sjukpenningtalet är en stor utmaning för Sverige, och regeringen saknar svar och skarpa åtgärder för att hejda ökningen. Hälso- och sjukvårdens köer, avsaknaden av ett tydligt uppdrag

för patientens återgång till arbete och regeringens otydlighet avseende vårdval och privata vårdgivare är ett stort problem för Sverige. Dessa faktorer bidrar självfallet *inte* till att människor får snabbare adekvat hjälp att komma tillbaka till arbete.
(Applåder)

I detta anförande instämde Lars-Arne Staxäng (M).

Anf. 2 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Anna Hedborgs utredning har sedan 2006 diskuterats som om vi skulle ha genomfört den precis som den är skriven. Moderaterna har inte en aning om vi hade gjort så. Troligtvis inte. Att ni har lutat er mot denna utredning får stå för er själva.

Menar Lotta Finstorp på allvar att ett visst datum när man inte längre får vara i sjukförsäkringen är det som är helt avgörande för om man blir frisk eller kommer i arbete? Är det inte de insatser som görs för återgång i arbete, anpassande av arbetsuppgifter eller ett nytt arbete som är avgörande? Varför ska man bli fattigare för att bli frisk?

Jag kommer aldrig att förstå det resonemanget, och jag är helt övertygad om att vi socialdemokrater aldrig hade genomfört det. Jag säger det i kammaren i dag, så är det för alltid sagt.

Anf. 3 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Jag är glad att Phia Andersson tar upp frågan.

När LO – socialdemokratiskt rött – lämnade sitt remissvar ville man ha ännu färre månader fram till den bortre tidsgränsen. Jag kan inte spekulera i om ni skulle ha infört det, därför att ni ju förlorade valet, men jag har suttit i Socialförsäkringsutredningen i fyra år och vet precis hur tongångarna har gått där. Vi hade en stor samsyn om att det viktiga för individen är att myndigheterna har nageln i ögat i fråga om tidsgränser för när åtgärder ska sättas in.

Jag förstår inte heller hur ni tänker i fråga om att den bortre tidsgränsen ska tas bort i februari. Hur har ni socialdemokrater säkerställt att rehabiliteringsåtgärderna finns på plats? Riksrevisionen har nyligen lagt fram en rapport där det framgår att de är kritiska till att den bortre tidsgränsen inte fungerar. Hur tänker ni göra framöver?

Det finns också ett förslag i Socialförsäkringsutredningen som handlar om att hälso- och sjukvården ska få ett tydligare uppdrag avseende återgång till arbete. Det hade redan kunnat vara på plats. Vad har hänt med det uppdraget? Hur tänker ni om den frågan?

Jag tänker på alla som har hört av sig till mig som är otroligt tacksamma för att de har fått hjälp att komma tillbaka till arbetslivet. Sedan har den bortre tidsgränsen inte fungerat bra för andra. Men nu lämnar ni dessa människor i passivitet, precis som det var före 2008.

Vilka åtgärder sätter ni in i februari?

Anf. 4 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Lotta Finstorp vet att det har lagts fram ett paket med många punkter för att förbättra möjligheten till rehabilitering och återgång till arbete. Men det är inte bara individens ansvar. Arbetsgivaren har också ett ansvar. Vi vet att ohälsan ökar på grund av stress i arbetsmiljön och så

Prot. 2015/16:42
9 december

*Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och
funktionsnedsättning*

vidare. Det finns många olika delar. Men vi får den ena rapporten efter den andra som visar att de åtgärder som ni själva har vidtagit inte har varit verkningsfulla. Det är kanske därför resultatet är så skralt.

Ett resultat är att vid den bortre tidsgränsen och i övergången till arbetslivsprövning blir ersättningen sämre för många människor. En del får ingen ersättning alls utan är hänvisade till försörjningsstöd eller att bli försörjda av anhöriga.

Är det ett datum som gör att människor blir friska och återgår till arbete? Vi tar bort datumet, inte åtgärderna som kan hjälpa människor till arbete. Svara mig på frågan. Tror Lotta Finstorp att det är ett datum som gör människor friska?

Anf. 5 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Om datumet är något man ska fixera sig vid undrar jag hur det kommer sig att ni vill ha kvar de andra tidsgränserna. Det handlar om att den enskilde ska kunna sätta press på sina myndigheter. Det är Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och arbetsgivaren. Nu finns ingenting kvar. Efter det att ni har tagit bort den bortre tidsgränsen kommer det att se precis likadant ut som det gjorde 2006 när människor stoppades in i statistik i stället för att vara inkluderade i samhället.

Det vi ser är att de psykiska ohälsotalen ökar, framför allt i kontaktyrken inom offentlig sektor. Ni styr i nästan alla landets kommuner och landsting. Vad säger Phia Andersson till sina kommunalråd? Det är där de stora problemen finns.

Nu kommer kommunerna och landstingen också att glömma bort de anställda som är hemma, frånvarande och sjuka i utbrändhet på grund av att det finns för lite resurser i kommunerna. Det handlar mycket om ledarskap. Den offentliga sektorn har inte det ledarskap som den förtjänar.

Jag har många motfrågor till Phia Andersson, och jag ser fram emot att höra hennes anförande. Vad säger ni till de människor som inte kommer att kunna ställa de krav som individerna har kunnat göra när de har börjat närma sig gränsen? Varför tar ni inte bort de andra tidsgränserna när ett datum är tydligt eller definierbart? Varför är det bara det bortre datumet som är problemet?

Anf. 6 LINUS BYLUND (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att ställa mig bakom Sverigedemokraternas särskilda yttrande och yrka bifall till reservation 4.

Det är kanske en aning okonventionellt att ägna inledningen till en sådan här debatt åt att prata om arbete, även om föregående talare var inne på samma ämne fast med en annan infallsvinkel. Men jag tänkte göra det i alla fall.

Precis som flera talare var inne på då vi debatterade ett annat utgiftsområde häromdagen är arbete själva grunden till att det finns någon välfärd över huvud taget. Det känns nästan lite larvigt att behöva säga det, men det behövs tydligen. Villfarelsen att det finns en stor aldrig sinande kassa att ösa pengar ur tycks tyvärr spridas alltmer i vårt land bland såväl politiker som opinionsbildare. Men så är det alltså inte. Det finns ingen sådan kassa.

Därför behöver Sverige och alla andra nationer och statsbildningar som vill hålla sig med någon typ av välfärd medborgare som arbetar och betalar skatt. Ju högre ambitioner rörande välfärden, desto viktigare är arbetet.

Samtliga Sveriges politiska partier har, åtminstone i en internationell jämförelse, väldigt höga ambitioner för välfärden. Så är det faktiskt. Även om vi träter i den här kammaren, i våra utskott och på andra ställen har vi fortfarande allesammans relativt höga ambitioner för vårt lands välfärd.

Sverigedemokraterna håller välfärden högt. Jag läser en kort passus ur avsnittet om välfärd i vårt principprogram:

”Att själv leva i överflöd utan att bistå grannar och landsmän som lider nöd är moraliskt förkastligt. Stora klassklyftor och sociala orättvisor hotar tryggheten och sammanhållningen, riskerar att slita isär nationen och måste därför motverkas. Samtidigt är det viktigt att poängtera att en alltför långtgående fördelningspolitik också kan få negativa konsekvenser. I ett företagavänligt och tillväxtorienterat samhälle måste det löna sig att utbilda sig, arbeta och ta risker.”

Det är bland annat denna utgångspunkt som ligger till grund för vår största satsning inom det utgiftsområde som vi debatterar i dag.

Klyschan är så sliten att den nästan riskerar att falla sönder när jag uttalar den; jag vet det. Men den är ganska talande, så jag säger den ändå: Dagens små företag blir morgondagens stora företag och arbetsgivare.

Att små företag i färd med att växa och nyanställa är extra känsliga för den ekonomiska risk det innebär att anställa någon med bräcklig hälsa eller någon med ett funktionshinder som kan innebära större sjukfrånvaro är ett faktum. Ju hårdare konkurrens och ju snävare marginaler, desto högre tröskel in för den som av olika skäl har varit eller är sjuk på något sätt.

Sverigedemokraterna vill ta bort den tröskeln. Vi vill se en reform av sjuklöneansvaret så att varje företag får dra av sjuklönekostnader för upp till nio genomsnittliga anställda. På så sätt tar staten över en mycket stor del av den ekonomiska risken med att anställa människor som har en sjukdomshistoria, människor som kanske mest av alla är i behov av att komma in på arbetsmarknaden.

Reformen skulle gälla alla företag men, som alla förstår, primärt gynna mindre företag som växer samt såklart gynna såväl samhället som alla de människor som med förslaget får en lägre tröskel in på arbetsmarknaden.

Herr talman! Jag vill runda av med att tala mig varm för innebörden av reservation 4, vård av närstående. För lika mycket som jag tycker att samhället ska finnas där när till exempel en äldre människa behöver hjälp med ett läkarbesök eller liknande, lika mycket tycker jag att det är behjärtansvärt och välkommet att en närstående bistår med detta när förhållandena så tillåter. Jag ser fram emot den dag detta förslag vinner riksdagens gehör och vi kan få till ett sådant system.

Anf. 7 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Jag läser i det här betänkandet att det går bra för Sverige. Det är fler som arbetar, och företagen vill anställa. Den socialistiska vänsterregeringen slår sig för bröstet och säger att det är regeringen Löfvens förtjänst.

Helt plötsligt har man glömt att man har stått här och beklagat sig över att man under hela 2015 har varit tvungen att styra Sverige med Centerpartiets och alliansregeringens budget. Nu skulle man se fram emot att få styra med sin egen budget och vänsterkamraternas bifall.

Nu, herr talman, ska alla få höra skillnaden mellan alliansregeringens budget och Löfvenregeringens vision om framtiden i Sverige.

Regeringen skriver i sin egen budget att arbetslösheten kommer att öka med 24 000.

Centerns vision är en helt annan. Den är att Sverige ska bli ett av världens mest framgångsrika länder ekonomiskt och att det ska vara möjligt för alla att arbeta och utvecklas – något som S tydligen inte ställer upp på.

Ett viktigt skäl till att jag säger att S-regeringen inte ställer upp på detta är att man föreslår borttagandet av den bortre tidsgränsen, som vi har hört tidigare här i dag. Människor ska återigen glömmas bort, och sjukskrivningarna får vara hur länge som helst utan att något händer.

Detta är för mig och Centerpartiet skrämmande. Det är en människosyn som jag inte ställer upp på. Vi måste väl med all vår makt göra allt vi kan för att hjälpa människor tillbaka till ett arbete, för att stödja och hjälpa varje enskild människa tillbaka till ett yrkesliv.

Socialdemokraterna säger helt enkelt: ”Du är kass. Dig vill vi inte satsa på.”

Till råga på allt bryter de en överenskommelse. Ni kommer väl ihåg, allihop, att regeringen Löfven har ”sträckt ut händer” och velat samarbeta. Av det har det inte blivit någonting, kan jag säga – tvärtom.

Lyssna nu! I Socialförsäkringsutredningen, som Lotta Finstorp nämnde här tidigare, var vi väldigt måna om att komma överens om att ta bort den bortre tidsgränsen – om tidigare rehabilitering fungerade och de tidigare kontrollerna i rehabiliteringskedjan blev verklighet.

I betänkandet står det faktiskt så här: ”Vidare ska den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen ersättas av en regelbunden kontroll där Försäkringskassan med högst ett halvårs mellanrum utreder den sjukskrivnes arbetsförmåga, behov av arbetslivsinriktad rehabilitering eller om det är motiverat att bevilja en sjukersättning.”

”Regeringens beredning av förslagen bör avvaktas”, står det också.

Nu, precis just nu, tänker regeringen ta bort den bortre tidsgränsen utan att avvakta någon form av tidigare rehabilitering eller se att det blir ett resultat av detta.

Då säger Försäkringskassan, regeringens egen myndighet, att det blir längre sjukfall och dessutom kostar staten mer om man tar bort den bortre tidsgränsen.

Värst menar jag ändå att det är för den enskilda människan. Glöm inte bort att det handlar om människor – sjuka människor, kvinnor och män – som behöver hjälp och stöd för att komma tillbaka till ett yrkesliv! Är man sjukskriven får man sämre ekonomi än om man arbetar och sämre ekonomi också i framtiden.

I den nuvarande lagstiftningen står det att Försäkringskassan har ett samordnings- och tillsynsansvar för rehabilitering som bland annat innebär att se till att rehabiliteringsbehov upptäcks tidigt och att initiativ och insatser sätts in utan onödig fördröjning. Stödet ska ges för att underlätta för den försäkrade att få kontakt med andra rehabiliteringsorgan. Vidare ska arbetsgivarna fullfölja sitt rehabiliteringsansvar.

Vad får er i den vänsterstyrda socialistregeringen att tro att det skulle gå fortare att genomföra detta om man i dag bestämmer att den bortre tidsgränsen ska tas bort? Vad får er att tro att det ska hända över en natt?

Försäkringskassan har haft problem med att göra tidigare insatser och samverka med arbetsgivarna och Arbetsförmedlingen. Det har ISF konstaterat.

Varför gör man ingenting åt deras rekommendationer om att förbättra rehabiliteringskedjan och se till att det som är uppgiften genomförs? Jag och Centerpartiet anser att vi har myndigheter för att deras utvärderingar och förslag till förbättringar ska lyssnas på.

Försäkringskassans egen analytiker, Anton Färnström, säger i dag att det inte är de korta sjukskrivningarna som gjort att sjuktalen har ökat. Då finns det väl anledning att ha en bortre gräns som medverkar till att man äntligen får möjlighet att avgöra om personen ska gå tillbaka till arbetslivet eller ha sjukersättning. Så, mina vänner, ta inte bort den bortre tidsgränsen. Någonting borde ni väl ha lärt er i Rosenbad under den tid ni suttit där.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 6, som handlar om sjukersättningen till företagare. Det viktigaste av allt är att möjliggöra för personer att arbeta, och då är det viktigt att stödja arbetsgivarna på alla sätt. I det sammanhanget är det viktigt att inse att vi inte ska gå tillbaka till ruta ett, som regeringen föreslår, det vill säga ge rehabiliteringspengarna från landstingen till Försäkringskassan för att de ska kunna köpa försäkringsmedicinska utredningar. Det är inte bra, för det är landstingen som ska medverka till att man får rehabilitering och insatser, inte Försäkringskassan.

Herr talman! Med det vill jag yrka bifall till reservation 6.
(Applåder)

Anf. 8 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker, Solveig Zander, att det är ganska förmätet att här ta upp Stefan Löfvens brutna löften om överenskommelser. Jag vill minnas att Centern på sin stämma ställde sig bakom decemberöverenskommelsen, och 14 dagar senare bröt man den. Man ska nog akta sig för att tala om brutna överenskommelser.

Tror Solveig Zander på det hon säger, att ytterligare 24 000 människor skulle bli arbetslösa om man tog bort den bortre parentesen? Om man tar bort ett datum som gör att människor får mindre i plånboken, om man tar bort ett datum när man mycket väl kan sätta in insatser långt före det datumet, varför då vänta så länge? Varför gör man inte insatser långt tidigare för dem som behöver dem? Det kan visa sig långt tidigare att en person inte har möjlighet att komma tillbaka på grund av det som han eller hon har drabbats av.

Det är mycket märkligt att sjuka människor ska vara mer motiverade att gå till arbetet om de får mindre i plånboken, medan de som har arbete är mer motiverade att gå dit varenda dag om man sänker skatten och ger dem mer pengar i plånboken. Jag förstår inte logiken.

Anf. 9 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det är oerhört intressant att lyssna på Phia Andersson när hon säger att brutna löften inte är någonting att ta upp i det här sammanhanget.

Vi deltog i fyra år i en utredning. Syftet med utredningen var att vi skulle göra sjukförsäkringen bättre, att vi skulle hjälpa människor tillbaka till ett yrkesliv, att varje enskild människa skulle veta att vi från staten ställde upp för att hjälpa dem att komma tillbaka. Vi förhandlade, och vi gick med på att ta bort den bortre gränsen ifall den tidigare rehabiliteringskedjan fungerade.

Dagens lagstiftning säger att en första insats ska göras efter 91 dagar, sedan efter 181 dagar och slutligen efter ett år. Det fungerar inte. Det var därför vi kom överens om att det var viktigt att se till att de tidigare rehabiliteringsinsatserna fungerade innan man tog bort den bortre gränsen.

Nu tar ni bort den, men det kan väl inte få Phia Andersson att tro att situationen kommer att ändras över en natt. Nej, det behövs andra åtgärder för att det ska bli möjligt, men dem genomför ni inte.

Jag vill också säga att en sjukskrivning alltid leder till sämre ekonomi, medan ett arbete alltid leder till bättre ekonomi. Därför är det viktigt att hjälpa människor tillbaka till ett arbetsliv och inte förlänga sjukskrivningarna mer än nödvändigt.

Anf. 10 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Det är märkligt att Solveig Zander säger ”över en natt”. Ni tror, Solveig Zander, att över en natt ska förutsättningarna bli mycket bättre. Så är det med den bortre parentesen. Över en natt ska det hända.

Antalet sjukskrivningar hade börjat gå ned innan Alliansen kom till makten. Redan 2004–2005 kunde man se det. Däremot är det intressant att konstatera att sedan 2010, alltså under hela förra mandatperioden, ökade sjukskrivningarna, trots den bortre parentesen.

Remissvaret säger att det ökar kostnaden för staten, men då tar man inte med i beräkningen att det ökar kostnaderna för kommunerna om människor får gå över till försörjningsstöd. Vad är det som gör att det skulle vara bättre? Det kanske är bättre för staten, men det är inte bättre för samhället och för individen. Det är precis det vi har sett, och därför ser förslaget ut som det gör.

Den bortre parentesen har ingen effekt. Den skapar bara oro, ger ekonomisk otrygghet och gör människor illa.

Anf. 11 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag, Centerpartiet och Alliansen vill inte göra människor illa. Det var därför vi medverkade till att genomföra sjukförsäkringsreformen. Vi ville hjälpa människor tillbaka till ett yrkesliv så fort som möjligt. Därför kom rehabiliteringskedjan till.

Anna Hedborg, socialdemokrat, var så förständig att hon insåg det. Hon förstod också att det är viktigt med en bortre tidsgräns, att det är viktigt att vara tydlig mot människor och säga att om de inte fått hjälp tidigare, om ingen sett dem tidigare, ska det ske då. Därmed hamnade, herr talman, flera personer i en ohållbar situation när de kom dit. Av det skälet ändrade vi lagstiftningen. Vi möjliggjorde för människor som hade behov av en längre sjukskrivning att få det efter de 914 dagarna.

Den möjligheten finns i dag, men det är de tidiga åtgärderna vi ska göra någonting åt. Vi ska stötta och hjälpa arbetsgivarna så att de kan ta tillbaka personer tidigare. Vi ska ge vården större möjligheter och ett tydligare uppdrag att hjälpa till med rehabilitering. Det är det viktiga. Den bortre

tidsgränsen bara förlänger plågan för människorna, och jag som centerpartist vill inte förlänga plågan för någon.

Anf. 12 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L):

Herr talman! Alla kan vi någon gång drabbas av sjukdom eller skada. Då är det extra viktigt att det finns en trygghet så att den enskilde kan få ekonomisk ersättning ifall den har en sjukdom eller skada som gör att den inte kan utföra sitt arbete. Däremot innebär inte alla sjukdomar eller skador att man är borta från jobbet.

Vi människor mår bra av att vara efterfrågade och behövda. Arbete innebär att individen har en inkomst men också att man har struktur i vardagen, att man befinner sig i ett sammanhang och att någon frågar efter en om man inte är där.

Vi har många som hamnar i utanförskap, och tidigare var det ännu fler. De gick år ut och år in i sjukskrivning och sjukersättning utan att något hände.

De som är så sjuka och skadade att de inte kan utföra ett arbete ska självfallet ha möjlighet till sjukskrivning, men vi har en skyldighet att hjälpa människor att komma tillbaka till arbete, om så är möjligt. Många kan och vill arbeta. Om det så bara är några timmar i veckan ska det vara möjligt. Som individ ska man få det stöd och den hjälp man behöver för att klara av att komma tillbaka till arbetslivet.

Alliansregeringen införde en bortre tidsgräns i sjukförsäkringen. Vi gjorde det inte för att vi tror att alla blir friska när tidsgränsen inträder. Vi gjorde det för att vi vet att det behövs en ordentlig avstämning där individen får det stöd och den hjälp den behöver för att om möjligt komma tillbaka till arbetslivet.

Innan detta gjordes var det väldigt många människor som gick år ut och år in utan att få den hjälp och det stöd de behövde för att återgå i arbete. Ditt vill vi inte igen. Det är slöseri med resurser, både med den enskildes välmående och med ekonomin.

Alla har rätt att få stöd och hjälp och att känna att de är behövda i samhället. Men om utredningen kommer fram till att man fortfarande saknar arbetsförmåga ska man självfallet ha möjlighet att omförsäkras.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen kom fram till att tidsgränserna inte ska tas bort förrän vi har andra fungerande uppföljningsverktyg på plats. Det var vi överens om. Drygt ett halvår senare verkar regeringen ha glömt bort överenskommelsen och vill ta bort tidsgränsen utan att ersätta den med någon annan form av uppföljning och utvärdering för att hjälpa den enskilde. Tyvärr kommer vi att få en återgång till tidigare system där den enskilde glöms bort och inte får det stöd och den hjälp som vi i Liberalerna anser att den har behov av och rätt till.

Hälso- och sjukvården behöver konkreta verktyg för att patienten ska kunna bibehålla och återfå sin arbetsförmåga. Därför tycker vi att det är bra att man arbetar mer med att utveckla Finsam och fortsätter att ge dem större engagemang och frihet. Därför välkomnar vi det som regeringen anslår.

Sjukförsäkringen ska vara en hjälp när individen på grund av sjukdom eller skada har arbetsoförmåga. Men vi i Liberalerna anser inte att den ska falla ut om någon väljer att göra en så kallad skönhetsoperation som inte

Prot. 2015/16:42
9 december

*Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och
funktionsnedsättning*

är medicinskt betingad. Därför vill vi att regeringen utreder detta och återkommer med ett förslag där dessa sjukskrivningar inte belastar arbetsgivaren eller staten. Alla individer har självfallet rätt att välja att göra dessa ingrepp, men då ska de själva stå för kostnaden fullt ut.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 10. I övrigt hänvisar jag till Liberalernas särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 13 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill påminna Emma Carlsson Löfdahl om att sjukskrivningarna hade börjat gå ned. Man vidtog åtgärder när man såg vilken utveckling det var. Det var inte alls så att man startade vid något skräckscenario så som det har spelats upp om och om igen. Jag har hört det hela tiden.

Det var faktiskt så att man började få bukt med det, och nedgången fortsatte ända fram till 2010. Sedan hände något. Trots den bortre parentesen, trots alla tidsgränser och trots alla goda intentioner hos den förra regeringen hände något – det började gå upp. Sjukskrivningarna ökade igen och har ökat sedan dess.

I fyra års tid hade ni möjligheten att göra något, men jag såg inga åtgärder. Nu helt plötsligt ska allt hända bara för att man tar bort ett datum som man ser inte har någon effekt.

Varför ska man vänta så länge innan man gör alla de insatser som det pratas om? Varför ska man vänta? Varför kan man inte ta bort ett datum som gör människor fattigare och skapar mer oro? Om man är trygg under rehabiliteringen skapas bättre förutsättningar för rehabilitering och insatser.

Varför vänta?

Anf. 14 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L) replik:

Herr talman! Jag är beredd att hålla med Phia Andersson om en hel del. Vi vet att sjukskrivningarna fluktuerar fram och tillbaka och går upp och ned. Tyvärr har vi inte alltid svaren. Vi vet också att vi hjälpte till att se till att man genom att sätta in stödinsatser och jobba med rehabiliteringen fick möjlighet att minska sjukskrivningarna.

Att minska sjukskrivningarna handlar inte om att rätta till siffror i statistiken, som vi har sett tidigare. Det handlar om att vi vill värna den enskilda människan, att den ska känna sig behövd och få den hjälp och det stöd den behöver för att komma tillbaka i arbete.

Jag tror inte att den bortre tidsgränsen löser allt. Jag tror inte att den är frälsningen. Men jag tror att den är en del i detta, och jag är inte beredd att hålla med om att den inte har gjort någon nytta.

Vem som har rätt får väl framtiden utvisa.

Anf. 15 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag är glad om vi är överens om att den kanske inte har den effekt man trodde. Nu har man prövat, och man har sett det.

Jag har i tio års tid arbetat med samordning mellan myndigheter och sett vilken effekt det har när man samlar resurser för den enskilde individen, ger stöd i rehabiliteringen, gör snabba insatser och ser till att människor får nya möjligheter.

Om Emma Carlsson Löfdahl visste till hur många jag har kunnat säga: Hej då, och grattis till det nya jobbet! Det är människor som har varit sjukskrivna länge. Jag vet vad som kan ha effekt – jag har sett det, och jag har glatt mig med dessa människor. Kom inte och säg att ett datum skulle ha det! Jag är beredd att strida för att det ska bort. Jag vet att det är fel, jag vet att det finns andra möjligheter och jag vill se människor gå ut i ett nytt yrkesliv om de inte kan gå tillbaka till det de hade.

Men kom ihåg en sak, som inte har nämnts av någon i denna debatt, nämligen arbetsgivarens ansvar för att personer kanske blir sjuka. Den delen är oerhört viktig att ha med sig i det fortsatta arbetet.

Anf. 16 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L) replik:

Herr talman! Jag har en helt annan erfarenhet. Jag har en erfarenhet av att i elva år vara sjukskriven och ha sjukersättning. Jag vet hur det är att vara bortglömd. Jag vet hur det är att gå år ut och år in och inte få någon hjälp och inte få något stöd. När sjukskrivningen eller sjukersättningen gick ut vet jag hur man fick ett brev hem i brevlådan där man skulle fylla i sina uppgifter. Man kopierade det man hade sedan sist. Man bad om ett nytt läkarintyg. Sedan förlängdes sjukskrivningen.

Jag vet hur det känns att inte få den hjälp och det stöd som behövs för att komma tillbaka. Jag önskar ingen annan den erfarenheten. Jag vill att vi ska ha en fungerande rehabilitering med fasta tidsgränser, så att varje enskild individ får den hjälp som individen har rätt till.
(Applåder)

Anf. 17 ARON MODIG (KD):

Herr talman! I början av 2000-talet hade Sverige bland de högsta sjukskrivningstalen i världen. Trots att folkhälsan på det stora hela var god var fler än 700 000 personer antingen sjukskrivna eller förtidspensionerade. Gruppen förtidspensionerade utökades med 140 personer om dagen, av vilka en alltför stor andel var unga. Bara runt 1 procent av dem återvände till arbetslivet. Samtidigt visste bara hälften av de långtidssjukskrivna vem som var deras kontaktperson på Försäkringskassan. Nästan ingen rehabilitering erbjöds.

Det som inte gjorde saken bättre var att flera undersökningar visade att många långtidssjukskrivna själva kände att de kunde arbeta och bidra – om de bara fick stöd och hjälp.

En hög sjukfrånvaro innebär stora samhällskostnader. Men den får också allvarliga konsekvenser för de enskilda som drabbas. Bakom siffrorna, bakom statistiken – i början och mitten av 2000-talet såväl som i dag – döljer sig människor som alltför ofta har förlorat hoppet om en bättre framtid, med en känsla av att ha lämnats därhän, trötta på att inte vara en del av en arbetsgemenskap och inte kunna vara med och bidra på det sätt de ville – utöver att sjukskrivningen förstås innebär ett avbräck rent privat-ekonomiskt.

Herr talman! Konsekvensen av den situation som rådde 2006 blev att alliansregeringen genomförde flera viktiga reformer. En rehabiliteringskedja infördes i syfte att säkerställa att sjukskrivna skulle få en kontinuerlig kontakt och ett tidigt individuellt stöd. Regelbundna avstämningstidpunkter sattes in för att underlätta planeringen av rehabiliteringsåtgärder och för att man kontinuerligt skulle kunna bedöma arbetsförmågan.

Insatserna understöddes av en rehabiliteringsgaranti och en utvecklad företagshälsovård. Personer med sjuk- eller aktivitetsersättning fick ökade möjligheter att pröva på att arbeta eller studera. Dessutom fick landstingen en sjukskrivningsmiljard för att prioritera att sjukskrivna fick den vård de behövde. Stora satsningar gjordes även på psykiatrin och kömiljarden.

Målet med den samlade politiken var tydligt. Snabba insatser vid sjukskrivning, individuellt stöd och kontinuerlig uppföljning med fokus på rehabilitering skulle leda till att människor så fort som möjligt kunde lämna sjukskrivningen och återgå till arbetsplatsen och vardagen.

Herr talman! Tyvärr ser vi nu hur utvecklingen åter går åt fel håll. Samtliga ohälsomått pekar mot en ökad sjukfrånvaro, och inflödet av nya sjukfall fortsätter att öka. Häromveckan kom en rapport från Försäkringskassan som deklarerade att inget tyder på att ökningen av sjukfrånvaron är på väg att brytas. Enligt regeringens egen prognos kommer kostnaderna för sjukpenning och rehabilitering att öka med 12 miljarder kronor fram till 2018. Försäkringskassan säger nu att regeringens mål att minska sjukpenningtalet från 10,3 till 9 dagar inte ser ut att kunna nås. I stället pekar myndighetens prognos på att sjukpenningtalet år 2020 hamnar på 13 dagar.

Orsakerna till att sjukfrånvaron nu ökar är flera, och det är nog fel att kasta den bollen åt något politiskt håll. Ökningen av sjukfrånvaron finns inom samtliga diagnoser, men den är extra kraftig inom de psykiatriska. Dessutom fortsätter längden på sjukfallen att öka.

Kristdemokraterna känner en stark oro inför den här utvecklingen, inte minst då regeringen verkar ha fokus på att möta de utmaningar vi ser med helt fel åtgärder.

Herr talman! Vi motsätter oss regeringens förslag om att slopa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, det arbetsmarknadspolitiska programmet och arbetsintroduktion, eftersom de har gett människor en ny möjlighet efter en lång tids sjukskrivning.

Nu ser vi en risk för att historien upprepar sig, att vi vrider tillbaka klockan till en tid då långtidssjukskrivna vändes ryggen och då långa, passiva sjukskrivningar inte kombinerades med vare sig några rehabiliteringsinsatser eller någon regelbunden kontakt med Försäkringskassan.

Herr talman! De beräkningar som regeringen själv redovisar i budgetpropositionen pekar på att slopandet av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen kommer att leda till ungefär 7 000 fler pågående sjukfall i slutet av 2016. Enligt Försäkringskassan, IFAU, Saco, Arbetsförmedlingen med flera remissinstanser kommer det även att leda till att de långa sjukfallen ökar ytterligare. Det är oroväckande, eftersom vi vet att ju längre en sjukskrivning pågår, desto sämre chans har den enskilde att komma tillbaka.

Dessutom riskerar förslaget – enligt till exempel Inspektionen för socialförsäkringen och IFAU – att minska de incitament som i dag finns för både myndigheter och enskilda att sätta in kraftfulla insatser för att möjliggöra återgång till arbete.

Regeringen har med andra ord bestämt sig för att driva en politik som de själva, tror jag, vet kommer att öka sjukskrivningarna, och de gör det vid en tidpunkt då kostnaderna redan beräknas öka kraftigt. Samtidigt presenteras stora skattehöjningar på jobb och tillväxt som ytterligare höjer trösklarna in till arbetsmarknaden. Det är helt enkelt fel väg att gå.

Herr talman! Låt mig även säga något om det förebyggande arbetet, som förstås är en annan av de stora utmaningarna på detta område. Kristdemokraterna vill betona att det förebyggande arbetet måste ses i ett långsiktigt och brett perspektiv. Det räcker helt enkelt inte att bara fokusera på arbetsplatsen och de problem som uppstår och kan uppstå där.

Vi behöver föra en politik som bidrar till att minska stressen men också till att skapa goda förutsättningar för en förbättrad folkhälsa. Möjligheterna för var och en att få ihop sitt eget livspussel påverkas förstås av den förda politiken inom flera olika områden.

För majoriteten av den svenska befolkningen handlar det om att ha ett ökat ekonomiskt handlingsutrymme. För detta krävs sänkta skatter, inte minst för låg- och medelinkomsttagare. För exempelvis småbarnsföräldrar handlar det om valfrihet i barnomsorgen, så att dagens stressade föräldrar och barn kan få mer tid med varandra och kombinationen av föräldraskap och arbetsliv underlättas.

Tyvär ser vi här att regeringen går åt motsatt håll och i stället genomför förslag som minskar enskildas och familjers handlingsutrymme.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag påpeka att vi i Kristdemokraternas budget avsätter en halv miljard kronor årligen till landstingen i syfte att uppnå kvalitativa resultat avseende förebyggande och rehabiliterande insatser. Skälet till det är dels att det behövs insatser för att minska den ökande sjukfrånvaron, dels att vi vill medverka till ett mer förebyggande och rehabiliterande synsätt inom hela hälso- och sjukvården, vilket vi tror på sikt leder till ett bättre resursutnyttjande.

Med det vill jag hänvisa till Kristdemokraternas särskilda yttrande och yrka bifall till vår reservation 3 i betänkandet. Vi står förstås även bakom våra övriga reservationer, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till dem här i kammaren.

(Applåder)

Anf. 18 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Aron Modig för detta inlägg. När jag har lyssnat på debatten så här långt tycker jag dock att det krävs en viss hyfs i denna debatt.

Det är slående att ni hela tiden återkommer till det som jag skulle beskriva som den absolut mest misslyckade åtgärd i den rehabiliteringskedja och den omlagda sjukförsäkringspolitik som Alliansen införde.

Faktum är att vi år efter år sedan den borte tidsgränsen trädde i kraft år 2010 har sett hur sjuktalet har ökat utan att alliansregeringen vidtog några som helst åtgärder för att dämpa detta. Samtidigt som sjuktalet ökade med 50 procent mellan 2010 och 2014 lyckades den tidigare alliansregeringen utförsäkra över 100 000 individer ur sjukförsäkringen. Det hade varit gott och väl om de hade kommit tillbaka till arbetsmarknaden. Med både ni och jag vet att det inte är sanningen. 80 procent har återgått till försäkringen igen som nya sjukfall. Många har utförsäkrats två gånger, och en hel del har varit på väg att utförsäkras en tredje gång. Det är dessa kvinnor som ni talar så varmt om som nu snurrar runt i försäkringen – fattigare och fortfarande sjuka. Det är ett siffertrixande som har inneburit att ni har dolt långa sjukfall. Ni har utförsäkrat dessa personer och sedan plockat in dem i statistiken som nya sjukfall.

Självklart kommer därför de långa sjukfallen att öka när vi tar bort den bortre tidsgränsen. Det beror på att vi från den här regeringens sida inte tänker siffertrixa utan faktiskt göra skillnad på riktigt.

Anf. 19 ARON MODIG (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar ministern för inlägget och frågan. Det stämmer att sjukskrivningstalen ökade under förra mandatperioden. Det är statistik så att säga, och det är svart på vitt.

Jag skulle ändå vilja säga att de insatser som alliansregeringen gjorde under sina mandatperioder hade effekt – rehabiliteringskedjan och de fasta avstämningarna gentemot arbetsmarknaden. Inte minst fick dessa människor en fast kontakt med Försäkringskassan. Den enskilda fick helt enkelt en känsla av att inte vara bortglömd. Det fanns en regelbunden uppföljning. Detta är viktigt, och jag menar att det har haft effekt på sjukskrivningarna. Men denna känsla är också viktig för den enskilda.

Nu har vi en situation där sjukskrivningarna är på väg upp. Jag sa i mitt anförande att jag inte tycker att denna boll så att säga ska kastas i politiskt avseende från sida till sida. Men vi har de facto en situation där sjukskrivningarna ökar. Då tycker jag att vi ska fundera på hur vi kan göra någonting åt det.

Den huvudsakliga åtgärd som regeringen vidtar är att ta bort den bortre tidsgränsen. Då är frågan: Hur leder det till att sjukskrivningarna minskar? Regeringen säger själv att det leder till en viss ökning av antalet sjukskrivna. Flera remissinstanser är också kritiska.

Min fråga tillbaka till socialförsäkringsministern är: Hur leder detta till en bättre situation?

Anf. 20 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Aron Modig för detta. Nu känns det som om vi är på väg att kunna hyfsa denna debatt något.

Sanningen att säga, som sagt, tror jag inte att vi ska kasta dessa siffror på varandra i någon del. Sanningen är att när vi senast hade en uppgång vidtog regeringen Persson kraftfulla åtgärder 2003. Det var ett halveringsmål och ett elvapunksprogram. Det var också medfinansiering. Det innebär att när alliansregeringen tog över hade sjuktalen sjunkit ganska radikalt. Detta accentuerades sedan delvis av de reformer som också alliansregeringen införde. Vi har nu valt att behålla en del av dem, nämligen de delar av rehabiliteringskedjan där det faktiskt görs en prövning. Det görs inte vid den bortre tidsgränsen, utan där åker man bara ut.

Jag måste verkligen påpeka att regeringen inte bara tar bort den bortre tidsgränsen. För två månader sedan presenterade regeringen ett brett åtgärds paket inom sju olika områden – flera av dem har lyfts fram här i dag – med 25 olika åtgärds punkter. De handlar om alltifrån det förebyggande, till arbetsgivarnas ansvar, till förstärkningar av hälso- och sjukvården och till förstärkningar på Försäkringskassan för att man ska kunna göra prövningar vid de tidiga tidsgränserna.

Jag förstår därför inte riktigt vad företrädarna för de borgerliga partierna talar om. Mycket av detta vilar dessutom på den parlamentariska socialförsäkringsutredningen som vi båda har varit delaktiga i.

Men vi som regering kommer inte att stå kvar vid den åtgärd från alliansregeringen som var den absolut mest misslyckade, där man försatte människor i fattigdom och inte bidrog till att göra människor friskare utan som snarare handlade om ett siffertrixande. Den här regeringen vill göra skillnad på riktigt för de människor som är sjuka.

Anf. 21 ARON MODIG (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar återigen socialförsäkringsministern för inlägget.

Det stämmer att regeringen vidtar en del åtgärder. Men jag vidhåller att mest fokus i debatten ligger på den förändring som görs med den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, och det är det som framhålls mest från regeringen.

Visst ser vi att detta kommer att leda till längre sjukskrivningar. Jag menar att det är fel väg att gå. Det är fel alternativ att välja i en tid när vi redan har en uppåtgående trend i fråga om sjukskrivningarna.

Jag vänder mig också mot det som ministern gör gällande om att införandet av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen skulle ha varit den mest misslyckade åtgärden. Jag håller inte med om det. Man blir inte frisk över en natt bara för att det sätts upp en tidsgräns. Naturligtvis är det så. Men det medför att det görs en fast avstämning som ger människor en chans. Även om det är en relativt liten andel som har gått tillbaka till arbete efter att ha passerat den bortre tidsgränsen är det ändå människor som har kommit i arbete vid denna tidpunkt och som med stor sannolikhet inte hade gjort det om den inte hade funnits där.

Därför tycker jag att detta är lite nonchalant mot de enskilda människor som faktiskt har gynnats av detta. Jag motsätter mig den bilden. Jag tycker att det är viktigt att denna fasta tidpunkt finns kvar. Det ska göras avstämningar i hela kedjan. Därför tycker jag att det är viktigt att den finns kvar, och jag tycker att det är olyckligt att regeringen nu väljer att gå en annan väg.

Anf. 22 PHIA ANDERSSON (S):

Herr talman! Marina, Gunvor, Lillemor, Eva, Ellinor, Berit, Anna-Carin, Bertil, Anna och så vidare är namnen på några av alla de människor som har utförsäkrats från sjukförsäkringen sedan detta började tillämpas den 1 januari 2010 – över 100 000 människor. Det är lika många som det finns invånare i Borås, Västra Götalands näst största stad. Det handlar om 1 100–1 300 per månad, varje månad året om utan hänsyn till sjukdom eller arbetsförmåga.

Efter utförsäkringen ska man erbjudas att delta i det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetslivsintroduktion hos Arbetsförmedlingen i tre månader. Skulle man som utförsäkrad då inte få arbete på grund av sjukdom kan man få sjukpenning igen. Man har alltså konstaterat att man blev utförsäkrad men var för sjuk för att arbeta och blev sjukskriven igen, detta troligen för att ingen tog hänsyn till sjukdom och arbetsförmåga vid utförsäkringen.

En stor andel av dem som har blivit utförsäkrade har återkommit till sjukförsäkringen en, två och tre gånger och är på väg en fjärde gång. För många har övergången inneburit en betydligt lägre ersättning. Detta har lett till en betydligt försämrad ekonomisk situation för många försäkrade.

Dessutom har försörjningsstödet ökat i kommunerna. Vissa blir i dag försörjda av anhöriga. Och det finns rapporter, bland annat från Kommunal, som visar att kvinnor gjort förtida uttag av pensionen för att försörja sig, då de inte orkar med den oro och osäkerhet som sjukförsäkringen innebär under sjukdomstiden – ett beslut som man får betala för resten av livet.

När beslut om reformen togs i riksdagen 2008 hade sjukskrivningarna börjat minska, och det hade de gjort redan sedan 2004–2005. Efter reformens tillämpning från den 1 januari 2010 kan vi konstatera, då det framgår av budgetpropositionen, att sedan dess har sjukfrånvaron stigit med 67 procent. Det kan därför antas att den bortre tidsgränsen inte haft någon betydande effekt på sjukfrånvaron.

Nu kan vi konstatera att den förra regeringen genomförde en reform som kostat människor ekonomisk trygghet och lett till personligt lidande och oro, utan att för den skull uppnå reformens syfte att sänka sjuktalet.

Den nuvarande rödgröna regeringen anser att ersättningen från sjukförsäkringen ska ge trygghet och lämnas under den tid det tar att återfå arbetsförmågan. Införandet av en tidsgräns för hur länge sjukpenning kan lämnas innebär en avvikelse från denna princip. Regeringen anser att den bortre tidsgränsen varken främjar rehabiliteringsprocessen eller garanterar att de försäkrade får rätt hjälp hos rätt myndighet eller annan aktör.

Utskottet anser att syftet med sjukförsäkringen är att ge ekonomisk kompensation för inkomstförlust vid nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. Arbetsmarknadspolitiska insatser genom Arbetsförmedlingen ska komma i fråga, men då endast för den som kan tillgodogöra sig sådana insatser.

Att förebygga ohälsa är ett ansvar som vilar både på individen och på arbetsgivaren. Vid sjukdom ska tidiga insatser och behandling skapa förutsättningar för återgång i arbete. Det lärde oss den tid då ingen hörde av sig. Vi hade åtgärder för detta.

Mot denna bakgrund ställer sig nu utskottet bakom regeringens förslag att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen ska avskaffas.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Herr talman! När beslutet om införandet av den bortre tidsgränsen togs här i kammaren applåderade de borgerliga partierna. Den applåden har varit ett hån mot alla de människor som farit illa av dessa utförsäkringar. Jag är så glad att kunna ge dessa människor någon form av upprättelse genom borttagandet av den bortre tidsgränsen.

(Applåder)

Anf. 23 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Phia Andersson talar sig varm för borttagandet av den bortre tidsgränsen. Hon säger också att sjuktalet gick ned före 2006, då vi fick överta makten. Vad berodde det på? Jo, det berodde på att man för-tidspensionerade eller gav personer sjukersättning för resten av livet. Därför gick sjuktalet ned då. Tycker Phia Andersson att de har fått det bättre när de fått leva med den brist på pengar som det innebär att ha sjukersättning?

Man säger att det är viktigt att arbetsgivarna ska ha ansvar – något som för övrigt också jag sa i talarstolen men som Phia Andersson tydligen inte

hörde – och det är angeläget. I det förslag till åtgärder som vi hörde ministern presentera för några månader sedan sa hon också att det var viktigt att människor inte skulle bli sjuka på sitt arbete och att det var viktigt att arbetsgivarna tog sitt ansvar. Med nuvarande lagstiftning ska man ta kontakt med arbetsgivaren efter tre månader. Med det nya förslaget, som ni nu tänker driva igenom, ska man vänta i 18 månader.

Menar Phia Andersson att det är bättre att snurra runt i en förlängning, som ni ju säger att man ska få, än att få ett avgörande någon gång i rehabiliteringskedjan?

Anf. 24 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller förtidspensioner var det faktiskt inte de som ändrade sjuktalet, utan det var de insatser som gjordes i form av samverkan mellan myndigheter för att stödja individens återgång till arbete. Helt plötsligt såg vi effekter av samverkansgrupperna ute i kommunerna, som också var tanken när möjligheten till samverkan genomfördes. Det gav goda effekter, för helt plötsligt arbetade alla för samma individ med de resurser man hade. Det var det som sänkte sjuktalet. Det var också det som sedan fortsatte att sänka sjuktalet.

Det var alltså inte förtidspensionerna som sänkte sjuktalet, utan det var de åtgärder man vidtog för att stoppa inflödet av sjuka och för att de som hade blivit sjuka skulle få möjlighet att återgå till arbete. Väldigt många av dessa åtgärder vilade också på arbetsgivarna, till exempel att göra rehabiliteringsplaner tillsammans med den anställde.

Solveig Zander säger att den enskilde individen skulle höra av sig. Jag tycker att det hör till god ton att även arbetsgivaren gör det.

Anf. 25 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Phia Andersson svarade inte riktigt på min fråga. Och jag måste säga: Förlåt mig, men Försäkringskassan själv säger ju att man fick ökat ansvar för att titta på möjligheten att bevilja sjukpension eller sjukskrivning före 2006 för att bli av med de personer som hade varit sjukskrivna länge. Det är ingenting som jag hittar på.

Det är säkert så att samverkansorganen gjorde nytta, men ingen kan ju säga att de minskade sjuktalet inte berodde på att man förtidspensionerade väldigt många. Det är de som i dag ber om att få komma tillbaka till arbetslivet och pröva igen efter de här åren, och i många fall har de blivit bättre. Visst var det väl förtidspensioneringarna som gjorde att man kortade sjuktalet?

Om ni nu ska ta bort den borte gränsen, som Phia Andersson säger, vad är det då som säger att sjuktalet minskar? Blir det inte igen så att man får vara sjukskriven hur länge som helst? Blir man rikare av att vara sjukskriven en längre tid än om man får hjälp att komma tillbaka till arbetslivet och få möjlighet att tjäna pengar på hel- eller deltidsarbete? Är inte det bra mycket bättre?

Och varför gör ni ingenting för att förbättra samarbetet med Arbetsförmedlingen eller för att få bättre läkarintyg, som Försäkringskassan har haft i uppgift under lång tid nu? Varför medverkar ni inte till att det blir bättre i stället?

Anf. 26 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Sjuktalet för långtidssjukskrivna ökar tyvärr, och det beror på den psykiska ohälsan. Människor stressas på sina arbeten och har oerhört mycket ansvar men väldigt lite att säga till om. En vacker dag brister tråden, och då är vägen tillbaka lång.

Det har gjorts alldeles för lite för dessa människor. Det har inte gjorts tillräckligt för att förhindra att de blir sjuka, och de har inte heller varit prioriterade i sjukvård och annat när de väl är sjuka. Om det beror på att de sjuka i högre utsträckning är kvinnor än män funderar jag på hemma på kammaren ibland.

Det finns så mycket att göra. Vi måste pröva nya vägar och göra bättre än vad vi har gjort. Vi måste lära oss av det vi ser. När de beslut vi fattar inte fungerar måste vi våga släppa på prestigen och pröva nya vägar. Det är individerna värda. Det har de rätt till.

Arbetsgivarna har ett stort ansvar för att se till att inflödena inte ökar. Vi behöver använda sjukvården, de stödfunktioner som finns i samhället och givetvis Arbetsförmedlingen för att ge individen det stöd som behövs för att han eller hon ska komma ut på arbetsmarknaden igen. Det är alltid målet.

Anf. 27 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Det är uppenbart att Socialdemokraterna och Alliansen har olika syn på vikten av delaktighet i samhälle och arbetsgemenskap – även om det kanske bara handlar om några timmar i veckan som man har möjlighet att komma i arbete. Alla de människor som är glada över att ha kunnat komma tillbaka i arbete till 100 procent av sin förmåga räknas inte, utan det är fokus på andra i denna debatt.

Den bild av svunna tiders paradiset som Phia Andersson målar upp är väldigt enögd.

Blir de sjukskrivningarna kortare för att den bortre tidsgränsen tas bort? Det skulle jag vilja att Phia Andersson lät mig veta. Blir det mindre psykisk ohälsa om vi tar bort den bortre tidsgränsen?

Det är i offentlig sektor som de flesta kontaktytor finns. Socialdemokraterna äger ofta denna fråga eftersom ni sitter i ansvarig ställning i de flesta kommuner och landsting. Jag skulle vilja ha svar på hur ni säkerställer detta i era kommuner och landsting där ute i verkligheten.

Regeringen egna expertmyndigheter avfärdar bestämt borttagandet av den bortre tidsgränsen eftersom de långa sjukskrivningarna kommer att öka. Vilken är er analys? Vilka expertråd stöder ni er på eftersom ni tar bort den bortre tidsgränsen?

Om den var så förskräcklig, varför vill ni inte tillsammans i en bred majoritet försöka hitta lösningar där vi skruvar lite på det som inte har varit riktigt bra?

Anf. 28 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vet att människor är glada över att komma tillbaka i arbete. Det finns inget som hindrar dem att göra det i fortsättningen också. Jag vill bara att de ska vara många fler.

Men jag vill inte att man under tiden gör dem fattigare, som om det skulle vara en motivation. Det skapar oro och förhindrar många gånger rehabiliteringen. All energi går åt till att få ekonomin att gå ihop i stället

för att man lägger den på sin rehabilitering. Oron tar alldeles för mycket energi.

Erfarenheten visar att den bortre tidsgränsen bidrar till denna oro, så vi tar bort den för att skapa bättre förutsättningar för människors rehabilitering. Vi vill att det görs tidigare insatser tillsammans med arbetsgivarna. Vi vill att fler människor ska komma tillbaka och inte snurra runt i systemet och åka in i sjukskrivning två, tre och fyra gånger för att det inte togs hänsyn till arbetsförmåga och sjukdom utan bara till ett visst datum.

Vi tar bort datumet. Vi vill att man tar hänsyn till individens förutsättningar och arbetsförmåga och ser vilka möjligheter som finns. Låt våra myndigheter, sjukvården och Arbetsförmedlingen arbeta tillsammans för att stödja individen.

Jag vill se fler människor i arbete än vad ni åstadkom under de år då ni lät 100 000 människor snurra runt i systemet.

Anf. 29 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Phia Andersson vill se människor i arbete. Nu flyttar ni pengar från rehabiliteringsgarantin till handläggningen på Försäkringskassan. Men det är få människor som kommer tillbaka i arbete, ens några timmar, om de inte får en effektiv rehabilitering, så det är en konstig prioritering.

Phia Andersson trycker på den enskildes ekonomi och att det har blivit tufft för dem som är utförsäkrade. Varför väljer ni då inte att se över de ekonomiska incitamenten för den enskilde i stället för att ta bort den bortre tidsgränsen? Det hade vi förmodligen kunnat göra tillsammans på ett bra sätt – om det är just den buggen i systemet som är den viktiga.

Ni väljer att ta bort ALLI från den 1 februari 2016. Det finns dessutom en stor oro hos dem som ingår i sysselsättningsfasen, inte minst hos de sociala företag som är anordnare. Ingen vet vad som ska hända.

Det är inte bara inom detta område som regeringen är otydlig utan inom alla politikområden.

De personer som finns i dessa åtgärder står ofta långt från den reguljära arbetsmarknaden och har varit långtidssjukskrivna.

Vad säger ni regeringsföreträdare till dem?

Anf. 30 PHIA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om vi får samma rapporter, Lotta Finstorp. Men rapporten om rehabiliteringsgarantin visade att den inte har haft särskilt god effekt. Ska vi inte lämna något som inte ger god effekt utan fortsätta att pumpa in pengar i ett dåligt system? Det är inte att ta ansvar.

Om ett ekonomiskt incitament behövs är det allra bästa att ta bort den bortre tidsgränsen, för den gör precis tvärtom. Den överför bara kostnader på annat. Antingen gör människor förtida uttag, blir försörjda av anhöriga eller överförs till försörjningsstöd i kommunerna. Så bra, då syns det inte i statens pengar längre. Men på vilket sätt hjälper det individen?

Det finns absolut inget som hindrar att Arbetsförmedlingen går in och stöder en process när man ser att det finns arbetsförmåga.

Om er arbetslivsinsats var så verkningsfull, hur kommer det sig att människor om och om igen kommer tillbaka till sjukförsäkringen?

Prot. 2015/16:42
9 december

*Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och
funktionsnedsättning*

Jag vill att de också ska få plats. Låt oss därför inse att de beslut vi tog inte fick den effekt vi trodde. Låt oss tillsammans göra något bra av detta och sluta krama dåliga förslag.

Anf. 31 RICKARD PERSSON (MP):

Herr talman! Sedan 2010 har sjukfrånvaron stigit kontinuerligt. Även relativt små ökningar av sjukfrånvaron ger kraftiga kostnadsökningar för staten. Även om ökningen sker från en låg nivå är varje ökning av sjukfrånvaron och ohälsan något dåligt för den enskilde individen. Blir sjukskrivningen långvarig riskerar det att ge påtagliga effekter på den enskildes ekonomi och kanske på pensionen. Indirekt kan det också leda till barnfattigdom.

Dessutom pekar prognosen på en fortsatt ökning av sjukskrivningarna. Denna utveckling måste stoppas med ett brett spektrum av åtgärder. Den rödgröna regeringen har därför presenterat ett åtgärdsprogram med många förslag för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro.

Vi har också satt upp ett politiskt mål för sjukfrånvaron som överensstämmer med det den parlamentariska socialförsäkringsutredningen ansåg vara ett rimligt mål. Ett sådant mål är viktigt inte bara för att uttrycka en politisk vilja utan också för att alla aktörer i samhället – till exempel kommunerna, vården och arbetsgivarna – ska ha något att förhålla sig till och arbeta mot.

Detta är bara en början. Fler förslag kommer att komma under mandatperioden. Till exempel återstår att överväga förslag som den parlamentariska socialförsäkringsutredningen lämnar i sitt slutbetänkande *Mer trygghet och bättre försäkring*.

Vidare har regeringen i budgetpropositionen för 2016 presenterat en satsning på ökad bemanning i den sociala barn- och ungdomsvården och vidtar också åtgärder för ökad bemanning inom äldreomsorgen. Dessutom gör regeringen stora satsningar inom skolan. Dessa åtgärder bedöms leda till en bättre arbetsmiljö samt minskad belastning för personalen inom dessa områden, vilket torde minska ohälsan och sjukskrivningarna.

Det är den psykiska ohälsan som ökar mest, inte minst bland kvinnor och i kvinnodominerade yrken. Detta är i högsta grad en jämställdhetsfråga. Därför tycker jag att det är bra att regeringens åtgärdsprogram för ökad hälsa har fokus på just detta.

Herr talman! När det gäller den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen tycks det vara så att de borgerliga partierna tror på mirakel. Det kan man ju få göra. Men när miraklet består i att en långtidssjuk person från den ena dagen till en annan ska bli frisk bara för att ett visst datum inträffar finns det anledning att vara skeptisk. Jag tror inte på sådana mirakel. Men jag är övertygad om att de flesta människor som kan också vill arbeta och göra samhällsnytta när de väl är friska helt oberoende av ett fixerat datum. Vi vet också att den bortre tidsgränsen har lett till en försämrad ekonomisk situation för många människor.

Den bortre tidsgränsen leder till att människor som fortfarande är sjuka flyttas runt i myndighetssystemet. Handläggarna på kanske främst Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen får ägna tid och kraft åt inte att rehabilitera människor utan att administrera dem i systemet, i stället för att lägga fokus på de som verkligen har en rehabiliteringsförmåga som kan

leda till antingen återgång i arbete eller ett steg in i arbete. Försäkringskassan kan koncentrera sig på de andra tidsgränserna i rehabiliteringskedjan som kvarstår, och där det konstaterats finns vissa brister, när den bortre tidsgränsen tas bort.

En ökad arbetsbelastning för främst Försäkringskassans handläggare men även Arbetsförmedlingens har gjort att dessa inte hunnit med alla de uppgifter som återfinns i samordningsuppdraget och rehabiliteringskedjan, till exempel uppföljning vid nyss nämnda övriga tidsgränser som kvarstår. För att stärka handläggningen inom sjukförsäkringen och detta område ökar regeringen Försäkringskassans medel inom området med 250 miljoner årligen från 2016. Därför är jag glad att vi nu tar bort denna konstruerade tidsgräns som vare sig främjar rehabiliteringsprocessen eller garanterar att människor får rätt hjälp hos rätt myndighet eller annan aktör.

Allt fler unga får aktivitetsersättning, som är ett slags tidsbegränsad förtidspension. Det är ingen bra utveckling. Samtidigt har Riksrevisionen kommit med en rapport som visar att Försäkringskassan inte gör tillräckligt för att sätta in insatser och följa upp dem.

Syftet med aktivitetsersättningen uppnås inte, och ersättningen lever inte upp till riksdagens och regeringens mål om ett aktivt förhållningssätt till unga med nedsatt arbetsförmåga. Riksrevisionen bedömer att regeringen har varit alltför passiv i sin styrning, trots uppenbara och sedan länge påtalade problem i nuvarande system med aktivitetsersättningen. En sådan utveckling faller ju främst på den tidigare regeringen. Därför har denna regering tagit tag i frågan och gör nu en översyn av aktivitetsersättningen i sin helhet.

I detta sammanhang är det också viktigt att nämna Finsam, de finansiella samordningsförbunden. Regeringen ökar finansieringen av dessa och lägger fortsatt ett uppdrag på förbunden att prioritera unga med aktivitetsersättning. I övrigt vill jag framhålla den parlamentariska socialförsäkringsutredningens rapport och dess förslag till åtgärder inom sjukförsäkringen som jag vet att departementet nu studerar och analyserar.

Slutligen vill jag beröra den motion om gränshinderproblematik inom socialförsäkringarna gällande gränspendlarna som jag och min kollega lagt fram. Den ligger under detta utgiftsområde och behandlas där. Den besvaras bland annat med att de nordiska statsministrarna 2013 undertecknade en gemensam deklaration om att bekämpa gränshinder i Norden samt att Gränshinderrådet, med en ny strategi- och handlingsplan, startade den 1 januari 2014.

Så långt är allt gott och väl. Men fortfarande kvarstår alltför många gränshinder som drabbar den enskilde i vardagen. Jag förutsätter att regeringen framöver, och på den nivå som krävs, lägger på ett kol för lösa dessa frågor. Jag får säkert anledning att återkomma i denna fråga.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 32 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Eftersom jag inte fick så många svar av Socialdemokraternas Phia Andersson – Rickard Persson, Miljöpartiet – tror jag att jag kommer att upprepa en del även till dig.

Rickard Persson hyllar den parlamentariska socialförsäkringsutredningen och dess förslag. Därför undrar jag: Varför inväntar inte regeringen

beredning av de förslagen innan man tar bort den bortre tidsgränsen helt utan att säkerställa att rehabiliteringsåtgärderna finns på plats?

Det var exakt det som framkom i utredningen och som vi hade en bred samsyn om. Det hade varit väldigt bra om ni hade gjort så. Nu i februari kommer den bortre tidsgränsen att falla. Vad säger ni till de människor som kommer att lämnas och glömmas bort?

Det finns ingenting som säger att det inte kommer att bli som det var före 2008. Hur ser Rickard Persson på det? Vad är skillnaden nu? Ni tar bort den bortre tidsgränsen och pengar från rehabiliteringsgarantin. Det lät i anförandet som att det är en förstärkning. Det har det gjort även från Socialdemokraternas håll. Men det är pengar ni flyttar från rehabiliteringsgarantin till handläggning.

Jag har en fråga till Rickard Persson: Tror Rickard Persson att en persons sjukdom kan förbättras efter två och ett halvt år, eller är en diagnos alltid permanent?

Anf. 33 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Lotta Finstorp frågar varför vi tar bort den bortre tidsgränsen och menar på att andra rehabiliteringsinsatser inte är på plats såsom det angavs i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. Jag vill påstå att det redan har genomförts åtgärder och att det genomförs åtgärder som kommer att ge en ganska snabb effekt, vill jag hävda.

En åtgärd är att vi tillför resurser till Försäkringskassan så att handläggarna har tid att göra det de ska, nämligen att syssla med rehabiliteringskedjan som delvis kvarstår. Vi tar inte bort kontrollpunkterna med 90-dagarsuppföljningen och 180-dagarsuppföljningen. De kvarstår.

Ska handläggarna ha tid att göra detta och sköta samordningsuppdraget måste det till mer resurser. Handläggarna har alldeles för många ärenden för att de ska hinna med detta. Det är det första steget vi redan har gjort. Jag vet att Försäkringskassan inte håller sig till dessa kontrollpunkter. De kan sätta igång med en samordning för en person långt innan 90 dagar. Det förekommer i högsta grad.

Lotta Finstorp frågar varför vi tar bort pengar från rehabiliteringsgarantin. Det är inte så mycket lönt att lägga pengar på något som inte fungerar. Vi har konstaterat att rehabiliteringsgarantin inte fungerar.

Vi lägger pengarna på någonting som ska fungera, nämligen rehabiliteringskedjan. Det är två olika saker.

Du frågade också om någonting som jag inte hinner svara på nu – om folk blir friska vid ett visst datum. Jag får återkomma till det.

Anf. 34 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Då ser vi fram mot det svaret i Rickard Perssons nästa replik.

Resurserna till Försäkringskassan kommer, som Rickard Persson säger, att öka. Men det minskar inte inflödet till sjukförsäkringen. Frågeställningen gäller hur ni kan se till att inflödet minskar. Pengarna till Försäkringskassan gör förhoppningsvis att handläggningen blir effektivare, precis som Rickard Persson säger. Men hur kan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen bli effektivare när de inte har en tidsgräns att arbeta mot?

Jag skulle vilja ställa ännu en fråga eftersom Miljöpartiet är ett regeringsparti och på tal om det ministern sa tidigare i en replik om siffertrixande. Regeringens mål att ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 väcker onekligen frågor. Under Göran Perssons tid som statsminister var målet 4 procent. Det infriades aldrig, trots högkonjunktur och trots att förtidspensionerade, långtidssjukskrivna och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder togs bort ur statistiken. Jag hoppas verkligen att det inte finns någon koppling mellan regeringens arbetslöshetsmål och förslaget om att ta bort den bortre tidsgränsen. Jag vill gärna ha en kommentar till det, tack.

Anf. 35 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Lotta Finstorp frågade om jag inte tror att folk blir friska efter det att den bortre tidsgränsen infaller. Nja, det kanske de blir, eller så blir de det inte. Många kvarstår i sin sjukdom och tvingas att gå till arbetslivsintroduktionen för att få någon privat ekonomi. I vissa fall blir de sjukare efter åtgärderna där; man har konstaterat att det sker ett försämrings-tillstånd.

Det jag egentligen ville fråga Lotta Finstorp om är om hon tror på de mirakel som jag nämnde tidigare. Ni tycks tro på att folk blir friska över en natt, men så är inte fallet. Varför gör ni det ni gör? Det skulle jag vilja fråga Lotta. Varför tycker ni att de människor som är sjuka ska straffas ekonomiskt? Varför ska ni ta bort deras ersättning när den bortre tidsgränsen infaller och då det fortfarande finns medicinska underlag från behandlande läkare och andra som säger att denna människa har aktivitetsbegränsningar och inte kan arbeta? Tror ni inte på läkarnas medicinska underlag, och varför vill ni straffa de här människorna ekonomiskt?

Minskar inflödet? Nej, det kanske det inte gör. Men vi har, som Lotta Finstorp har hört i debatten tidigare, ett brett åtgärdsprogram för att just minska inflödet i sjukförsäkringen. Jag tror starkt på detta åtgärdsprogram, och vi kommer att komma med ännu fler förslag så småningom.

När det gäller arbetslösheten kommer jag nu inte ihåg vad du frågade. Den kommer naturligtvis att öka. Vi har en migration, och på kort sikt ökar arbetslösheten, men på längre sikt tror vi inte att det blir så.

Svara gärna på de frågor som jag ställde, Lotta!

Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna till Rickard Persson.

Jag måste ställa några frågor. Det som presenterades från regeringen var att man skulle ta fram en ny arbetsmiljöstrategi. Rickard nämnde också hur oerhört viktigt det är att arbetsgivaren har ett ansvar i sammanhanget. Vad är det för arbetsmiljöstrategi man ska ta fram? Det undrar jag.

Rickard hänvisade också till att det finns fler åtgärder i Socialförsäkringsutredningen som man skulle återkomma med och som skulle förbättra i sammanhanget. Jag undrar: Vilka förslag är det?

Vi vet att ett av de stora problemen i de långa sjukskrivningarna är att man inte får tillräckligt snabb vård och behandling och åtgärder från landstingens sida. Där har rehabmiljarder och kömiljarder varit till nytta. Nu ska ni ta bort en del av det. Då vet vi att köerna för behandling och så vidare ökar i flera landsting, bland annat i dem som är styrda av socialdemokrater. Vad tänker ni göra åt det?

Sist men inte minst: Rickard Persson känner till Försäkringskassan oerhört väl, för han har arbetat där som tjänsteman i många, många år. Han vet hur tydlig och hur angelägen Försäkringskassan är om att göra ett bra jobb. Nu sa Försäkringskassan själv häromdagen att det inte är möjligt att genomföra reformen, för den kommer inte att leda till det som regeringen eftersträvar. Har Rickard Persson som tidigare tjänsteman några synpunkter på det?

Anf. 37 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Det kan jag mycket väl ha. Jag börjar med den sista frågan. Nu har jag ju inte jobbat på Försäkringskassan i många, många år – så gammal är jag inte. De andra tidsgränserna kvarstår, och det är dessutom inte alltid man delar de synpunkter som den arbetsgivare man själv har arbetat hos har.

I det här fallet menar jag att om bara handläggarna får lugn och ro och förstärkning, som vi nu ger Försäkringskassan, med att arbeta med de tidiga kontrollpunkterna – 90-dagars- och 180-dagarstidsgränserna – är det oerhört mycket viktigare än att komma långt senare och ha en utförsäkring av människor. Då kan Försäkringskassan lägga tyngdpunkten i arbetet med samordningsuppdraget på de här tidiga sakerna i stället. Det kommer att ge mycket större effekt, anser jag.

Jag ställde några frågor till Lotta Finstorp som Solveig Zander nu kan svara på: Varför tycker ni att man ska straffa sjuka människor ekonomiskt? Varför minskar ni i ert budgetförslag ersättningarna till dem som har sjuk- och aktivitetsersättning? Varför gör ni det? Det är väl inte bra. Vill ni helt ta bort sjukersättningen och sjukpenningen för dem som blir utförsäkrade så att de får mycket sämre ekonomi och går och oroar sig för det? Därmed kanske det tar längre tid med en rehabiliteringsprocess. Det skulle jag vilja veta, och jag frågar Solveig Zander vad hon svarar på det.

Socialförsäkringsutredningens olika förslag analyseras nu på departementet. Det var inte så länge sedan utredningens släpptes, och det är ett digert material. Det vet Solveig, eftersom hon själv satt i utredningen. Det tar tid att analysera och komma fram med åtgärder utifrån den, så det är inte så konstigt att det inte har landat än.

Anf. 38 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Ja, jag satt i Socialförsäkringsutredningen länge. Jag vet också vilka åtgärder man föreslog som kunde göra att sjukskrivningarna skulle gå ned mycket snabbare, men dem har man inte tagit upp i sammanhanget.

Nu hör jag igen att Rickard Persson säger att om man bara får möjligheter på Försäkringskassan att jobba med de tidigare fallen och se till att göra insatser tidigare i sjukskrivningsprocessen kommer allting att bli bättre. Det är det man nu ska rikta in sig på.

Slutsatsen av det, Rickard Persson, blir att de som når den bortre tidsgränsen ska fortsätta att vara där. De får fortsätta att vara sjukskrivna i all oändlighet, och de får glömmas bort igen. Det är det som den bortre tidsgränsen är till för – att man *inte* ska glömmas bort. Men nu säger Rickard Persson själv att man ska rikta in sig på de tidigare fallen. Underförstått kommer de långa att få vara långa och längre.

Det står i regeringsförklaringen, och ministern sa, att sjukförsäkringen ska leda människor tillbaka till arbete, inte till fattigdom.

Varför satsar man då inte på att medverka till att samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och arbetsgivarna fungerar bättre? Varför ger man inte landstinget ett direkt ansvar, som Socialförsäkringsutredningen föreslog, att ta kontakt med arbetsgivarna i ett mycket tidigare stadium i stället för att som nu ta bort den bortre tidsgränsen till ingen nytta?

Anf. 39 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag ska börja med den sista frågan, som handlade om fördjupad och förstärkt samverkan. Jag kan delvis hålla med dig om detta. Vi lägger ned ganska mycket pengar på samverkansprojekten mellan AF och Försäkringskassan, och det ger rätt dålig utdelning. Det har det gjort under lång tid, även under så gott som alla år som ni satt vid makten, och ni vidtog inga åtgärder för att förbättra det eller gav några nya uppdrag till Försäkringskassan därvidlag.

Jag får fortfarande inget svar från Solveig Zander när det gäller varför ni vill straffa dem som är sjuka när den bortre tidsgränsen inträffar och varför ni vill ta bort deras ersättning så att de tvingas oroa sig för sin ekonomi och tillfrisknandet riskerar att bli sämre.

Du ställde många frågor, Solveig Zander, och jag kommer inte ihåg alla. Du var inne på rehabiliteringsgarantin igen och åtgärder inom vården. Rehabiliteringsgarantin har ju inte fungerat, och därför får vi se över hur den ska fungera bättre. Nu lägger vi pengar på det vi tror fungerar bättre, och det är tidiga insatser.

En del av dem som nu blir utförsäkrade borde faktiskt få fortsätta att vara sjukskrivna därför att de är sjuka, kanske också under lång tid. Då hjälper inte den bortre tidsgränsen, för det sker inte något mirakel från den ena dagen till den andra som ni tycks tro.

Anf. 40 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! I dag har vi samlats här i kammaren för att debattera ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. Jag måste säga att det nästan känns lite högtidligt att få stå här och prata om utskottets och vårt förslag att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

Det var 2008 som den förra regeringen införde den reformen. Den innebar att efter att man hade varit sjukskriven i 914 dagar fick man inte längre någon ersättning från Försäkringskassan. I stället skulle man bli in-skriven i en arbetsmarknadsåtgärd kallad ALI. Efter 87 dagar med ALI kunde man eventuellt bli beviljad en ny sjukskrivningsperiod om max 915 dagar. Den som fick avslag blev lämnad åt sitt öde.

För många människor innebar det här total katastrof. I värsta fall blev den enda utvägen att söka försörjningsstöd från socialtjänsten. På bara några år sattes själva grunden för vår välfärd i gungning.

Anledningen till att man införde dessa regler var att den dåvarande regeringen ville minska sjukskrivningstalen. Men i grunden måste det ha funnits en idé om att om man piskar människor tillräckligt hårt kommer de snart att bli friska. Det måste funnits föreställningar om att när en människa blir tillräckligt fattig kommer den att bli frisk. Med facit i hand kan vi

nog konstatera att receptet som den förra högerregeringen skrev ut inte botade några sjuka, och inte heller sänkte det några sjuktal.

Nej, i stället bidrog den bortre tidsgränsen till att tusentals människor blev utförsäkrade. I stället bidrog reformen till att människor fick betala priset för sin sjukdom genom att hamna i ekonomisk utsatthet. I själva verket var det här ett politiskt beslut som förstärkte ojämlikheten i samhället.

Herr talman! Kvinnor är sjukskrivna i högre grad än vad män är. Kvinnor arbetar oftare inom yrken som är mer människonära och där risken för sjukdom är större än inom andra yrkesgrupper. Kvinnor utför oftast större delen av det obetalda hemarbetet, och kvinnor lever i större utsträckning än män med sämre ekonomi.

Allt detta är faktorer som bidrar till att människor blir sjuka. Därför är också en majoritet av dem som blivit utförsäkrade både en och två gånger kvinnor. För varje gång de blivit utförsäkrade har de som drabbats fått sin ekonomi kraftigt försämrad. Den reform som den förra regeringen införde har alltså bidragit till att fattigdomen i vårt land allt tydligare har fått ett kvinnligt ansikte. Just därför känns det extra fint att vi nu föreslår att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

Herr talman! I grund och botten handlar det här om vilken syn vi har på vår välfärd. Frågan vi måste ställa oss är om vi vill att vår välfärd ska vara trygg och solidarisk och hjälpa oss alla rättvist genom livets bergochdalbana eller om vi vill ha en väldigt begränsad välfärd vars fundament bygger på att var och en ska vara sin egen lyckas smed oavsett vilka öden livet bjudit på. Jag tror att vi alla vet vad som gjort vårt land till ett av världens rikaste och mest jämlika länder.

Att ta bort den bortre tidsgränsen är inte ett förslag som kommer att minska sjukskrivningstalen, utan det är ett ideologiskt och mycket viktigt ställningstagande. Men vi vill mer än så. Vi står inför stora utmaningar vad gäller sjuktalen i Sverige. Det här är ett växande problem som vi alla måste ta på allvar.

Vi har prövat den borgerliga straffpolitiken, och vi såg hur det gick. Nu är det dags att gå vidare och prova något nytt. Vi i Vänsterpartiet har en rad förslag för hur vi kan se till att färre blir sjuka och hur vi kan hjälpa dem som ändå blir det. Vi menar att den som är sjukskriven ska ha rätt till rehabilitering för att underlätta återgången till arbete. Efter sex veckor ska man få en individuell bedömning av arbetsförmågan. Inom tre månader ska det upprättas en individuell rehabiliteringsplan. Efter sex månader ska det göras en fördjupad bedömning av möjligheterna att komma tillbaka till arbetet.

Vi vill se ett mänskligare arbetsliv med bättre arbetsmiljö och starka fackföreningar, vilket är nödvändigt för att minimera risken för skador och sjukdom. Vi menar att Arbetsmiljöverket behöver mer resurser. Vi vill se en företagshälsovård som känner till förhållandena på arbetsplatsen och gör det möjligt att sätta in vård innan den anställda blir för sjuk för att kunna arbeta. Slutligen anser vi att det är helt avgörande att vi stärker jämställhetsarbetet i Sverige om vi på allvar ska sänka sjuktalen.

Anf. 41 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag måste börja med att säga att Maj Karlsson och jag delar uppfattningen att man ska förstärka företagshälsovården eller liknande insatser för arbetsgivarna. Det är otroligt viktigt, så att de får stöd

och hjälp att minska sjukskrivningarna som beror på arbetsmiljön. Det är verkligen viktigt.

Jag tror dock inte riktigt att Maj Karlsson känner till hur rehabkedjan fungerar och varför den infördes. Den tidigare socialdemokratiska socialförsäkringsministern Anna Hedborg tog i en utredning fram förslagen och grunderna till det som i dag är rehabiliteringskedjan. Hon poängterade tydligt att det var viktigt med en borte gräns. Våra nordiska grannländer har också en gräns som går betydligt mycket tidigare än den vi har. När det gäller att det skulle ha varit vår elakhet som gjorde att vi kom på detta kan jag garantera att det inte var Centerpartiet och alliansregeringen som gjorde grundstommen till det som vi har i dag.

Vi vill satsa på arbete. Det är det som skiljer oss åt, och det är ideologiskt. Det är helt rätt, Maj Karlsson. Bidrag gillar vi inte lika mycket som att möjliggöra att arbeta.

Vi införde möjligheten för landstingen att medverka till behandling med KBT, eftersom det som man sjukskrevs mest för och det som gäller kvinnor mest var sådant som kunde behandlas med just KBT. Vad skulle ni vilja se i stället som minskade de diagnoserna, som ju faktiskt drabbar kvinnor mer?

Är det inte rätt att sätta in individuella åtgärder även i dagens försäkring?

Anf. 42 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Jag ska inte ge mig in på att svara på vem som låg bakom vad. Den kunskapen har inte jag.

Det finns, om vi ska vara lite ärliga, tre skäl till att vi ska ta bort den borte tidsgränsen. Den är inhuman. Den speglar en människosyn som innebär att de sjuka ska straffas i stället för att hjälpas. Det spelar ingen roll att bakgrundstanken var att andra länder hade infört den. Ni fortsätter ju att ta ställning för att behålla tidsgränsen, Solveig Zander. Jag vidhåller ändå att om man inte arbetar beror det på att man är sjuk, inte på att man inte har arbete. Det är inte det som är grunden.

Vi vill att människor ska bli friska. Vi vill inte att arbetsplatserna ska göra människor sjuka. Det är det som är grunden. Jag förstår verkligen inte varför ni vidhåller tidsgränsen så hårt.

Det finns som sagt tre saker som gör att vi vill ta bort den. Den är inhuman, den speglar en människosyn som innebär att sjuka ska straffas och den är ineffektiv. Tycker ni inte själva att vi ska ta bort den, just eftersom den är ineffektiv?

Anf. 43 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Finns inte individuella, tidigare prövningar i sjukförsäringen nu, Maj Karlsson? Är det inte möjligt att göra det i dag? Väntar man 914 dagar innan man gör någonting?

Nu ska Försäkringskassan rikta in sig mer på de tidiga sjukfallen, vilket vi också hörde från bland annat Miljöpartiet och Rickard Persson. Det är bra. Då kan man fokusera på det och behöver inte göra särskilt mycket när någon har varit sjukskriven i 914 dagar.

Är det inte möjligt med dagens system att vara sjukskriven längre än till den borte tidsgränsen, när man har nått den punkten? Ja eller nej?

Jag vill ha ett förslag på vilka andra åtgärder i rehabiliteringen ni menar att man ska vidta för att påskynda, för att det inte ska vara så långa köer i åtgärdspaketet från landstingen. Köerna bidrar till de långa sjukskrivningarna. Vilka åtgärder vill ni vidta för att landstingen ska skynda på och korta köerna?

Anf. 44 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Ja, man kan bli sjukskriven längre tid än de 915 dagarna, eller vad vi nu har att förhålla oss till. Man har först de 915 dagarna, sedan ska man in i arbetsmarknadsåtgärder och sedan kan man eventuellt bli sjukskriven en gång till. Men för varje steg, som ni har inrättat, Solveig Zander, blir de sjuka människorna – det är sjuka människor vi talar om – lite fattigare. Till sist kommer punkten då man blir utförsäkrad.

Vi har sett tusentals människor bli utförsäkrade. Och de har ramlat rakt i backen på grund av att de har varit sjuka. För mig är det helt obegripligt att någon försvarar en sådan reform. Då har man kommit dit att man inte bara ska kämpa med sin sjukdom utan ska dessutom kämpa med fattigdom.

Allvarligt talat, en reform som har lett till att människor har fått söka försörjningsstöd under tiden de är sjuka är inhuman.

Jag är jätteglad över att vi ska ta bort den reformen nu.
(Applåder)

Anf. 45 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi har en stor utmaning framför oss. Det tror jag att vi alla har förstått, med utgångspunkt i den debatt som vi har lyssnat till här i dag. Det är en stor utmaning som i grund och botten tarvar politisk samling.

Vi kan konstatera, vilket flera har gjort, att sedan 2010 har sjukskrivningarna ökat med närmare 70 procent, så här långt. Av erfarenheter från tidigare decennier vet vi att en sådan utveckling har en tendens att fortsätta öka – oavsett vilken regering som sitter.

Enligt de prognoser som Försäkringskassan har lagt fram nu skulle det innebära 80 000 fler sjukskrivna 2019, om vi inte lyckas vända utvecklingen – 80 000 fler sjukskrivna. Vi vet att två av tre av de sjukskrivna är kvinnor i dag. Många befinner sig i kontaktyrken. De är lärare, undersköterskor, sjuksköterskor och socialsekreterare. De är människor som vi alla vet att vi behöver i vår välfärd, oavsett om den är privat eller offentlig. Det gäller inte minst på grund av situationen i vår omvärld i dag och den utmaning som vi ställs inför som land.

Det innebär naturligtvis också en kostnadsökning på 12 miljarder. Satsningar som landet behöver göra på jobb, skola och klimat får kanske stå tillbaka.

När vi tog över hösten 2014 hade sjuktalet redan då ökat med över 50 procent sedan 2010. Och riktningen var tydlig. Det här tarvar ett allvar.

Aron Modig ställde en fråga till mig i sitt avslutande replikskifte. Han undrade varför vi hela tiden talar om den bortre tidsgränsen och inte de andra åtgärderna. Ja, den frågan har jag ställt mig gång efter annan under det här året. Jag kan väl säga att vi är definitivt inte ensamt skyldiga till att vi hela tiden talar om den bortre tidsgränsen, som faktiskt är en ganska misslyckad åtgärd. Vi borde gemensamt lägga mycket mer fokus, tid och kraft på att tala om de åtgärder som vi nu håller på att vidta för att dämpa

inflödet i försäkringen. Och vi borde se till att människor inte fastnar i långa sjukskrivningar.

Regeringen tar nu krafttag för att vända utvecklingen. Vi vet att det är det som krävs. Det har erfarenheten lärt oss. Vi har tagit fram ett tydligt mål, ett siffermål, för med hur mycket vi tror att vi behöver få ned sjuktalet till 2019–2020. Vi behöver inte bara få ned sjuktalet dit, utan i Sverige bör sjukskrivningstalen i normala lägen kunna ligga där över tid, på nio. Det är ambitiöst. Vi vet det.

Att få ned sjuktalet handlar också om att ta vara på arbetsförmågan hos de alla människorna som jag precis nämnde: lärarna, undersköterskorna, sjuksköterskorna och socialsekreterarna. Vi behöver dem i de branscherna och inte i sjukskrivning.

Det här är en utveckling som är dålig för alla, oavsett vilken regering som sitter. Det är dåligt för individen som drabbas av sjukdom. Det är dåligt för företaget. Det är dåligt för offentliga verksamheter. Och det är jättedåligt för vår samhällsekonomi.

Jag hoppas och önskar därför att vi efter dagens beslut kan gå vidare, att vi kan sluta att ensidigt tala om den bortre tidsgränsen, som faktiskt inträder två och ett halvt år in i ett sjukfall. Alla vi här i kammaren, som kan någonting om de här frågorna, vet att det är ytterligt svårt att åstadkomma resultat två och ett halvt år in i ett sjukfall. Sannolikheten minskar med 70 procent redan under de första månaderna om man inte lyckas med återgång i arbete.

Vi vet också att den bortre tidsgränsen inte innebär någon prövning av arbetsförmågan. I budgeten ligger nu viktiga delar av vårt åtgärdsprogram. Vi ökar medlen till Försäkringskassan för att förstärka deras handläggning. Vi ökar medlen till samordningsförbunden för att de ytterligare ska kunna jobba med just de långtidsjukskrivna. Vi har sett över alla statens insatser rörande sjukskrivningsprocessen och rehabilitering. Vi väljer att stöpa om den hårt kritiserade rehabiliteringsgarantin för att få ut mer av dessa medel.

Detta är viktiga delar av den större bilden och av det åtgärdsprogram som regeringen har lagt fram som omfattar sju områden – som jag sa – och 25 olika åtgärds punkter för det förebyggande arbetet. Det handlar om arbetet vid sjukskrivning och det som måste göras för att få människor tillbaka i jobb. Det kommer inte att bli lätt, men med den här starten, budgeten och åtgärdsprogrammet kan vi uppnå det som länge har varit målet i Sverige, men som aldrig har uppnåtts, nämligen en låg och stabil sjukfrånvaro. Gör vi det så är väldigt mycket vunnet.

(Applåder)

Anf. 46 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Ministern och jag brukar stå i kammaren och diskutera dessa viktiga frågor och den oro som vi båda känner för att sjukskrivningarna ökar samt hur man ska kunna åtgärda dem. Målet är nog gemensamt för oss alla här, att försöka minska inflödet, att det förebyggande arbetet måste bli ännu mer effektivt och att rehabiliteringsåtgärderna måste stärkas och bli effektivare för att de ska bli individanpassade så att fler kommer tillbaka i arbete.

Jag tillsammans med flera här satt med i Socialförsäkringsutredningen. Utredningen arbetade i fyra och ett halvt år. Jag hade förmånen att vara med i fyra år. Det hade lagts ned väldigt mycket möda och experthjälp på

Prot. 2015/16:42

9 december

*Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och
funktionsnedsättning*

att få fram den produkt och det betänkande som vi presenterade. Det var en kompromiss, ett givande och tagande på alla dessa 1 500 sidor. Vi lade fram en mängd olika förslag. Jag känner mig väldigt besviken på att vi i dag inte i stället debatterar, föreslår och beslutar om dessa åtgärder.

Just borttagandet av den bortre tidsgränsen var vi ju alla väldigt tydliga med, att detta bara går att genomföra när rehabiliteringsåtgärderna har blivit effektivare och finns på plats för den enskilde. Nu kommer den bortre tidsgränsen att försvinna utan att detta är säkerställt.

Då är min fråga till ministern: Hur säkerställer ministern att människor från februari 2016 kommer att få tydligare och bättre rehabiliteringsåtgärder för att komma tillbaka i arbete? Det måste ändå vara det som är målsättningen.

Anf. 47 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Självfallet har jag som minister och den här regeringen en väldigt stor respekt för det arbete som utfördes i den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen. Lotta Finstorp vet också att den nu har varit ute på remiss. Vi arbetar i Regeringskansliet med analys av de remissvar som har kommit in, och vi kommer att återkomma i flera delar.

Men faktum är, Lotta Finstorp, att vi tog över en situation där sjuktalen hade ökat med över 50 procent. Att som regering i det läget sitta still i båten och inte vidta några åtgärder vore direkt tjänstefel av regeringen.

Många av de åtgärder som vi nu föreslår i det väldigt breda åtgärdspaket som vi lägger fram baseras på mycket av den kunskap som ni och vi gemensamt har tagit fram i den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen.

När det gäller den bortre tidsgränsen, Lotta Finstorp, är det ingen som helst hemlighet var socialdemokratin står och hela tiden har stått i den frågan. Det är de facto – och det visar alla utvärderingar – en misslyckad åtgärd som har försatt människor i stor osäkerhet och i djupare fattigdom. Det är 2 procent som har kommit i arbete efter utförsäkring. Jag vet vilka målsättningar som den borgerliga regeringen hade när man införde den här åtgärden. Ur alla perspektiv är detta en misslyckad åtgärd. Därför vill vi så snart det går ta bort den och satsa resurser, tid, kraft och myndighetsresurser där de bäst behövs.

Anf. 48 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Regeringen har ju haft alla möjligheter att titta på utredningen och på kompromissförslagen, framför allt utifrån den bortre tidsgränsen, och satt sig ned med oss andra för att se om man kan skruva på den för att inte ta bort den helt därför att rehabiliteringsåtgärderna inte är på plats. Det är en fråga som jag har, varför det inte har gjorts.

Regeringens egna expertmyndigheter avfärdar ju bestämt att ta bort den bortre tidsgränsen eftersom de långa sjukskrivningarna kommer att öka, skriver de. Vilken analys och vilket expertråd stöder regeringen sitt förslag att ta bort den bortre tidsgränsen på?

Sedan vill jag också ta upp samma fråga till ministern som jag gjorde till Miljöpartiets Rickard Persson. Regeringens mål om att ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 väcker onekligen frågor och oro. Göran Persson hade ju

också ett mål på sin tid, och det var en arbetslöshet på 4 procent. Det infriades inte, trots högkonjunktur och trots att förtidspensionerade, långtids-sjukskrivna och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder togs bort ur statistiken. Jag hoppas verkligen att det inte finns en koppling mellan regeringens arbetslöshetsmål och förslaget om att ta bort den bortre tidsgränsen.

Hur kommer enskilda att, nu när bortre tidsgränsen och dessutom ALI tas bort, kunna ställa krav på stöd och effektiv rehabilitering, till exempel arbetsmarknadspolitiska åtgärder? Vad som händer med sysselsättningsfasen förorsakar också en stor oro bland de människor som står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden.

Anf. 49 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Jag är lite förvånad över att Lotta Finstorp lyfter regeringens arbetslöshetsmål här. Jag tänker börja i den änden.

Här talar vi om en ambitiös regering med en ambitiös målsättning. Dessutom pekar såväl sysselsättnings- som arbetslöshetsprocent just nu i helt rätt riktning. Det går bra för Sverige.

Den borgerliga regeringen lämnade efter sig en arbetslöshet på 8 procent, en ungdomsarbetslöshet på 25 procent, ett underskott i statens finanser på över 70 miljarder och en ökning av sjuktalen med 50 procent. Jag vet inte vad det är som Lotta Finstorp far efter.

När det gäller övriga delar – som jag påpekade i mitt förra inlägg – lägger regeringen nu fram ett brett åtgärdsprogram som i mångt och mycket baserar sig på det som man har arbetat med i den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen. Det är 25 olika åtgärder inom sju olika områden där tonvikten ligger på att dämpa inflödet i försäkringen.

När ni pratar om den bortre tidsgränsen, Lotta Finstorp, hör jag att ni över huvud taget inte närmar er det misslyckande som den här reformen handlar om. Ni talar om att det kommer att ske en ökning av de långa sjukfallen vid ett borttagande av den bortre tidsgränsen. Det handlar ju om ert siffertrixande. Ni har utförsäkrat människor som sedan har kommit tillbaka i försäkringen som korta sjukfall. Det är ju den ökningen som vi kommer att se nu, nämligen att människor som är sjuka stannar i den försäkring som är avsedd för att hantera sjukskrivningar i stället för försörjningsstöd eller att trilla mellan stolarna i samhället i övrigt.

Anf. 50 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag vill först tacka ministern för att hon är här och deltar i debatten. Det uppskattas verkligen.

Det är intressant att höra ministern berätta om de olika åtgärder som ska vidtas, om orsakerna till att fler blir sjukskrivna i dag och om det här med kontaktyrken, lärare och de som jobbar inom vård och omsorg på olika sätt. Jag undrar naturligtvis: Vad är det för fel på rehabiliteringskedjan när personer i kontaktyrken blir sjukskrivna? Skulle man inte ha kunnat börja och göra något redan där?

Vi började inte prata om den bortre tidsgränsen från Centerpartiets eller Alliansens sida. Det var ministern själv som tog upp den på ett tidigt stadium och sa att man skulle ta bort den. Vi hade precis avslutat Socialför-

säkringsutredningen, och vi väntade. I alla debatter sa vi att vi skulle utvärdera dess förslag. Vi skulle komma med ett bättre förslag jämfört med det som rådde.

Då kommer ministern och säger att man ska ta bort den bortre tidsgränsen. Varför gör ni fort och fel igen? Varför gör ni inte en riktig utredning och tar allt i ett paket? Ni duttar hela tiden med småsaker som skapar oro. Ni kommer med en mängd olika förslag som sedan inte hänger ihop.

Jag har en sista fråga. Vad gör ni för att korta köerna inom landstingen, så att man får vård och behandling tidigare än i dag? Här finns en av orsakerna till att det blir längre sjukskrivningar.

Anf. 51 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Solveig Zander för inlägget.

I och med att man hela tiden i dagens debatt återkommer till vad regeringen gör och inte gör, mest vad regeringen inte gör, vill jag ägna just det här inlägget åt att berätta om regeringens åtgärds paket.

Vi satsar nu 250 miljoner kronor årligen på att förstärka handläggningen vid de tidiga tidsgränserna. Prövningarna sjönk med 50 procent under den borgerliga regeringens sista mandatperiod, vilket gjorde att många människor föll igenom och blev utförsäkrade utan någon prövning.

Vi kommer att se till att de försäkringsmedicinska utredningarna används mer. Vi utvecklar stödet från Försäkringskassan till arbetsgivarna. Det är ett uppdrag man får. Vi utvärderar just nu det arbetsplatsnära stödet. Vi kommer att utbilda fler företagshälsovårdsläkare.

Vi ger ett uppdrag till Försäkringskassan att identifiera arbetsgivare som inte sköter sin rehabilitering och signalera till Arbetsmiljöverket. Vi ger Arbetsmiljöverket ett uppdrag att vid sin tillsyn titta särskilt på rehabiliteringsarbetet hos arbetsgivarna.

Vi för dialog med arbetsmarknadens parter om ekonomiska drivkrafter för arbetsgivarna att också jobba med de långa sjukfallen. Vi förstärker resurserna till samordningsförbunden. Vi förstärker resurserna till primärvården när det gäller psykisk ohälsa, både bland unga och särskilt bland kvinnor, med närmare 400 miljoner årligen.

Vi gör en översyn av statens insatser totalt sett vid psykisk ohälsa. Vi utökar kunskapsstödet till primärvården för återgång i arbete. Det kommer att vara en viktig del. Vi kommer att göra studier och öppna jämförelser kring sjukskrivningspraxis. Det försäkringsmedicinska beslutsstödet ska utvecklas. Indikatorer ska utvecklas för att följa hur olika behandlingar får effekt på återgång i arbete. Vi inleder en reform av aktivitetsersättningen, något ni borde ha gjort med tanke på den kritik den har fått. Vi ser över sjukskrivningsmiljarderna och rehabiliteringsgarantin.

Anf. 52 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det var en lång lista. Varför väntade ni inte tills den listan fick genomslag innan ni tog bort den bortre tidsgränsen? Det var ju det vi kom överens om i Socialförsäkringstutredningen.

De försäkringsmedicinska åtgärderna ska förstärkas. Är det bättre att man lägger dem på Försäkringskassan än att man låter landstingen ta det ansvaret?

Ni vill straffa arbetsgivare i olika branscher för att de har långa sjukskrivningar. Men är det inte så att det vore bättre för personer som jobbar inom kontaktyrken om de fick fler arbetsgivare att välja på, så att de kunde byta arbetsgivare? Nej, det tycker ni inte är bra. Lagen om valfrihet och möjligheterna att ha olika företag som driver vård och omsorg är ingenting som ni från regeringen tycker är speciellt bra. Men det skulle underlätta för personer inom vårdyrken om de fick fler arbetsgivare att välja på. Då kunde arbetsgivarna själva utmana varandra, vilket inte alls skulle vara dåligt. I stället väljer ni att straffa arbetsgivare. Finns det arbetsgivare som medvetet vill göra sin personal sjuk? I så fall skulle jag vilja att ministern räknade upp vilka det är.

Anf. 53 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Solveig Zander, men jag vet inte riktigt hur hon lyssnade på det som jag precis sa. Det finns ingenting i det här som över huvud taget handlar om att straffa några arbetsgivare. Tvärtom har den här regeringen från dag ett förra hösten haft en mycket god dialog med arbetsmarknadens parter, både arbetsgivare och fackliga organisationer. Så sent som för någon månad sedan fick såväl fackliga organisationer som arbetsgivarorganisationer inkomma med sina förslag om vad som skulle kunna innebära positiv ekonomisk stimulans för dem till att kunna arbeta bättre med de långa sjukfallen. Vi håller nu på att arbeta igenom svaren från arbetsgivarna på den svenska arbetsmarknaden. Vi har en mycket god dialog. Det handlar inte om att straffa någon, utan det handlar om att arbeta tillsammans för att mota sjukskrivningarna, som är dåliga för såväl företagen som de offentliga arbetsgivarna.

Jag tror att Solveig Zander hörde att vi nu stärker hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera de sjukfall som söker sig dit. I dag vet vi att många rör sig mot primärvården i de fallen. Vi behöver öka kunskapen hos inte minst primärvården när det gäller de diagnoser som är mest frekventa.

Jag tror att det här är en utmaning som vi behöver lösa i god dialog mellan de politiska partierna och arbetsmarknadens parter på olika sätt för att kunna mota den utveckling som vi nu ser.

Anf. 54 ARON MODIG (KD) replik:

Herr talman! Även jag vill uttrycka att det är positivt att socialförsäkringsministern deltar i debatten. Jag vill också instämma i det som socialförsäkringsministern inledde med i sitt anförande, att de ökade sjukskrivningarna är en väldigt stor utmaning för Sverige framöver. Det är en av de största utmaningarna, skulle jag säga, vid sidan om migrationen, den demografiska utmaningen och säkert någon eller några ytterligare.

När jag höll mitt huvudanförande tog socialförsäkringsministern möjligheten att ta replik på det för att hyfsa debatten, som det uttrycktes. Jag tänkte anknyta till samma tema.

I den här debatten har det under flera år hållits en ganska tråkig och låg ton. Man har slängt sig med begrepp som ”utförsäkringar”, ”stupstocken” och ”hetsjakten på sjuka”. I dag såg jag att Vänsterpartiets sjukförsäkringspolitiska talesperson skrivit på debattplats i Expressen: ”Snart kommer det inte längre att stå en rad sjuka kvinnor på torget med halsen instucken i en stupstock.”

Nu vet jag att socialförsäkringsministern inte använder sig av de här uttrycken. Jag vill betona det. Men hon är ansvarig för de här frågorna och representerar en regering som stöder sig på partier som uppenbarligen uttrycker sig på det här sättet. Hur ser socialförsäkringsministern på att den bilden sprids?

Anf. 55 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Aron Modig för inlägget. Jag har under de år då jag följt debatten utanför den här kammaren i en annan roll mött många av de människor som har blivit sjuka och även utförsäkrade. Det här är naturligtvis en fråga som har väckt väldigt mycket känslor. Det går inte att sticka under stol med att detta faktiskt också för en del enskilda personer har inneburit ett stort lidande och en mycket stor oro. Detta bekräftas till exempel av Arbetsförmedlingens utvärdering av ALL:n; många av dem som kommer till dem och ska delta i arbetslivsintroduktionen är för oroad för sin ekonomi eller sitt sjukdomstillstånd, eller helt enkelt för sjuka, för att kunna ta till sig några insatser.

Det här är en fråga som har väckt mycket känslor. Jag är glad över att vi i dag kommer att fatta ett beslut om att ta bort den bortre tidsgränsen. Den har inte haft aviserad effekt.

Däremot väljer jag inte själv att använda den sortens begrepp i den här debatten. Jag gör inte det. Sedan får andra stå för de begrepp som de eventuellt använder.

Anf. 56 ARON MODIG (KD) replik:

Herr talman! Jag välkomnar förstås att socialförsäkringsministern inte använder den här typen av uttryck och begrepp i debatten. Men jag vill upprepa det som står på debattplats i Expressen i dag, skrivet av en ledande företrädare för regeringens stödparti, som regeringen alltså tar stöd av för att rösta igenom den här förändringen: ”Snart kommer det inte längre att stå en rad sjuka kvinnor på torget med halsen instucken i en stupstock.”

Jag hade verkligen hoppats på ett tydligare avståndstagande från den här typen av språkbruk från socialförsäkringsministerns sida.

Man kan ha olika uppfattningar om den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. Men vad är det som har varit syftet egentligen? Syftet har varit att åstadkomma mer av stöd, uppföljning och kontinuerlig prövning mot arbetsmarknaden för den som är sjukskriven. Kort sagt har det handlat om att åstadkomma en bättre möjlighet för sjukskrivna att komma tillbaka till arbete, tillbaka till arbetsmarknaden.

Regeringen tar nu bort den bortre tidsgränsen. Vi ser att det kommer att leda till att fler kommer att bli sjukskrivna. Det säger regeringen själv. Flera tunga remissinstanser säger att det kommer att leda till längre sjukskrivningar. Det kommer inte att leda till att det blir färre sjukskrivna i Sverige.

Jag tycker att debatten under flera år har varit smutsig. Jag ställer inte upp på den bilden. Jag tycker att det är synd att socialförsäkringsministern inte tydligare tar avstånd från det. I själva sakfrågan vidhåller jag att det är helt fel att man nu gör den här förändringen.

Anf. 57 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Tack, Aron Modig, för inlägget! Jag tycker att jag var väldigt tydlig.

Vi kan stå här och tala om olika meningar och om vad man ska använda eller inte. Men om man ser till de personer som har blivit utförsäkrade – i många fall är det kvinnor – kan man se att en del har inte längre orkat vara med i cirkusen av utförsäkringar och nyförsäkring i sjukförsäkringen utan i stället valt att göra ett förtida pensionsuttag, vilket innebär att de livsviktigt får en svagare situation och helt enkelt blir fattigare. När det gäller kvinnor som har fallit ur systemet och landat på försörjningsstöd eller försörjs av sin partner tycker jag att situationen är ännu allvarligare. Jag är glad över att vi sätter stopp för detta med det beslut vi fattar här i dag.

Det som regeringens remissinstanser eventuellt har sagt om borttagandet av den borte tidsgränsen handlade om sådant som fanns innan regeringen presenterat sitt åtgärds paket. Om vi inte vidtog några åtgärder såg remissinstanserna en viss bild framför sig.

I debatten här i dag har jag tydligt redogjort för de åtgärder som regeringen har vidtagit och håller på att implementera. Det är också en sanning.

Den här regeringen vill inte hålla på med siffertrixande. Jag vill inte att vi låter människor snurra runt i sjukförsäkringen för att på det sättet hålla nere statistiken, lika lite som ni vill att man ska gömma människor i förtidspension, vilket jag inte heller vill. Ska vi lösa sjukförsäkringen på riktigt får vi sluta med trixande, med utförsäkringar och med att gömma människor i förtidspensionering. Vi måste se till att människor inte behöver bli sjuka av sitt jobb.

Anf. 58 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag.

Mycket har sagts av mina partikamrater och av ministern här i dag, men jag tror ändå att det finns något kvar för mig att säga.

Att bli sjuk är något som drabbar oss alla. Det kan vara den korta influensan, sjukdomar som tar längre tid att återhämta sig från eller kroniska sjukdomar, som kommer att följa en genom livet. I värsta fall är det en sjukdom som kommer att ända ens liv i förtid. En sak är säker: Vi är alla olika när det gäller att påverkas av och att kunna handskas med våra sjukdomar.

Att ha en medfödd funktionsnedsättning eller att få en nedsättning på grund av sjukdom är tufft. Att få sin arbetsförmåga nedsatt under lång tid på grund av sjukdom kan ställa ens hela liv på ända. Inte bara ska man handskas med de besvär och den oro som sjukdomen vållar, utan man har dessutom en stor ekonomisk börda att axla.

Historiskt var det skråna eller arbetskamrater på bruket som gick med bössan för att stötta varandra. Sedermera bildades sjuk- och begravningskassor, där alla var med och betalade för att kunna få en ersättning. Detta har sedan utvecklats till Försäkringskassan och sjukförsäkringen sådan den är i dag. Syftet då, liksom nu, var att säkra den enskildes försörjning genom att kompensera för frånvaron av arbete.

Vi socialdemokrater anser att samhället ska vara starkt och stöttande när den enskilda individen är svag och behöver stöd. Vår sjukförsäkring bygger på ett solidariskt samhälle, inte på att överge de sjuka.

Prot. 2015/16:42
9 december

*Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och
funktionsnedsättning*

Här skulle jag kunna utveckla min syn på utförsäkringen, men det har sagts så mycket här. Jag ska bara säga att utförsäkringar på grund av tidsgränser inte är vare sig solidariskt eller värdigt ett välfärdssamhälle.

Herr talman! Den bästa rehabiliteringen är den som aldrig behövs. Här tänker jag på de skador och sjukdomar som kan uppstå i arbetslivet. Bra och säker arbetsmiljö är avgörande faktorer för människors hälsa och arbetsförmåga. När den borgerliga regeringen nedprioriterade alla satsningar på arbetsmiljö och ändrade förutsättningarna för företagshälsovården framhöll vi socialdemokrater att detta var fel. Det är glädjande att vi i vår budgeten 2015 åter kunde göra satsningar och återställa satsningar på arbetsmiljön, Arbetsmiljöverket, skyddsutbildning och arbetslivsforskning. Det är sådant som kommer att göra skillnad.

Vi har också satsat mer pengar på företagshälsovården, den företagshälsovård som en gång var ett viktigt stöd både i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och under den aktiva rehabiliteringsprocessen. De behövs verkligen nu, när vi möter en ökande sjukskrivning och nya orsaker till ökad ohälsa. Detta ser vi i form av psykisk ohälsa, utbrändhet och utmattningsdepression, bland annat hos kvinnor som själva arbetar med utsatta människor i sina yrken.

Regeringspartierna – Socialdemokraterna och Miljöpartiet – återställer och satsar på nytt på förebyggande arbetsmiljöarbete och på företagshälsovård. Jag har inte hört särskilt många ord från Alliansen om detta med arbetsmiljö och företagshälsovård i dag.

Herr talman! Om sjukpenning och sjukförsäkring kan vi tala länge. Jag tänkte dock tala lite om samverkan som ett rehabiliteringsinstrument.

Finsam – finansiell samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, landsting och kommuner – har sedan bildandet för tio år sedan utvecklats mycket och tydligt visat att förenade satsningar och resurser kan göra stora förändringar. Det handlar om myndigheternas, aktörernas, arbete, samarbete och synsätt men framför allt om de individer som deltagit i åtgärder. När jag träffar deltagare i Finsam hör jag: Det här är första gången någon sett hela mig. Äntligen är jag inte bara en diagnos – jag är en hel människa.

Glädjande nog är vi eniga över partigränserna om att det behövs satsningar.

Slutligen får vi inte glömma: För att personer med funktionsnedsättning eller sjukdom ska komma ut på arbetsmarknaden måste det finnas en arbetsmarknad som tar emot dem. Därför är det glädjande att vår arbetsmarknadsminister nu tar upp den gamla Funkautredningen, som under den förra regeringen hamnade i en byrålåda.

(Applåder)

Anf. 59 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Allt fler faller mer eller mindre utanför bärande delar av socialförsäkringssystemen trots att de gjort vad samhället begärt av dem, skaffat sig långa utbildningar och ställt sig till arbetsmarknadens förfogande. Allt färre kan producera allt mer. Den snabba teknikutvecklingen befriar människor från slitsamma och monotona jobb. Det blir färre jobb, och ribban för att accepteras på en allt hårdare arbetsmarknad ligger allt högre, medan pressen på enskilda blir allt hårdare. Allt fler lever under

osäkra arbetsförhållanden som tillfälligt anställda eller rena daglönare, vilket ger en osäker försörjning och ett osäkert liv.

Vi riskerar alla att bli sjuka eller arbetslösa. Samhällen där förakt för svaghet normaliseras och institutionaliseras är illa ute. En arbetslinje utan arbeten i tillräcklig mängd hotar att urarta till disciplineringsinstrument. Ingen blir friskare eller får jobb av att leva med en frätande oro för sin försörjning. Därför är det regeringen nu vill göra, till exempel ta bort den bortre parentesen i sjukförsäkringen, väldigt bra. Ingen blir ju friskare av att utförsäkras.

Därutöver är det viktigare än någonsin att se världen som den nu är och hur den förändras och att tänka ännu längre. Därför vill jag passa på att ta upp frågan om basinkomst – några av oss har motionerat om att utreda det. Grundidén är, enkelt uttryckt, att alla människor utan villkor regelbundet ska få en summa pengar som det går att leva på. Idén började ta form redan under de franska och amerikanska revolutionernas epok, då tankar om oförytterliga mänskliga rättigheter väcktes.

Basinkomst är mer än en vision. Olika varianter har prövats tillfälligt eller införts permanent i länder som USA, Indien och Brasilien, med goda resultat. Människor som fått förtroendet har fått ökad frihet, trygghet, handlingskraft och värdighet, och de har förvaltat pengarna väl. Försöken har visat att människor inte frivilligt drar sig tillbaka från arbetsmarknaden med basinkomst. Men de får mer tid att hitta något som passar deras kompetens bättre, vilket är bra för både människor och ekonomi. När de slipper oro sig för sin försörjning, slipper gå hungriga och får råd med medicin och sjukvård får de kraft att starta företag, organisera sig demokratiskt och lära sig mer i skolan.

Jag vill i detta sammanhang nämna positiva erfarenheter från försök i Kanada. Där visade det sig att folkhälsan förbättrades. Det är något som kan ha bidragit till att det kanadensiska läkarförbundet hör till dem som gått ut och förespråkat någon form av basinkomst.

Vårt grannland Finland är i full färd med att utforma försök med basinkomst, på koalitionsregeringens initiativ – där ingår många partier av olika färger. Syftet är bland annat att man ska förenkla socialförsäkrings-systemet genom att basinkomsten är tänkt att ersätta andra ersättningar. I Nederländerna drar flera städer igång försök med ett villkorslöst försörjningsstöd, som ska följas upp av forskare.

Men har vi råd? Ja, det menar allt fler, bland andra åtta ekonomipristagare till Nobels minne. En villkorslös basinkomst skulle till exempel kunna ersätta delar av socialförsäkringssystemen och eliminera kostsamma kontrollapparater.

Jag vill i det sammanhanget nämna ett svenskt försök. Personer som blivit fattiga för att de inte kunnat jobba på grund av långvarig psykisk sjukdom fick varje månad under en tid 500 kronor i handen utan villkor och med en uttrycklig order: Använd det här för dig själv! Det visade sig att många besvär kanske helt enkelt var symtom på fattigdom och inte på sjukdom. Människor som isolerade sig från andra fick nu råd att bjuda vänner på kaffe. Det visade sig också att de som fick femhundringen behövde betydligt mindre slutenvård. Jag vill minnas att det var i storleksordningen 30 procent mindre. Det var alltså också ekonomiskt gynnsamt för samhället.

Prot. 2015/16:42
9 december

*Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och
funktionsnedsättning*

Tänk om personer på försäkringskassa och arbetsförmedling slapp kontrollera och på heltid fick ägna sig åt att hjälpa människor med rehabilitering och att söka arbete och koppla samman arbetssökande med arbetsgivare som behöver personal! Och vilka effekter skulle det inte kunna få för hälsan om fler fick reell möjlighet att tacka nej till underbetalda, meningslösa eller hälso- och miljöskadliga jobb? En sådan maktförskjutning till enskilda människor skulle ge en välbehövlig press uppåt på arbetsmarknaden och högst troligt en bättre hälsa.

Människorättskampen och fredspristagaren Martin Luther King skrev i sin sista bok, 1967, att det är mer effektivt att avskaffa fattigdomen än att försöka åtgärda dess följdproblem. Han föreslog därför en garanterad inkomst som det går att leva på. För att undvika en fattigdomsfälla föreslog han att den skulle kopplas till medianinkomsten och räknas upp i takt med att denna stiger. Jag tror att det ligger mycket i hans analys. Ryck upp roten till det onda! Då löser sig kanske inte allt men mycket.

Det finns mycket mer att säga om olika effekter och finansieringsmöjligheter. Det handlar om koldioxidskatt och naturresursskatt som delas ut till invånarna i ett land – det sistnämnda systemet har funnits i Alaska sedan 80-talet. Det kan också vara omprioriteringar från diverse avdrag för redan välbeställda till en satsning på grundtrygghet för alla. Men tiden medger inte att jag talar om alla dessa möjligheter.

Det här är komplexa frågor som kräver en noggrann analys, och det är viktigt att vara ödmjuk. Vi i Miljöpartiet är inte rädda för att ställa viktiga men svåra frågor. Därför beslutade vårt högsta beslutande organ, kongressen, i somras att vi skulle verka för en statlig offentlig utredning som på djupet undersöker vilka konsekvenser ett system med basinkomst skulle få i Sverige. Några av oss har också väckt en motion om detta, som behandlas i dag.

Vi står inför ett avgörande vägval: Ska vi tänka nytt och bygga trygghet och frihet för alla eller fortsätta laga och lappa på ett alltmer utjänt system?

Trots detta avfärdar utskottet vår motion om en förutsättningslös statlig utredning utan motivering. Vi föreslår inte att något ska införas, utan vi föreslår en utredning. Oavsett grundhållning i sakfrågan borde vi alla kunna enas om att vi med öppna sinnen ska undersöka nya vägar framåt, när verkligheten ändras. De som reflexmässigt avfärdar basinkomst utan vidare utredning är svaret skyldiga i fråga om hur vår tids stora utmaningar kan mötas.

Anf. 60 ANNA VIKSTRÖM (S):

Herr talman! Antalet nya sjukfall ökar. Ökningen började, som har sagts här, redan 2010. År 2015 har det blivit ännu fler. En del hävdar ut-
anför den här debatten att denna ökning inte är så allvarlig, eftersom den sker från en låg nivå. Men det går inte att passivt vänta och se vad som händer och att handla alltför sent. Det är viktigt att agera tidigt. Det har vi lärt oss när sjukfallen har ökat historiskt. Därför har regeringen snabbt tagit fram ett åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro, där bland annat jämställdhet och arbetsmiljö är viktiga områden.

Herr talman! Sjukfrånvaron har en mycket skev könsfördelning. Det jämställdhetspolitiska målet om att kvinnor och män ska ha samma makt

att forma samhället och sina egna liv är enligt regeringens bedömning därför svårt att nå. Antalet kvinnor som startar nya sjukfall är nästan dubbelt så stort som antalet män som gör det. Och sjukpenningtalet är dubbelt så högt för kvinnor. Det är den psykiska ohälsan som ökar och dominerar hos kvinnor.

I en nyligen publicerad svensk forskningsstudie undersöktes hälsan hos en större grupp utförsäkrade kvinnor, där diagnoserna var psykisk ohälsa och smärta.

De hade i genomsnitt två diagnoser var som rörde psykisk ohälsa. De hade dålig eller mycket dålig hälsa, sov dåligt eller mycket dåligt, hade ofta flera olika förskrivna läkemedel och låg dessutom högt när det gäller risk för självmord.

Detta är allvarligt. Om någon tvivlar på att denna grupp utförsäkrade har dålig hälsa rekommenderar jag läsning av denna studie.

Dessutom har långtidssjukskrivna kvinnor en lägre ekonomisk standard än långtidssjukskrivna män. Andelen personer som mottagit långvarigt ekonomiskt bistånd, som försörjningsstöd, är särskilt hög bland dem som uppnått maximal tid med tidsbegränsad sjukersättning och inte återvänt till sjukförsäkringen.

Vi vet också att problem med ekonomin leder till att personer avstår från vård och behandling som de så väl behöver. Att inte ha råd att söka vård eller tandvård eller hämta ut läkemedel gör dem inte friskare.

Herr talman! Således ser vi ett mönster där kvinnor har fler sjukfall, fler sjukdagar och sämre ekonomi. Vi behöver därför veta mer om varför kvinnors arbetsmiljö gör dem sjukare. I regeringens budget ligger ett uppdrag att sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för uppkomsten av sjukdomar med särskilt beaktande av kvinnors arbetsmiljöer.

Detta och regeringens åtgärdsprogram är viktiga åtgärder för att minska kvinnors ohälsa och sjukskrivning.
(Applåder)

Anf. 61 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag ska erkänna att jag egentligen inte hade tänkt gå upp i den här debatten i dag. Många talare har sagt många kloka saker. Jag vill i allt väsentligt instämma i vad mina alliansvänner har sagt här i dag.

Jag kände ändå att jag var tvungen att säga någonting, för efter att ha lyssnat till diskussionen har jag en känsla som jag inte slipper ifrån. Det är att vi har en regering med regeringspartier och stödpartier som i allt väsentligt förefaller vara på väg att tappa kontrollen över sjukfrånvaron. Detta är djupt problematiskt.

Vi är ense om en sak, och det är att vi nu ser en stark ökning av sjukfrånvaron. Den sker i princip i alla grupper och i nästan hela landet. Detta är allvarligt för den enskilde som hamnar i sjukskrivning, i utanförskap, som har känslan av att inte komma till sin rätt. Den arbetsförmåga som många ändå har kvar tillvaratas inte.

Herr talman! Det är också problematiskt för Sverige. Häromdagen kom Försäkringskassan med en ny prognos. Man varnar där för kostnadsökningar på 4,5 miljarder kronor fram till nästa år, något som ska läggas ovanpå vad man tidigare har varnat för – från 27,5 miljarder till nästan 40 miljarder 2018.

Den här talarstolen används flitigt för att presentera olika satsningar. Det handlar om någon miljard hit eller dit, kanske någon miljard till skolan och några hundra miljoner till försvaret. Men nästan allt annat bleknar i jämförelse med kostnaderna för den skenande sjukfrånvaron som vi just nu ser utspela sig.

Ett så stort samhällsproblem som vi nu ser kräver noggrannhet och kunskap. Det kräver mod och förmåga att göra det som är riktigt snarare än det som är enkelt.

Jag vill framhålla, och det har jag gjort flera gånger, att regeringen gör en hel del saker som är bra. Ta till exempel målet för sjukfrånvaron – det är vi överens om. Vi har också pekat på det. Det är bra politik. Men ett mål i sig löser inga utmaningar, utan man behöver rätt politik för att nå målet.

Redan när det här genomfördes varnade vi för att utan rätt åtgärder kommer detta mål att bli lika verkningslöst som det som gäller för arbetslösheten fram till 2020. Det finns ju inte någon bedömare i dag, förutom regeringen möjligtvis, som tror på detta.

Jag får väl erkänna, herr talman, att jag då talade om att det skulle dröja något år innan det blev verkningslöst. Jag fick fel. Nu säger Försäkringskassan efter två och en halv månad att man inte kommer att nå målet. Försäkringskassan säger till och med att man inte ens tror att sjukfrånvaron kommer att minska framöver utan att den tvärtom kommer att fortsätta stiga till 13 sjukpenningdagar. Man säger till och med att det kan gå så illa att den stiger ännu mer än så.

I den här debatten har det inte varit någon hejd på förstärkningsorden och utropstecknen om hur misslyckad den bortre tidsgränsen har varit. Vi har olika uppfattningar om det. Min bild är att den som har fakta på sin sida inte behöver använda sig av ett högt tonläge.

Jag vill hävda att vi har synnerligen gott på fötterna för att säga att den bortre tidsgränsen behövs. Det är inte mina ord, utan det är regeringens egna myndigheter som säger detta. Det är Försäkringskassan, det är Arbetsförmedlingen och det är Inspektionen för socialförsäkringen som alla varnar för detta och säger: Gör det inte! Det kommer att öka sjukfrånvaron, och det kommer att öka kostnaderna.

Min fråga till Annika Strandhäll är därför: Lyssnar regeringen på remissinstanserna? Är ni intresserade av att ta intryck av vad andra tycker och tänker? Eller har ni bara bestämt er från början?

(Applåder)

Anf. 62 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Tack, Johan Forssell, för inlägget! I och med att Johan Forssell sa att han verkligen hade lyssnat på debatten här i dag hade jag ju hoppats att det var så. Då hade han nämligen också hört uppräknningen av de åtgärder som regeringen nu vidtar för att vända utvecklingen när det gäller sjukfrånvaron.

Jag har också noterat att Johan Forssell vid flera tillfällen har citerat debattartikeln från Försäkringskassan på DN Debatt. Det är slående för mig att Johan Forssell tar detta till intäkt för att Försäkringskassan säger att det här målet är omöjligt att uppnå. Det är ju inte det Försäkringskassan säger i debattartikeln.

Det Försäkringskassan säger är att man nu kommer att förstärka handläggningen, och det bidrar regeringen till. Försäkringskassan kommer att göra allt på sin kant för att vända utvecklingen. Men visa av erfarenheten, precis som jag har sagt här i dag, vet också Försäkringskassan, precis som alla vi som sitter i den här salen i dag vet, att det kommer att tarva det som jag också talar om, det vill säga en samling av olika aktörer som måste kliva fram: arbetsgivare, hälso- och sjukvård, politiker med flera.

Det är också en del i det åtgärds paket som regeringen nu har lagt fram och i de samtal som regeringen för med arbetsmarknadens parter kring detta. Det här känner Johan Forssell mycket väl till, och jag tycker att det är olyckligt att Johan Forssell i stället väljer att ytterligare spä på oron genom att medvetet förvrida det regeringen säger.

Anf. 63 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Vi ska vara lite noggranna med orden. Jag säger inte att det är omöjligt att nå målen. Jag tror inte att det finns ett öde som faller över oss oavsett vad vi gör. Men med regeringens politik kommer det att bli väldigt svårt att nå målet.

Det här är inte mina ord. Det här är ganska återkommande. Vi tycker olika. Men just därför bör vi ju lyssna till kunskap så att det inte bara blir tyckande. Politik är nämligen på riktigt, och det här kommer att få konsekvenser för människor.

Försäkringskassan säger följande: Försäkringskassans sammantagna bedömning är att tidsgränser i sjukförsäkringen, inklusive en bortre tidsgräns, är väsentliga komponenter i en väl fungerande sjukförsäkring och därmed i ambitionen att sjukfrånvaron ska ligga på en stabil och låg nivå.

Arbetsförmedlingen säger följande: Om tidsgränsen i sjukförsäkringen avskaffas finns risk för att dessa individer stannar kvar i sjukförsäkringen i stället för att få insatser hos Arbetsförmedlingen och därmed stöd att komma ut i arbete eller utbildning.

Inspektionen för socialförsäkringen säger följande: Med borttagandet försvinner en viktig drivkraft för alla aktörer i sjukskrivningsprocessen att få tillbaka personen i arbete innan tidsgränsen nås. Sjukskrivningstiderna överlag kan alltså förväntas bli längre och sjukfrånvaron öka.

Jag uppfattar inte att jag fick något svar på frågan. Jag vet vad ni vill göra. Jag vet vad ni vill. Men är ni beredda att lyssna? Jag kräver inte att statsrådet ska lyssna på mig, men det vore klädsamt nu när sjukfrånvaron ökar om regeringen kunde börja lyssna på sina egna myndigheter och experter. Har ni redan bestämt er från början och vaccinerat er mot att lyssna på kritiken?

Anf. 64 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Det är återigen intressant att höra hur Johan Forssell lyssnar på dagens debatt. Jag var tydlig med att regeringen naturligtvis har tagit del av remissvaren, och de baserar sig på det faktum att regeringen inte skulle vidta några åtgärder för att till exempel dämpa inflödet och stärka de tidiga prövningarna i tidsgränserna. Det här vet Johan Forssell mycket väl.

Detta förtar ändå inte det faktum att den bortre tidsgränsen är en misslyckad del av den borgerliga regeringens politik. 100 000 personer har utförsäkrats samtidigt som sjukfrånvaron parallellt ökade med över 50 procent. Dessutom ramlar 80 procent av dem som sjukförsäkras tillbaka in i försäkringen som nya sjukfall. Det är långa sjukfall som ni har dolt genom utförsäkringspolitiken. Ni hade målsättningen med den bortre tidsgränsen i fråga om hur många som skulle komma tillbaka till arbetsmarknaden igen eller som skulle gå vidare till något annat.

Johan Forssell vet lika väl som jag att de resultat som den bortre tidsgränsen har visat radikalt avviker från era målsättningar. 2 procent har gått tillbaka till arbete, Johan Forssell. Expertmyndigheter, till exempel Försäkringskassan, säger att de troligtvis hade gjort det ändå. Det här orsakar människor oro och fattigdom, och det leder inte till något resultat. Låt oss fokusera insatserna där de behövs, nämligen tidigt.

Det är oerhört trist att se att Johan Forssell inte kan lyfta blicken och tala om det som vi borde tala om nu.

Anf. 65 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Det är intressant att statsrådet uppenbarligen kan lyssna till remissinstanserna.

Jag återgav vad Försäkringskassan har sagt, och jag har uppenbarligen tagit intryck på en annan punkt. Frågan är varför regeringen inte tar intryck vid alla de tillfällen remissinstanserna tycker annorlunda. I det här fallet avråder de regeringen och höjer varningsflagg. De är tydliga. Det har ni själva kvitterat i er egen budgetproposition. Sjukfrånvaron kommer att öka till miljardkostnader, i ett läge där statens finanser redan är hårt ansatta.

Svaret blir någon form av valrörelsepropaganda: Om man inte håller med har man inte förstått. Jag håller inte med ministern eftersom jag inte uppfattar att hon ger uttryck för det.

För mig är politik inte enkelt, inte svartvitt, inte eld eller vatten. Det finns olika nyanser. Det är just därför, herr talman, som man måste vara beredd att lyssna till forskare, myndigheter och experter och fatta kloka, väl avvägda och eftertänkta beslut.

Nu skyndar regeringen, och det går fort och blir fel. Man avskaffar en tidsgräns innan rehabiliteringsåtgärderna har kommit på plats, i strid med expertisen. Man tar inte ansvar för den mycket stora ökning av sjukfrånvaron vi ser framför oss kommande år. Jag tycker inte att det är ansvarsfullt.

Nu kommer riksdagen att fatta beslut i dag. Debatten har inte slutat. Vi kommer att få anledning att återkomma till detta kommande år.

Herr talman! Som avslutningsord vill jag säga att regeringen och socialförsäkringsministern kommer att få bära ett tungt ansvar för utvecklingen av sjukfrånvaron framöver. Jag ser fram emot den debatten.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU3

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn (prop.
2015/16:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 66 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 5. Vi står också bakom vår andra reservation, men för tids vinnande har jag inget yrkande för den reservationen.

Vi ska nu debattera den ekonomiska politiken för familjeområdet. Det är ett område som berör och omfattar miljontals människor i Sverige. Om du frågar en familj vad de har för lite av är många gånger svaret tid. Om du frågar vad som är viktigt är det att få möjlighet att bestämma själv med utgångspunkt i den egna familjesituationen.

Regeringens förslag på familjeområdet går i rakt motsatt riktning. Det handlar bland annat om regeringens förslag om ytterligare en kvoterad månad i föräldraförsäkringen, som innebär fler politiska pekpinningar och mindre vardagsmakt. Det handlar också om halvering av RUT-avdraget. Det är den reform som har skapat tusentals jobb för kvinnor och som har underlättat många familjers vardagspussel. Att regeringen också i sin budget föreslår att vi ska avskaffa jämställdhetsbonusen, den som skapar incitament för föräldrar att dela lika på ansvaret, är ytterligare ett exempel.

Att undanröja fördomar och strukturer som förhindrar ett jämställt samhälle är en fråga som Moderaterna tar på stort allvar. Där regeringen väljer vägar som tvång och kvotering väljer Moderaterna att skapa förutsättningar för föräldrar att själva ta ansvar och finna lösningar som passar just den egna familjen. Här går en tydlig skiljelinje mellan Moderaternas och regeringens familjepolitik.

Vi vill uppmuntra en jämnare fördelning av föräldrapenningdagarna mellan föräldrarna, vilket också kan bidra till en ökad jämställdhet även på arbetsmarknaden. Ett mer jämställt föräldraskap ser vi som en central del i arbetet med att minska sjukskrivningstalen bland kvinnor och att minska löneskillnaden mellan män och kvinnor. Vi föreslår att föräldrar uppmuntras till ett jämställt uttag av föräldradagar genom att förstärka jämställdhetsbonusen ytterligare. Vi vill skapa ekonomiska incitament för föräldrar att dela mer lika på föräldrapenningen.

Barnfamiljerna vill även i fortsättningen själva bestämma över sin familjesituation. Tyvärr väljer regeringen i stället att slopa jämställdhetsbonusen, som uppmuntrar till ett jämnare uttag – trots att riksdagen tidigare beslutat annorlunda.

Tillfällig föräldrapenning i samband med barns sjukdom, så kallad vab, innebär en extra utmaning för vardagspusslet för många familjer. Även om män tar ett större ansvar än tidigare är uttaget av så kallade vab-dagar långt ifrån jämställt. Vi vill därför tillsätta en utredning som ser över möjligheten att införa en jämställdhetsbonus för uttaget av vab-dagar för att skapa bättre ekonomiska förutsättningar att uppnå ett mer jämställt familjeansvar och stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Även här avvisar regeringen vårt förslag.

Vi anser att föräldraförsäkringen inte fullt ut är anpassad till dagens verklighet där familjer kan se mycket olika ut. Därför vill vi också se över möjligheten för fler att ta del av föräldraförsäkringen. Detta skulle underlätta för exempelvis stjärnfamiljer men även i andra familjekonstellationer som uppstår till följd av separationer. En sådan flexibilitet är naturligtvis viktig för att fler barn ska få omsorg av närstående vuxna.

Herr talman! I dag lever många barn med separerade föräldrar. De allra flesta föräldrarna fortsätter såklart att ta fullt ansvar för sina barn efter en skilsmässa eller en separation vad gäller både ekonomisk försörjning och andra åtaganden. Samtidigt är det för många, framför allt pappor, som inte tar sitt ekonomiska ansvar, och många ensamstående mammor får därför leva med mycket små ekonomiska marginaler.

Fler föräldrar bör betala underhåll som motsvarar deras levnadsstandard. Ett av de största problemen med dagens modell är att underhållsstödets maximala belopp har kommit att uppfattas som normalnivå för vad som ska utgå i form av underhåll till ett barn. Detta trots att fyra av tio barn som i dag får fullt underhållsstöd egentligen har rätt till mer i underhåll om reglerna om underhållsbidrag skulle följas.

Moderaterna vill tillsätta en utredning med uppdrag att i grunden göra om dagens konstruktion med underhållsbidrag och underhållsstöd. Vi vill se ett system som är lättöverskådligt och förutsebart, minskar ekonomiska konflikter mellan föräldrarna, stärker ekonomin för ensamstående och ökar incitamenten för växelvis boende. I de fall där en förälder helt saknar inkomst eller har mycket låga inkomster ska även fortsättningsvis en garanterad lägstanivå utgå.

Herr talman! Vi kommer dock aldrig ifrån att den viktigaste åtgärden för att ge fler barn bättre förutsättningar för en god start i livet är en stark arbetslinje med en politik som leder till att fler föräldrar arbetar. Att vara utan arbete under en längre tid riskerar att leda till ett utanförskap som inte bara handlar om ekonomi.

Herr talman! I tider när vi behöver göra fler reformer för kvinnor på arbetsmarknaden gör regeringen det motsatta.

Att regeringen nu halverar RUT-avdraget, den reform som skapat tusentals jobb för kvinnor och som också underlättat många familjers vardagspussel, är ett steg i fel riktning.

Att regeringen i sin budget aviserat att man också tänker avskaffa jämställdhetsbonusen, den som skapar incitament för föräldrar att dela lika på ansvaret, är ett annat exempel.

Att regeringen höjer skatter och slopar reformer som gör det mer lönsamt att arbeta är också fel väg att gå om man vill öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Att minska lönsamheten i att gå till jobbet skapar inte större incitament för att jobba; det säger sig självt. Det är direkt skadligt och motverkar en jämställd arbetslinje och en jämställd familjepolitik.
(Applåder)

Anf. 67 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Moderaterna säger alltså nej till regeringens förslag om höjd grundnivå i föräldrapenningen, som är ett sätt att stärka ekonomin för de barnfamiljer som har lägst inkomster. Just den biten förvånar mig inte särskilt – fördelningspolitik har väl aldrig varit Moderaternas starkaste

gren. Det finns annat inom utgiftsområde 12 som förbryllar desto mer, måste jag säga.

Moderaterna röstade nyligen för att behålla vårdnadsbidraget, som syftar till att föräldrar – oftast mammor – ska vara hemma efter föräldraledigheten med ett bidrag i stället för att arbeta. Jag får inte ihop det med vare sig en arbetslinje eller för den delen någon jämställdhetslinje.

Tina Ghasemi och Moderaterna argumenterar ofta och gärna för just jämställdhet. Ändå säger man nej till en tredje reserverad månad för vardera föräldern i föräldraförsäkringen trots att det bevisligen ökar jämställdheten i föräldraförsäkringen och bidrar till ett mer jämställt samhälle. I stället vill man utöka bonusbidraget trots att det hittills inte haft någon sådan effekt.

Som sagt: I välfärds- och fördelningspolitiken är ambitionsskillnaderna mellan Socialdemokraterna och Moderaterna lika tydliga som alltid. I jämställdhetspolitiken är det mer otydligt vad Moderaterna egentligen vill åstadkomma.

Jag undrar: Är jämställdhet i familjepolitiken över huvud taget av intresse för Moderaterna, och vad är Moderaterna i så fall – utöver bonusar – beredda att ta till för att nå dit?

Anf. 68 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag kan försöka berätta hur det har sett ut historiskt, inte minst när det gäller föräldrapenningens grundnivå som Teresa tar upp. Det var nämligen alliansregeringen som senast höjde grundnivån. Det gjorde vi så sent som förra året, och vi höjde den rejält.

Vi gjorde också annat under mandatperioden. 2010 höjde vi flerbarnstillägget i barnbidraget. 2012 och 2014 höjde vi bostadsbidraget för barnfamiljer. Vid två tillfällen, 2012 och 2014, höjde vi dessutom det särskilda bidraget för hemmavarande barn. 2012 beviljade vi också bostadsbidrag för lägre bostadskostnader. 2014 höjde vi föräldrapenningens grundnivå från 180 kronor till 225 kronor.

Alliansregeringen satsade på ekonomiskt utsatta barnfamiljer i en tid av finanskris, skuldskris och den mest påtagliga finansiella krisen sedan 1930-talet. Detta var möjligt tack vare att vi förde en ansvarsfull politik med ordning och reda.

Teresa nämnde också den ytterligare öronmärkta månaden. Det är ju så att Moderaterna är ett parti som lyssnar på föräldrarna. En majoritet av barnfamiljerna i Sverige vill kunna bestämma över sin föräldraledighet.

Vi ser utmaningarna. Vi blundar inte för dem. Men i stället för att påtvinga en kvotering skapar vi incitament genom jämställdhetsbonusen där vi möjliggör för föräldrar att dela mer lika och utjämna de ekonomiska skillnaderna.

Anf. 69 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Tina Ghasemi lyfter fram jämställdheten som någonting eftersträvänsvärt, uppfattar jag. Jag välkomnar det även om jag fortfarande känner mig något förbryllad över att man säger nej till de metoder som har varit effektfulla och ändamålsenliga, som har gett effekt, och i stället vidhåller de metoder som tvärtom inte har gett effekt för ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen.

Incitament, talar Tina Ghasemi om. Incitament är en sak, men när incitamentet inte fungerar undrar jag varför Moderaterna väljer att ta strid för en bonus som både kostar skattebetalarna en massa pengar och dessutom inte ger någon effekt. Ändå är det just detta som Moderaterna hänger upp sin jämställdhetspolitik på inom familjeområdet.

Jag tycker att det framstår som att Moderaterna något motvilligt dras in i en framtid som trots allt är lite mer jämställd än gårdagen och att de därför är nödda och tvungna att bitvis anpassa sin retorik. Men politiken saknas. Politiken för jämställdheten saknas, och politiken måste gå före i strävan efter resultat på jämställdhetsområdet. Den läxan har vi lärt oss många gånger. Jag kan bara hoppas att Moderaterna snart vill springa i kapp oss.

Anf. 70 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Teresa Carvalho nämner effekterna, vilka effekter de politiska förslagen har. Det är just det vi kritiserar regeringen för: Ni låter inte ens vissa av reformerna som alliansregeringen genomfört ha sin gilla gång.

De utvärderingar som har kommit som handlar om jämställdhetsbonusen – det gäller även Försäkringskassans egen utvärdering – visar på en informationsbrist. Det är alldeles för få föräldrar som känner till vilka effekter jämställdhetsbonusen har.

Ni väljer nu att avskaffa den, medan vi i stället väljer att förstärka den ytterligare. Det är två olika vägar att gå, och det är den prioritering som ni gör. Vi tror att innan man avskaffar en reform behöver man i alla fall göra en satsning på information i stället för att helt stänga den ute.

Teresa Carvalho talar om att Moderaterna inte är ett jämställt parti. Då vill jag fråga Socialdemokraterna om en annan reform: RUT-avdraget, som har underlättat så att framför allt kvinnor får mer tid i sin vardag. Den reformen väljer ni nu att halvera. Är inte det en jämställdhetsreform, om någon?

Vi tror inte på tvångslagstiftning. Där skiljer vi moderater oss från socialdemokratin. Vi tror inte på att tvinga människor. Vi tror på att skapa incitament, och det är också vad föräldrarna vill i den här frågan.

Anf. 71 LINUS BYLUND (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag står bakom Sverigedemokraternas särskilda yttrande samt våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall bara till reservationerna 3 och 10.

Barn- och familjepolitik är ett väldigt kärt och angeläget ämne för oss sverigedemokrater. Familjen är nationen i det lilla formatet, och nationen är familjen i det stora formatet. För en nationalist, det vill säga en människa som tror på varje folks rätt att vara herre i sitt eget hus, som tror på varje nations rätt att freda sin gräns och förvalta sina gemensamma tillgångar, dela plikter och rättigheter och så vidare, är parallellerna mellan nation och familj så självklara att de knappast behöver nämnas.

Jag har säkert sagt det förr, och jag kommer att säga det många gånger framöver: Familjen är hjärtats fosterland.

Välmående familjer är själva fundamentet för en välmående nation, för i välmående familjer fostras välmående barn. Det var främst barn jag tänkte prata om i dag. Jag tänkte prata om politik från barnets perspektiv.

Vi gör sällan det, vi politiker. Vi diskuterar sällan utifrån barnens perspektiv. Det där stämmer inte, vi pratar hela tiden utifrån barnets perspektiv, kanske någon av er tänker. Men nej, vi gör inte det. Vi politiker pratar om barnperspektiv, men väldigt ofta ur ett vuxenperspektiv.

Herr talman! Sverigedemokraterna lanserade i Almedalen i år ett program för politik som rör barn ur just ett barnperspektiv, passande nog kallat Barnprogrammet, ej att förväxla med Bolibompa. Det är ett dokument med ett 50-tal förslag som förbättrar för Sveriges barn från tiden i mammas livmoder till den dagen barnet börjar skolan.

Förslagen återfinns såklart också i partiets motioner för de många utgiftsområden som berörs, några i vårt utskott, några på andra ställen. Att utförligt redogöra för varje förslag i Barnprogrammet låter sig inte göras i ett sådant här sammanhang, och det är heller inte önskvärt, men jag tänkte ändå nämna några av punkterna.

Sverigedemokraterna vill stärka det juridiska skyddet för ofödda, stärka mödrars möjligheter till graviditetspenning, avkvotera föräldraförsäkringen, återinföra och stärka vårdnadsbidraget, minska barngrupperna i förskolan, avskaffa genuspedagogik och dylika ideologiskt betingade experiment med barn och slopa karensdagen för dem som arbetar inom förskolan för att motverka att sjukdomar sprids och för att skapa en bättre arbetssituation för såväl pedagoger som barn. Vidare vill vi höja matkvaliteten i barnomsorgen, främja uppkomsten av föräldrakooperativ, upprätta ett offentligt register över dömda pedofiler med hög återfallsrisk och så vidare.

Herr talman! När det gäller det betänkande vi debatterar i dag finns det ett par punkter som jag skulle vilja lyfta fram lite extra. Det gäller reservationerna 3 och 13.

Jag börjar med reservation 3. Sverigedemokraterna är för ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen, men vi tycker att det är familjens rätt att själv bestämma hur de bäst löser sitt unika vardagspussel. Däremot tycker vi inte att det är önskvärt att en av föräldrarna, oftast den som tjänar minst, oftast modern, tar ett större ansvar för barn och hem av ekonomiska skäl.

Därför vill vi se en grundlig utredning om hur man skulle kunna forma en helt ny föräldraförsäkring som tar bort de ekonomiska skillnaderna kopplade till vem av föräldrarna som är hemma, det vill säga ett system där familjerna äger rätten att fördela dagarna hur de vill men utan att behöva ta hänsyn till ekonomiska faktorer.

Vad gäller reservation 13 välkomnar vi regeringens höjning av vårdnadsbidraget, men vi menar att det är orimligt att ett sådant viktigt belopp justeras med så långa och oförutsägbara mellanrum som det historiskt sett varit. Vi förordar därför en indexering av beloppet så att det på årsbasis kan kompensera för inflationen. Jag vill instämma i det som Tina Ghasemi sa rörande beloppets storlek, att det inte får bli en sorts standard för dem som inte använder sig av Försäkringskassan.

Anf. 72 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! I det betänkande vi nu debatterar framgår att regeringen gjort bedömningen att den ekonomiska familjepolitiken har bidragit till att förbättra barnfamiljernas förutsättningar. Det är intressant, och man kan undra vad det beror på. Vi har hört Tina Ghasemi berätta om de olika åtgärder som alliansregeringen införde – bostadstillägget, flerbarnstillägget

och grundbidraget till föräldraförsäkringen. Självklart har det bidragit till att barnfamiljerna fått det bättre. Speciellt har ensamstående kvinnor med flera barn fått det bättre. Det är bra.

I Centerpartiets budgetförslag tänker vi fortsätta på den utstakade linjen och göra det bättre för barnfamiljerna. Det handlar kort och gott om att medverka till att fler arbetar och att stödja de företag som vill anställa. Genom att sänka arbetsgivaravgiften för ungdomar så att de kan få sitt första jobb och komma in i yrkeslivet stöder vi dem i allra högsta grad. Det innebär att de också får högre föräldrapenning den dag de får barn.

Regeringen önskar ge gynnsamma förutsättningar och en god ekonomisk levnadsstandard för barnfamiljerna för att främja ett ökat barnafödande. Det tycker jag är oerhört bra. Om vi ser till att man får sitt första jobb blir man trygg och får ekonomiska förutsättningar för att också lättare kunna bilda familj.

Det är en beskrivning av skillnaden mellan den nuvarande regeringens och Centerpartiets förslag och synen på familjepolitiken. Vi vill alltså medverka till fler arbetstillfällen och till färre bidrag.

Nu föreslår regeringen att man ska höja garantinivån i föräldrapenningen. Dessutom vill man höja underhållsstödet. Det är bidrag, bidrag, bidrag. Vad ger det för signaler? Dessutom konstaterar regeringen att utrikes födda föräldrar också är i behov av ett högre garantibelopp i föräldraförsäkringen. Varför medverkar man då inte från regeringens sida till att behålla RUT-tjänster, där bland annat många kvinnor och utrikes födda arbetar? På så sätt kan fler komma in på arbetsmarknaden och därmed få en högre föräldraförsäkring. För mig och Centerpartiet är arbetslinjen oerhört viktig.

När det gäller underhållsstödet har vi redan debatterat det för ett par veckor sedan. Då tyckte vi inte att det var bra och föreslog en utredning, vilket också Tina Ghasemi tog upp. Det tycker vi naturligtvis även i dag hade varit bättre. Vi tycker att det behöver tas ett helhetsgrepp. Förenklingar och minskat regelkrångel är sådant som vi ska jobba för. Det gjorde vi under alliansregeringens tid, och det är viktigt även nu. I stället fortsätter regeringen att plottra på och krångla till det, och då är det också lättare att göra fel. Det är något som regeringen verkligen borde lyssna på. Det är faktiskt lätt att ändra sig.

Vårdbidraget, herr talman, utgår i det här sammanhanget till barn och ungdomar som har ett funktionshinder. Det förväntas öka, skriver regeringsföreträdarna i betänkandet.

Antalet barn och ungdomar i åldern 10–19 år med psykiska diagnoser blir fler, och man menar att bidraget kommer att öka. Men det står ingenting mer. Det står ingenting om vad man tänker göra åt det. Det oroar mig oerhört mycket. Det är väldigt allvarligt att man inte ens kommer med några förslag. Jag undrar naturligtvis: Vad tänker regeringen göra åt detta? Eller tänker man inte göra någonting?

Vi har hört att regeringen funderar på att avskaffa jämställdhetsbonusen. Kan man inte titta även på detta och komma tillbaka med ett förslag som ser till att vi ökar morötterna till föräldrar att dela föräldraledigheten i stället för att avskaffa den rätt upp och ned? Man menar att den inte är bra, och då kan man heller inte göra rätt, göra enkelt och alltså göra om. Vi ska naturligtvis också införa vab-bonus för vab-dagar.

Det förlängda barnbidraget nämns också i betänkandet, herr talman, men man är inte beredd att göra något där. Det handlar om ungdomar som går kvar i särskolan.

Studiehjälpsutredningen blev klar 2013, och man säger att man håller på att bearbeta den. I det sammanhanget vill jag ge ett tips till regeringen. Adriana Lender, den tidigare generaldirektören på Försäkringskassan, utredde aktivitetsersättningen, som vi pratade om i samband med det förra betänkandet. Det hänger ihop med förlängt barnbidrag till särskoleelever.

Titta på detta, koppla ihop det och gör något bra av det så att de ungdomar i särskolan som har funktionshinder också får stöd och hjälp att komma in på arbetsmarknaden. Det är oerhört viktigt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 11, där Centerpartiet föreslår att garantidagar och lägstanivådagar ska få ett enda namn och ett enda förslag och kunna tas ut under hela föräldraledigheten. Det är en del i regelförenklingen.

(Applåder)

Anf. 73 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Jag reagerade när Solveig Zander pratade om underhållsbidraget och samtidigt sa: Bidrag, bidrag och bidrag är det enda de har att komma med.

Underhållsstödet har inte höjts med mer än 100 kronor de senaste 20 åren. Senast det skedde var 2006. Det vi nu har varit med om att lägga fram är 300 kronors höjning per månad och barn. Det kommer dem som har det allra sämst ställt till del. Solveig Zander väljer att raljera över deras ekonomiska situation när vi vet att vi har haft en enormt stor barnfattigdom.

Solveig Zander väljer att ge sig på den gruppen, men att ge bidrag till de allra mest välbeställda verkar hon inte ha några som helst problem med. Det går alldeles utmärkt att se till att de som kan betala för sina egna bartendrar, poolrengöringar eller vad det nu kan vara får bidrag, bidrag och bidrag – de ska gärna ha det.

Anf. 74 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag känner inte en enda som får bidrag för poolrengöring, bartendrar och så, Rossana Dinamarca. Jag har aldrig hört att någon har det, men Rossana Dinamarca känner kanske flera stycken. Jag känner inte en enda – det måste jag uppriktigt säga. Men det var inte det viktigaste i sammanhanget.

Det viktigaste är underhållsstödet. Vi har sagt nej till det av det skälet att båda föräldrarna ska försörja sina barn utifrån sina ekonomiska förutsättningar. Det innebär att många pappor, för det är ofta de som tjänar mest, i dag inte betalar i den utsträckning som deras ekonomi medger. Det stöd som mammorna och kvinnorna får för de barn de har ansvar för ligger på samma nivå som underhållsstödet.

I stället kan vi se till att göra en utredning som tittar mer på hur papporna kan betala mer, vilket skulle göra minst 1 000 kronor för dem som har det sämst ställt. Det är mer än 300 kronor, men det vill inte den regering som Vänsterpartiet stöder medverka till. Varför vill ni inte det, Rossana Dinamarca, när ni vet att det skulle ge ett bättre bidrag till kvinnor och barn än vad höjningen med 300 kronor gör?

Anf. 75 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Någonstans handlar det ändå om att kunna garantera att barn får leva under bättre förhållanden. Jag tror inte att Solveig Zander är helt omedveten om den fattigdom som många barn befinner sig i.

Det är givetvis bra om man kan komma överens om att ge mer, men det måste finnas någon form av trygghet för dessa familjer. Det har varit väldigt eftersatt. Det är snart tio år sedan stödet höjdes, och vi tycker att det är dags nu.

När det gäller frågan om vilka som använder RUT-tjänster vill jag upplysa Solveig Zander om att hon kan gå igenom vad RUT-bidragen har gått till. Då kommer hon att hitta såväl bartendrar och poolrengöringar som en mängd andra saker. Jag tror inte att hon är helt omedveten om att det har rapporterats om detta. Jag känner inte så välbeställda människor att jag kan bada i deras pooler, men att det sker vet jag ändå genom att jag kan läsa mig till det.

Anf. 76 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag kan också läsa mig till vad RUT-avdragen används till. De används mycket av pensionärer som får hjälp med städning och så hemma. Jag tror inte att de har pooler eller bartendrar hemma, men vi läser förmodligen olika utvärderingar av RUT-tjänsterna. Men det har inte med den här saken att göra. Det viktigaste är att RUT bidrar till att fler personer kommer i arbete. Det gynnar barnfamiljerna i allra högsta grad.

Vi har föreslagit att man ska tillsätta en utredning som kan titta på vad underhållsbidraget kan ge, i stället för underhållsstödet till ensamstående föräldrar, som framför allt är kvinnor. Vi har inte höjt underhållsstödet. I stället har vi inriktat det på det som har varit mest riktat och givit mest effekt, det vill säga flerbarnstillägg, bostadstillägg och extra bostadstillägg när man har äldre barn som bor hemma.

Nu är det hög tid att se till att båda föräldrarna efter sin förmåga försörjer de barn som de har tillsammans. Där ska vi på alla sätt och vis se till att papporna medverkar till att ge ersättning.

Efter det att vi införde jobbskatteavdraget har männens inkomster ökat men inte kvinnornas på samma sätt.

(ROSSANA DINAMARCA (V): Tack!)

Ett skäl till det är att papporna inte betalar efter sin förmåga. De håller sig till underhållsstödet och lämnar inte ifrån sig det barnen har rätt till. Därför hoppas jag att ni kan bidra till att en utredning görs, för det gynnar jämställdheten.

Anf. 77 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Jag har en storebror som är fem år äldre än jag. När han föddes var det inte möjligt för vår pappa att vara hemma med honom och få ersättning för inkomstbortfallet. Det gick först året efter det att min bror föddes, 1975, för då infördes föräldraförsäkringen. Sedan dess har tack och lov mycket hänt. Samhället har utvecklats och förändrats, och det är i ljuset av det man ska se föräldraförsäkringen. Samhället förändras, och våra sy-

stem ska följa med i dessa förändringar. Men tyvärr har inte de grundläggande strukturerna i föräldraförsäkringen förändrats i takt med samhällsutvecklingen.

Vi debatterar i dag ekonomisk trygghet för familjer och barn. Medan definitionen av vad ett barn är oftast är ganska självklar är definitionen av vad en familj är många gånger lite mer oklar. Vi har bonusfamilj och styvfamilj. Vi har ensamfamilj, singelfamilj, makalös familj, regnbågsfamilj, kärnfamilj, självvald familj, stjärnfamilj, storfamilj och utvidgad familj.

Från vissa håll låter det ibland som att det här med kärnfamilj, alltså mamma, pappa och barn, skulle vara det självklara, det naturliga, och att allt annat skulle vara avvikelser från det som har kommit allteftersom. Sanningen är att det inte stämmer. Den så kallade kärnfamiljen är en ganska ny konstruktion. Genom historien har vi snarare levt i storfamiljer på olika sätt, med släktingar och olika typer av tjänstefolk, drängar, pigor och annat löst folk som har funnits hemma.

Kärnfamiljen är snarare ett symptom på urbaniseringen. När folk började flytta från landet in till städerna bodde man trängre, och storfamiljen fick inte plats. Mannen var oftast den som lättast fick jobb, och eftersom det inte fanns någon storfamilj där hemma som kunde ha hand om barnen var det kvinnan som fick göra det.

Tack och lov har familjestrukturerna förändrats och därmed också definitionen av vad en familj är. Hade föräldraförsäkringen kommit till i dag hade den med all säkerhet utformats på ett annat sätt än för fyrtio år sedan. Mycket av det som vi i dag anser vara självklart hade inte behövt debatteras över huvud taget, men vi hade förmodligen varit oense om en del ändå.

Vissa saker har ändå hänt. År 1994, 19 år efter det att föräldraförsäkringen infördes, kom den första öronmärkta månaden, på liberalt initiativ. År 2002 kom den andra, och nu kommer den tredje.

Föräldraförsäkringens utformning spelar en avgörande roll för barnens rätt till sina föräldrar men också för utvecklingen av jämställdheten på svensk arbetsmarknad. I grund och botten är framväxten av föräldraförsäkringen en viktig del av den svenska välfärden och ett fundament för kvinnors frigörelse.

Den ekonomiska ojämställdheten mellan män och kvinnor är utbredd. Till detta bidrar attityder, invanda könsroller och en könssegregerad arbetsmarknad. Men det är också tydligt att kvinnors relativt sett längre perioder av föräldraledighet verkar hämmande på löneutveckling och karriär. Liberalerna ser det och föreslår åtgärder för att ändra på den här ordningen. Både vikta månader och jämställdhetsbonusen är instrument i försäkringen som vi har introducerat för att öka jämställdheten i uttaget.

Vi är därför kritiska till att regeringen föreslår en avveckling av den ekonomiska stimulansen för ökad jämställdhet som jämställdhetsbonusen innebär. Jämställdhetsbonusen bör utvecklas – inte avvecklas – som *ett* verktyg för ökad jämställdhet, där ett avskaffande av vårdnadsbidraget är ett annat.

Jag skulle också vilja slå ett slag för den motion som handlar om graviditetspenning för egenföretagare. Vi tycker att det behövs en utredning för att ta fram ett enhetligt regelverk för egenföretagares möjlighet till graviditetspenning. Det kan låta som en liten fråga, men den är ganska stor, för det är ett krångligt regelverk som regleras i flera lagar. Granskningen visar också att det är ganska stora skillnader i landet mellan vem som får

och inte får ersättning, och det är inte rimligt att lagar och föreskrifter tolkas så olika.

Enligt Försäkringskassans bedömningsgrunder har du rätt till graviditetspenning endast om arbetsgivaren anser att du inte kan fortsätta arbeta i en riskfylld miljö. Problemet är att du som egenföretagare inte har någon arbetsgivare, för det är trots allt du själv. Därför behöver detta ses över.

Herr talman! Vi tycker att du ska mötas av samma förväntningar som förälder oavsett ditt kön. I dag tas en fjärdedel av föräldraledigheten ut av män och tre fjärdedelar av kvinnor. Barnfamiljer kan som sagt se ut på många olika sätt, och alla föräldrar ska ha möjlighet att kombinera förvärvsarbete och företagande med föräldraskap. Vi liberaler vill ha en modern, valfrihetsinriktad familjepolitik som ökar jämställdheten och uppmuntrar till arbete.

Min bror föddes innan föräldraförsäkringen kom till. Förra året fick han i sin tur en son. Med den utvecklingstakt som vi har sett fram till i dag kommer kanske min brorsons generation att vara den där man delar föräldraförsäkringen 50-50. Men vi liberaler tycker att det finns skäl att skynda på detta lite grann. Det är trots allt ett tag kvar innan han förhoppningsvis får barn. Samhället kommer att fortsätta att utvecklas och förändras, och vi kommer att behöva fortsätta att utveckla och förändra våra system.

Jag yrkar bifall till reservation 7 under punkt 7. I övrigt hänvisar jag till Liberalernas särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 78 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Det pågår – och har under ett antal årtionden pågått – en individualisering i samhället. Människor kan i dag på ett helt annat sätt än tidigare välja att utforma sina liv utifrån sina egna önskemål, värderingar och intressen.

Olika gruppstillhörigheter och kollektiva förväntningar är inte på något sätt oviktiga. Men de tenderar att betyda allt mindre för de olika val som människor gör vad gäller exempelvis utbildning, yrke, familjebildning, religiös tillhörighet och politisk övertygelse.

I många avseenden är individualiseringen positiv. Den kan innebära att enskilda personers makt över sina egna liv ökar. Fler kan välja att gå sin egen väg genom livet. Allt fler kan förverkliga sina egna drömmar och livsmål.

Men det finns också avigsidor och risker med utvecklingen. Om individualiseringen leder till bräckligare och mindre stabila gemenskaper kan tilltron, tryggheten och sammanhållningen i samhället påverkas negativt.

Ett sätt att väga upp de mer negativa sidorna av individualiseringen är att föra en politik som stärker de nära relationerna, de små gemenskaperna, civilsamhället och familjerna.

I dag behandlar vi statsbudgetens utgiftsområde 12, Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Hur vi hanterar de drygt 87 miljarder kronor som är budgeterade på detta område för nästa år har stor betydelse för vilka förutsättningar vi ger familjerna att forma sin vardag. Det har i sin tur påverkan på våra barns och ungdomars uppväxtvillkor.

Herr talman! Barn och unga som växer upp i en trygg familjegemenskap får i allmänhet goda förutsättningar för att klara livets utmaningar.

Naturligtvis finns det inga garantier för att allt ska gå väl bara för att man har vuxit upp i en välfungerande familj, men sannolikheten ökar betydligt.

Resultaten av den empiriska forskningen är nämligen tydliga. Barn som växer upp i instabila familjer har generellt lägre betyg i skolan, är mindre benägna att gå vidare till högre utbildningar och har lägre grad av psykiskt välbefinnande och större sannolikhet att hamna i arbetslöshet och utanförskap, jämfört med barn från mer stabila förhållanden.

Starka familjer gynnar med andra ord våra barn och unga. De är bra för samhället i stort, och de kommer på sikt också att stärka statskassan. En självklar målsättning för familjepolitiken borde med andra ord vara att ge så goda förutsättningar som möjligt för familjer att hålla samman och en stabil grund för så många föräldrar som möjligt att ge trygga uppväxtvillkor till sina barn.

Herr talman! Det finns en mångfald av familjeformer i dagens Sverige. Denna mångfald finns för att människor är olika och har olika egenskaper, erfarenheter och önskemål. Men alla har vi behov av en nära och kärleksfull gemenskap.

Olika familjer fyller i allt väsentligt samma funktion. De delar samma vardagsproblem, och det är inte familjeformen som avgör föräldrarnas ambition och förmåga att ge barnen en god uppväxt.

Barn har olika behov, och föräldrar har olika önskemål och gör olika prioriteringar. Men det är alltid föräldrarna som har det primära ansvaret för att avgöra vad som är bäst för deras barn och deras familj – inte staten eller kommunen.

Herr talman! Just denna insikt utgör grunden för Kristdemokraternas familjepolitik. Det är därför vi vill underlätta för familjer att lägga sitt eget livspussel och att välja att prioritera mer tid för barnen om de så önskar. Dessa val ska stödjas och inte motarbetas.

Syftet med vårdnadsbidraget och bakgrunden till att vi helt motsätter oss kvotering av föräldraförsäkringen samt anledningen till våra andra förslag till valfrihetsreformer inom barnomsorgen är just att barnen ska kunna få mer tid tillsammans med sina föräldrar men också att föräldrarna ska kunna utforma sina liv och sin vardag utifrån just sina förutsättningar.

Vi vill uppvärdera föräldraskapet och ge föräldrarna handlingsutrymme, men vi begär också att man tar ansvar för sin egen situation. Detta är viktigt, herr talman.

Till skillnad från regeringen värnar vi allas möjligheter att göra aktiva val snarare än det lika utfallet. Det innebär en acceptans för att resultatet inte alltid blir detsamma för alla barnfamiljer. Olika utfall kan bero på att förutsättningarna är olika. Men de kan också bero på att familjerna helt enkelt har gjort olika prioriteringar och val, som i slutändan leder till olika utfall eller på annat sätt får ekonomiska konsekvenser.

Tyvärr tvingas vi konstatera att den nuvarande regeringen har en helt annan grundsyn.

Herr talman! Ett för Kristdemokraterna prioriterat område inom familjepolitiken är att stödja de ekonomiskt sett mest utsatta barnfamiljerna. Här bör inriktningen på den generella politiken förstås vara att förbättra familjernas ekonomi genom bättre möjligheter till eget arbete och sparande, exempelvis genom skattesänkningar när det är möjligt.

Men i vår budget för nästa år har vi också flera förslag som riktar sig direkt till barnfamiljer med svag ekonomi. Vi föreslår att den barnrelaterade delen i bostadsbidraget höjs. Eftersom bostadsbidraget är ett inkomstprövat stöd är det just de barnfamiljer som har det sämst ställt, varav 70 procent är ensamstående med barn, som får del av förstärkningen. Vi föreslår också att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs från 225 kronor per dag till 250 kronor per dag. Dessutom värnar vi fritidspengen. Statistiken visar att barn och unga i ekonomiskt utsatta familjer är underrepresenterade i organiserade fritidsverksamheter. Att regeringen väljer att slopa detta stöd är därför mycket olyckligt.

Herr talman! Från Kristdemokraternas perspektiv för den sittande regeringen en mycket olycklig politik som tyvärr kommer att påverka landets familjer negativt, inklusive föräldrarnas förutsättningar att ge sina barn och ungdomar bästa möjliga start i livet. Dessvärre lär det, i individualiseringens tidevarv, på sikt påverka såväl hela samhället som vår ekonomi.

Som avslutning yrkar jag därför bifall till vår reservation 4. I övrigt hänvisar jag till vårt särskilda yttrande. Vi stöder förstås även våra övriga reservationer, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till dem här i kammaren.

(Applåder)

Anf. 79 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Många barnfamiljer lever i ett ständigt pusslande och kämpar många gånger med att få ihop bitarna till en helhet. Ekonomin är naturligtvis *en* viktig del i det. Över tid kan vi se trender som har påverkat barnfamiljernas ekonomiska situation, exempelvis att etableringsåldern på arbetsmarknaden har förskjutits, att anställningsvillkoren för unga har blivit alltmer otrygga och att arbetslösheten har bitit sig fast på en alldeles för hög nivå, även om den nu sjunker något.

I kombination med ökade klyftor i samhället har det blivit en högst angelägen och prioriterad uppgift att förbättra och förstärka situationen för landets ca 1,3 miljoner hushåll med barn. Det handlar i grunden om att alla barn ska ha trygga och goda uppväxtvillkor. Då måste vi naturligtvis till att börja med se till att fler kvinnor och män kommer i jobb och investera i skolan för en god kunskapsinhämtning och start i livet för alla. Men parallellt handlar det såklart mer specifikt om att förstärka de stödsystem som påverkar barnfamiljernas ekonomi, och det är som bekant den delen som vi debatterar här i dag.

Under många år har våra trygghetssystem och socialförsäkringar byggts upp och formats för att åstadkomma en solidarisk fördelning för att utjämna risker och kostnader mellan generationer, mellan dem som arbetar och dem som dessvärre för tillfället inte har ett arbete att gå till, mellan oss som är friska och dem som har haft oturen att drabbas av sjukdom, mellan kvinnor och män och mellan hushåll som har barn och sådana som inte har barn.

Fördelningspolitiken är alltså en central och träffsäker del av vår generella välfärdsmodell, och för barnfamiljernas inkomster spelar den många gånger en stor och viktig roll.

Ett viktigt perspektiv i den ekonomiska barn- och familjepolitiken är också att familjer ser olika ut och att samhällets stöd därför behöver organiseras modernt och flexibelt. Somliga barn växer upp med båda sina biologiska föräldrar. Andra bor i ombildade familjer eller i regnbågsfamiljer. En del bor med en ensamstående förälder, andra bor växelvis hos föräldrarna.

Ytterligare en naturlig utgångspunkt för mig och Socialdemokraterna i familjepolitiken är att föräldrarna tar ett gemensamt ansvar för barnen liksom för arbetet i hemmet. Vi vet att en hög sysselsättningsgrad bland kvinnor oerhört starkt bidrar till en stark samhällsekonomi och välfärd. Därför måste stödet till familjer också ta sin utgångspunkt i ett jämställt föräldraskap. Tyvärr har vi väldigt långt kvar till en jämställd arbetsmarknad och fördelning av det obetalda arbetet i hemmet. Men här har politiken å andra sidan ett viktigt styrinstrument i sina händer som faktiskt kan bidra till ökad jämställdhet. Det är viktigt att vi tar detta ansvar.

Därför är jag särskilt glad och stolt över det beslut som vi fattade i denna kammare för bara några veckor sedan om att reservera en tredje månad i föräldraförsäkringen för vardera föräldern, eftersom vi vet av tidigare erfarenheter att det är just denna typ av reformer som bidrar till ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen och som i sin tur faktiskt får effekt för ett mer jämställt arbetsliv och samhälle.

Den ekonomiska familjepolitiken är ett område där det händer mycket och där regeringen onekligen har hunnit leverera. Vi har, som sagt, redan hunnit debattera och besluta om en mer jämställd föräldraförsäkring, om att avskaffa vårdnadsbidraget och om att förbättra och förstärka underhållsstödet.

På bordet i dag har vi vidare förslag om att höja grundnivån i föräldrapenningen och att fastställa ett nytt mål för politiken på detta område som går hand i hand med de nyss nämnda reformer, som även de syftar till att stärka barnfamiljernas ekonomi och att främja ett jämställt föräldraskap.

En höjd grundnivå i föräldrapenningen, motsvarande 750 kronor i månaden, är en fördelningspolitiskt träffsäker åtgärd eftersom den stärker ekonomin för de hushåll med barn som har de lägsta inkomsterna och samtidigt underlättar för föräldrar som ännu inte har hunnit etablera sig tillräckligt stadigt på arbetsmarknaden för att uppfylla kraven för att få föräldrapenning på sjukpenningnivå.

Mer övergripande föreslås, som sagt, även ett nytt politiskt mål gällande ekonomisk trygghet för familjer och barn, utformat för att bidra till en ekonomisk levnadsstandard som är god för alla barnfamiljer och för att minska skillnaderna i villkoren mellan hushåll med barn och hushåll utan barn. Jag vill tillägga att detta är viktigt inte bara utifrån ett rättviseperspektiv, ur en fördelningspolitisk aspekt, utan det ger även mer gynnsamma förutsättningar för ett ökat barnafödande. Det är i sin tur nödvändigt för att vi ska klara av och faktiskt ha råd att bygga välfärden vidare också för nästkommande generationer.

Dessutom föreslås alltså politiken äntligen uttalat syfta till att bidra till ett mer jämställt föräldraskap.

Herr talman! Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att forma sina liv och samhället. Därför är det för mig som socialdemokrat självklart att ett av målen med landets familjepolitik ska vara jämställdhet. Det är trots allt 2016 vi möter nu.
(Applåder)

Anf. 80 ARON MODIG (KD) replik:

Herr talman! Jag har tänkt ställa en fråga till Teresa Carvalho om föräldraförsäkringen. Jag vet att vi fattade beslut i den frågan här i riksdagen för några veckor sedan, men det är likväl en fråga som är aktuell i dagens budgetdebatt.

I den här frågan driver regeringen en linje som går väldigt starkt emot folkviljan i Sverige. Det har förstås gjorts många opinionsundersökningar på detta, men den jag gärna hänvisar till är en Novusundersökning från april i år. Den visar att en överväldigande majoritet av befolkningen, 76 procent, anser att föräldrarna själva ska bestämma hur föräldraförsäkringen ska fördelas.

Försäkringskassan genomförde också en undersökning 2012 bland föräldrar som tagit del av föräldraförsäkringen. Man frågade om de har varit nöjda med den fördelning av föräldraledigheten de valde att göra i sina familjer, och det visade sig att 89 procent av kvinnorna och 85 procent av männen är nöjda med den egna fördelningen.

Någonting jag ser som bekymmersamt med regeringens linje, utöver att den går emot folkviljan, är att den riskerar att leda till mindre tid med föräldrarna för barnen. Regeringen aviserar till exempel i budgetpropositionen att det är lämpligt att stegvis reservera mer tid åt vardera vårdnadshavaren, så man kan anta att mer är att vänta. Detta kommer att leda till att föräldrarna tillbringar mindre tid med barnen. Därför vill jag fråga riksdagsledamot Teresa Carvalho om hon tycker att föräldrarna tillbringar för mycket tid med sina barn i dag.

Anf. 81 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att svara på frågan. Nej, jag tycker inte att man kan säga att föräldrar tillbringar för mycket tid med sina barn. Vi har en oerhört generös och flexibel föräldraförsäkring som jag tycker att det är viktigt att vi slår vakt om, samtidigt som vi justerar den så att den får ett mer jämställt utfall. Det finns mig veterligen inget som tyder på att just en tredje reserverad månad skulle få en sådan effekt, men precis som Aron Modig pekar på gör regeringen bedömningen att mer reserverad tid behöver införas stegvis.

Vad gäller folkviljan på området är jag väl medveten om de undersökningar Aron Modig hänvisar till, men just vad gäller jämställdhetsområdet tycker jag att det av den historia vi har bakom oss är oerhört tydligt att politiken behöver gå före för att få resultat här. Vi vet också att reserverad tid för vardera föräldern i föräldraförsäkringen har fungerat normerande; det har påverkat hur föräldrar ser på fördelningen av tiden hemma med sina barn, i positiv riktning. Jag är säker på att även en tredje månad kommer att få den effekten.

För mig som socialdemokrat är det en självklar utgångspunkt att stödet till familjer ska ta sin utgångspunkt i att föräldrar delar på ansvaret för

barnen. Det är därför vi väljer att reservera mer tid för vardera föräldern. Det är ett smart sätt att få en bra försäkring att också bli jämställd.

Prot. 2015/16:42
9 december

*Ekonomisk trygghet
för familjer och barn*

Anf. 82 ARON MODIG (KD) replik:

Herr talman! Bland annat Inspektionen för socialförsäkringen, IFAU och Barnombudsmannen har betonat att ytterligare kvotering av föräldraförsäkringen riskerar att leda till att barnet sammantaget får kortare tid med föräldrarna.

Vi var inne på regeringens ambitioner vad gäller pappamånaderna – eller föräldramånaderna – och jag skulle säga att det finns flera signaler som tyder på att regeringen vill saker som kommer att leda till begränsningar av den tid föräldrarna tillbringar med sina barn. Jag vet att socialförsäkringsministern har uttalat sig negativt om den möjlighet som finns för föräldrar i dag att vara föräldralediga utan ersättning. Föräldraförsäkringens längd har också varit uppe till diskussion det senaste året, och då inte med utgångspunkten att den ska bli längre utan det motsatta, så att säga.

Det är uppenbart så att regeringen inte i första hand ser föräldraförsäkringen som ett instrument för familjerna och för barnen utan mer och mer som ett jämställdhetspolitiskt instrument man vill använda för att nå resultat och en viss fördelning på det jämställdhetspolitiska området.

Jag vill avslutningsvis fråga Teresa Carvalho: Vad är det som gör att regeringen tycker att majoriteten av svenska föräldrar gör felaktiga val i dag, trots att de gör valen på frivillig basis och trots att de allra flesta är väldigt nöjda med de val de gör? Hur tror Socialdemokraterna att en ytterligare kvotering av föräldraförsäkringen, alltså mer styrning ovanifrån, påverkar situationen i familjerna? Hur påverkar en sådan sak som ohälsa, till exempel?

Anf. 83 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Låt mig backa bandet sisådär 41 år. Det var då dagens föräldraförsäkring först såg dagens ljus. Det har hänt oerhört mycket under den tiden, inte minst på arbetsmarknaden. Vi har sett inte minst utbyggnaden av barnomsorgen och många andra reformer som har bidragit till att Sverige i dag är ett av de länder i världen som har högst deltagande på arbetsmarknaden när vi tittar på kvinnor.

Det är naturligtvis väldigt positivt, och utifrån det hittar jag nog inget bättre ord än ”bedrövt” för att det samtidigt ser så ojämnt ut på arbetsmarknaden. Här är föräldraförsäkringen en viktig del av ett större pussel. Att få ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen är inte den enda lösningen på den ojämntighet vi fortfarande ser i vårt land i dag, men det är en väldigt viktig pusselbit.

Jag vill också påminna Aron Modig om att en majoritet av dagarna, trots det beslut vi nyligen fattade om att reservera ytterligare en månad för vardera föräldern i föräldraförsäkringen, är oreserverade. Det är fortfarande så att vår föräldraförsäkring är en av de mest flexibla försäkringar som finns. Det gäller inte bara jämfört med andra socialförsäkringar i vårt land, utan även jämfört med andra länder har vi en oerhört generös och flexibel föräldraförsäkring. Den ska vi slå vakt om, men det finns gott om svängutrymme för att också göra utfallet mer jämställt.

Aron Modig frågade varför det är viktigt med jämställdhet. Ja, svaret kanske kan sammanfattas med att vi nu möter 2016.

Anf. 84 RICKARD PERSSON (MP):

Herr talman! Förra året, 2014, fyllde föräldraförsäkringen i Sverige 40 år. Jag vet inte om det var någon som firade det just då, men nog hade det varit värt att firas.

Föräldraförsäkringen infördes 1974. Den var generell och totalt på 180 dagar. Under åren byggdes försäkringen ut, och i dag omfattar den 480 dagar. År 1995 infördes den första pappamånaden då vardera föräldern fick 30 dagar som inte kunde överlåtas till den andra. År 2002 lanserades den andra pappamånaden genom att de reserverade dagarna utökades till 60. Sedan dess har männens andel av dagar med föräldrapenning fördubblats. Det är naturligtvis bra, men männen tar fortfarande bara ut var fjärde dag. Nästan var femte pappa tar inte ut någon föräldrapenning alls. Det är naturligtvis mindre bra, av flera skäl.

Det finns faktiskt forskning som visar att barn med två engagerade föräldrar generellt sett har mindre psykiska problem än i familjer där mamman tar allt ansvar. Men det är inte bara barnen som mår bra av närvarande fäder. Det finns även forskning som visar att fäderna själva mår bra av detta.

Vill man att föräldrarna ska dela mer på ansvaret under småbarnstiden och att pappor ska ta en större del av föräldraledigheten har de reserverade månaderna störst sannolikhet att ge en effekt på pappors uttag, enligt en rapport från Inspektionen för socialförsäkringen som publicerades 2012 – detta jämfört med till exempel jämställdhetsbonusen som inte alls har den effekten.

Att ytterligare en månad i föräldraförsäkringen reserveras till vardera föräldern är inte bara en reform som är bra för männen och barnen. Det är i lika stor utsträckning en reform som gynnar kvinnor.

En av de främsta orsakerna till att kvinnor har lägre livslön än män är att de deltar mindre i arbetslivet och i stället utför mer obetalt arbete. De är hemma längre med barnen och arbetar i större utsträckning deltid när barnen är små. Det kan påverka framtida löneutveckling, och det påverkar under alla omständigheter deras pensioner.

En extra månad som är reserverad för vardera föräldern betyder inte att vi är i mål på något sätt. Föräldraförsäkringen behöver reformeras för att fullt ut verka för jämställdhet och för att alla barn ska kunna bli vårdade av sina närstående vuxna.

Det var länge sedan som kärnfamiljen – mamma, pappa och barn – var den enda normen. I dag får omkring en tredjedel av alla barn uppleva att deras föräldrar separerar under deras uppväxt. Och allt fler barn växer upp i stjärnfamiljer med en ensamstående förälder, i en ombildad familj, med två mammor, med två pappor eller med flera vuxna. Föräldraförsäkringen möter inte dessa barns och familjers behov. En far- eller morförälder, en sambo eller partner som inte är barnets vårdnadshavare kan ha en lika viktig roll i barnens liv som en förälder. Kanske måste andra än de juridiska vårdnadshavarna kunna omfattas av föräldraförsäkringen, tycker vi.

Miljöpartiet tycker att det är mycket bra att en tredje månad reserveras för vardera föräldern, men vi vill på sikt att föräldraförsäkringen delas i tre

delar, en del för vardera föräldern, en del som kan överlåtas till någon annan vuxen som står barnet nära och en del som kan delas mellan föräldrarna som de själva vill. Ett ytterligare steg för att anpassa lagstiftningen till den rådande verkligheten är också att utreda möjligheten att låta ett barn ha fler än två vårdnadshavare.

Herr talman! Organisationen Företagarna visade i en rapport i våras hur uttaget av föräldraledigheten hos föräldrar som driver eget företag skiljer sig från gruppen föräldrar i sin helhet. Skillnaden är särskilt märkbar när det gäller kvinnors uttag. Det är viktigt att människor inte tvekar inför att starta företag bara för att föräldraförsäkringen inte är modern nog att ta hänsyn till framför allt småföretagares behov när de har eller tänker skaffa barn.

Med detta sagt är jag glad över att regeringen nu gör en rejäl översyn av föräldraförsäkringen i alla dess delar i akt och mening att modernisera den.

De rödgröna partierna ser till att föräldrapenningens grundnivå höjs, vilket särskilt gagnar ekonomiskt utsatta barnfamiljer, inte minst unga föräldrar som inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. Och den har en stor fördelningspolitisk träffsäkerhet. Detta tillsammans med beslutet om en höjning av underhållsstödet gör att denna regering på ganska kort tid har tagit viktiga steg för en förbättrad levnadsstandard för dessa familjer. Dessutom avser regeringen att analysera och överväga behovet av ytterligare lämpliga åtgärder för bostadsbidrag och underhållsstöd samt titta på regelförenklingar när det gäller barnbidrag och föräldraförsäkring.

Avslutningsvis, herr talman, kan jag konstatera att det inte går att säga annat än att den rödgröna regeringen prioriterar barnfamiljernas levnadsvillkor och ett modernt föräldraskap.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 85 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag vill inleda med att säga att jag tycker att det är olyckligt att socialförsäkringsministern inte längre är kvar här i debatten. Det här är ju frågor som berör miljontals barnfamiljer. Jag som tillhörande ett oppositionsparti hade önskat få ställa frågor till ansvarig minister i den här debatten. Men eftersom socialförsäkringsministern valt att stryka sig på talarlistan och lämna salen får jag se Rickard Persson som representant för regeringen och ställa mina frågor till honom.

Rickard Persson nämnde att regeringen är väldigt glad för att man nu kommer att se över hela föräldraförsäkringen. Vi har påtalat tidigare att vi från oppositionens sida tycker att det är beklagligt att vi i det här fallet inte får vara med i diskussionerna när man ska se över ett så otroligt viktigt område som föräldraförsäkringen som berör så många.

I en debatt som vi hade här för ett par veckor sedan sa ni i regeringspartierna att ni ska försöka se till att oppositionen kan få komma till tals, att ni ska ta in oppositionens synpunkter och att vi i någon form också ska kunna vara del av arbetsgruppen. Jag undrar då vad regeringen har för besked att ge till oss. Som jag har förstått det har arbetsgruppen redan börjat sitt arbete. Jag har hört att vissa organisationer redan har träffat socialförsäkringsministern.

Vad kan ni ge för besked till oss i oppositionen? Kommer vi att få vara med och ta del i arbetet med att se över hela föräldraförsäkringen?

Anf. 86 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag fick frågan om ni får delta i det här arbetet. Det är naturligtvis så att vi fortlöpande genomlyser, bereder och utreder en massa förändringar i socialförsäkringarna. Det kommer att finnas stora möjligheter för er att delta i diskussionen om föräldraförsäkringen. Men vi kan inte tillsätta en parlamentarisk utredning för varenda genomlysning av socialförsäkringar som vi gör. Vi har haft en jättestor parlamentarisk utredning om just socialförsäkringen, men det går inte att tillsätta sådana så fort vi genomlyser ett område.

Ni kommer säkert att få delta i debatten och diskussionen på en mängd olika sätt, via utskottsarbete och på annat sätt. Det är vad jag kan svara. Vad ministern har sagt kan jag inte gå i god för här.

Anf. 87 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Det här svaret får mig att bli ännu mer bekymrad än vad jag var tidigare.

Det här är frågor som berör många. Rickard Persson säger att man inte kan tillsätta en parlamentarisk utredning för vart och vartannat område. Nej, men ett område som berör miljontals människor i Sverige bör ju rimligtvis ha en parlamentarisk utredning.

Om vi ska föra en seriös politik med långsiktiga spelregler, vilket jag tror är absolut nödvändigt på det här området, måste det till ett samtalsklimat som är bortom debatterna i kammaren och i utskottet. Alla vi som är riksdagsledamöter vet ju att samarbete och diskussioner sker på helt olika sätt beroende på forum, och kammaren är inte rätt forum för att hitta kompromisser om långsiktiga spelregler.

Jag hoppas att ni kan komma tillbaka och ge ett bättre besked, inte minst till Sveriges barnfamiljer. Risken är att senast 2018, när vi vinner valet, kommer vi att riva upp en del av de här förslagen för att göra om dem, och det är inte långsiktigt hållbart.

Du, Rickard Persson, nämnde också i ditt anförande ytterligare en kvoterad månad i föräldraförsäkringen, något som jag också skulle vilja hinna ta upp i mitt replikskifte. Du sa att ni vill gå ytterligare ett steg längre. Då är min fråga: Är det här regeringens besked? Kommer vi att få en tredelad föräldraförsäkring? Är det detta besked vi kan ge till barnfamiljerna i dag?

Anf. 88 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Låt mig ge ett kort och koncist svar på den sist ställda frågan: Nej, det är Miljöpartiet som vill detta.

Tina Ghasemi säger att när ni kommer till makten vid nästa val, vilket jag inte tror att ni gör, kommer ni att riva upp en massa reformer. Min motfråga blir: Kommer ni att tillsätta parlamentariska utredningar då?

När ni styrde och ställde med socialförsäkringen under de åtta år som ni satt i alliansregeringen och kom fram med en massa reformer och regeländringar, inte minst gällande Försäkringskassans arbete, tillsatte ni inte några parlamentariska utredningar. Oppositionen fick inte vara med i diskussionerna på något märkbart sätt. Eller hur?

Anf. 89 LINUS BYLUND (SD) replik:

Herr talman! Vi har hört Socialdemokraterna och nu Miljöpartiets Rickard Persson tala om att kvotering fungerar. Det är märkligt att skryta med att tvång fungerar. Det är klart att tvång fungerar. Man lutar sig mot utredningar som säger att detta fungerar och att det är det bästa sättet. Klart som ..., höll jag på att säga, att tvång fungerar.

Det är i princip samma sak som att skära av sig huvudet för att man tycker att man har irriterande skäggväxt. Det är klart att det fungerar, men det är kanske inte det bästa sättet.

Anf. 90 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det var en fråga eller ett påstående.

Det är inget tvång. Jag ser det som en möjlighet. Varje gång vi har infört förmåner för föräldrarna att kunna vårda barnen genom föräldramånader, pappamånad och så vidare har det gett effekt. Det har visat sig över tid. Föräldrarna har tagit gemensamt ansvar för barnen, vilket har gagnat hela familjen: barnen, mamman och pappan.

Anf. 91 LINUS BYLUND (SD) replik:

Herr talman! Då är vi där igen: Det har effekt. Det är klart att det har effekt, för människor har inte råd att strunta i föräldraförsäkringen. Det är det som det handlar om. Då är det klart att det har effekt. Då stannar respektive förälder hemma den tid han eller hon måste. Det är inget konstigt. Fifty-fifty skulle också funka. Det skulle också ha effekt, för människor har inte råd att strunta i detta.

Det är inte ett stöd från staten. Det är familjernas egna pengar som familjerna betalar in med råge under sin livstid. Du, Rickard Persson, talar om det som ett verktyg och ett stöd som staten är snäll och ger till de familjer som behöver det – som om det vore statens pengar, men det är det inte. Det är förmätet.

Jag hör dessutom att tre månader inte räcker. Du redogjorde för er hållning, som är en tredelad föräldraförsäkring.

90 procent är emot kvotering över huvud taget, visar undersökningar. Jag tror att det riskerar att bli farligt för synen på politiker och på riksdagen om man flagrant struntar i den opinion som finns. Hur ser du på det?

Anf. 92 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Till skillnad från dig, Linus Bylund, hävdar jag att detta är ett stöd och i högsta grad för kvinnor. Över tid har vi sett hur orättvist vårdandet av barn har fördelats. Effekten av det har varit att kvinnor som vill komma ut på arbetsmarknaden inte har haft samma möjlighet eftersom männen har bestämt vem som ska vårda barnen. Därför är det i högsta grad ett stöd för kvinnor. Det har också gett effekt, vilket vi ser.

Anf. 93 ROSSANA DINAMARCA (V):

Ärade riksdag! I budgetförhandlingarna med regeringen har en av Vänsterpartiets prioriteringar varit att minska inkomstklyftan mellan kvinnor och män. Därför har höjt underhållsstöd varit en viktig fråga.

Det var därför en stor besvikelse när Sverigedemokraterna och de borgerliga partierna fällde den rödgröna budgeten förra året eftersom den bland annat innehöll just höjt underhållsstöd. Det är ett stöd som de senaste 20 åren höjts med bara 100 kronor.

Men nu höjer vi det med 300 kronor i månaden per barn. För många barn och ensamstående föräldrar kommer det här att betyda mycket. Det är en grupp som har fått stå tillbaka under många år, och debatten om barnfattigdomen har pågått länge. Nu gör vi något som förbättrar många familjers ekonomi.

Föräldraförsäkringen är den viktigaste nyckeln för att nå jämställdhet. En individualiserad föräldraförsäkring är den reform som skulle göra mest för ökad jämställdhet mellan män och kvinnor vad gäller ekonomi, hälsa och möjligheter i arbetslivet.

Siffrorna talar sitt tydliga språk. 15 år efter att ett par skaffat sitt första barn har deras skillnad i inkomst ökat med 35 procent. Det bottnar i att kvinnor har huvudansvar för barn och hem.

Med den takt män tar ut föräldradagar i dag kommer det att ta 50 år innan uttaget är jämställt. Vi har varken tid eller råd att vänta i 50 år innan uttaget av föräldraförsäkringen är jämställt. Staten kan inte fortsätta att bidra till en ojämställdhet som drabbar allas våra döttrar.

Vänsterpartiet inte längre ensamt om att inse att en individualisering av föräldraförsäkringen spelar en nyckelroll för jämställdheten. Utredningen *Män och jämställdhet* presenterades för snart två år sedan. Det var en utredning som tillsattes av den borgerliga regeringen. Utredaren slog fast att det allra viktigaste för jämställdhetsutvecklingen är en individualiserad föräldraförsäkring.

Tidigare huvudsekreteraren för Socialförsäkringsutredningen, Irene Wennemo, härledde också det ojämställda uttaget till att kvinnor är sjukskrivna i större utsträckning än män.

Det är nu tolv år sedan den andra pappamånaden infördes. Denna andra månad ökade uttaget med mindre än tio dagar i genomsnitt bland män. Med dagens takt kommer det som sagt att ta nära fem decennier innan vi uppnår ett jämställt uttag. Det är orimligt lång tid. Sett i backspegeln vet vi att det att reservera ytterligare en månad kommer att ge små effekter.

Kvinnors hela livssituation står på spel. Uttaget av föräldraförsäkringen påverkar kvinnors arbetsvillkor, löner, hälsa och pension. Som uttaget generellt ser ut i dag påverkas kvinnor negativt.

Regeringen har ambitioner att vara en feministisk regering. Det är bra och något vi har bidragit till. I den budget vi behandlar är det Vänsterpartiet som drivit igenom höjt underhållsstöd för ensamstående, pengar till förlossningsvården och kvinnojourerna, en stor satsning på fler anställda i äldreomsorgen och sänkt skatt för fattigpensionärer. Vi har äntligen avskaffat vårdnadsbidraget och jämställdhetsbonusen, som i bästa fall gav en marginell effekt på uttaget av föräldraförsäkringen.

Men en regering med ambition att vara feministisk måste också våga ta tag i de strukturella problemen, och föräldraförsäkringen spelar som sagt en nyckelroll.

Nu ruckas det på ordningen lite grann igen med en öronmärkning som ska få fler pappor att stanna hemma och få det ojämställda uttaget av dagar att bli lite mindre ojämställt.

Men Vänsterpartiet nöjer sig inte med en öronmärkning när det gäller föräldraförsäkringen. Det är dags för ett helhetsgrepp på vad ett jämställt föräldraskap faktiskt innebär.

Så länge tanken om valfrihet är en överordnad princip för kommande reformer kommer föräldraförsäkringen att fortsätta försvåra för arbetsgivare och fortsätta att låsa in föräldrar i daterade könsroller. Då räcker inte en tredje så kallad pappamånad särskilt långt.

Jag vet att båda regeringspartierna är medvetna om detta. Socialdemokraternas kongress beslutade så sent som i våras att föräldraförsäkringen ska individualiseras. Miljöpartiet drev i senaste valrörelsen kravet om tredelning.

Vi vet alltså att inom S och MP finns en vilja att ta större kliv framåt. Det är angeläget att göra det. Vi kan inte öronmärka oss fram tolv år i taget. Det har vi inte tid med. Det har inte våra döttrar tid med.

Jag och Vänsterpartiet ser fram emot det fortsatta samarbetet med regeringen i översynen av föräldraförsäkringen för att stärka kvinnors livsvillkor och ekonomi. Jämställdhet handlar om att dela lika, inte lite grann lika utan helt enkelt lika.

Anf. 94 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Vänsterpartiet och deras förslag. Det finns endast ett enda sätt att komma till rätta med jämställdheten och uttaget av föräldraförsäkring. Jag undrar om det inte finns något annat sätt. Höjda löner skulle kunna vara ett sätt, och kanske fler arbetsgivare för kvinnor där de fick möjligheter att byta arbetsgivare och påverka sin arbetssituation. Att det skulle vara så är ingenting som Vänsterpartiet tänkt sig.

Jag måste i sammanhanget komma tillbaka till det replikskifte vi hade tidigare. Vi talade om RUT, pooltjänster och sådant. RUT är mest vanligt bland barnfamiljer och pensionärer, som jag sa. Dessutom vet vi att det mest vanliga är – jag skulle vilja säga till 99 procent – att de använder det till städning. Det dominerar när man tittar i statistiken.

Nu handlade det om barnfamiljerna. De får också del av RUT. Är det enda sättet att få ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen tvånget att dela lika? Skulle det inte kunna vara så att det också handlar om att höja löner för kvinnor och att de ska få en helt annan och bredare arbetsmarknad?

Anf. 95 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Vi i Vänsterpartiet har en rad förslag på hur vi ska öka jämställdheten och förbättra kvinnors villkor. Höjda löner, som Solveig Zander nämner, är bland annat en sådan sak. Det har ingått i de satsningar som vi har varit med och bidragit till i budgeten för att se till att minska klyftorna mellan män och kvinnor.

Rätt till heltid är en annan sådan viktig reform och sex timmars arbetsdag. Vänsterpartiet är med och driver det för fullt bland annat i Göteborg, och det går väldigt bra. Det gör att sjuktalen minskar och ger kvinnor bättre arbetsvillkor. Det finns många fler sätt att öka jämställdhet. Men det går inte att komma ifrån föräldraförsäkringen.

Det är inte något som bara Vänsterpartiet tycker. Den utredare som den förra borgerliga regeringen tillsatte, Svend Dahl, kom i *Män och jämställdhet* fram till att det är avgörande. Det handlar om föräldraförsäkringen och

att den måste vara individualiserad. Irene Wennemo sa samma sak i Socialförsäkringsutredningen. Det är inte bara Vänsterpartiet som säger detta.

Även när man har tittat på pensionerna och att det är en så stor andel kvinnor som är fattigpensionärer härleder man det till det ojämställda uttaget av föräldraförsäkringen. Det är kvinnor som har haft ansvar för hem och barn.

Med alla dessa insikter och det vi vet om kan man inte som Solveig Zander fortsätta att blunda för det och säga: Vi gör någonting annat. Jämställdhetsbonusen hade i det närmaste noll effekt. Vi har försökt med alla de andra lösningarna. Nu är det dags att ha insikten att vi bör individualisera föräldraförsäkringen. Det är vad som nu måste göras.

Anf. 96 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Lönerna spelar en väldigt viktig roll i sammanhanget med uttag av föräldraförsäkringen. Jag undrar igen: Skulle det inte vara till fördel att satsa på kvinnor och kvinnligt företagande? Jag hörde alldeles nyss att ni från Vänsterpartiet tydligen hade varit med och förhandlat löner. Ni hade föreslagit att man skulle höja löner. Eller hörde jag fel?

Man säger från Vänsterpartiet att man har bidragit till att minska arbetstiden till sex timmar. Är det något som höjer löner för kvinnor? Det är bara inom offentliga sektorn. Ska kvinnor bara vara hänvisade till offentliga sektorn? Varför vill ni inte medverka till att vi får fler arbetsgivare för yrken inom den offentliga sektorn? När kvinnorna byter arbetsgivare får de verkligen upp lönerna.

Anf. 97 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Vi vet att löner men också arbetsvillkor har samband med hur uttaget av föräldraförsäkringen ser ut.

Det handlar om kvinnors arbetsvillkor, varför det i högre utsträckning är kvinnor som jobbar deltid, varför det är kvinnor som i högre utsträckning har osäkra anställningar och varför kvinnor är de som har lägre löner. Det har att göra med vem som förutsätts ha ansvar för hem och barn. Man kommer tillbaka till det. Vi måste ändå göra satsningar för att kvinnors löner ska komma i kapp.

Solveig Zander nämnde själv jobbskatteavdraget i det förra replikskiftet vi hade tillsammans. Hon säger själv att jobbskatteavdraget ledde till att klyftorna mellan mäns och kvinnors inkomster ökade. Det visar hur lite man driver på för jämställdhet från den borgerliga sidan.

Vi har varit med och bidragit. Vi vill minska de klyftorna. Vi har varit med och arbetat med budgeten när det gällt jobbskatteavdrag, underhållsstöd och en mängd andra frågor för att minska inkomstklyftorna mellan män och kvinnor.

Återigen: Det går inte att komma ifrån det som allt fler nu börjar inse. Föräldraförsäkringen och en individualiserad föräldraförsäkring är nyckeln för att vi ska kunna nå jämställdhet, inte lite jämställdhet eller lite mer jämställdhet utan jämställdhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU1
Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 2015/16:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 98 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Det första jobbet är det viktigaste jobbet. Det är det första som kan ge ett andra och ett tredje jobb. Det handlar om att få en chans att kunna kliva in på arbetsmarknaden och visa vad vi går för. Det är en extra utmaning om vi som unga kommer dit utan erfarenheter. Men det är otroligt viktigt. Det är chansen att komma in.

Herr talman! Vi kan nu se ett nytt framväxande utanförskap i Sverige. Det tidigare breda utanförskapet har förbytts i ett nytt och spetsigare som framför allt slår mot unga och utrikes födda. De utmaningarna kommer också att öka som en följd av att många människor har sökt sig till Sverige och fortsätter att söka sig till Sverige.

Herr talman! Det är väldigt lätt för politiker att tala om att alla ska kunna arbeta och ha en chans. Men menar vi allvar med den typen av tal krävs aktiva politiska beslut.

Det är i ljuset av detta man ska se de förslag som Moderaterna har lagt fram i sin budgetmotion. Vi har ett särskilt paket för att trycka tillbaka det nya utanförskapet med en särskild anställningsform, första-jobbet-anställningen, en riktad skattesänkning för det första jobbet men också en sådan sak som en utökning av ROT-avdraget till att inkludera även sådant som flyttjänster.

Vi kan, herr talman, notera att regeringen möter det nya utanförskapet med att göra det dyrare att anställa och mindre lönsamt att arbeta och med att på olika sätt försämra och minska ned RUT och ROT. Eller för att uttrycka det annorlunda: Utmaningarna i Sverige i tiden framåt växer. Regeringen möter det med att försämra för både människor och företag. Det duger helt enkelt inte.

Det nya utanförskapet är en av Sveriges större utmaningar på lite sikt tillsammans med en tilltagande internationell konkurrens och behov av att få fler företag som växer till. Vi kan om vi lyfter blicken se trender i världen som ger både problem och möjligheter för Sverige om vi talar om globalisering, urbana stadsmiljöer och digitalisering som omdanar bransch efter bransch.

I den miljön är min slutsats att vi i Sverige måste göra fler reformer som underlättar för företag och för företagsamma människor. Det är helt enkelt så vi ska kunna klara en sådan här tilltagande internationell konkurrens.

Det är därför vi i vårt budgetförslag gör stora satsningar på forskning och på infrastruktur. Vi satsar på skolan, till exempel, genom fler karriärtjänster. Vi lägger fram konkreta förslag för att underlätta tillgången till riskkapital. Vi sänker kraven på aktiekapital för att få fler att starta företag. Vi gör en särskild satsning för att hjälpa företag att handla mer med andra. Vi är tydliga med att vi vill underlätta för fler företag och entreprenörer att kunna använda optioner som ett instrument för att växa. Vi utökar RUT-avdraget. Vi har en serie reformer för att få inte minst äldre människor att stanna kvar längre på arbetsmarknaden.

Listan kan göras längre, herr talman. Det här och annat är exempel på den typ av reformer vi vill göra för att möta Sveriges lite större utmaningar. Det handlar till syvende och sist om att vi måste påverka vardagen för människor och företag. Det är helt enkelt så vi bygger konkurrenskraften för att svenska företag ska kunna klara den hårdnande internationella konkurrensen. Om vi kommer in i en handelsdiskussion kan vi se att det är bra villkor här hemma i Sverige som avgör om ett företag ska kunna klara den tuffa konkurrensen i Tyskland, Kina, USA eller andra länder.

Mot Alliansen står en, som jag tycker, passiv regering. För att möta de stora utmaningarna är det mer prat än konkret politisk handling från regeringens sida. Det duger inte.

Låt mig, herr talman, ta två exempel. Det finns såklart fler. Vi kan ta energipolitiken, som är avgörande för den viktiga svenska industrin där vi historiskt har vi klarat en trygg energiförsörjning. När vi ser en tilltagande internationalisering och konkurrens väljer alltså regeringen att kraftigt höja kärnkraftsskatten. Det är en skatt som tillsammans med låga elpriser gör att det redan nu har kommit besked om att man ska stänga fyra kärnkraftsreaktorer. Det är osäkert vad som kommer att hända med de återstående. Regeringen försätter alltså Sverige i en osäker situation vad gäller den viktiga energiförsörjningen. Det duger inte om vi fortsatt ska vara ett industri- och företagareland.

Vi kan också ta exemplet med transporter. Hälften av svensk ekonomi är kopplad till handel, alltså import och export. Då är transporter avgörande. Det handlar om att få godset att flyta in till Sverige och ut till kunder. Vårt svar är att underlätta transporter genom mer satsningar på underhåll av vägar och järnvägar, längre och tyngre lastbilsekipage och en serie andra saker. Regeringens agenda är tvärtom den omvända: Hur kan man försvåra, försämra och fördyra de viktiga transportererna?

Vi kan konkret exemplifiera med sådana saker som att regeringen trots riksdagens beslut fortsatt jobbar för att lägga ned Bromma flygplats. Detta gör man trots den betydelse vi vet att flygplatsen har för olika landsändar. Regeringen jobbar för att införa en kilometerskatt på lastbilsskatt och en flygskatt.

Allt detta sammantaget slår tydligt, inte minst utanför landets större städer, mot viktiga industrier och andra företag. Det hänger inte ihop med att vi ska vara ett industri- och företagareland framåt. Om vi ska kunna lägga en grund för fler jobb och växande företag måste vi ha en reformagenda som underlättar för företag och för företagsamma personer. Det har vi med Alliansens partier, men det har vi inte med den här regeringen.

I detta anförande instämde Hans Rothenberg och Jörgen Warborn (båda M).

Anf. 99 JOHAN NISSINEN (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti som står fritt från såväl liberalismens som socialismens ekonomiska teorier. Vi kan därför inta ett pragmatiskt och verklighetsanpassat förhållningssätt i ekonomiska frågor. Förutsatt att det gagnar Sverige och dess medborgare är vi öppna för samtal, diskussioner och samarbeten med samtliga partier. Vi anser att

det inte måste finnas motsättningar mellan å ena sidan tillväxt och sysselsättning, å andra sidan allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande.

På sikt emotser Sverigedemokraterna emellertid en diskussion om vad som egentligen genererar tillväxt och nya framgångsrika företag. Vi utsluter inte att staten bör ta ett steg tillbaka på vissa områden och överlåta innovation, entreprenörskap och förnyelse av näringslivet på de mest lämpade privata aktörerna vars förutsättningar snarare kan optimeras genom reformer på till exempel skatteområdet.

Visit Sweden är Sveriges kommunikationsföretag med uppdrag att marknadsföra Sverige internationellt och bidra till att stärka Sveriges varumärke för att få fler turister att resa hit. Bolaget har i dag närvaro på tolv prioriterade marknader med egna kontor.

Sverigedemokraterna ser Indien som en växande ekonomi med många potentiella framtida turister. För att kunna ta del av dessa framtida turister bör Visit Sweden öppna ett kontor i Indien med syfte att marknadsföra Sverige, vilket ger rätt förutsättningar för ökad indisk turism.

Sverigedemokraterna tror på långsiktiga spelregler för näringslivet, och vår näringsfrämjande politik sträcker sig över flera politiska områden. Konkurrenskraftig energiförsörjning och sund konkurrens är ett par av förutsättningarna för ett gott klimat i näringslivet. Vi anser att det behövs en naturlig balans mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Frihandel och globala handelsavtal innebär ökad internationell konkurrens men även större möjligheter för svenska företag. Vår syn är att detta skapar fler arbetstillfällen i Sverige. Sverigedemokraterna vill därför skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt svenskt näringsliv genom globala handelsavtal.

Svenska småföretag har stått för en stor del av sysselsättningstillväxten under tidigare högkonjunkturer. Sverigedemokraternas näringspolitik inriktar sig därför till stor del på små företag. Vi vill minska småföretagens administrativa börda.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill utöka antalet tillåtna undantag i turordningsreglerna från två till fem. Vi vill ge arbetsgivarna större möjlighet att behålla nyckelpersoner med rätt kompetens. Vi minimerar även inläsnings effekterna för arbetstagare med lång arbetslivserfarenhet från en och samma arbetsplats om de vill byta jobb.

Sverigedemokraterna föreslår att man utökar starta-eget-bidraget genom två prioriteringar. Vi vill sänka den generella gränsen för att kunna söka bidraget till 20 år i stället för dagens 25 år. Sverigedemokraterna föreslår vidare att stödet bör utbetalas under nio månader i stället för dagens sex månader.

Sverigedemokraterna vill helt avskaffa den allmänna löneavgiften för samtliga företag med upp till nio anställda. Samtliga företag med en lönesumma på upp till 2 710 080 kronor per år, motsvarande nio tjänster med genomsnittlig lön per löntagare, undantas därmed från den allmänna löneavgiften. Det innebär att totalt 300 000 småföretag helt undantas från allmän löneavgift.

Sverigedemokraterna vill införa ett sjuklöneavdrag för små företag. Vi vill reformera sjuklöneansvaret och mikro- och småföretagens börda så att den lindras avsevärt. För att undvika tröskeffekter konstruerar vi refor-

men på så sätt att varje företag får göra ett avdrag för sina sjuklönekostnader motsvarande sjuklönekostnaden för en genomsnittlig anställd upp till ett maxtak på nio anställda.

Anf. 100 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Johan Nissinen tar i sitt anförande upp frågan om turism och turister, och det är naturligtvis otroligt viktigt. Vi har en omfattande besöksnäring i Sverige. Turister kommer till större städer såväl som till orter utanför de större städerna för att åka skidor och annat.

Besöksnäringen är en bransch som är bra på att ta in människor, och det handlar mycket om vilken vilja och vilket driv man har som person snarare än om vilken utbildningsbakgrund och erfarenhet man har.

Sedan kan vi se det här framväxande utanförskapet i Sverige som på arbetsmarknaden så tydligt slår framför allt mot unga och utrikes födda. Vi kan konstatera att Sverigedemokraterna tidigare har haft förslag om att höja skatten för att anställa unga människor, det vill säga att det ska bli svårare för unga människor att komma in på arbetsmarknaden. Sverigedemokraterna har också förslag om att höja restaurangmomsen, vilket tydligt skulle slå mot besöksnäringen.

Lägger man ihop detta med det nya utanförskapet och behovet av att få fler jobb för unga – på landsbygden är en restaurang eller ett hotell inte sällan helt avgörande för att få bygden att funka och växa – leder det till att jag vill fråga Johan Nissinen varför Sverigedemokraterna vill försämra för restauranger och övriga besöksnäringen. Varför vill ni försvåra för unga människor att komma in på arbetsmarknaden, och varför vill ni försvåra möjligheten att vara företagare på landsbygden?

Anf. 101 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman! Flera institut har bedömt att de satsningar som Alliansen hade förut inte funkar. Sänkt arbetsgivaravgift för ungdomar har inte gett några fler jobb, och turismmomsen har inte heller gett så många önskade jobb.

Därför satsar vi i stället på generella åtgärder som ska gynna hela arbetsmarknaden. Då anställer arbetsgivarna brett. Man ska inte gynna särskilda grupper, utan det är bättre att alla får möjligheter. Då får också ungdomarna möjligheter, och har de inte möjlighet till jobb i vissa branscher får man erbjuda utbildningar för att de ska kunna komma in på arbetsmarknaden.

Anf. 102 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Jag har största respekt för att vi kan landa i olika förslag och olika lösningar för att möta en del av utmaningarna.

Vi kan lägga det här med ungdomsskatten åt sidan och titta på restaurangmomsen i stället. Det kom en utvärdering häromveckan som visade att detta har gett tusentals nya arbetstillfällen. Tittar vi på besöksnäringen som bransch kan vi se att en stor andel som jobbar i den är unga människor. Det handlar om en tredjedel ungefär. Andelen utrikes födda är också en tredjedel. Över hälften av företagen i besöksnäringen drivs av människor med utländsk bakgrund. Branschen är ett av de tydligaste exemplen när det handlar om lågtröskeljobb, alltså det där första viktiga jobbet för att komma in på arbetsmarknaden.

Om man dubblerar matmomsen för restauranger, som Sverigedemokraterna säger att man ska, är det klart att det får effekt för en restaurang eller ett hotell oavsett om det ligger i Stockholms innerstad eller i någon by eller ort ute på landsbygden. Då kommer vi tillbaka till att det är med en nästan kirurgisk precision som Sverigedemokraternas förslag slår mot ungas och utrikes föddas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Frågan blir då: Hur tänkte ni?

Anf. 103 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman! Som jag tidigare sa har vi generella åtgärder, till exempel avskaffande av den allmänna löneavgiften och ett lindrat sjuklöneansvar. Det gynnar alla, särskilt småföretagen som har ett mindre antal anställda. Det är ju där vi ser att de flesta jobben skapas. Fyra av fem jobb skapas i småföretagen. Det är där satsningarna ska göras, och de ska inte göras bara för en grupp utan generellt.

I stället för små åtgärder som inte visat sig fungera satsar vi generellt.

Anf. 104 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Johan Nissinen gör flera intressanta uttalanden här, måste jag säga, speciellt i replikskiftet med Lars Hjalmered.

Först och främst finns det ingenting som heter turismmoms. Jag kan upplysa Nissinen om att det är 6, 12 och 25 procent vi pratar om. Det är olika moms för olika saker. Om du går in i en djurpark är det en momssats, och åker du buss är det en annan momssats. Går du in på ett museum är det ytterligare en momssats, och en guidebok du köper har en annan momssats.

Det finns tre momssatser, och vi kristdemokrater har jobbat för att göra en enhetlig momssats. Jag vill därför ställa frågan till Nissinen om det verkligen är så att Sverigedemokraterna vill ha en turismmoms. Och skulle de i så fall jobba för att få en enhetlighet så att de många små företagen inom besöksnäringen kan hantera sin administration och försäljning på ett likvärdigt sätt? De som inte har så stora resurser skulle kunna göra bättre affärer om de slapp en del av administrationen.

Nissinen kanske menar att turismmomsen är samma sak som den sänkta arbetsgivaravgiften för ungdomar, som Hjalmered också nämnde, eller den sänkta matmomsen, som plötsligt blev 12 procent utom för just konferenser där man fortfarande får betala 25 procent, vilket är helt ologiskt.

Skulle Sverigedemokraterna vara med på att verka för att även mat på konferenser får en momssats på 12 procent?

Anf. 105 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman! När det gäller exempelvis restaurangmomsen, som vi pratade om, har instituten sagt att detta inte har gett den effekt som man önskat. Därför gör vi generella satsningar för att ge fler arbetstillfällen och för att göra det lättare för småföretagen. Jag vet inte riktigt hur det hängde ihop med turismmomsen och var du fick det från, Penilla Gunther.

När det gäller en jämn momssats kan jag ställa en fråga tillbaka. Ska vi höja eller sänka då, och hur ska vi få igång allting? Om du sänker all moms kanske inte staten får in de resurser som behövs, och det kanske inte

skapar något annat, och höjer du matmomsen kanske du riskerar att familjer som inte har det så lätt inte har råd att köpa mat. Hur har ni tänkt där?

Anf. 106 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Du har själv uttalat det här med turismmoms i ditt replikskifte med Lars Hjalmered, Johan Nissinen. Jag antar att du menar något med det ordet och att det har en innebörd. Det var därför jag ställde frågan. Vad är turismmoms för Sverigedemokraterna? Är det 6, 12 eller 25 procent?

En utjämning, en harmonisering, av momssatserna måste det göras en utredning av. Men frågan är om ni verkligen vill ha det utrett.

När det gäller generella åtgärder undrar jag vad det är för trams – ursäkta ordvalet, herr talman – att prata om generella åtgärder när vi diskuterar momssatser inom besöksnäringen. Det handlar om sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar, vilket inte bara innebär en sänkning av arbetsgivaravgifterna för just besöksnäringens företag utan också om arbetsgivaravgifter för till exempel personlig assistans där många unga har fått sitt första jobb.

Det här med matmomsen fick jag inte något svar på. Jag kan ställa frågan igen. Om vi nu ska ha en sänkt matmoms, kunde det då inte vara logiskt att vi har det jämnt över så att vi också kan stimulera mötesindustrin med att ha en 12-procentig moms när vi äter på konferenser? Både du och jag är ute på konferenser emellanåt, och vi ska vara medvetna om att vi betalar dubbelt så mycket moms för maten vi äter då som för annan mat.

Anf. 107 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman! Vi gör generella satsningar på småföretag, och det gynnar alla branscher oavsett om det är turism, industri eller någon annan bransch. Vi har som sagt satsningar på den allmänna löneavgiften och sjuklöneansvaret. Det gynnar alla småföretag.

Om ni kommer med ett förslag som ser bra ut och funkar för Sverige och näringslivet när det gäller momsens kan vi alltid ta ställning till det.

Anf. 108 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Centerpartiet har i sitt budgetförslag fokuserat på att sänka kostnaderna för framför allt företagen. Vi tycker att det är grunden för att kunna skapa fler jobb. I förlängningen ger det också ett större underlag för välfärd. Ju fler som jobbar, desto mer pengar blir det till skola, vård och omsorg.

Under Alliansens tid i regeringen fick människor mer pengar i plånbocken, och fler företag hade möjlighet att anställa. Vi kunde alltså sänka skatterna för privatpersoner och företag samtidigt som statskulden minskade. Det tillförde, enligt SKL, 160 miljarder mer i skatter och statsbidrag till landsting och kommuner.

Tyvärr är den svenska regeringen på väg i motsatt riktning. Stora skattehöjningar på jobb och företagande riskerar att bryta återhämtningen och kommer att drabba tiotusentals arbetstillfällen. Dessutom bidrar de statliga myndigheternas uttåg från landsorten tillsammans med höjningen av drivmedelsskatten inte minst till ytterligare klyftor mellan stad och land.

Herr talman! Världen förändras, och vi ser stora flyktingströmmar. För att ta till vara all kompetens behöver vi även det som man brukar kalla enkla jobb. Visste ni att Sverige är ett av de länder i Europa som har lägst andel enkla jobb?

Alla människor som kommer till vårt samhälle har inte en högre utbildning, men man har ändå väldigt mycket att bidra med – bara man får möjligheten. Vad beror det på? Jo, i Sverige har vi under lång tid effektiviserat både verksamheter och jobb. Vi ställer också högre krav på utbildning. Därför har vi ett samhälle som inte innehåller lika många enkla jobb i dag som det kanske gjorde för 20 år sedan. Trots det väljer regeringen att halvera RUT-avdraget och sänka ROT-avdraget. Det är avdrag som har minskat andelen svarta jobb och som har gett upphov till en mängd nya företag. De företagen har de facto anställt många som tidigare varit långt från arbetsmarknaden.

Tidigare har Socialdemokraterna varit snabba att kritisera bland annat RUT. Tillsammans med Vänsterpartiet har de försökt få människor att tro att det bara är välbeställda personer som nyttjar avdraget. Men det stämmer inte. När Centerpartiet tog fram siffror, bland annat via Skatteverket, visade det sig i stället att drygt sju av tio som köper RUT-tjänster tjänar under 32 000 kronor i månaden. Det visade sig dessutom att det är kvinnor i högre grad än män som köper tjänsterna och att användandet ökar i hela landet. Sanningen är att under 2013 använde 537 000 personer hushållsnära tjänster, och de största köpgrupperna är barnfamiljer och personer över 65 år.

Faktum är att RUT-branschen har vuxit sig stark. Och av de som driver företagen är sju av tio kvinnor. Det innebär att RUT-avdraget inte bara är kostnadseffektivt; det ger även kvinnor ekonomisk makt och hjälper människor att gå från arbetslöshet till arbete.

Med tanke på alla de positiva effekter som RUT- och ROT-avdragen haft i Sverige och med tanke på att vi behöver fler enkla jobb borde regeringen skyndsamt återställa de försämringar man har genomfört på området.

Enligt en färsk undersökning från Global Entrepreneurship Monitor minskade andelen kvinnor i nystartade företag i Sverige med 40 procent mellan 2013 och 2014. Studien är den tveklöst största uppskattningen av entreprenörers aktivitet, ambition och attityd.

När färre kvinnor väljer att bli företagsledare leder det till att färre kvinnor åtnjuter finansiell makt och inflytande. Det är naturligtvis ett problem för ekonomisk jämställdhet.

Om man tittar i backspegeln är fallet i nyföretagande en dramatisk vändning. Mellan 2006 och 2012 ökade antalet företag som drivs av kvinnor med 50 000, och antalet sysselsatta inom kvinnors företag steg med 130 000 personer. Det stärkte kvinnors ekonomiska makt och skapade fler jobb i Sverige.

Det branta fall som nu sker gör att Sverige inte bara bryter en positiv utveckling. Vi sticker dessutom ut jämfört med andra länder. Det borde vara en oacceptabel utveckling för en feministisk regering men har så här långt inte föranlett något större intresse från vare sig statsminister Stefan Löfven eller näringsminister Mikael Damberg.

Slutligen skulle jag vilja tala lite om offentlig upphandling. En statlig utredning på området föreslår att upphandlande myndigheter, det vill säga

statliga myndigheter, kommuner och landsting och deras bolag, ska tvingas kräva kollektivavtalsenliga villkor av företag som deltar i offentliga upphandlingar. Men samma villkor ska inte gälla företagarens utländska konkurrenter.

Låt mig förklara! Det innebär exempelvis att om ett företag är stationerat i ett annat land men har personal i Sverige omfattas inte företaget av samma regler som de svenska företagen.

Det finns också ett annat problem. I undersökningar som genomförts av Sifo visar det sig att ungefär 60 procent av småföretagen inte har kollektivavtal eller hängavtal. Här är det viktigt att påpeka att de flesta av de små företagen är seriösa, både vad gäller verksamheten och att erbjuda sina anställda goda arbetsvillkor. Men om utredningens förslag går igenom får den stora gruppen företag svårt att konkurrera i en offentlig upphandling. Det är allvarligt.

Det finns dessutom ytterligare farhågor då sådana krav riskerar att leda till en fördyring av de offentliga upphandlingarna eftersom lika många inte kommer att kunna vara med. Även om det är väldigt viktigt med sjysta arbetsvillkor – det vill jag verkligen betona – får man inte blunda för den här problematiken när man behandlar utredningen.

I detta anförande instämde Anders Ahlgren (C) samt Hans Rothenberg och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda M).

Anf. 109 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Helena Lindahl lyfte i sitt anförande fram RUT-tjänster och den förändring som Vänsterpartiet och regeringen har kommit överens om i samband med budgeten. Helena Lindahl försöker påstå att det skulle ha stor påverkan på kvinnors arbetskraftsdeltagande men framför allt på den regionala tillväxten.

Det finns en problematik i det sätt på vilket Helena Lindahl beskriver förändringen som nu är på väg att ske. Enligt Helena Lindahl är det en stor mängd människor som använder sig av RUT-avdrag. Hon säger att det rör sig om ungefär en halv miljon människor i Sverige.

Man ska ha klart för sig att det som Vänsterpartiet och regeringen nu är överens om är att vi ska sänka taket för hur stora RUT-avdrag man kan göra för tjänster. Vi sänker inte avdraget för alla. Vi sänker det för dem som är yngre än 65 år. Det berör alltså 11 procent av alla RUT-avdrag som görs i dag. Vi berör inte ens en omfattande del. Men vi pekar på en väldigt viktig faktor. Det är att bland den halva miljonen människor som använder RUT-tjänster är det stor skillnad på hur man använder dem. Det kan vara något man använder en gång för att man flyttar från en lägenhet till en annan eller från ett hus till ett annat. Det kan också vara något man använder i princip varje dag, för att ha en inomhuspool, en utomhuspool, en trädgårdsmästare, en restaurangkock och så vidare.

När vi tittar djupare i statistiken kan vi se att de som använder RUT-avdragen i hög utsträckning, som kostar oss skattebetalare mest pengar, också är väldigt rika.

För mig är det viktigare att mina skattepengar används till att städa barns badhus än till att städa Helena Lindahls toalett.

Anf. 110 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling, för ett svulstigt inlägg!

Jag kan informera Svenneling om att jag städar min toalett själv. Det kostar inget annat än lite energi från min egen sida.

Det är märkligt att Vänsterpartiet, som vill stå för jämställdhet, samtidigt kapar kvinnor som vill driva företag jäms med fotknölarna. Det är nämligen exakt det ni gör.

Jag kommer ihåg förra valrörelsen, eller om det var förrförra, då ni slängde er med ord som pigavdrag. Ni sa aldrig drängavdrag om män, utan pigavdrag var det ord ni använde.

Vet ni, det finns ingenting som retar mig så mycket som när personer som vill utge sig för att vara feminister använder sådana nedsättande uttryck om kvinnor. I grund och botten handlar det om att det kvinnor gör och har gjort i alla tider inte värderas lika högt som det män gör. Det är precis det som det handlar om.

Det är definitivt inte sant att det skulle vara rikisar som använder de här tjänsterna i högre grad. Som jag sa i mitt anförande har Skatteverket självt sagt att majoriteten av de som använder tjänsterna är människor som har en inkomst under 32 000.

Det är också människor som är över 65 år, och framför allt är det i högre grad kvinnor än män som använder sig av dessa tjänster.

Så kom inte och försök att slå blå dunster i ögonen på mig och börja diskutera som att det här skulle vara en rikemanssatsning! För det är inte sant.

(Applåder)

Anf. 111 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Vi har en klassisk politisk konflikt här. Vi ser båda behovet av ökad jämställdhet och behovet av fler kvinnor som driver företag. Det enda skillnaden är att vi har olika vägar dit.

Om vi ser till att små företag och innovativa idéer får större tillgång till statligt riskkapital, då har dessa idéer och företag större chans att lyckas.

Bankerna klarar inte av att leverera kapital till kvinnor, till personer med utländsk bakgrund och till ungdomar. Man tror inte på dem som trovärdiga företagare. När Almi kliver in och levererar lån kliver också banken in och säger: Vi tror på din företagsidé. Det, Helena Lindahl, kommer att leda till fler kvinnliga företagare, fler kvinnor som jobbar i det svenska samhället så att man får upp det kvinnliga arbetstagandet till samma nivå som männens. Det finns lite kvar här att göra.

Jag tror att det leder till att vi kanske får lite smutsigare toaletter hos rika människor, men det jag kan jag leva med, för jag vet att det kommer att bli ett bättre samhälle.

Anf. 112 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tänker inte kommentera den diskussionen mer, för jag tycker att den är överflödigt. Jag hoppas att Håkan Svenneling också har modet att säga det till alla kvinnor som jobbar och driver företag inom RUT-sektorn.

För ett halvår sedan fanns det en grupp här som var engagerad i styrelsefrågor. Det har funnits olika projekt, bland annat ett som heter Styrelsekraft som Almi har drivit där man ska försöka att få fler kvinnor att bli

aktiva i styrelser. Vi var i Andrakammarsalen, och jag har aldrig någonsin varit på ett möte med folk från hela Sverige – jag tror att vi var 80–90 personer. Det var en fantastisk kraft i salen.

Vad man var ledsn över var att regeringen tillsammans med Vänsterpartiet tyvärr lade ned denna verksamhet på samma sätt som ni nu också har lagt ned Kvinnors ambassadörskap, ett framgångsrikt projekt som har drivits via Tillväxtverket. Kvinnor har åkt runt i landet och informerat ungdomar och andra om hur det är att vara företagare och att kvinnor kan. Det har ni lagt ned.

Slutligen har jag också fått besked om att Winnet – som ofta består av ideella föreningar – som bedriver jämställdhetsarbete runt om i Sverige inte ska få några fortsatta pengar. Det innebär att om man inte har en kommun bakom sig med muskler och mycket pengar, blir det ingen verksamhet.

Allt detta har ni medverkat till att lägga ned. Det tycker inte jag är jämställdhet.

(Applåder)

Anf. 113 SAID ABDU (L):

Herr talman! Det sägs att vi entreprenörer har företagandet, frihetstörsten och nyfikenheten i vårt DNA. Ibland framställs vi som ett främmande släkte från sagornas värld som tillsammans med våra enhörningar ska skapa välstånd och tillväxt ur tomma intet. Ingenting kunde vara mer fel. Bakom varje jobbskapande företag står en stolt entreprenör av kött och blod – en människa som, precis som jag, har tagit det första steget till självförverkligande, egenförsörjning och mervärde för sina medarbetare.

Vi entreprenörer föds inte. Vi växer fram om vår jordmån är näringsrik. När jag skapade mitt första företag 2008 gjorde jag det i en miljö och i ett politiskt näringslivsklimat som sjöd av framtidstro och optimism. Ett liberalt högtryck svepte över landet med reformer som skapade jobb och sysselsättning inom riktiga företag som drevs av riktiga företagare. Det var inte några nya beredskapstjänster med lönlösa praktikplatser inom offentlig sektor eller, för den delen, tillsättandet av ett dussintal pampar som gråmelerade industrikanslerer från DDR-tiden. Nej, kära ledamöter, jag talar om riktiga företagare.

Herr talman! Liberalerna vill att det ska vara enkelt, givande och lönsamt att driva företag. För oss liberaler är företagandet både ett uttryck för individens möjlighet att förverkliga sina drömmar och en grundförutsättning för vårt gemensamma samhällsbygge. Det är genom företagens möjlighet att växa som jobb skapas.

Fler jobb i växande företag betyder nya livschanser för individer, minskat utanförskap och i förlängningen ökade skatteintäkter, vilket i sin tur finansierar vår gemensamma välfärd. Individens frihet, den fria företagsamheten och det goda näringslivsklimatet är det som bygger det starka samhället.

Under Liberalernas och Alliansens tid vid makten spirade mitt och många andra företag. Vi drev på för ett bättre företagsklimat i form av sänkt bolagsskatt, vilket gett ett bättre investeringsklimat. RUT- och ROT-avdragen gjorde så kallade svarta jobb vita och skapade utrymme för fler företag att växa och utvecklas. Regelbördan minskades bland annat

genom ett avskaffande av revisionsplikten för små företag och förenklade redovisningsregler.

Det kan kanske vara svårt att förstå för den som gått raka vägen från ungdomsförbundet via posten som ombudsman i en organisation till näringsutskottet i Sveriges riksdag, men det gör inte sanningen mindre korrekt. Verkligheten är att fyra av fem nya arbetstillfällen skapas i små och medelstora företag. Om inte de trivs i vår näringspolitiska jordmån så kommer framtiden för vårt land att vara mörk.

Herr talman! En annan verklighet är möjlig. Jag har sett den från verkstadsgolvet på Saab Automotives, från mitt företagande där jag öppnat upp dörren för ungdomar som tagit steget in på arbetsmarknaden och från denna sal, där jag har sett alternativet till Liberalernas och allianspartiernas politik. Det är en politik som jag dessvärre inte kommer att se förverkligad under den närmaste tiden.

Den 25 november i år togs ännu ett steg bort från jobb, företagande och tillväxt. Då fattade riksdagen beslut om ramar för statsbudgetens utgiftsområden enligt regeringens proposition. Det är en tråkig utveckling för Sverige och för våra näringsgivande företag. Men det är den verklighet som riksdagsvalet lämnade oss med. I detta läge måste vi liberaler ta vårt ansvar och i denna oroliga tid inte skapa ytterligare osäkerhet för landets företagare. Som företagare vet jag att denna osäkerhet är den mest förlamande av alla känslor. Jag vill inte att osäkerhet kring budgetprocessen ska läggas till på listan över osäkerhetsmoment som osäkerhetsregeringen stolpat upp vid sidan av stängda broar, stoppultimaturn för det näringsgivande affärsflyget och straffbeskattning av våra jobbskapare.

Vårt förslag för hur vi ska styra landet i rätt riktning är att betrakta som en helhet, ett heltäckande och välavvägt budgetförslag. Majoriteten av de beslutade utgiftsområdena i regeringens budgetproposition överensstämmer inte med det förslag som Liberalerna förespråkar. Vi ser ett värde i att hålla samman budgetprocessen och undviker således enskilda utbrytningar. Jag väljer därför att inte delta i beslutet om fördelning till anslag inom utgiftsområdet. Med det sagt vill jag göra Liberalernas hållning tydlig och klar i ett särskilt yttrande.

Det är vår liberala övertygelse att staten inte kan skapa jobb och företag, men väl förutsättningar för ett gott näringslivsklimat. Utgångspunkten för vår politik är att det ska löna sig att driva företag och ta risker. Men då måste förutsättningarna för landets företag anpassas efter de utmaningar som entreprenörerna möter i globaliseringens, urbaniseringens och digitaliseringens spår.

Det är starka företag som har byggt Sverige starkt. Och alla stora företag har en gång varit små. Genom att ge de små företagen bättre förutsättningar att förverkliga sina drömmar kan de växa sig starka. Vi ifrågasätter således regeringens så kallade aktiva näringslivspolitik som i huvudsak går ut på att gömma ytterligare skattekonor i korridorerna på statliga myndigheter. Hur dessa miljoner ska gynna företagen är oklart. Verket för innovationssystem skapar inga jobb. Det gör landets företagare, och de behöver mindre, inte mer inblandning från politiken och det offentligas sida.

Satsa i stället pengarna där de gör nytta i digitala kanaler som Verksam.se som ger konkreta resultat och underlättar för många företag! Satsa på kreativa investeringslösningar, inte på ännu en industrikansler! Vi har redan fyra för många.

I detta anförande instämde Hans Rothenberg (M) samt Anders Ahlberg och Helena Lindahl (båda C).

Anf. 114 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Nya tider kräver nytt tänkande. Om man tänker som man alltid har gjort får man naturligtvis de resultat man alltid har fått, brukar det sägas. Lite grann är det så med den socialdemokratiska och miljöpartistiska regering som vi fick efter valet förra året. Visserligen har man ett nytt samarbete. Man brukar ju också kalla sig för samarbetsregeringen. Men ett samarbete utan föregående samtal brukar sällan bli långvarigt, eller så hackar det i alla fall lite grann på vägen. Och förberedelserna för den här regeringen har inte varit särskilt bra.

Näringspolitiken måste i grunden handla om att vi ska få fler företag. Men vi måste också få de befintliga företagen att växa och anställa fler. Då handlar det naturligtvis om att vi ska ha konkurrenskraftiga skatter. Vi måste kunna stärka de svenska företagens exportmöjligheter på den globala marknaden för att få de intäkter som behövs till det offentliga välfärdssystem vi har i Sverige.

Därför blir det naturligtvis bekymmersamt när man tar till gamla metoder och gamla idéer för att lösa saker som inte fungerade förut. Varför skulle traineejobb fungera bara för att de benämns med ett engelskt uttryck? Förut har de hetat någonting helt annat, beredskapsjobb eller vad som helst. En arbetsmarknadsåtgärd är det i alla fall. Vi kan också se på resultatet från Arbetsförmedlingen. Häromveckan framkom det att det hade tillkommit ett enda över hela Sverige, eller något liknande.

Traineejobb brukar annars vara eftertraktade. Så är det när de skapas på företag som ser möjligheter att använda arbetskraft i vilken ålder som helst – unga, medelålders, äldre – och använda människors kompetens till arbete direkt för att kunna lära upp dem på den befintliga arbetsplatsen. Vi måste få en näringspolitik som gör det enklare för företagen att ge arbetsutbildning, praktik och arbetstillfällen, annars kommer vi inte någonstans i det här landet.

Då måste vi också – allihop oavsett parti – inse att vi måste tänka nytt. Tjänstesektorn är och förblir någonting som vi har vant oss vid. Vi reser mer. Vi har mer erfarenheter av att köpa tjänster från andra håll än vad vi hade bara för tio år sedan i det här landet.

Den försämring av RUT- och ROT-avdragen som regeringen har tänkt göra efter årsskiftet är helt enkelt en åtgärd som jag tror att ingen riktigt förstår. Skulle någon kunna kliva upp i den här talarstolen och berätta för mig hur man har tänkt att arbetstillfällena ska öka om man sänker RUT- och ROT-avdragen? Jag vill gärna ha svar på det.

Enligt den färskaste undersökning som jag har till hands säger 12 procent av dem som fått frågan om de tycker att RUT- och ROT-avdragen ska sänkas ja. Var femte socialdemokrat tycker enligt undersökningen att det här är bra. Men det mest intressanta är att resterande tycker att avdragen är bra. Då kan jag undra var man har ett sådant stöd för sina idéer att man ens kommer fram med det här förslaget i budgeten.

Det är runt 20 000 personer som har arbete inom RUT-branschen i dag. Om vi behåller RUT-avdraget som det ser ut i dag och utökar det med några fler tjänster skulle det enligt beräkningar från Svenskt Näringsliv kunna tillkomma 16 000 nya arbetstillfällen till år 2020. Med andra ord

skulle en mängd företag starta över hela Sverige. Man ska väl inte kasta 16 000 nya arbetstillfällen i sjön och säga att de inget betyder?

Jag skulle vilja få ett svar på var man annars ska få 16 000 arbetstillfällen från. Det är ju det vi måste mäta emot. Jag skulle bli jätteglad om vi hittade nya industrier och nya produkter att producera och det ledde till att 16 000 personer blev anställda. Men nu har vi ett fungerande system. Vi har möjlighet att få företagare att känna framtidstro och behålla de företag de har. Vi har möjlighet att stärka kvinnligt företagande och få människor inte minst med utländsk bakgrund att komma in med en fot på arbetsmarknaden. Ska vi då sänka avdragets storlek och minska möjligheterna för folk att köpa tjänsterna? Då sänker vi också företagets möjligheter att anställa och överleva.

Herr talman! För att bidra till nytänk från Kristdemokraternas sida vill vi sänka momsen för enkla tjänster som cykelreparationer, skomakeri, tvätteritjänster och skradderiverksamhet för att ge lite stimulans till de så kallade enkla jobben, som i min värld är ganska svåra jobb. Jag tycker att man ska ha respekt för den yrkeskunnighet som finns i de yrkesgrupperna. Kan vi sänka momsen så att fler får arbete tycker jag att det är väldigt mycket värt.

För att inte vara så snäva i vårt tänkande har vi sagt att tvätteritjänster, kanske frisörtjänster, enkla fastighetstjänster och så vidare skulle kunna vara ytterligare möjligheter att komma in i RUT-systemet, eller också sänker vi momsen på det ändå. Vi måste tänka nytt och hjälpas åt så att vi får ytterligare 100 000 människor i arbete.

Och vet ni vad? Jag pratar nu inte i första hand om nya svenskar. Jag pratar om människor med arbetshinder överlag. En fjärdedel av dem som söker arbete i dag har någon form av arbetshinder. Vi behöver hjälpas åt för att de personerna ska hitta möjligheter till arbete, oavsett om de har utländsk bakgrund eller inte. Det är någonting som jag som kristdemokrat vill arbeta för.

I detta anförande instämde Hans Rothenberg (M) samt Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C).

Anf. 115 JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Jobb och tillväxt är avgörande för vilken välfärd vi har råd med, vilka satsningar vi kan göra på skola, vård och omsorg och vilken ambitionsnivå vi kan ha för våra trygghetssystem och allt annat som ligger oss varmt om hjärtat. Därför är det glädjande att vi nu har en regering som så tydligt prioriterar jobben och som investerar för att bygga bort tillväxthinder.

Kapital och kompetens är sannolikt de två enskilt viktigaste tillväxtfaktorerna. Här har vi under lång tid sett betydande brister. Det har blivit svårare och svårare att finansiera nya idéer, varor och tjänster, såväl i tidiga skeden som i utvecklingsfaser – inte för att det är brist på kapital, utan för att incitamenten har varit felaktiga och otydliga.

Därför är det välkommet att regeringen nu har gjort en utredning om det statliga riskkapitalet och att man avser att komma tillbaka till riksdagen med förslag på hur det bättre kan utformas så att det möter de behov som finns. Det ska fungera marknadskompletterande och i större utsträckning

riktas till tidiga skeden och utvecklingsfaser. Man ska också se över möjligheten att komplettera med någon form av lånegaranti. Banklån är fortfarande den finansieringsform som många företagare i första hand efterfrågar. Det statliga riskkapitalet ska med andra ord jobba och fungera som smörjmedel i systemet för mesta och bästa möjliga nytta för företagande och tillväxt.

Också när det gäller kompetensförsörjningen levererar regeringen. I ett läge där arbetslösheten är hög samtidigt som antalet lediga jobb är fler än någonsin blir det uppenbart att den förra borgerliga regeringens politik inte har fungerat och att investeringar i kunskap och matchning är nödvändiga för att arbetsgivare ska kunna anställa den kompetens som de behöver.

Därför investerar regeringen nu stort i ett nytt kunskapslyft med en kraftfull utbyggnad av högskolan, yrkeshögskolan och folkhögskolan samt av komvux och yrkesvux. Sammanlagt tillkommer nästan 44 000 nya utbildningsplatser 2016.

Men det räcker inte. Människor måste också kunna ta sig dit där jobb och utbildning finns, och de måste kunna bo där. Därför är investeringar även i infrastruktur och bostäder nödvändiga. Sammanlagt investerar regeringen 5,5 miljarder i bostadssektorn under nästa år, vilket är den största bostadspolitiska satsningen som gjorts de senaste 20 åren.

För att tågen ska gå i tid och företagans transporter ska komma fram görs en 20-procentig ökning av järnvägsunderhållet.

Det här är smarta investeringar för jobb och tillväxt här och nu som också bygger Sverige starkt för framtiden.

Herr talman! Vi socialdemokrater tror på en aktiv näringspolitik. Vi ser att satsningar på samverkan, innovation, forskning, export och omställningsförmåga är avgörande för framtidens jobb och tillväxt. Vi har i enlighet med det levererat på en rad områden.

Statsministern har tillsatt ett innovationsråd. Vi jobbar på att ta fram modeller för effektiv innovationsupphandling. Vi föreslår satsningar inom strategiska utvecklingsområden som life science och klimat. Vi skapar förutsättningar för demoanläggningar och pilotprojekt i stor skala. Detta är bara några exempel.

Vi tar också ett omtag om exportfrågorna och levererar en ny exportstrategi med syfte att hjälpa framför allt små och medelstora företag ut på fler och växande tillväxtmarknader. Det innebär att vi ökar vår närvaro på strategiskt viktiga marknader, men det är också en satsning på regionala exportrådgivare. Handel och export är avgörande faktorer för jobb och tillväxt.

Vi tror på industrins framtid. Industrin är inte bara grunden för vårt nuvarande välstånd och för merparten av vår export. Den är också en av nycklarna till framtidens tillväxt, inte bara genom de jobb, exportintäkter och investeringar som den står för utan också genom sin betydelse för näringslivets förnyelse och utveckling. Industrins produktion av och efterfrågan på högkvalificerade tjänster är en viktig förklaring till Sveriges position högt upp i de globala värdekedjorna. Det är en position värd att försvara.

Morgondagens industri lär dock se annorlunda ut. Produkter, tjänster och marknadsmodeller samspelar i alltmer komplex symbios. Globalisering och digitalisering skapar nya förutsättningar och möjligheter – om vi

tar vara på dem, om vi samverkar och om vi ligger i framkant. Regeringens aviserade nyindustrialiseringsstrategi är därför ett steg i rätt riktning.

Herr talman! Små och medelstora företag spelar en allt viktigare roll. Mycket av jobb och tillväxt sker redan där. Ny statistik visar att antalet nystartade företag under november i år steg med 16 procent jämfört med 2014. Under samma period minskade antalet konkurser. Det är glädjande, men det betyder också att vi måste vara fortsatt måna om att bevaka och följa upp företagandets villkor.

Ett trygghetssystem och en föräldraförsäkring som båda är bättre anpassade till företagandets villkor och att fortsätta arbetet med regelförenklingar är exempel på frågor som måste vara fortsatt prioriterade.

Herr talman! Jag kan konstatera att vi inte löser vare sig matchningsproblemen på arbetsmarknaden, bostadsbristen, företagens villkor eller framtidens kompetenskrav med nedskärningar eller kortsiktiga skattesänkningar. Det har vi testat med klen resultat. Nu behövs i stället investeringar – i kunskap, i innovation, i infrastruktur, i bostäder, i export och i omställningsförmåga.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 116 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Om vi lyfter blicken ser vi att Sverige möter ett antal större utmaningar framöver. Vi har det nya utanförskapet, som tydligt slår mot framför allt unga utrikes födda. Vi har en tilltagande internationell konkurrens. Det är inget nytt att svensk industri och andra företag möter detta, men det är en alltmer hårdnande internationell konkurrens. Det är ett antal rätt stora och allt större utmaningar för Sverige.

Då tycker jag och Moderaterna att det är viktigt att bygga förmåga här hemma. Villkoren för företag och företagsamma personer är det som avgör om vi ska klara denna hårda konkurrens.

Då kan vi, herr talman, konstatera att Jennie Nilsson och Socialdemokraterna har en budget som innebär skattehöjningar i 150-miljardersklassen. Man vill ha lastbilsskatt. Man har sedan tidigare höjt skatten på att anställa unga. Man har konsekvent haft linjen att göra det både dyrare att anställa äldre och mindre lönsamt för äldre att vara kvar på arbetsmarknaden trots de demografiska utmaningarna Sverige står inför.

Vi kan lyfta fram andra områden såsom överskottsmålet, som finansministern lovade skulle vara kvar men ett halvår efter valet började tumma på. Vi har energiförsörjningen, som man äventyrar. Vi har hela transportpolitiken med flygskatt, lastbilsskatt och arbetet med att stänga Bromma flygplats. Listan kan göras längre, men detta slår tydligt mot just företag och företagsamma personer.

Därför vill jag, herr talman, fråga Jennie Nilsson hur hon tycker att alla de här skattehöjningarna, transportförsämringarna och osäkerheterna som regeringen utsätter det svenska näringslivet för leder till fler jobb och växande företag.

Anf. 117 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Lars Hjälmered! Jag kan bara konstatera att vi gör väldigt olika analyser av vad det är som bygger Sverige starkt för framtiden.

Vi har i nuläget möjligheten att utvärdera effekten av åtta år med borgerligt styre. Jag kan bara konstatera att mycket av det som Lars Hjälmered beskriver – bland annat det nya utanförskapet, som väl rimligen är en effekt av de nya Moderaterna – är sådant som man har misslyckats med att ta hand om med en ensidig skattesänkarpolitik.

Jag är övertygad om att de satsningar som den här regeringen gör är rätt tänkta. I stället för ofinansierade skattesänkningar satsar man på att bygga bort tillväxthinder. I stort sett alla bedömare säger att de två saker som är absolut viktigast för tillväxt och utveckling i Sverige är kompetensförsörjning och kapitalförsörjning. Det är också där regeringen levererar stort, inte minst när det handlar om kompetensförsörjning.

Ett läge med hög arbetslöshet samtidigt som det finns fler lediga jobb än någonsin tidigare är inte resultatet av en lyckad politik. Det är resultatet som Lars Hjälmereds regering lämnade efter sig.

Anf. 118 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Jag ska vara ärlig och blicka framåt, för det tycker jag att vi ska göra. Då är det nya utanförskapet en av Sveriges större utmaningar.

De senaste åren har det skapats i storleksordningen 300 000 nya jobb i Sverige. Det är helt fantastiskt jämfört med andra europeiska länder.

Men det ska också sägas att det är otillräckligt för att möta de stora utmaningar som slår mot framför allt unga som har liten eller ingen erfarenhet och utrikes födda som kommer hit. Kombinerar man detta, det vill säga om man är utrikes född och kommer hit utan någon utbildning, har man det jättesvårt.

Detta måste vi på olika sätt fortsätta möta, framför allt nu när det accentueras i och med att många människor söker sig till Sverige. Det är en utmaning som tydligt ligger framför oss.

Både i fråga om detta och för näringslivet i stort har vi en regering som försvårar och fördyrar för näringslivet.

För att hyfsa debatten, herr talman, kan man titta på vad Jennie Nilsson, Stefan Löfven och Socialdemokraterna säger om den aktiva näringspolitiken. De går runt och knackar dörr hos företag och säger så här: ”Kan du ge mig en femtiolapp? Det är så mycket vi höjer skatten för dig. Samtidigt ger vi tillbaka en krona.” Jennie Nilsson säger till alla landets företagare: ”Vi tar en femtiolapp av dig. Vi ger en krona.” Det är så nettot ser ut i skattepolitiken för Socialdemokraterna, bara så att vi är tydliga med vad vi talar om.

Det för oss tillbaka till den hårdnande internationella konkurrensen. Det handlar om att om stora industrier och mindre företag som växer till ska klara den internationella konkurrensen, då måste man vara urstark i Sverige för att kunna konkurrera med såväl svenska konkurrenter som bolag i andra delar av världen.

Regeringens giv är: Vi tar femtiolappen, och vi ger enkronan. Jag tror inte att det långsiktigt gynnar Sverige. Det finns ett annat vägval vi borde göra, bland annat för att kunna klara att trycka tillbaka det nya utanförskapet.

Anf. 119 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag efterlyser också hyfs i debatten. Det är närmast befängd att göra som Lars Hjalmered i nuläget gör. Han försöker påstå att bara det som finns på det näringspolitiska utgiftsområdet, som vi debatterar här, är regeringens näringspolitik medan allting som han och hans eget parti företräder får plockas från alla andra utgiftsområden. Gör man relevanta och likvärdiga jämförelser kan man konstatera att vi tar och ger olika utifrån att vi prioriterar olika.

Jag delar Lars Hjalmereds syn, att vi lever i en globaliserad värld, där det blir allt viktigare att vi har starka konkurrensfördelar för svenska företag och svensk industri. Jag tror dock inte att kritiserade, ineffektiva och dessutom ofinansierade skattesänkningar är det bästa för att möta konkurrensen.

Jag tror att det handlar om att vi har teknikutveckling, innovationsutveckling och forskning i världsklass. Det som är viktigt är att vi har utbildad personal, att vi har en skola som fungerar, att den kompetens som arbetsgivaren efterfrågar finns, att det finns tillgång till kapital i rätt skeden och så vidare.

Man pratar om det vi gör på hemmaplan. Det är helt rätt att det som vi gör hemma, som stärker förutsättningarna hemma, också är viktigt. Det är till exempel viktigt att tåg och infrastruktur fungerar och att bostadsmarknaden fungerar. Därför gör regeringen stora prioriteringar för att du ska kunna bo, förflytta dig, ha en fungerande omställning och ha en fungerande utbildning.

Det är vårt alternativ. Det är så de bör ställas tillsammans. Allt annat, Lars Hjalmered, är oseriöst.

(Applåder)

Anf. 120 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Finansminister Magdalena Andersson var nyligen på Dagens industris Gasellgala. Där kallade hon RUT-avdraget för kostnadseffektivt. Det hon menar, kort sagt, är att avdraget skapar så pass många arbetstillfällen att det är en bra investering.

Det ska ställas mot att samma Magdalena Andersson innan hon fick finansministerhatten på sitt huvud faktiskt ville halvera RUT-avdraget så att inte "familjerna på Solsidan, Djursholm och Danderyd ska kunna fortsätta dra av för heltidsanställda hembiträden".

Underförstått menar finansministern att RUT-avdraget skulle vara något slags subvention för att enstaka förmögna människor ska få lägre kostnader för heltidsanställd personal i hemmet. Riktigt så ser inte bilden av RUT-användandet ut. Det vet vi. Det vet uppenbarligen också Magdalena Andersson nu.

De tusentals företag som har startats på området har gjort att kvinnor har vunnit ekonomisk makt. Även bland de anställda är kvinnor i majoritet. Tre av fyra som får anställning i branschen kommer från arbetslöshet.

Jag har en fråga till Jennie Nilsson. Eftersom Magdalena Andersson nu tycker att RUT är en samhällseffektiv tjänst undrar jag om ni nu kommer att åtgärda de försämringar som ni har gjort på området.

Anf. 121 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Helena Lindahl, för frågan! Jag var inte på Gasellgalan. Jag kan därför inte kommentera vad Magdalena Andersson sa. Där emot kan jag konstatera att varken RUT eller ROT i sin nuvarande form eller i en utvidgad form bygger konkurrenskraft.

Det kan finnas absoluta skäl till att man ska subventionera vissa branscher. Det kan vara konjunkturskäl, introduktionsskäl eller annat. Så har man gjort när det gäller ROT över tid. Det har fungerat som en konjunkturdämpare. Så skulle man kunna tänka sig att man också hanterat RUT. I någon mening är det exakt det vi har gjort i den överenskommelse som regeringen har gjort med samtliga allianspartier. Där lägger man in det som en form av konjunkturåtgärd och tillfällig åtgärd. Det tycker jag är rimligt.

Men det är inte rimligt att, som Helena Lindahl och Centerpartiet gör, säga att det här är en fråga som är avgörande exempelvis för kvinnligt arbetskraftsdeltagande, invandras arbetskraftsdeltagande eller, för den delen, kvinnligt företagande. Att slå fast att detta bara kan ske effektivt om man är hänvisad till att befinna sig inom ett område där det finns en låg betalningsvilja – det är ju därför som vi subventionerar de här tjänsterna – eller en låg acceptans för att det görs stora vinster blir väldigt konstigt.

Jag hoppas och önskar att Helena Lindahl och Centerpartiet kan höja sig till att ha en diskussion kring frågorna utifrån de rätta betingelserna. Jag tycker att man väldigt ofta gör det väldigt lätt för sig i de här debatterna.

Anf. 122 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Om Jennie Nilsson menar att de rätta betingelserna är de lovord som Socialdemokraterna vill föra ut kan jag väl säga att jag kanske inte är med i den hyllningskören. Det kan Jennie Nilsson ha rätt i.

När det gäller den här frågan är jag faktiskt väldigt mån om detta, för det har skapat väldigt mycket jobb för kvinnor. Det finns massvis med statistik på det. Dessutom har det gett kvinnor ekonomisk makt och möjlighet att bli företagsledare – man har startat många nya företag.

Det som kanske gör mig mest bedrövad är att Jennie Nilsson nämner att det här är något slags subvention, precis som att det bara skulle vara en peng som staten har delat ut för att vara snäll mot en viss grupp. Det här har faktiskt genererat väldigt mycket tillbaka till samhället. Om till och med Magdalena Andersson nu har ändrat åsikt och säger att det är samhällseffektivt innebär det att det genererar arbetstillfällen. Det kostar inte staten något, eftersom många människor kommer i arbete, vilket gör att människor betalar skatt. Det blir också en inkomst för staten. Det vet vi redan.

Vi står inför samhällsutmaningar. Vi har nästan inga enkla jobb att erbjuda de nysvenskar som inte har någon utbildning. Vad ska vi göra med de människorna? I stället för att kapa RUT kanske man skulle utvidga RUT.

Sedan skulle jag vilja komma till min fråga: Vad har den feministiska regeringen för planer på att utveckla kvinnors företagande? Det undrar jag med tanke på att RUT inte är en av grejerna. Ni har också, som jag nämnde tidigare, lagt ned satsningen på kvinnors ambassadörskap, Styrelsekraft via Almi och nu också Winnet, som ger ideella organisationer runt om i Sverige möjlighet att jobba med jämställdhet och företagande.

Vad finns det för planer från den feministiska regeringen på att utveckla kvinnors företagande?

Prot. 2015/16:42
9 december

Näringsliv

Anf. 123 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Först kan jag konstatera att många av de projekt som Helena Lindahl nämner – det handlar om kvinnligt ambassadörskap och kvinnligt styrelsedeltagande – var projekt som löpte ut förra året. De fanns inte med ens i Centerpartiets budget, varken för förra året eller för detta år. Sannolikt beror det på att det var projekt som löpte ut.

Jag tycker att det har varit väldigt goda projekt. Jag utesluter inte alls att man gör nya projekt på samma tema i syfte att höja kunskapsnivån, att få fram mentorer, att lyfta goda exempel, att inspirera och så vidare. Jag tror att det är bra åtgärder. Men jag tror också att detta ska bedrivas i projektform.

När det gäller Winnet är det så att regeringen inte gör någon neddragning på Tillväxtverket, till skillnad från till exempel Moderaterna, som gör en neddragning med 120 miljoner på Tillväxtverket. Jag kommer inte ihåg vad Centerpartiet lägger där. Men om jag inte missminner mig drar ni också ned förvaltningsanslaget för de myndigheter som hanterar de här stöden – till Winnet, till IFS, till Coompanion och så vidare.

Den förändring som nu görs när det gäller Winnet är inom ramen för att det är Tillväxtverket som administrerar de pengar man får. Med samma uppdrag har man valt ett annat upplägg, att lägga ut det på regionerna, enligt den information jag har fått. Vi kommer att följa den utvecklingen och givetvis följa vad det får för genomslag. Men det är inte så att vi har dragit ned på pengarna på detta område.

Slutligen vill jag rekommendera Helena Lindahl att läsa SCB:s senaste statistik, som visar att det går väldigt bra, trots alla varningar från Alliansens företrädare kring de förändringar som vi gör på skatteområdet och så vidare för att i stället satsa på skola och investeringar.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Tiden är ute.)

Arbetslösheten är nu nere på 6,7 procent, vilket är mindre än vad den var under i princip hela er period.

Anf. 124 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Ursäkta, men repliktiden är fastställd till två minuter. Det är bra att sluta prata när klockan visar på två minuter. Eller hur, Jennie Nilsson?

(JENNIE NILSSON (S). Jag ber om ursäkt, herr talman.)

Anf. 125 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! De borgerliga partierna slår sig gång efter annan för bröstet för att de är näringslivets och entreprenörskapets bästa vänner. Men när man läser denna budget, framför allt utgiftsområde 24 Näringsliv som vi nu debatterar, framträder en annan bild. Borgerliga partier hävdar att det är skatterna som är avgörande för om det blir fler företag. Jag skulle vilja påstå att rådgivning och riskkapital som vågar satsa på nya idéer och företag är minst lika viktigt, kanske till och med viktigare. Framför allt ska dessa råd och detta kapital frambringa så många idéer som möjligt så att

många kan försöka starta företag och så att vi kan få fram framtidens spjutspetsföretag i Sverige.

I denna budget är skillnaden mellan höger och vänster i politiken mycket tydlig, det vill säga vilken tilltro man sätter till de statliga insatserna för att stödja en positiv utveckling av näringslivet. Den tabell som finns i betänkandet visar att Kristdemokraterna vill sänka anslaget med 667 miljoner kronor, Liberalerna med 623, Centerpartiet med 557, Moderaterna med 497 och Sverigedemokraterna med 204 miljoner kronor – allt detta för 2016. Åren 2017–2019 fortsätter i ungefär samma stil och på samma nivå.

Jämför detta med de neddragningar de borgerliga ville göra i förra årets budget, vilket var 62 miljoner kronor. Nu har man alltså tiodubblat de neddragningarna jämfört med vårt förslag. Fem partier vill skära i innovationsforskningen, fyra partier vill skära i satsningarna på näringslivsutveckling, fyra partier vill skära i satsningarna på export och tre partier vill skära i satsningarna på turism.

Jag frågar mig: Är detta verkligen en företagsvänlig politik? Skulle det verkligen leda till ökat entreprenörskap om någon av de borgerliga budgetarna skulle gå igenom? Jag är mycket tveksam.

Jag är i stället stolt över att representera den budget som Vänsterpartiet har förhandlat fram tillsammans med regeringen. Det är en budget som satsar på nyindustrialisering, export, entreprenörskap och turism. Det är satsningar som tar sikte på både stora och små företag, och det är satsningar som tar sikte på både befintliga företagare och morgondagens företagare.

I arbetet med att stärka Sveriges konkurrenskraft anser jag att Almi har en nyckelroll i att stödja, ge råd och vara långgivare till människor som startar företag. Det är särskilt glädjande att Almis verksamhet lånar ut i hög utsträckning både till kvinnor och till personer med utländsk bakgrund samt till unga. Det är grupper som annars riskerar att diskrimineras på lånemarknaden. När Almi lånar ut ser vi också att bankerna vågar skjuta till medel eftersom deras risker minskar.

I denna budget föreslås också förändringar av hur det statliga riskkapitalet är organiserat. En slutsats man kan dra är att det i dag finns många statliga aktörer och att möjligheterna till styrning eller nya initiativ är små. Att därför, som föreslås i budgetpropositionen, slå ihop och minska antalet aktörer tror jag är rätt väg att gå. Däremot behöver vi fortfarande bevaka det regionala perspektivet så att det statliga riskkapitalet bidrar till regional tillväxt i hela Sverige. Debatten lär fortsätta under våren när regeringen lägger fram sin proposition för oss i näringsutskottet.

Herr talman! För Vänsterpartiet är arbetet för full sysselsättning centralt. Frågan är dock var framtidens nya jobb ska utvecklas och hur framtidens välfärd och välstånd ska byggas i en globaliserad ekonomi. Det är Vänsterpartiets övertygelse att det inte är genom lägre löner och sämre villkor på arbetsmarknaden som framtidens jobb skapas i Sverige. Vi vill i stället att vårt land ska utvecklas genom innovationer och nytänkande som omsätts i nya produkter eller tjänster. Då kan Sverige stå starkt, nå målet om full sysselsättning och utvecklas till en kunskapsdriven nation.

Vänsterpartiet är ett näringspositivt parti som vill ställa om Sverige mot framtidens utmaningar för att behålla och stärka vår konkurrenskraft. Jag tror att det är viktigt att öka tillgången till finansiering för innovativa

små och medelstora företag eftersom det på sikt kommer att leda till en ökad utveckling och tillväxt för Sverige.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Prot. 2015/16:42

9 december

Näringsliv

Anf. 126 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! En viktig bit i näringspolitiken handlar om handelspolitiken. Sverige är ett handelsberoende land. Ungefär hälften av svensk ekonomi är kopplad till handel, det vill säga import och export. Historiskt har handeln byggt det svenska välståndet, och vi kan säga att den kommer att vara viktig även framöver. Den svenska marknaden räcker sällan till för svenska företag. Antingen direkt eller ganska kvickt behöver de söka sig någon annanstans för att få avsättning för sina produkter.

En avgörande fråga för Sverige är att få på plats ett handelsavtal mellan Europa och USA. De som är inne i detta kallar det ibland för TTIP. I praktiken handlar det om världens två största ekonomier.

Vad tycker då Vänsterpartiet? Jo, Vänsterpartiets partiordförande skrev på Twitter i samband med Saudiskandalen att han tycker att man ska stoppa TTIP. När det var en diskussion om vilket mandat EU-kommissionen, som förhandlar för Sveriges räkning, ska ha röstade Vänsterpartiet nej. Man ville inte att kommissionen skulle förhandla fram ett handelsavtal. Det finns också motioner som riksdagen och näringsutskottet ska behandla senare där Vänsterpartiet vill stoppa förhandlingen om ett handelsavtal mellan Europa och USA.

Herr talman! Vad innebär detta i praktiken? Jag är göteborgare, och Göteborg är Volvos hemstad. Där bygger man bland annat bilar. I dagsläget utvecklar Volvo Personvagnar två bilar, en bil för den europeiska marknaden och en helt annan bil för den nordamerikanska marknaden. Om vi får ett bra handelsavtal på plats innebär det att Volvo kan utveckla en bilmodell som fungerar på båda marknaderna. Det sparar pengar, vilket gör att det blir billigare för Volvo att utveckla nya bilprodukter. Jobben kan tryggas.

Herr talman! Varför vill Håkan Svenneling inte vara med och säkra bilbygger- och bilutvecklarjobb i Göteborg?

Anf. 127 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack, Lars Hjälmered, för frågan!

Frågan om TTIP-avtalet är het, och jag skulle påstå att den debatt vi har i Sverige inte liknar andra debatter i Europa. Det är en smal och trång sektor för vad man får tycka och vilka åsikter som förs fram i fråga om TTIP-avtalet. Det gör att jag hoppas att vi kan fortsätta med en bred debatt om TTIP. Jag vet att vi kommer att återkomma till TTIP framåt våren.

Lars Hjälmered försöker få det att låta som att Vänsterpartiet skulle vilja stoppa handeln lite i världen och framför allt mellan EU och USA. Jag skulle vilja påstå att vi snarare är ett parti som vågar satsa på export och står bakom de satsningar som vi gör tillsammans med regeringen. Vi pekar på vikten av att exportera. Jag är själv engagerad i frågan hur Sverige ska kunna handla på ett enklare sätt med Norge, som faktiskt är vår viktigaste handelspartner.

Som ett exempel på varför vi borde sluta ett handelsavtal tycker Lars Hjälmered att bilen är ett bra exempel. Men jag påstår att det är ett exempel

på varför vi inte ska sluta ett handelsavtal på det sätt som föreslås mellan EU och USA.

Risken är att vi försämrar för människor och miljö. Bilexemplet visar att man trodde att det skulle vara enkelt att införa amerikanska krocktester i Europa eller tvärtom så att bilarna inte behöver testas två gånger. Men det har visat sig att de amerikanska krocktesterna är betydligt osäkrare än de europeiska. De europeiska testerna är – jag tar det från huvudet – tre till fyra gånger bättre. Amerikanerna kör in en bil i sidan medan européerna krockar rakt in i en vägg. Som helhet kommer man ändå fram till att den europeiska säkerheten är högre.

Vad innebär det om man säger att det är helt okej för bilföretag att inte teckna avtal för båda konsekvenserna? Det innebär att vårt mål om att nå en nollvision i trafiken hamnar betydligt längre bort än i dag.

Anf. 128 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Det vi talar om är att Europa och USA är världens två största ekonomier. Om vi får ett bra handelsavtal på plats innebär det tillväxt och nya jobb i Sverige, i andra delar av Europa och i USA. Det innebär också att den typen av standard som sätts i ett sådant handelsavtal kan stå modell för andra handelsavtal med andra delar av världen. Ofta kan det vara obalans. EU är stort, och det land man förhandlar med är litet. I det här fallet är det två jämbördiga parter.

Låt oss se på bilexemplet. Det ställs olika krav. Man måste reda ut ett antal frågor. Kontentan i detta blir att ett antal av oss följer den svenska traditionen att stå upp för handel, för frihandel och för möjligheten att handla mer. Det Vänsterpartiet föreslår, som riksdagen och näringsutskottet ska behandla, är att inte ha ett handelsavtal med USA, trots att vi vet att Sverige är ett av de viktigaste länderna som investerar i USA. Vi har mängder av företag som handlar på den marknaden.

När Vänsterpartiet nu säger nej till den typen av handelsavtal slår det mot bilbyggar- och bilutvecklarjobben i Göteborg, liksom det kan slå mot många andra företag runt om i landet. Det här är en konkret fråga som tydligt avgör om vi ska klara den stora utmaningen med en tilltagande internationell konkurrens.

Jag frågar återigen: Varför vill inte Vänsterpartiet värna viktiga industrijobb i Sverige genom att få på plats ett stort, brett och bra handelsavtal med USA?

Anf. 129 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Lars Hjälmered vill att TTIP-avtalet ska råda som standard för andra handelsavtal i världen. Det är väldigt svårt att se att det skulle bli fallet. Det är snarare så att vi ser andra handelsavtal som har förhandlats fram som nu riskerar att få värdet för standard för TTIP eller andra handelsavtal som berör EU.

Jag tror att i stället för att hålla på och svänga samman de två stora ekonomierna Europa och USA behöver vi skapa ett annat system för handel, där vi inkluderar alla och skapar fria och rättvisa handelsvillkor för alla över hela världen.

Därför hoppas jag ändå mycket på att man kan komma fram i WTO-förhandlingarna så att vi får en mer rättvis handel. Det är bra att vi får till

en fri handel, men den måste också vara rättvis så att olika parter har samma möjligheter.

Lars Hjalmered försöker ge sken av att vi inte vill ha ett handelsavtal med USA. Jag vill bara säga väldigt tydligt till Lars: Vi vill jättegärna ha ett handelsavtal med USA. Vi vill dock inte ha TTIP.

Det är skillnad, för vi ser att TTIP sätter storföretagens intresse först. TTIP riskerar människors hälsa och miljön. Det kan innebära att vi får sämre hälsa och sämre miljö, och det vill vi inte vara med och riskera. Man kan inte sitta på COP 21 i Paris och förhandla om miljö- och klimatavtal samtidigt som man i andra ändan håller på med handelsavtal som kan försämra miljön.

Vi vill se en helhet. Vi vill se att man löser enkla problem mellan EU och USA, tar tag i dessa problem och fixar till dem så att vi kan minska tullarna mellan EU och USA och få en ökad handel. Hittar man villkor som inte stämmer överens med varandra är vi jätteöppna för att man löser dem. Men om man gör på det här sättet och låter storföretagen få ett dubbellås på framtida lagstiftning genom att både kunna påverka lagstiftningen innan den ligger på vårt bord här i riksdagen och sedan kunna stämma oss som stat när vi har stiftat en ny lag tror vi att det är fel väg att gå för handelspolitiken.

Anf. 130 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag gillar Håkan Svenneling på något vis, inte bara för att han är värmlänning liksom jag. Men han är en ganska ovanlig vänsterpartist, får man ändå säga. Jag tror aldrig att jag har hört någon vänsterpartist här säga att Vänsterpartiet är ett näringspositivt parti. Jag tror att det behöver tas extra till protokollet, herr talman, så att vi inte bara har det talade ordet utan också det skrivna, för det är någonting vi inte har upplevt i politiken tidigare. Det skulle kunna vara av betydelse även framöver i denna kammare om det vore så.

När Håkan Svenneling i sitt anförande säger att det är skillnader när det gäller tilltron till statliga insatser mellan opposition, regeringspartier och uppenbarligen Vänsterpartiet kan det kännas lite tvärtom här. Eftersom jag i mitt eget anförande eftersträvade nytänkande får jag väl utnämna Svenneling till den mest nytänkande här i debatten.

Det finns dock fortfarande inget svar från Vänsterpartiets representant när det gäller vad som ska hända med RUT-företagen. Om det finns prognoser som säger att vi skulle kunna utöka från 20 000 jobb till 36 000 jobb på bara några år och Vänsterpartiet säger nej till detta, hur är det då tänkt att dessa extra 16 000 jobb ska komma till? Förutom detta måste vi också räkna med att tusentals jobb kommer att försvinna om RUT-avdraget minskas.

Anf. 131 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack för berömmet, Penilla! Du skulle bara se vad jag och Birger Lahti har för nya idéer i byrålådan! Vi kommer att få en spännande tid i näringsutskottet.

Gällande de statliga insatserna och hur man ser på de möjligheterna vågar jag påstå att staten är en viktig aktör när det gäller att få fram nya entreprenörer. Jag tycker ändå att man som vänsterpartist måste gå med på

och säga att de insatser vi har sett för att stimulera nyföretagande, till exempel bland elever i skolan, entreprenörskap och så vidare, har tagit till vara en generation som jag tycker är mer innovativ och kreativ än tidigare generationer. Vi ser också hur fler unga människor som inte kommer från småföretagarfamiljer och liknande är beredda att satsa på att bli företagare. Det är någonting som jag tycker är väldigt positivt och som ska lyftas fram.

Vi i Vänsterpartiet har hela vägen varit väldigt tydliga med att vi aldrig har tyckt att RUT-avdraget är en bra idé. Vi tycker inte att de skatteintäkter vi tar in till staten ska fördelas ut genom avdrag till olika företag, utan de ska gå till satsningar på en generell välfärd för alla. Det är därför vi tycker att det är viktigt att man tar tag i de skenande kostnader vi ser för både RUT och ROT, tar in dem till staten och i stället omvandlar dem till välfärdssatsningar som når alla.

Därför är vi tydliga med att vi inte tycker att RUT-avdraget är bra. Vi har i den här budgeten accepterat vissa nivåer av RUT genom att vi ändå har fått ned det och fått igenom andra välfärdssatsningar.

Det är så det går till när man förhandlar med regeringen. Vi är ett oppositionsparti, men vi är väldigt tydliga med att vi samarbetar med regeringen. Vi vill se att den här regeringen och dess budget, som vi står bakom, kommer att gå igenom eftersom vi tycker att det kommer att leda till ett bättre Sverige.

För att vara tydlig vill jag ändå säga att vi inte tror att en satsning på och utökning av RUT är rätt väg att gå. Jag är inte säker på att prognoserna stämmer, och framför allt är jag ganska säker på att det inte bidrar till att stärka svensk konkurrenskraft.

Anf. 132 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag har fortfarande inte fått något svar av Håkan Svenning på min fråga: Om man säger nej till 16 000 nya jobb, var ska de då hittas någonstans om inte inom det här området? Jag och vi alla här, tror jag, tar tacksamt emot nya förslag som kan komma på arbetsmarknaden totalt sett, för vi behöver verkligen hjälpas åt på det området för att få människor i arbete så att man just kan göra de välfärdssatsningar som Håkan Svenning eftersträvar. Liksom jag vill han ju ha ett fungerande välfärdssystem i Sverige.

Vänsterpartiet har varit en känd motståndare också till välfärdsföretag som drivs av kvinnor. Man vill alltså dra ned speciellt på kvinnors företagande. Vi kan prata äldrevård, vi kan prata handikappomsorg, vi kan prata vilka omsorgsformer som helst som kan drivas i företag så har Vänsterpartiet varit emot det.

Därmed kommer jag in på samma sak som min kollega från Centerpartiet har pratat om, nämligen Winnet. Vi hörde näringsutskottets ordförande säga att det inte dras ned någonting, utan pengarna läggs bara på regional nivå.

Nu säger Winnet själva att det har de ingen aning om. Då kan man fråga sig vem som har rätt svar. Är Vänsterpartiet berett att driva frågan vidare om det är viktigt att kvinnor får stöd och hjälp med att starta och driva företag? Det gäller också, och inte minst, att Winnet också driver jämställdhetsfrågan i olika sammanhang, vilket jag tror att både Håkan Svenning och jag är intresserade av att vi blir bättre på.

Anf. 133 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja där Penilla Gunther slutar. Det är viktigt att komma ihåg att vi är ett oppositionsparti. Det är viktigt att komma ihåg att vi är ett samarbetsparti till regeringen i frågor om budget. Det betyder inte att Vänsterpartiet har möjlighet att lägga regleringsbrev till myndigheter eller peka ut riktningen för vad myndigheter ska besluta eller inte.

Det gör regeringen, och när till exempel en myndighet som Tillväxtverket fattar ett beslut om Winnet eller Welcome Sweden är jag lika förvånad som Penilla Gunther över att man lägger ned bra satsningar. Då kliver jag lika mycket som hon in i min oppositionsroll här och kommer att kritisera det.

Däremot är vi i Vänsterpartiet tydliga med vad vi vill i våra förhandlingar. Vi vill få en välfärd som man kan lita på. Vi är inte kritiska till några företag, men vi är kritiska till att man gör vinst på vår välfärd. Vi ser i dag hur riskkapitalister har gjort sig rika på den och hur man tar ut stora vinster ur vår välfärd.

Vi vill se till att dessa pengar går till det som de är avsedda för, det vill säga till människor som jobbar i äldreomsorgen, i hemtjänsten eller i skolan så att vi får en bättre välfärd – en välfärd som man kan lita på.

Detta gör att jag inte säger nej till några 16 000 jobb. Jag säger bara att vi ska satsa på sektorer som stärker svensk konkurrenskraft och på en välfärd som går att lita på.

Jag tror till exempel att Vänsterpartiets satsning på ökad bemanning i äldreomsorgen är en jätteviktig satsning för att fler ska kunna känna sig trygga, trivas på äldreboendet och känna sig sedda. Därför tror jag att det är viktigt att vi inte bara skickar ut pengar utan att ha någon aning om vilka jobbeffekter de får utan i stället har en bra statlig styrning som faktiskt ger resultat i jobb. Många av de jobb som har skapats under den borgerliga regeringens tid var väldigt dyra. Det kostade oftast mer än det skulle kosta att anställa direkt inom den statliga välfärden eller i kommunen.

Anf. 134 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Ja, nu står vi här igen, Håkan Svenneling! Jag skulle vilja prata lite turism med dig. Svensk turism går ju riktigt bra. År 2014 omsatte vi 268 miljarder, har jag läst på Visitas hemsida.

Vi är också ett mycket exportberoende land. Sedan år 2000 har den totala exporten ökat med 66 procent, men motsvarande ökning för turismen, det vill säga utländska besökares konsumtion i Sverige, är 138 procent.

Många får sitt första jobb inom den här branschen, och det är också många ungdomar som jobbar där. Det problem som nu tornar upp sig är att regeringen inför fördubblade arbetsgivaravgifter för unga. Det kommer att slå hårt mot den här näringen. Vi vet ju att marginalerna är mycket små, och den här kallduschen kommer inte att göra saken bättre.

Tjänsteexporten växer i dag betydligt snabbare än varuexporten. Samtidigt vet vi att den globala turismen kommer att öka med drygt 60 procent fram till 2030. Då är min fråga till Håkan Svenneling: Är det verkligen så klokt att fördubbla arbetsgivaravgifterna för unga när vi vet att turistnäringen är så beroende av ungdomar och många ungdomar också får sitt första jobb i denna bransch?

Anf. 135 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack, Helena Lindahl, för frågan! För mig är detta med den sänkta arbetsgivaravgiften för unga väldigt tydligt. Den infördes av den borgerliga regeringen när jag själv var ung och ny på arbetsmarknaden. Jag hade precis fått mitt första jobb. I efterhand har man räknat ut att detta var en satsning som var ineffektiv, och jag ser tydligt varför. Den riktar sig nämligen inte mot de ungdomar som står en bit ifrån arbetsmarknaden, utan den riktar sig till alla som är i rätt ålder för att få sänkt arbetsgivaravgift.

För egen del hade jag precis fått mitt första riktiga jobb, en tillsvidareanställning. Jag skrev på kontraktet. Sedan gick det en eller två månader. Sedan kom ett brev till min arbetsgivare där det stod: Vad kul att du har anställt Håkan Svenneling! Det gör att du nu får en sänkt arbetsgivaravgift. Arbetsgivaravgiften var inte halverad från början, utan det kom sedan ytterligare ett brev om att den hade sänkts lite till.

Detta visar hur ineffektiv reformen är. Jag hade redan en anställning. Det var redan klart att jag skulle jobba tills vidare, så länge det fanns pengar i projektet – i sju år, skulle det visa sig, ända tills jag klev in här – men ändå var jag berättigad till stöd.

Jag vill i min politik i stället se att detta riktas till de ungdomar som står längst bort från arbetsmarknaden. Jag vill att staten tänker till och ser de ungdomar som i dag har svårt att etablera sig, så att de får stöd, utbildning och satsningar som leder till att de kan bli anställbara. Det tror jag tyvärr inte att en sänkt arbetsgivaravgift för unga gör.

Däremot håller jag med i Helena Lindahls resonemang om att turistnäringen är en viktig näring för unga, och vi måste se den. Jag tycker att det finns en ganska bred samsyn i näringsutskottet när det gäller att turistnäringen är något vi vill lyfta. Vi tänker oss kanske lite olika vägar att göra detta, men vi vill allesammans lyfta den. Vi i Vänsterpartiet tar upp den i flera motioner och i den parlamentariska landsbygdskommittén, som jag sitter i.

Anf. 136 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Tack för bra svar, Håkan Svenneling! Jag håller inte riktigt med när det gäller ungdomsarbetsgivaravgifterna, för jag kan se det från ett annat håll. Jag vet att många ungdomar har svårt att hävda sig på arbetsmarknaden, och det är väl inte så konstigt. Om man inte har någon erfarenhet är det ju jättesvårt att tävla med någon som har massvis av erfarenhet. Självklart blir man bortvald då.

Låt oss säga att du, Håkan, skulle ha ett grävmaskinsföretag och att du skulle kunna välja mellan någon som inte har erfarenhet och kommer direkt från skolan och någon som har tio års erfarenhet, och du är ensamföretagare. Jag kan slå vad om vem du skulle välja. De facto är det så.

Nåväl. Vi vet att regeringen kommer att avveckla Inlandsinnovation, men vi kommer att jobba mot detta ända tills vi ligger ned. Jag vill bara meddela detta, så att ni vet. Nu pekar jag på Håkan med pennan också. Vi vet också att flera områden i Sverige tyvärr har blivit utan landsbygdsutvecklingspengar, Leaderpengar, och det vet jag att Håkan Svenneling känner till. Tyvärr är det fem områden av totalt 52 som har blivit utan. De kommer att vara utan i ungefär fem sex år. Detta är projekt som startas från

gräsrotsnivå, och en del av dessa pengar har också gått till lokala turist-satsningar.

Vad har Vänsterpartiet för tankar och idéer när det gäller att utveckla turismen i berörda landsbygdsområden? Det är ju just dessa områden som är specifikt sårbara som också kommer att drabbas av sänkningarna.

Anf. 137 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Helena Lindahl!

Det finns många olika delar i turistsektorn. Vi har ett extra ansvar, precis som Helena Lindahl säger, för de delar där de ekonomiska hjulen går lite trögare. Vi ser att turismen är en möjlighet att utveckla de områdena.

Många av dessa områden har en väldigt känslig natur som vi måste vara rädda om. Då är det bra att det finns både ekonomiska föreningar som Ekoturismföreningen, som organiserar företagen och tänker till när det gäller hur man skulle kunna göra det på ett hållbart sätt, och intressant forskning och studier från bland annat vårt grannland Finland, som pekar på hur viktigt ett statligt naturreservat är för entreprenörer om man gör det på rätt sätt.

Vi i Sverige måste lära oss att bli bättre på att gå denna balansgång. Vi ska titta på Finland och andra länder för att se hur statliga insatser för att skydda och bevara miljön kan kompletteras med privata insatser för att öka antalet besökare. Då tror jag att Norrlands inland och andra delar av Sverige kommer att leva upp på ett bättre sätt och kan ta emot fler turister på ett hållbart sätt. Men då ser vi också andra utmaningar som vi många gånger har diskuterat här i kammaren.

Till exempel är förutsättningarna för att man ska kunna ta tåget upp till Jämtlandsfjällen av avgörande betydelse för de företag som finns där. Det vi måste skapa är hållbara företagare som har fyra säsonger att sälja sina produkter och tjänster på. De kan inte leva på bara en vinter- eller sommarsäsong. Där har vi ett politiskt ansvar för att hjälpa till att skapa förutsättningar för att de företagen ska kunna växa.

Anf. 138 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Sveriges välstånd byggs genom öppenhet och handel. Samtidigt utmanas företag och jobb i Sverige ständigt av entreprenörer och innovationer från hela världen.

För att säkerställa fortsatt goda villkor för företagande och för att svenska företag ska kunna konkurrera på den globala marknaden behöver villkoren för företagsamhet och entreprenörskap hela tiden utvärderas och förbättras. En ambitiös politik för företagande, entreprenörskap och innovationer är därför en förutsättning för att klara jobben och välfärden.

Herr talman! Det börjar med innovationer och fortsätter med handel. Och det som är handel kommer att ge upphov till morgondagens innovationer.

Vi säger att Sverige är ett exportberoende land. Sverige är ett handelsberoende land, för exporten är beroende av import, och därför är ökad frihandel i världen absolut prioriterad, för den utvecklar kompetens över gränserna. Här spelar den nya tidens mönster, med ökade inslag av e-handel, en väldigt stor roll. För Sveriges och Europas del är detta särskilt angeläget, då 80 procent av tillväxten nu sker utanför Europa.

Vi moderater vill att förhandlingarna om TTIP-avtalet, frihandelsavtalet med USA, ska fortsätta, så att avtalet kan slutas så fort som möjligt. Det kommer att vara viktigt för framtidens välfärd i Sverige.

Vi ser en utmaning i framtidens handel med nya marknader som öppnar upp sig. Iran och Kuba är länder som kommer att gå mer mot marknadsekonomi och öppna upp sig mot världen.

Det finns många branscher som vuxit sig stora i Sverige som en följd av olika valfrihetsreformer. Det finns företag vilkas tjänster möter stor efterfrågan utomlands. Ett tydligt exempel på det är efterfrågan på förskoletjänster i Tyskland, ett land som tar stora kliv framåt när det gäller utbyggnad av barnomsorg och förskola – det är en jämställdhetsreform som äger rum i Tyskland – och därför måste vi i Sverige se välfärdstjänster som självklara handelsvaror, lika självklara som järnmalm och bilar.

Alla affärer börjar lokalt. Därför bör även exportrådgivningsinsatserna vara lokalt och regionalt tillgängliga. Här finns mycket att göra, bland annat genom att öppna upp den delen av Business Swedens verksamhet. Att ha offentlig upphandling av exportrådgivningstjänster är en reform som vi moderater gärna vill se.

Det finns många goda företag runt om i landet, småföretag och mellanstora företag, som har praktisk konkret erfarenhet och kan dela med sig av den till företag som vill ut i världen. Vi har också handelskamrar runt om i landet som står beredda. Det är aktörer som absolut skulle kunna komma in på den svenska exportrådgivningsmarknaden och göra en stor insats.

För att utveckla Sverige och utveckla vår ekonomi behöver vi ha en strategi för att utveckla svenska företags möjligheter till e-handel. I sammanhanget är det viktigt att EU:s tjänstedirektiv breddas med syftet att även utveckla den inre marknaden. Då får bland annat svenska välfärdstjänster möjlighet att nå ut i världen.

Herr talman! Många talar om innovation och om riskkapital, men man undrar varför ingen nosar efter de privata pengar som ligger och skvalpar där ute. Sverige har i förhållande till sin storlek en relativt stor finansiell marknad, men vi talar om att det är det statliga riskkapitalet som ska in. Det var intressant att höra från Vänsterpartiet att vi måste ha mer statligt kapital som ska gå till de privata företagen så att vi sedan kan beskatta dem ordentligt, högt och mycket. Det kan man kalla rundgång i dess mest vänsterinriktade bemärkelse.

För statens del handlar det till stor del om att undanröja hinder, agera där marknadsmisslyckanden förekommer samt smörja redan fungerande system. För att utfallet ska bli det bästa förutsätter det ett underifrånperspektiv med fokus på den enskilde innovatörens utgångspunkt.

Behoven varierar, vilket innebär att man inte kan ha ett specifikt förhållningssätt för innovationspolitiken och riskkapitalförsörjningen, utan det måste anpassas utifrån branschhänsyn, mognadsgrad, tillväxtförutsättningar och innovationer. Det förutsätter således ett individuellt underifrånperspektiv. Den svenska innovationsmodellen bör utformas så att hela systemet utvecklas och blir självlärande.

Herr talman! För att nya företag ska skapas och växa är tillgången till kapital central. Här har statliga finansieringsinsatser en viktig marknadskompletterande roll att spela. Det finns redan indikationer på att statligt

riskkapital undantränger privat kapital i senare faser, och de statliga fonder som finns är på många sätt överlappande vad gäller mål och mandat.

Herr talman! I den moderata budgeten vill vi satsa på att bygga det framtida entreprenörskapet underifrån. Vi vill satsa på att ungdomar i större utsträckning ska kunna delta i Ung Företagsamhet och göra ett kvalitetslyft av Ung Företagsamhets verksamhet. Vi vill också satsa resurser på Drivhuset, som borde få i uppdrag att etablera närvaro och verksamhet på landets yrkeshögskolor. Dessutom vill vi se till att nyanlända med stark entreprenörsanda och tydlig vilja att bli självförsörjande ska kunna få stöd till det. Därför vill vi lägga resurser på IFS, som är en del av Almis rådgivning till företagare med utländsk bakgrund.

I detta anförande instämde Cecilie Tenfjord-Toftby och Jörgen Warborn (båda M), Anders Ahlgren (C) samt Said Abdu (L).

Anf. 139 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tänkte att Hans Rothenberg och jag skulle spara oss till februaridebatten om handel och ska därför inte tala om den nu. I stället tänkte jag ta upp att Hans tror sig ha förstått hur Vänsterpartiets modell för utveckling och tillväxt fungerar. Jag skulle vilja komplettera och utveckla det lite grann.

Hans uttrycker oro för att de privata aktörerna inte går med när staten utvecklar sitt riskkapital och investerar det i olika företag. Jag vill påstå att det är precis tvärtom. När jag träffar Almi Invest och andra statliga aktörer som vill investera i växande företag säger de att det är så bra för dem att det finns privata riskkapitalbolag som de kan hitta vägar till och samarbeta med.

Låt oss ta mitt hemlän Värmland som exempel. Det stora privata riskkapitalet finns framför allt i Stockholm, och sedan finns det lite i Göteborg och också lite på andra platser. Det kräver några timmars resa, och det är svårt att ha koll på de lokala företagen och de lokala marknaderna. Men när staten kliver in och har ett lokalkontor, exempelvis Almi Invest i Karlstad, kan de titta på olika projekt, värdera dem och göra analyser. När så Almi Invest vet att ett visst privat riskkapitalbolag gillar life science ringer de det riskkapitalbolaget och berättar vilket företag de har hittat. Eller så vet Almi Invest att ett annat privat riskkapitalbolag gillar verkstadsindustrier. De är duktiga på att utveckla dem. Alltså kontaktar de dem. På det sättet gör staten det möjligt för företagare att hitta det privata riskkapitalbolaget som finns en bit bort. Jag har med egna ögon sett det hända.

Det handlar om att ha lokala entreprenörer och lokala riskkapitalister men även om att ha staten nära till hands. På det sättet hittar man kompisar lite längre bort som är med och investerar. Det tror jag kommer att ge Sverige en bra utveckling.

Anf. 140 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling, för repliken! Det råder fri replikrätt i den här debatten, men det har vi tidigare inte märkt så mycket av vad gäller regeringsunderlaget, så ett stort tack för frågan!

Vi har egentligen inte olika uppfattningar här. Almi fyller en funktion. Det finns också andra aktörer som fyller en funktion vad gäller riskkapital och rådgivning. I grunden finns det många fler aktörer som skulle kunna

vara med i rådgivningsprocessen. Vi vill gärna öppna upp för det, till exempel genom att ha en upphandling av rådgivningstjänsterna.

Att det finns lokala rådgivare runt om i landet är hur bra som helst. Det måste det finnas. Vi behöver mer av det. Men det behöver inte alltid stå Almi på dörren. Det kan stå Almi, men det kan också finnas ett annat kontor i närheten. Det kan finnas andra entreprenörer som kan vara knutna till Almi eller till andra aktörer. Så ska det vara, absolut, och därför är det viktigt att det finns fler aktörer att kunna gå till.

Jag träffar Almi titt som tätt. Jag träffar också många företagare, som ibland är väldigt frustrerade över att de inte hittar pengarna. När de väl hittar pengarna får de nej, och då vill de kunna gå till någon annan. Vi ska vara väldigt försiktiga när vi tittar över det statliga riskkapitalsystemet så att det inte blir alltför få aktörer. Om du har fått nej en gång kommer du inte och bankar på dörren en gång till och frågar om de inte kan ändra sig. Därför måste vi ha en bredd bestående av flera aktörer.

Det är viktigt att vi jobbar aktivt för att få fram det privata riskkapitalunderlaget. Det finns där ute. Det är lika viktigt att stimulera det att komma fram som det är att vi tar våra skattepengar och skickar in dem i företag. Sedan kommer Håkan Svenneling och vill gärna beskatta dem, för vi ska ju ha ett stort skatteunderlag för att kunna hantera regeringens och Vänsterpartiets budgetsatsningar.

Anf. 141 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag får säga att jag håller med Hans Rothenberg om det mesta. Jag tycker att han har en hel del goda tankar och är inne på rätt spår i vissa delar. Jag har själv under lång tid jobbat med landsbygdsutveckling och EU-stöd och sett hur viktigt det är att det finns olika aktörer och att de kan samverka med varandra men också att få till en statlig styrning på ett bra sätt.

Problemet just nu är nog inte att vi har för få aktörer som man inte kan hitta fram till, utan problemet är att vi har en uppsjö av aktörer som drar åt lite olika håll och har lite olika regelverk att förhålla sig till. Jag skulle vilja ha det lite renare, lite rakare och med lite bättre styrning på det hela.

Det som vi har hamnat i nu är att EU lägger sig i vissa saker men inte andra, att staten är med och styr i andra delar och att det ibland är någon region med. Det gör att det blir lite råddigt för de entreprenörer som vill fram.

Jag hoppas därför att vi tänker till och tänker efter så att det blir på det bästa sättet så att entreprenörer kan få stöd för sina idéer och vi kan få med det privata riskkapitalet när det behövs.

Anf. 142 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Det är en härligt annorlunda debatt här. Här står vi från Vänsterpartiet och Moderaterna och tycker att vi är nästan lika bra. Men vi kommer tillbaka i handelsdebatten i februari, och då ska vi nog kunna fila på lite olikheter.

Jag tycker att det är viktigt att säga att vi behöver ha en uppsjö av alternativ. Vi behöver väldigt många alternativ, och en del av dem ska vara i statlig regi. Men det är också viktigt att vi får fram många privata aktörer.

Med tanke på hur det ser ut i Sverige och det flöde som vi har i dag, framför allt flyktingströmmar, tycker jag att den satsning som vi vill göra på IFS – rådgivning till nyanlända – kanske blir ännu viktigare.

Det är intressant, för IFS var från början en förening som gick ihop med en statlig aktör, Almi. Det har mig veterligen bara hänt vid ett tillfälle. Här finns en specialkompetens.

Vi måste kunna fånga upp morgondagens entreprenörskap och de många entreprenörer som nu kommer till Sverige. Vi har fått ett inflöde av entreprenörserfarna människor ur medelklassen som snabbt måste komma in i sitt arbetsliv.

Här ser jag att IFS och Almi kan göra en stor insats genom att vid sidan av Arbetsförmedlingen erbjuda tjänster och rådgivning om hur man kan ta med sig sitt entreprenörskap från hemlandet för att komma igång i Sverige mycket fortare.

Det är ett bra sätt att använda till exempel Almi på, och vi måste kunna ta med oss många av de fiffiga lösningarna även i andra sammanhang.

Det blev bara ett replikskifte, men jag tackar för det.

(forts. § 13)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Punkt 2 (Allmänt om socialförsäkringen)

1. utskottet
2. res. 1 (M)
3. res. 3 (KD)

Förberedande votering:

72 för res. 1
13 för res. 3
213 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Ulrika Karlsson i Uppsala (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:
171 för utskottet
73 för res. 1
55 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 99 S, 20 MP, 19 C, 18 V, 15 L
För res. 1: 73 M
Avstod: 42 SD, 13 KD
Frånvarande: 14 S, 11 M, 6 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Vård av närstående)

1. utskottet
2. res. 4 (SD, C, KD)
Votering:
225 för utskottet
74 för res. 4
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 99 S, 73 M, 20 MP, 18 V, 15 L
För res. 4: 42 SD, 19 C, 13 KD
Frånvarande: 14 S, 11 M, 6 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Sjukpenninggrundande inkomst för företagare)

1. utskottet
2. res. 6 (C, KD)
Votering:
266 för utskottet
33 för res. 6
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 99 S, 72 M, 42 SD, 20 MP, 18 V, 15 L
För res. 6: 1 M, 19 C, 13 KD
Frånvarande: 14 S, 11 M, 6 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -
Maria Malmer Stenergard (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 8 (Sjukpenning)

1. utskottet
2. res. 10 (L)
Votering:
252 för utskottet
15 för res. 10
32 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 73 M, 42 SD, 20 MP, 18 V

För res. 10: 15 L

Avstod: 19 C, 13 KD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 6 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:42

9 december

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Punkt 5 (Föräldrapenning)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

3. res. 4 (KD)

Förberedande votering:

43 för res. 3

13 för res. 4

243 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

244 för utskottet

42 för res. 3

13 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 73 M, 20 MP, 19 C, 18 V, 15 L

För res. 3: 42 SD

Avstod: 13 KD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 6 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 6 (Överlåtelse av föräldrapenning)

1. utskottet

2. res. 5 (M)

Votering:

195 för utskottet

73 för res. 5

31 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 42 SD, 20 MP, 18 V, 15 L, 1 KD

För res. 5: 73 M

Avstod: 19 C, 12 KD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 6 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 7 (Graviditetspenning)

1. utskottet

2. res. 7 (L)

Votering:

270 för utskottet

15 för res. 7

13 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 73 M, 42 SD, 20 MP, 18 C, 18 V

För res. 7: 15 L

Avstod: 13 KD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 6 SD, 5 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 8 (Föräldraförsäkringen i övrigt)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

3. res. 11 (C)

Förberedande votering:

41 för res. 10

20 för res. 11

238 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Huvudvotering:

152 för utskottet

42 för res. 10

105 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 20 MP, 18 V, 15 L

För res. 10: 42 SD

Avstod: 73 M, 19 C, 13 KD

Frånvarande: 14 S, 11 M, 6 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Näringsliv

§ 13 (forts. från § 11) **Näringsliv** (forts. NU1)

Anf. 143 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Den som väntar på något gott fick vänta länge denna gång.

Näringspolitiken är beroende av samverkan med i stort sett alla andra politikområden. Utan utbildning finns det inte kompetenta medarbetare att anställa, utan infrastruktur kan varor och tjänster inte transporteras och utan fungerande bredband kan inte näringen eller civilsamhället fungera.

Utan många fler bostäder och fungerande välfärd med tillgängliga förskolor, äldreboenden, skolor och sjukvård går det inte heller att starta företag eller hitta personal.

Vi har satt upp målet om EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Det mål som vi har satt upp kan, ska och vill hela Sverige bidra till. Det är ambitiöst, och det är viktigt på riktigt.

För att nå detta mål har Sveriges alla regioners olika styrkor sin givna roll. Vårt fordonskluster ställs mot sina motsvarigheter i Tyskland, USA eller Kina, vårt it-kluster ställs mot Silicon Valley och vår skogsindustri och vårt papperskluster ställs mot liknande miljöer i Finland och Kanada. Och hemma hos mig i Åre, och på alla andra besöksnäringsmål i Sverige, tävlar vi om turisterna med resten av världen.

Sveriges konkurrenskraft är beroende av en jobbpolitik som låter varje region ta till vara och utveckla sina styrkor, men som samtidigt pekar på de utmaningar som är gemensamma för Sverige som land och där vi behöver kraftsamla på nationell nivå. Det kan handla om life science, miljöteknik eller digitalisering.

Herr talman! När Statistiska centralbyrån presenterade nationalräkenskaperna för tredje kvartalet framgick det att Sveriges ekonomi visar sin starkaste sida just nu. Jämfört med kvartalet 2014 steg bnp med 3,9 procent. Det är historiskt höga nivåer. SCB:s beskrivning av bnp-statistiken visar att uppgången är bred och omfattar såväl konsumtion och investeringar som export.

Arbetsmarknaden ser också bättre ut. Enligt den senaste arbetskraftsundersökningen ökade sysselsättningen i oktober med 81 000 personer jämfört med året innan. Även andelen sysselsatta ökade. Samtidigt sjönk arbetslösheten med 0,8 procentenheter till 6,7 procent.

Herr talman! Lite bättre siffror och lite fler människor i arbete gör inte att man kan luta sig tillbaka och tro att det går att bromsa sig in i framtiden. Sverige har fortfarande väldigt många utmaningar att lösa.

Därför är det lite grann med förvåning som jag kan konstatera att ambitionsnivån när det gäller det som vi debatterar i dag – näringspolitiken – inte är lika hög om man jämför det förslag som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har lämnat med de förslag som Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet presenterar var för sig inför dagens debatt. Jag undrar vad ni ser behov av att bromsa. Kommer det för många turister till Sverige? Forskas det för mycket? Samverkas det för mycket?

Vi ser vikten av en exportstrategi och en nyindustrialiseringsstrategi. Vi ser behovet av ett nationellt skogsprogram och en långsiktig livsmedelsstrategi. Vi ser behovet av forskning och innovationer. Vi ser att regeringen satsar stort på utbildning och kompetens, som varje företag som jag träffar efterfrågar. Vi ser behovet av samverkan mellan näringslivet, forskningen, politiken och samhället i övrigt.

Om vi tittar lite närmare på skogsnäringen är det inte bara decembers julgransinköp som gör att den växer, utan den går bra.

Nationella skogsprogrammets vision är att skogen – det gröna guldets – ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.

Vi kan se att Vinnova redan har delfinansierat flera projekt där skogsråvara kan användas inom textil- och kemisektorn för att utveckla nya produkter. Vi ser att det går bra för den sektor som ägnar sig åt kartong, förpackningsmaterial och sågat trämaterial. Vi ser också att det går bra för den sektor som bygger med trä.

I det senaste veckobrevet från Sveriges Kommuner och Landsting framgår att det fanns 173 000 potentiella bostäder i färdiga och aktuella detaljplaner bland 54 av Sveriges tillväxtkommuner. Tänk om en stor del av dessa bostäder byggdes i trä.

I fjol byggdes det bara 22 000 bostäder i kommunerna. Men nu, med regeringens bostadssatsning, tar kommunerna sats för ett ökat bostadsbyggande. Och skogsnäringen behöver, precis som övriga näringar, samverkan för att växa.

Herr talman! En annan bransch som jag gillar att nämna är besöksnäringen. Den sträcker sig från Abisko till Österlen. Den är sysselsättningsintensiv. Jobben kan inte flyttas – fjällen står där de står, vi har skärgården här utanför och Gotland ligger väldigt fint där det ligger.

Vi har fantastiska besöksnäringsmål. Vi har upplevelser att erbjuda. Vi har en erkänt god mat som lockar gäster från världens alla hörn. Men vi konkurrerar faktiskt med hela världen, och vi måste nå ut med det som gör Sverige fantastiskt. Därför äger staten tillsammans med näringen Visit Sweden för att marknadsföra Sverige.

Vi välkomnar verkligen den satsning som regeringen gör tillsammans med Vänsterpartiet om 30 miljoner extra för att locka fler att besöka oss och för att fortsätta insatserna för destinationsutveckling. Här är jag mycket förvånad över att så många andra partier inte står upp för denna satsning.

Besöksnäringen är också en näring som är i behov av samverkan; det vet jag av erfarenhet. Den utveckling som destinationerna i Jämtland och Härjedalen har haft beror på samarbete mellan företagen, det offentliga, frivilligorganisationer som idrottsrörelsen, forskningen och inte minst eldsjälarna.

Varför har jag då valt att fokusera hela utgiftsområde 24 på skogen och besöksnäringen? Jo, det har jag gjort för att de finns i hela Sverige. De är viktiga för utvecklingen av stad, men de är ännu viktigare för utveckling av landsbygd. Tillsammans bidrar de till nya jobb, och det utvecklar Sverige. Eller också har jag kanske valt det för att ni som deltar i debatten i dag ska längta efter det perfekta åket i en snörik skog i fjällen.

(Applåder)

Anf. 144 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Anna-Caren Säterberg tog i sitt anförande upp ett antal nyckelord. Hon talade om skogsindustrin, besöksnäringen och lite annat. Hon nämnde inledningsvis också infrastrukturen, och det är den som jag tänkte ta fasta på.

En nyckelfaktor för de branscher som Anna-Caren Säterberg, och även personer i svenskt näringsliv från till exempel exporterande industri, tar upp är fungerande transporter. Människor ska kunna åka till och från arbetet, kunna besöka en restaurang eller ett hotell eller få ut gods på en internationell marknad.

Där kan vi konstatera, herr talman, att regeringen har en agenda som handlar väldigt mycket om att fördyra och försämra transporter. Vi är eniga i vissa delar som handlar om ett ökat underhåll av väg och järnväg, men det finns andra konfliktområden. Riksdagen har fattat beslut och säger att Bromma flygplats ska vara kvar, men regeringen jobbar fortsatt med att lägga ned Bromma flygplats. Det är ju inte en Stockholmsfråga utan något som slår mot Åre, Ängelholm, Visby och andra orter.

Regeringen jobbar också för att införa både en flygskatt och en lastbilsskatt. Tittar vi på lastbilsfrågan kan vi se att den skogsindustri Anna-Caren Säterberg nämner skulle drabbas ganska hårt om man införde den typen av skatt. Därför vill jag, herr talman, i all enkelhet fråga Anna-Caren Säterberg följande: Om hon och Socialdemokraterna vill införa flygskatt och lastbilsskatt samt jobba för att lägga ned Bromma flygplats – hur blir det bättre för företagare i Jämtland och på andra ställen?

Anf. 145 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Lars Hjalmered! Det är alltid samma frågor, på något sätt. Det är alltid Bromma, och det är alltid skatter. Det är aldrig hur tillståndet ser ut nu, vad vi tog över och vad vi satsar på.

När det gäller Bromma flygplats vet Lars Hjalmered efter många debatter att det pågår en utredning. Den ska titta på att kommunikationerna inte ska försämrats för oss ute i landet och inte heller för Stockholm som stad. Den tittar också på det Stockholm så väl behöver, nämligen en ordentlig bostadspolitik efter otroligt många år av intet byggande i den här staden. Men det viktiga med utredningen är att den verkligen ska tala om att det finns möjlighet till kommunikationer, både för näringslivet och för privatpersoner. Jag bor i en del av landet som behöver flyg; det har Lars Hjalmered helt rätt i.

De andra bitar Lars Hjalmered pekar på är också utredningar. När det gäller vägslitageavgift, om det var det han tänkte på, är det också en utredning. Vi vet inte hur den ser ut sedan. Jag undrar om vi kanske kan ta och debattera dessa frågor när förslagen väl kommer.

Jag skulle dock vilja fråga Lars Hjalmered en sak. Han talar ändå om turismen och tycker att den är viktig, och vi har en ganska gemensam syn på hur viktig exporten är och att det är många exportkronor här. Varför väljer man till exempel att inte förstärka anslagen till Visit Sweden för att locka hit fler gäster?

Anf. 146 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Jag återkommer gärna brett kring besöksnäringen och andra satsningar i fler och andra sammanhang, men jag går tillbaka till huvudfrågan som handlar om transporterna.

Jag tycker att det är intressant, herr talman, att Anna-Caren Säterberg kommer in och talar om hur viktig skogsindustrin är och hur viktig besöksnäringen är. Jag delar verkligen den uppfattningen, för vi kan se att det betyder väldigt mycket för jobb, exportintäkter och allt sådant. Men vi kan se att en avgörande faktor är just goda villkor för transporter.

För att upprepa mig: Det finns delar där vi är eniga, till exempel när det gäller att kraftigt öka underhållet av väg och järnväg för att få systemet att fungera bättre. Men vi kan se att flyget och lastbilarna är väldigt avgörande i valda delar av landet. I till exempel skogsindustrin är kostnaden för

transporter helt avgörande om man ska hämta ut grovt ur skogen för att använda exempelvis som biomassa. Där är logistikkostnaden så hög att det är avgörande om vi politiskt förmår få fram reformer för längre och tyngre lastbilekipage, vilket Moderaterna vill. Det har visat sig spara både pengar och miljö i användningen i skogsindustrin. Regeringen har sjabbat, försenat och försämrat detta.

Sedan kommer vi tillbaka till de andra bitarna. Det är alldeles riktigt att det är utredningar som tittar på både flygskatt och lastbilsskatt, men jag menar att inriktningen från regeringens sida är tydlig. Man säger alltså inte att man ska underlätta och göra det billigare för industrin och andra, utan inriktningen är att göra det dyrare för skogsindustrin. I diskussionen om Bromma flygplats finns ett antal förbehåll som Anna-Caren Säterberg tar upp, men målet är att lägga ned flygplatsen. Det skulle försämra transportmöjligheten för många delar i landet.

Det är detta som är den samlade bilden som slår mot många viktiga näringsgrenar. Då är vi alltså tillbaka i huvudfrågan, herr talman. Om man som Anna-Caren Säterberg och regeringen vill införa flygskatt och lastbilsskatt, försena detta med tunga och långa lastbilar samt jobba på att lägga ned Bromma – hur blir det bättre för näringslivet i Jämtland eller i andra delar av landet?

Anf. 147 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Institutet Skogforsk visar hur mycket skogsindustrin och transporter förlorar på att vägarna är alldeles för dåliga. Vad kunde det vara? Jag tror att det är upp till nästan 1 miljard per år. Det gör att den satsning vi gör på bärighet i och underhåll av vägar, som så länge har minskat och sänkts år från år uppe i hela det område där jag bor, är *en* del för att möta just skogsindustrins transportbehov. Det handlar om att de inte ska köra sönder sina lastbilar.

En annan del när det gäller skogsindustrin är att satsa på att ta till vara det som kanske kommer nu i riskkapitalsförslaget med demonstrationsanläggningar och att använda skogen till många fler saker. Det är också det Moderaterna faktiskt skär ned på i Vinnovas pengar. Man minskar dem ganska kraftigt. Det är liksom den forskning som görs och som tar fram de nya produkterna inom skogen – de som gör att skogen kan anpassas från att vara papper till att bli ännu mer. Skogsindustrin själv säger att det skulle skapa 15 000–20 000 nya jobb.

Vi följer skogsindustrin hand i hand i det nationella skogsprogrammet. Där diskuteras naturligtvis även den del Lars Hjalmered beskriver, det vill säga vägslitageavgiften.

Anf. 148 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Anna-Caren Säterberg och jag har ett gemensamt intresse. Vi kanske har fler – jag vet inte – men skidåkning är inte min starka sida. Även om det finns mycket snö i Värmland tror jag att Åre har lite mer och kanske också fler backar att åka i.

När Säterberg talar om besöksnäringen blir jag dock lockad att ställa en fråga. Det nämns ord som export, innovation och nyindustrialiseringsstrategi – vilket för övrigt skulle ge väldigt många poäng i Wordfeud, skulle jag tro. Det är ett av de längsta ord som går att hitta i den här propositionen. Utbildningen över huvud taget nämns också. Då kan man ställa

sig frågan: På vilket sätt medverkar Socialdemokraterna och den här regeringen till att även besöksnäringen får del av dessa strategier och policydokument samt det exporttänk som finns?

Vi kan ändå konstatera att de 30 miljoner till destinationsutveckling som Anna-Caren Säterberg nämnde i grunden inte är någonting värt om man inte har kunniga människor på dessa orter som vet vad de gör, som kan ta emot både nationella och internationella besök, som vet vad kunderna vill ha och som är utbildade i meeting management, meeting planning och vad det nu kan heta. Har verkligen de utbildningarna kunnande i inte minst budget och så vidare som man har på andra ställen runt om i världen? På vilket sätt kan Anna-Caren Säterberg säga att hennes parti har medverkat till att bredda den kunskapen inom besöksnäringen?

Anf. 149 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Penilla och jag har verkligen besöksnäringen varmt om hjärtat båda två, och jag lovar henne att vi har fantastiska skidlärare som – om hon väljer att komma upp – kan lära henne allt om skidåkning. Även jag kan göra det, fast jag ska villigt erkänna att jag tyvärr inte har lika mycket tålamod.

Det var dock inte det vi skulle tala om, utan vi skulle tala om helt andra saker. Vi skulle tala om besöksnäringen. 30 miljoner är inte bara 30 miljoner, utan det är 30 miljoner extra. Jag kan konstatera att Kristdemokraterna och vi lägger fram förslaget att det ska vara extra. Det handlar om att nå ut på andra marknader, få hem fler turister och få fler utländska turister att spendera pengar hos oss samt ha en längre vistelse när de är här. Detta är otroligt viktigt. Penilla vet precis som jag hur medelklassen ökar i hela världen och verkligen vill resa, och de borde besöka Sverige.

Vad vi mer gör är att lägga mer pengar på universitet och högskolor. Vi lägger pengar till exempel på Mittuniversitetet, som forskar – där har vi Etour. Vi har inte så mycket besöksnäringensforskning i Sverige, men vi har en i Östersund som är väldigt bra. Alldeles nyss slöts det också ett snabbspår med kockar. Penilla Gunther och jag vet precis hur många som fattas varje dag; jag brukar gå ut och kolla, och då vet man även att alla inte anmäler sig till Arbetsförmedlingen.

Vi lägger mer pengar på underhåll av järnvägen, så att tågen tar sig till Åre – de som går, alltså. De kommer i alla fall dit. Vi lägger också pengar på utbildning som gör att vi kan anställa fler i den här fantastiska näringen.

Anf. 150 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att det är lite vagt på utbildningsfronten från Socialdemokraternas sida här. Både Säterberg och jag vet ju att turismutbildningarna, inte minst på yrkeshögskolan, är nästan noll och intet prioriterade. Ska vi ha en destinationsutveckling i Sverige och kvalitativt goda möten, kongresser, stora event och gruppresor till Sverige är det klart att vi måste ha väl utbildad personal.

Det är krävande människor som kommer hit. Vi vet själva hur krävande vi är när vi är på olika ställen och verkligen ställer krav på bra service, miljötänk, jämställt bemötande och vad det nu kan vara. Det har vi i oss och med oss när vi reser. Och de kraven ställs inte minst från olika branschorganisationer över hela världen. Branschorganisationerna inom besöksnäringen, som jag har förmånen att träffa lite nu och då både inom och

utom Sverige, säger att Sverige är ett fantastiskt land men att vi nästan inte har några utbildningar på det här området.

Då ställer jag frågan igen: Hur ska vi komma till rätta med detta? Vi kan naturligtvis ha duktiga människor av både praktisk och akademisk karaktär, men det gäller också att veta i vilken bransch man befinner sig. Då behöver även besöksnäringen en del av innovation och andra strategier för att utvecklas som bransch.

Även om båda våra partier anslår pengar innebär det inte att vi automatiskt får fram den kunskapen. Vi hoppas det, men det måste till någonting mer. Skillnaden är att vi kristdemokrater har skrivit det både i vårt handlingsprogram och i motionen.

Anf. 151 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Penilla Gunther säger att det behövs strategier för detta. Det är också därför besöksnäringen står med i Sveriges exportstrategi. Jag tror inte att den har gjort det innan, men jag är djupt stolt över att den är med där som en punkt.

När det gäller utbildning har du helt rätt. Den här branschen behöver kompetenshöjas. Det är en självklarhet. Därför tillför vi, i stället för att minska, mer pengar till yrkeshögskolan. Det kommer inte att bli fler yrkeshögskoleutbildningar inom besöksnäringen med mindre pengar.

Det var när anslagen minskade under Alliansens tid, Penilla, som de yrkesutbildningar som fanns försvann. Jag tror att vi hade två i Jämtland och fyra i Dalarna, och alla försvann. Men de behövde också kvalitetssäkras lite mer, så det har du också rätt i.

Vi har naturligtvis ett jobb att göra tillsammans med branschen, som efterfrågar en kvalitetssäkring av utbildningarna, fler yrkeshögskoleplatser och en höjning av kompetensen. Det är något som besöksnäringen i Sverige skulle må väldigt väl av.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

§ 14 Energi

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2015/16:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 152 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Energi, konkurrenskraft, jobb och klimat är ord som är nära sammanlänkade.

Sverige och världen är i en brytningstid. Klimathotet är den största utmaning som vår värld någon gång har stått inför. Samtidigt har vi stora utmaningar när det gäller till exempel migration och möjligheten för människor att skapa sig en trygg framtid i ett samhälle där arbete, utbildning och en väl fungerande välfärd är grundpelare som vi varken kan eller ska försumma.

I denna komplexa värld måste vi klara av att hantera många frågor samtidigt och ta hänsyn till hur ett samhällsområde är sammanlänkat med ett annat, så också i energifrågorna.

Vi behöver säker energiproduktion med el som alltid är tillgänglig när vi behöver den, ett energisystem som inte påverkar klimatet eller den biologiska mångfalden negativt och energi till konkurrenskraftiga priser som gör att företag vill etablera sig, växa och skapa arbetstillfällen i Sverige. Arbetstillfällen som ger människor frihet att själva bestämma över sina liv och som genererar skatteinkomster till vår gemensamma välfärd är viktiga i en modern energipolitik. Energipolitiken måste därför utgå från vilket samhälle vi vill ha och inte bara ta hänsyn till enskilda kraftslag.

Herr talman! Just nu pågår ett arbete inom Energikommissionen. Målet är att skapa förutsättningar för en bra och hållbar energipolitik i Sverige. Detta är ett arbete som Moderaterna välkomnar, men vi är samtidigt oroade över regeringens agerande.

Förutsättningslösa samtal är ord som energiminister Baylan vid ett flertal tillfällen använt för att beskriva arbetet i kommissionen. Det är därför anmärkningsvärt att Baylan ändrar förutsättningarna för samtalen medan de pågår.

Vi står inte med ryggen mot väggen, är ett annat uttryckssätt som energiministern har använt för att beskriva dagsläget i den svenska elproduktionen. Med det syftar han troligtvis på att det inte är någon omedelbar kris. Men vi har bekymmer i den svenska elproduktionen med låga elpriser som ger låg lönsamhet och ett skattetryck som har vuxit fram under tider när intjäningsförmågan var en helt annan.

I detta läge är det svårt att få fram nya investeringar i elproduktion. Branschen själv säger att de låga elpriserna i kombination med det höga skattetrycket är avgörande för dess investeringsförmåga. Dessa varnings signaler måste vi lyssna på. Vi måste agera för att säkra den framtida produktionen.

Herr talman! Energikommissionens möjliga överenskommelse är tänkt att gälla från 2025, men förutsättningarna för resultatet läggs i dag. Det är därför oroande att den rödgröna regeringen bortser från de utmaningar som energibranschen står inför och ensidigt väljer att slå mot kraftslag de inte gillar genom att höja effektskatten på kärnkraft och subventionera in ännu mer volatil el som kortsiktigt trycker ned priserna och ytterligare försämrar lönsamheten för samtliga elproducenter. Det är ett agerande som riskerar att slå ut befintlig elproduktion och som dramatiskt kan komma att ändra förutsättningarna för den framtida svenska energiförsörjningen.

Herr talman! Vi moderater ser utmaningarna. Vi är medvetna om energibranschens svåra situation. Vi vet att låga elpriser i dag gynnar den svenska konkurrenskraften på kort sikt, men på lång sikt skapar det oro för hur elförsörjningen kommer att fungera.

Energibranschen är bekymrad, och den svenska industrin är oroad. Även de som i dag får stöd är oroade för att ännu mer el just nu subventioneras in i ett överhettat system. Den enda som inte verkar speciellt oroad är den rödgröna regeringen.

Vi moderater skulle hellre sett en energipolitik som bevarar de goda förutsättningar vi trots allt har. Vi står inte med ryggen mot väggen, men vi kan snabbt hamna där.

Herr talman! Alliansens energiöverenskommelse, som 2009 beslutades av Sveriges riksdag, har gett svenska konsumenter en säker elförsörjning till konkurrenskraftiga priser och gett en tydlig inriktning när det gäller den framtida elproduktionen. Men i dagsläget, med låga elpriser och ett växande skattetryck tillsammans med regelverk och lagstiftning som försvårar och fördröjar, är det dags att se över energipolitikens innehåll.

Jag håller med energiminister Baylan om att ännu står vi inte med ryggen mot väggen. Därför skulle en samling kring de riktlinjer som Alliansens energiöverenskommelse stakat ut, tillsammans med en fortsatt satsning på forskning kring morgondagens energilösningar, ge oss möjlighet att inom Energikommissionens ramar komma fram till vad som ska gälla efter 2025.

Vad vi behöver och vad Moderaterna vill se i närtid är beslut så att den fungerande elförsörjning vi har fortsätter att producera hela sin livslängd ut. Vi måste ge förutsättningar för vattenkraften att bibehålla och utveckla sin produktion, så att den även i framtiden kommer att vara en självklar basproducent av tillförlitlig och förnybar el.

Vi måste länka ihop elproduktionen i norr med konsumenterna i söder. Annars riskerar södra Sverige inom kort att hamna i lägen med effektbrist på grund av de aviserade kärnkraftsstängningarna.

Ny förnybar el ska fortsätta att växa fram i Sverige men inte på bekostnad av befintlig klimatsmart elproduktion. En energipolitik som bara klarar av att se till ett kraftslag i taget riskerar att skada helheten.

Den svenska industrin måste få de besked den behöver om att vi kan garantera el till konkurrenskraftiga priser även i framtiden. Vi måste föra en energipolitik som skapar lugn och framtidstro, inte en som skapar ryckighet och osäkerhet.

Herr talman! Solcellssatsningar och ny förnybar el i all ära, men var är besluten som säkrar effekten och försörjningstryggheten? Var är besluten som säkrar att inte ytterligare basproduktion stängs ned?

Om den rödgröna regeringen verkligen vill skapa förutsättningar för en bred, långsiktig och hållbar energipolitik ska man inte förstöra förutsättningarna utan säkra det vi har i dag så att nytt får tid och möjlighet att växa fram. Då kan Energikommissionen föra sina förutsättningslösa samtal för Sveriges och Sveriges invånares bästa.

Låt mig avsluta med att tacka alla mina kollegor i näringsutskottet. Det här är min sista debatt som ledamot i just detta utskott. Det har varit en fantastisk tid. Nu ser jag fram emot att föra skattedebatter med er i min nya roll som energiexpert i skatteutskottet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jörgen Warborn (M).

Anf. 153 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det var en överraskning att Cecilie ska byta utskott, men jag gläds åt möjligheten till ett replikskifte om det här utskottets arbete.

Det finns en växande insikt om att kärnkraftsreaktorerna börjar bli gamla. Vi kan ha olika uppfattning om hur länge de kommer att finnas kvar, men vi närmar oss en punkt då vi politiskt behöver diskutera en plan för vad som ska ta vid och hur vi skapar förutsättningar för nya investeringar.

Det görs i princip inga nya investeringar på marknaden i dag eftersom elpriserna är så låga. Regeringen lade i oktober fram ett förslag om att höja målet i elcertifikatssystemet. Vi fick riksdagsmajoritet för det och höjde utbyggnadstakten för förnybart, vilket är ett sätt att garantera nya investeringar. Moderaterna var ett av de partier som röstade emot denna reform för att möjliggöra nya investeringar.

Ny kärnkraft är dyr. Vattenfall har dragit tillbaka sitt arbete med att utreda och planera för ny kärnkraft. Man säger att det är en sådan dålig affär att man inte är intresserad av att titta på det. Inte heller något av de andra kärnkraftverken har uttryckt intresse för att titta på ny kärnkraft.

Hur vill Moderaterna, som röstade nej till regeringens förslag för att möjliggöra nya investeringar, garantera den långsiktiga elförsörjningen? Vad är Moderaternas plan för det skifte som Sverige står inför?

Miljöpartiet, regeringen och fler sluter upp bakom planen om 100 procent förnybar energi. Men om Moderaterna inte vill ha denna plan, hur tänker Cecilie Tenfjord-Toftby att vi ska säkra Sveriges elförsörjning? Vilka reformer bedömer Cecilie Tenfjord-Toftby behövs?

Anf. 154 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Lise Nordin för frågorna.

Jag utgår från att Lise Nordin lyssnade på mitt anförande. Det som händer när man höjer ambitionsnivån i elcertifikatssystemet just nu är att man för in ännu mer el i ett redan överhettat system. Elpriserna kommer på kort sikt att tryckas ned. Branschen för förnybart är mycket orolig. I dag finns det ingen lönsamhet i elproduktion som inte är subventionerad. Det finns ingen lönsamhet om man inte bygger nytt.

Det stora problemet, som jag är oroad över att regeringen inte ser, är att man genom att subventionera in ännu mer förnybar el slår undan fötterna och möjligheten för alla andra investeringar på elproduktionssidan. Ingen vill investera när det inte finns någon möjlighet att få tillbaka sina pengar.

När det gäller kärnkraften har Lise Nordin helt rätt i att vi står inför en dramatisk situation. Vi får signaler från kärnkraftsbranschen om att ytterligare reaktorer riskerar att stängas. Vi står inför en okontrollerad avveckling av den svenska kärnkraften, som i dag står för 40 procent av den svenska elproduktionen.

Är det vad Lise Nordin och Miljöpartiet vill se – en okontrollerad och kaosartad nedstängning av 40 procent av den svenska elproduktionen, vilket riskerar att slå ut svensk industri, riskerar att höja elpriserna okontrollerat och riskerar att tvinga oss att importera smutsig och klimatosmart el från södra Europa?

Anf. 155 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Den utveckling vi ser har jag och Miljöpartiet länge förespått. Jag har många gånger i denna kammare i flera år sagt att Sverige behöver en plan eftersom kärnkraften börjar bli gammal. Det är dags att alla politiker öppnar ögonen och ser att dagens reaktorer har både tekniska problem och problem med lönsamhet. Det behövs en politik, för marknaden kan inte lösa denna utmaning själv.

Vi har länge vetat att flera reaktorer dras med lönsamhetsproblem. Cecilie Tenfjord-Toftby nämnde effektskatten i sitt anförande. Den justeringen motsvarar ungefär 1 öre per kilowattimme, så det blir felaktigt att fokusera på den. En av de stora ekonomiska förändringarna för kärnkraftsägarna är framför allt elpriset, som i dag är väldigt lågt i Sverige.

Den största förändringen som har påverkats av ett politiskt beslut är de höjda säkerhetskraven med oberoende härdkylning. Det kostar ungefär 1 miljard kronor per reaktor. Som tur är har jag inte hört att Moderaterna eller något annat parti har motsatt sig de högre säkerhetskraven. Det är detta som påverkar kalkylerna hos kärnkraftsägarna allra mest just nu.

Vi har också avgiften för kärnavfallet, som regeringen höjde för snart ett år sedan eftersom myndigheten bedömde att kärnkraftsindustrin inte betalar den fulla kostnaden för sitt avfall. Kärnavfallsavgiften dubblerades nästan för att det ska finnas tillräckligt med pengar för att hantera avfallet. Jag hoppas att Moderaterna står bakom den höjningen.

Vi ska alltså se nyktert på det ekonomiska läget för kärnkraftsreaktorerna.

Vi har ett beslut om att fyra reaktorer ska stängas ned före 2020. Produktionen i dessa reaktorer har varit låg på grund av tekniska problem. Den totala produktionen i dessa fyra reaktorer är mindre än Sveriges totala elöverskott.

Jag och Miljöpartiet ser framför oss en successiv övergång där kärnkraften fasas ut av åldersskäl och ersätts med förnybar energi och energi-effektivisering.

Jag undrar fortfarande vad Moderaterna har för plan för det framtida energisystemet och en övergång som sker på ett ekonomiskt och miljömässigt smart sätt.

Anf. 156 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Miljöpartiets och regeringens plan att slå ut elmarknaden är dömd att misslyckas. Om den rödgröna regeringen på allvar vill se investeringar i den svenska elproduktionen är det ologiskt och kortsiktigt att subventionera in mer volatil el på en överhettad marknad som redan kämpar med för låg lönsamhet och extremt låga elpriser.

I Sverige måste vi få en marknad där de olika kraftslagen bär sig själva. Att planera för elproduktionsinvesteringar genom att fortsätta att subventionera är att slå undan de möjligheter som övrig elproduktion har för att överleva.

Om Miljöpartiets och regeringens mål är att få ett elsystem som är 100 procent förnybart är det mycket anmärkningsvärt att ni genom att höja ambitionsnivåerna i elcertifikatssystemet medverkar till att slå ut den befintliga förnybara elproduktionen.

Vi får, och jag utgår från att även Socialdemokraterna och Miljöpartiet får, tydliga signaler från bland annat befintlig vindkraftsbransch om att de investeringar som är gjorda och nu fasas ut ur elcertifikatssystemet inte lönar sig. Då stängs det ned.

Genom att fasa in ny förnybar elproduktion i ett subventionssystem slår ni ut förnybar elproduktion. Det ökar inte andelen förnybart i systemet, men det blir mycket dyrt för de svenska elkonsumenterna.

Anf. 157 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! Med tanke på de pågående klimatförhandlingarna är det värt att betona att den rådande svenska klimat- och energipolitiken präglas av ett alldeles för snävt synsätt på vad som faktiskt är gångbart för att kunna påverka utsläppen från fossila bränslen.

Vi kunde redan häromveckan se hur snabbt vi nationellt hamnade i ett behov av att importera en bra bit över 2 000 megawatt elkraft till Sverige då vinden mojnade och det blev kallt. Det var en nivå som nästan motsvarade en tiondel av landets kraftbehov.

Det är något som ännu en gång påminner om att den ökade väderberoende kraftproduktionen försätter oss i en situation där vi alltmer tvingas förlita oss på import av fossila kraftslag som bland annat våra grannländer förfogar över.

Sverigedemokraternas uppfattning är att man härvid saknar ett globalt perspektiv på dessa frågor i Sverige. Såväl den nuvarande som den förra regeringen tycks vilja vinna kampen på hemmaplan utan insikt om att Sverige – eller EU – endast kan påverka de globala koldioxidutsläppen i mycket begränsad omfattning.

Sverigedemokraterna ser här en uppenbar risk i den svenska ambitionen att agera som ett föregångsland på klimatområdet. Man tar på sig ytterligare åtaganden, utsläppsminskningar eller pålagor som höjer energipriser utan att man når någon som helst klimatmässig effekt. Det finns en överhängande risk att det kan bli det precis motsatta.

Vi anser det därför vara av största vikt att konkurrenskraften för såväl den svenska som den europeiska industrin inte försämras i en sådan utsträckning att koldioxidgenererande produktion flyttas till länder med en mindre ambitiös klimatpolitik eller där andra miljöhänsyn, arbetsrätt och mänskliga rättigheter är åsidosatta.

Vad gäller de förslag som hanterades i budgetpropositionen vill jag beröra de förändringar som bland annat genomfördes i lagen om skatt på energi. Sverigedemokraterna har under flera år drivit förslag om att de olika kraftslagen ska ha mer likartade förutsättningar och att det generella undantag som funnits för exempelvis vindkraften vad gäller effektgräns för att bli undantagen från energibeskattnings för aktörer som inte yrkesmässigt levererar el behöver tas bort.

Det är därför glädjande att Socialdemokraterna och Miljöpartiet bland annat föreslog att man nu stänger denna lucka i skattelagstiftningen. Den har gett en möjlighet till en storskalig utbyggnad av vindkraften i stort sett endast i syfte att nå skattebefrielsen. Man ställer nu mer likvärdiga villkor mellan de olika kraftslagen. Även om det först sker efter krav från Norge är det alltid trevligt när Sverigedemokraterna kan få gehör för sin politik.

Vad gäller vår motion för utgiftsområdet Energi skiljer vi oss rejält från regeringen. Det är främst där vi föreslår att ta bort stöd och subventioner till vindkraft och solkraft på närmare 400 miljoner kronor på årsbasis under budgetperioden. Subventioner till vind- och solkraft ökar kraven på reglerkraft, och väderberoende kraftkällor av detta slag innebär dessutom betydande utmaningar för elnäten och för möjligheterna att kontrollera effektbalansen.

Särskilt med tanke på säsongsvariationerna i det svenska kraftsystemet ser inte heller Sverigedemokraterna någon anledning till att under den kommande budgetperioden rikta mångmiljardstöd till solkraften då vi inte

har några problem med vår energiförsörjning under den varmare delen av året.

Vad gäller Sverigedemokraternas satsningar anslår vi medel för kärnteknisk forskning och utveckling samt uppförandet av en svensk forskningsreaktor. I dag utnyttjar vi endast ett fåtal procent av potentialen i det uran som grävts upp medan återstående avses att grävas ned som avfall. Det ser inte Sverigedemokraterna som särskilt resurseffektivt.

Det finns flera lovande projekt med olika typer av snabba kärnkraftsreaktorer, som även kallas för fjärde generationens kärnkraft, som pågår just nu. Med en sådan reaktor kan forskningen i Sverige flyttas fram ytterligare ett steg. Det är något som Sverigedemokraterna anser är eftersträvarsvärt då denna typ av reaktorer kan återanvända det sedan tidigare använda kärnbränslet och därmed även bidra till att lösa problemet med att såväl minska avfallsvolymen som tiden för slutförvaring.

Produktion av biobaserad metangas ur olika avfallsprodukter är ett område vi satsar mer på och där vi ser att det finns en outnyttjad potential. Det är även extra intressant med tanke på att metangasen medför ett väldigt flexibelt användningsområde då den går att använda till både el- och värmeproduktion men även som fordonsbränsle. Vi anslår därför medel i budgeten till investeringsstöd för biogasen och till marknadsintroduktion av ny teknik på området.

Metangas av restavfall kan givetvis aldrig ensamt ersätta dagens fossila bränslen inom transportsektorn. Men för målsättningen att sänka landets utsläpp av växthusgaser ger biogasen dubbel verkan. Dels är den förnybar, vilket medför att den inte ger några nettoutsläpp av koldioxid, dels innebär användandet av biogas att avgången av metangas, vilken i sig är en växthusgas, kan reduceras.

Jag vill med detta yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 1 i betänkandet.

Anf. 158 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Sverige är i dag världsledande inom förnybar energi. Det blev tydligt när organisationen Germanwatch i går släppte sin årliga klimatrankning. Där rankas Sverige i topp när det gäller förnybar energi och utsläppsminskningar. Det är Alliansens klimatpolitik med Centerpartiet i spetsen som har gett resultat.

Ändå tappar Sverige i årets rankning. Varför då? Låt mig läsa: Experts criticise the government for squandering the good results of the country's previous efforts. Alltså: Experter kritiserar regeringen för att slösa bort de goda resultat landet tidigare har åstadkommit. Det är en oberoende organisation som kritiserar Sveriges regering för att misslyckas med miljöpolitiken och tappa ledartröjan i de internationella sammanhangen.

Under alliansregeringens tid tiofaldigades vindkraftens installerade effekt och produktion, och bioenergin ökade med över 50 procent. Målet om att mer än hälften av energitillförseln skulle komma från förnybara källor till 2020 nåddes redan 2012. Avgörande för denna utveckling är Alliansens energiöverenskommelse och utbyggnaden av elcertifikaten, som ålägger energiproducenter att producera en viss andel förnybar energi.

För att fortsätta den utvecklingen stöttade vi också regeringens förslag om ambitionshöjning i elcertifikatssystemet som lades fram tidigare i höstas. Däremot är det helt ofattbart hur regeringen väljer att höja skatter på

det som är förnybart och miljösamt. Att höja skatten med ½ miljard på etanol, vindkraft, solet och så vidare är inget annat än ett svek mot den utveckling vi miljöintresserade kämpar för.

Vi i Centerpartiet avfärdar inte bara de förslagen, utan vi kommer också med ett helt batteri av egna gröna förslag som skapar mer förnybar elproduktion, grönare transportsektor och färre utsläpp av klimatgaser, partiklar och annat.

Till skillnad från regeringen lyssnar vi på både forskningen och branschen och levererar förslag därefter.

Vi vill exempelvis:

- Slopa momsregistreringen för mindre producenter av el.
- Låta fler få ta del av det mikroproduktionsavdrag som alliansregeringen lade fram och klubbade igenom i den budget som fick stöd av Sveriges riksdag förra året.
- Låta avdraget göras direkt på fakturan precis som för ROT- och RUT-avdraget.
- Sätta upp 10 000 laddstolpar för elfordon inte bara beroende på vilken kommun som råkar vara intresserad utan strukturellt över hela landet och låta marknadsaktörerna vara med och styra utvecklingen.
- Behålla supermiljöbilspremien.

Jag kan fortsätta länge till.

Vi tar oss an de utmaningar vi ser i framtidens energisystem och elsystem. Det är där resurser ska läggas. Det är framför allt elsystemet vi talar om i budgeten som näringsutskottet behandlar.

Vi vill lägga resurser på teknikutveckling och pilotprojekt. Där kan Sverige göra skillnad globalt genom att gå före och satsa på forskningen. Vi kan därmed sprida vår teknik till andra länder senare. Det skapar jobb här och också bättre förutsättningar för den gröna revolutionen i hela världen.

Därför väljer vi i vår budget att lägga stora resurser på energilagring. Det handlar både om att premiera dem som vill installera ett energilagring hemma med exempelvis ett Teslabatteri men även större pilotprojekt. Vi tänker oss power-to-gas, pumpkraftverk och annat som kan behöva ett extra stöd för att komma igång och skapa tekniken som vi sedan kan använda för att minska effektproblem och annat.

Energilagring handlar för oss inte bara om att den enskilde konsumenten ska kunna lagra sin egenproducerade el för att använda när hen sedan behöver den mer. Det handlar om så otroligt mycket mer, för det finns så många fler nyttor med energilagring. Man kan kapa effekttoppar genom att ladda batterierna på natten för att sedan använda elen när man behöver den som mest på förmiddagar och kvällar. Det ger ekonomiska vinster både för konsumenter och för nätägare som slipper bygga ut sina nät för att hantera effekttoppar. Det handlar om att samhället inte behöver en lika stor effektreserv. Med smart reglering och kloka strukturer kan samhället dessutom kanske till och med få en backup för att hantera frekvensproblematik och snabba svängningar i uttaget av el.

Kort sagt: Med energilager, med framåtsyftande tekniker och med smarta system och regelverk kan vi få till en väldigt stor potential – en potential som kan hjälpa oss med effektproblematiken. Självklart kan den inte lösa allt, men den kan göra en mycket stor del.

Sverige ska vara ett föregångsland i miljö-, klimat- och energifrågor. För Centerpartiet innebär att vara ett föregångsland att man också visar på konkreta resultat. Det är det resultatet från åren med alliansregeringen visar. Det är så vi får andra länder att följa efter oss. Vi ska klara av att både minska våra utsläpp och att öka vår tillväxt.

Regeringen verkar snarare sikta på detaljerade regelverk och högtflygande visioner och tro att det är det som ska göra att Sverige går framåt. Uppenbarligen funkar inte det. Rapporten i går från Germanwatch visar det tydligt.

Jag hoppas att regeringen i stället läser vår budget och tar till sig av de förslag som vi har för att skapa en riktig klimatomställning – en riktig, grön omställning. Då kan Sverige börja klättra i rankingar igen och även hjälpa till internationellt.

(Applåder)

Anf. 159 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag tycker att det är ganska magstarkt när Rickard Nordin slår sig för bröstet för de investeringar som har gjorts i förnybar energi som till stor del har berott på teknik. Till och med branschen för förnybart säger att de har haft en god tillväxt under lång tid för att tekniken är mogen. Det hade kunnat gå snabbare med en tydligare politik. Det är klart att vi gemensamt ska glädjas åt satsningar på förnybar energi, men jag tycker att vi ska vara sakliga när vi diskuterar vilken politik det är som leder fram till det som sker och vilken som inte leder fram till något.

Rickard Nordin lyfte en rapport från igår från Germanwatch ur sitt sammanhang på ett sätt som blir ganska osakligt. Vi vet att Sverige är ett föregångsland och att vi har stigit i flera rankingar. När regeringen för ett år sedan beslutade om en tydlig politik för 100 procent förnybar energi var det stor global uppmärksamhet när vi steg i ranking över länders attraktivitet för investeringar i förnybar energi.

I de pågående klimatförhandlingarna har Sverige fått en helt central förhandlarroll för att vi har klivit fram. Nu har vi i ryggsäcken i klimatförhandlingarna Sveriges historiskt största budgetsatsning på klimat – 4 ½ miljard kronor för nästa år.

Låt mig kommentera något konkret om satsningar. Centerpartiet satt i regeringen i åtta år utan att lyckas ta till vara det stora intresse som finns för solen. Regeringen gör stora satsningar på solinvesteringsstödet. Det sker nu flera regelförbättringar, bland annat när det gäller momsregistreringen. Det är min ambition att vi snart kommer att hitta en lösning för den. Det lyckades inte Centerpartiet med under åtta år.

Jag undrar helt enkelt vad Centerpartiet nu är beredda att rösta för. Centerpartiet har i retoriken en politik som borde vara ganska nära regeringens om exempelvis 100 procent förnybart och de verktyg som behövs för att nå dit.

Två av de frågor som Energimyndigheten nyligen har utrett är vita certifikat och havsbaserad vindkraft. Hur ställer sig Centerpartiet till konkreta

Anf. 160 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att under alliansregeringen tio-dubblades vindkraftens installerade effekt och produktion. När Miljöpartiet agerade stödparti till de nuvarande regeringskamraterna under tidigare mandatperiod hände ingenting. Det är utbyggnaden av elcertifikatssystemet som också har levererat. Det är ett elcertifikatssystem där Centerpartiet är det enda parti som har varit med på samtliga beslut som har fattats.

Jag kommer tillbaka till de förslag vi har. Vi säger: Slopa momsregistreringen för mindre producenter av el! Det står i vår budget. Låt fler få ta del av avdraget för mikroproduktion av el! Det står i vår budget. Låt avdraget göras direkt på fakturan, precis som ROT- och RUT-avdraget! Det står i vår budget.

Många av de här sakerna har vi som förslag. Det här är inga konstigheter. När det gäller de vita elcertifikaten kan vi gå tillbaka ända till 2006 för att se att Centerpartiet stödde dem. När det gäller havsbaserad vindkraft står det i vår budget att vi gärna vill se att man slopar anslutningsavgiften. Detta är saker som står att läsa svart på vitt för Lise Nordin om hon bemödar sig om att göra det.

Det är inte så svårt. Vi vill också ha ett 100-procentigt förnybart elsystem och energisystem, och det vill vi ha till 2040. Även detta finns att läsa för den som är intresserad.

Mitt problem är snarare vad som inte händer från regeringens sida. Mikroproduktionsersättningen var det Alliansen som genomförde. Det var Centerpartiets förslag som genomfördes. Det vill vi nu ta vidare och utveckla ytterligare. Vi hade gärna sett en ren nettodebitering, men det gick inte med tanke på de skatteregler som uppenbarligen finns.

Jag har alltså lite svårt att se problemet som Lise Nordin och Miljöpartiet har. Många av de förslag som vi har är bra förslag, och det vore trevligt om regeringen plockade upp dem och gjorde dem till sin politik. Jag tror att det hade gjort ganska stor skillnad för Sveriges elsystem och det förnybara elsystemet.

Anf. 161 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag ska vara helt ärlig och säga att jag tror att Miljöpartiet och Centerpartiet står ganska nära varandra i konkreta förslag när det gäller energin. Nyckeln är att det ska bli verklighet. Vi har haft åtta år i Sverige då det inte hände särskilt mycket i politiken för att gynna förnybar energi. Jag är jätteglad att vindkraften byggdes ut kraftigt, men det är tveksamt hur mycket av det som berodde på politiska beslut från den förra regeringen.

Elcertifikatssystemet är något som Miljöpartiet har varit för ända sedan det infördes 2003. Vi har föreslagit högre mål vid varje tillfälle, och det gör mig så glad att våra partier kunde enas i oktober för att tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet äntligen höja målet så att vi kan få mer förnybar energi i Sverige.

Intresset för solfrågorna har inte fångats upp av den tidigare regeringen. Nu händer mycket, och det finns saker kvar att göra. Den skattere-

duktion som infördes vid årsskiftet och som ger en ersättning för en mikroproducent med solceller på sitt tak gäller med det tidigare förslaget tyvärr enbart för den som har ett eget villatak. Den går i dag på inkomstdeklarationen och inte på elräkningen.

Det är fantastiskt om också Centerpartiet sluter upp kring dessa förslag, men det har det inte gjorts verklighet av tidigare. Regeringen har i den budget som vi diskuterar i dag aviserat att man nu utreder precis de här förbättringarna så att fler kan ta del av möjligheterna med solenergi på sitt tak.

Det råder inget tvivel om att regeringen med de stora satsningar som görs menar allvar med solenergi. Under den tidigare regeringen har det byggts upp en lång kö med människor som vill sätta upp solceller på sitt tak men som inte har fått del av pengarna. Denna kö hanterar regeringen med en satsning på 1,4 miljarder kronor. Alla de som står i kö kommer att få ta del av stödet.

Vi har också gett ett viktigt uppdrag till Energimyndigheten att utreda en solstrategi för Sverige – något vi aldrig tidigare har haft. Det händer mycket nu.

Jag måste säga, herr talman, att det blir ganska magstarkt om Centerpartiet nu slår sig för bröstet för de förändringar man säger sig vilja göra när det är precis det regeringen jobbar med. Det är sådant som den tidigare regeringen inte lyckades få på plats.

Anf. 162 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Om vi börjar med kön till Energimyndigheten om solcellsstödet betar Centerpartiet av den redan 2016 och 2017, betydligt snabbare än regeringen. Det är också därför vi har mer pengar i vår budget. Men för mig handlar inte detta om vem som har mest pengar; det handlar om vem som har bäst förslag. Där ligger Centerpartiet betydligt längre fram.

Jag håller med – vi står nära varandra i flera frågor. Men det finns också tydliga avgörande skillnader. Det gäller bland annat solskatt. Hur gynnar solskatten utbyggnaden av den förnybara energin? Att införa skatt på egenproduktion av el för den som vill sätta upp en solpanel på sitt tak slår stenhårt mot det företag som har ett fryslager och som använder mest el på sommaren och mot de bostadsrättsföreningar som skulle vilja använda mer av egenproducerad el.

Hur gynnas den förnybara utbyggnaden av el av att småskalig vattenkraft tvingas rivas ut? Hur gynnas den av att regeringen inte gör någonting när man ser att länsstyrelserna går bärsärkagång? Hur gynnar det utbyggnaden av förnybar energi? Detta är givna frågor där vi skiljer oss åt tydligt.

Det är klart att vi har många bra förslag som är gemensamma, men vi har också avgörande skillnader. Detta är den stora skillnaden. Vi vill mycket, båda två. Men vi levererar, och det gör inte regeringen när man inför skatt på skatt på det förnybara.

Anf. 163 MARIA WEIMER (L):

Herr talman! Energipolitiken tillhör hörnstenarna i ett fungerande samhälle. En trygg energiförsörjning är en förutsättning för välstånd. Därför är denna riksdagsdebatt viktig för Sveriges framtid. Det är bara synd att energiministern inte kan vara här med oss i dag.

Herr talman! Vi i Liberalerna har tre övergripande mål för vår energipolitik. Det är klimatet, försörjningstryggheten och energisäkerheten. Vi vill se en energipolitik som vägleds av dessa tre mål. Tyvärr tycker vi inte att så är fallet i regeringens budget. Viktigast är klimatet. Liksom Bill Clinton drev en av sina kampanjer på temat It's the economy, stupid, bör vi alla i dessa dagar tänka It's the climate, stupid.

Målet för svensk energipolitik och framför allt för europeisk och global energipolitik måste vara 100 procent koldioxidfritt. Det är ett mycket mer relevant mål i dessa tider och betydligt mer brådskande att uppfylla än regeringens lite diffusa vision om 100 procent förnybart.

Jag hade förmånen att representera Liberalerna på klimattoppmötet i Paris tidigare i veckan. Man undrar om det verkligen var samma möte som regeringens ministrar deltog i. Fokus var att minska koldioxidutsläppen. Fokus var inte att göra sig av med koldioxidsnäla energislag.

Herr talman! Vi vet att utmaningarna framför allt ligger utanför Sveriges gränser. Vi kan göra mycket mer för att minska koldioxidutsläppen i våra grannländer. I Sverige har vi nästan uppnått 100 procent koldioxidfri energiproduktion, men det är utanför Sveriges gränser som utmaningarna finns. Tyvärr har regeringen intagit ett strikt svenskt perspektiv. Det viktiga är att Sverige klarar sina mål och kan vara bäst i klassen. Men det gagnar inte världen på något sätt att regeringen skryter med fina miljömål om tusentals människor samtidigt dör i Polen varje år av lungcancer på grund av koleldning eller om våra baltiska grannar eldar fossilt och EU:s klimatmål därför spricker. Klimatet är en gränsöverskridande fråga, och då måste energipolitiken ha tydliga drag av detta.

Liberalernas andra mål för energipolitiken är försörjningstrygghet. Vi måste kunna garantera el till rimliga priser alla dagar om året. Vid ett besök som några av oss gjorde på SSAB i somras framkom att endast 0,1 sekunders strömavbrott orsakar skador på flera miljoner kronor och förstör 75 ton stål för företaget. De siffrorna sätter fingret på vad försörjningstrygghet betyder i praktiken, och där är effektbalansen central. Ju mer väderberoende elproduktion vi bygger in i systemet, desto större blir utmaningen. Så länge vi inte har lagringsmöjligheter för el måste vi värna den baskraft vi har i Sverige.

Herr talman! Liberalernas tredje mål i energipolitiken har en säkerhetspolitisk klang och handlar om energisäkerhet. Regeringens höjning av effektskatten i en tid då elpriset är mycket lågt straffar ut den svenska kärnkraften. Det leder till att fossil elproduktion tilltar i vårt närområde. Men frågan om energisäkerhet för våra grannländer är minst lika allvarlig. Med det kraftigt försämrade säkerhetsläget som vi har sett de senaste åren i vårt närområde är våra EU-vänners beroende av rysk gas mycket allvarligt. Upp till sex EU-medlemmar är helt beroende av Ryssland för sina gasleveranser. Flera har de senaste åren upplevt politiska påtryckningar koppelade till sina energiavtal med Ryssland.

Sverige skulle kunna exportera säker el till våra baltiska grannar för att hjälpa dem från ryskt gasberoende om det inte vore så att regeringen i stället väljer att göra sig av med svensk elproduktion. Solidaritet med våra grannar kastas i papperskorgen.

Det hjälper inte heller att EU-kommissionen precis har tagit initiativ till en energiunion, vars syfte bland annat är att göra EU mindre beroende

av rysk gas. Den svenska regeringen slår dövörat till och fortsätter att predika sitt mantra om 100 procent förnybart för svensk del, oavsett vad som händer säkerhetspolitiskt och vad som händer i Baltikum, som om våra baltiska grannar inte fanns och säkerhetspolitiken var densamma som i mitten av 90-talet.

Herr talman! Slutligen vill jag säga några ord om solenergi. Redan Nicolaus Copernicus kunde på 1500-talet konstatera att allt kretsar kring solen. Jag tror att många av dagens energiutmaningar, framför allt på global nivå, kan lösas med hjälp av solen. Vi vet redan i dag att solenergin har en teknisk potential på 20 miljoner terawattimmar.

Herr talman! Det är så att man baxnar. 20 miljoner terawattimmar motsvarar 50 gånger världens elanvändning. Då säger många: Men i Sverige är det mörkt och kallt och vi har ingen potential för solenergin. Ni i kammaren säger inte det, men det finns en utbredd tro hos allmänheten att det är så. Men vi vet att om 25 procent av alla lämpliga tak i Sverige skulle kläs med solpaneler skulle vi kunna komma upp i 10 procent av elproduktionen med hjälp av solen. Det är rätt spännande siffror.

Därför är det synd att regeringen inför en solskatt på den här typen av storskalig produktion av solel. Jag tror att det sänder fel signaler i ett skede där många offentliga takägare äntligen har bestämt sig för att satsa på solpaneler. Det har tagit ett tag innan folk har förstått att man kan satsa på solpaneler. Vi vet att Huddinge sjukhus planerat för solpaneler, men med den nya skatten kommer man antagligen att få skrota de planerna.

Det är helt fel princip att beskatta egenproducerad el. Man kan jämföra det med att beskatta hembakat bröd eller kanske barnens hemgjorda julgodis.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag återkomma till de energipolitiska mål som Liberalerna tror på. Fokus bör vara på klimatet, som är vår första prioritet, samt på försörjningstrygghet och energisäkerhet. På så vis får vi en välfungerande energipolitik som inte stannar vid vår egen navel, vid Sveriges gränser, utan kan se till att klimatets utmaningar även kan lösas hos våra grannar.

I detta anförande instämde Cecilie Tenfjord-Toftby (M).

Anf. 164 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Maria Weimer sa att regeringen har ett strikt svenskt perspektiv, vilket gjorde mig förvånad. Vi är just nu i slutförhandlingarna av klimattoppmötet i Paris, där Sverige i den här budgeten som regeringen lägger fram satsar 500 miljoner kronor till FN:s gröna fond, som är en nyckel för det globala klimatarbetet.

Med regeringens satsning är Sverige världens största givare till klimatbistånd per capita. Vi har ett stort arbete och en viktig roll när det gäller att hjälpa till med det globala klimatarbetet.

Maria Weimer och Liberalerna talar sig varma för kärnkraft. Jag upplever att Liberalernas engagemang aldrig är så starkt i klimatfrågorna som när man använder det för att argumentera för mer kärnkraft. Vi hade behövt det engagemanget i klimatfrågorna när det exempelvis handlade om att Sverige ville stärka positionen inför förhandlingarna om EU:s nya klimatmål.

Jag vill fråga Maria Weimer om den effektskatt som Liberalerna föreslår ska tas bort helt och hållet till 2019 och hur detta ska finansieras. Vi kan se i Liberalernas budgetförslag att man inte redogör för någon energibudget för sista året i planperioden, vilket alla andra partier gör i sina tabeller. För Liberalerna finns det inget annat än en stjärna i budgettabellen för 2019. Jag är intresserad, och säkert många med mig, av hur Liberalernas energibudget för 2019 ser ut. Jag kan konstatera att det sammanfaller med att man i brödtexten skriver att man vill ta bort effektskatten.

Den effektskatt som i dag finns står för ungefär 5 miljarder kronor i statens intäkter. Om man som politiskt parti föreslår att helt och hållet skattebefria kärnkraften, vilket kostar 5 miljarder kronor, väcks frågan: Hur finansierar Liberalerna det?

Anf. 165 MARIA WEIMER (L) replik:

Herr talman! Det är roligt att Lise Nordin vill betygsätta mitt engagemang i olika frågor. Jag tyckte själv att jag uppbringade rätt mycket engagemang när jag pratade om Copernicus och solenergin. Det är väl ändå motsvarande vad man brukar säga om vårt kärnkraftsengagemang.

Det jag nämnde om att fokus ligger mycket på svenska mål rör framför allt närområdet. Det är dit som vi har möjlighet att exportera vår svenska koldioxidfria energi, och på så sätt kan vi hjälpa andra länder med deras utmaningar. Det har ingenting att göra med en grön klimatfond, som är bra, och det klimatarbete som vi måste bedriva inom ramen för biståndet.

Som jag nämnde i anförandet rör det här framför allt Polen och de baltiska länderna. Det finns kablar dit från Sverige, och vi skulle kunna bidra mycket mer genom att exportera svensk el och hjälpa till med den klimatutmaning som finns. Ca 80 procent av Polens elproduktion kommer från kolkraft, och förutom klimatproblemen finns det också stora hälsoproblem. Länder i Baltikum har ett stort beroende av rysk gas, och där skulle vi också kunna vara behjälpliga. Jag vet av samtal med till exempel Litauens ambassadör att de är intresserade av det.

När regeringen riktar in energipolitiken åt ett helt annat håll och väljer att straffa bort kärnkraften försvinner den möjligheten. Det är det som är kontentan i min kritik om att man har ett svenskt perspektiv i det här sammanhanget. Man fokuserar på 100 procent förnybart så snabbt som möjligt i stället för att se sammanhanget och hjälpa länder i närområdet med de här stora utmaningarna.

När det gäller effektskatten är den finansierad. De 5 miljarderna finns i vår budget. Exakt hur det ser ut för 2019 kan jag inte svara på. Men för oss är det viktigt att ta bort den effektskatt som finns i dag just eftersom vi tycker att vi ska bevara den befintliga kärnkraften.

Som har nämnts tidigare i debatten är det ett faktum att flera av de befintliga, nyare reaktorerna också kan komma att behöva stängas snart. Jag skulle vilja höra Lise Nordins svar på hur man hjälper klimatet i vårt närområde genom att straffa bort ännu fler kärnkraftsreaktorer.

Anf. 166 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! I sin budget har Liberalerna prioriterat att ta bort effektskatten och fler skatter på kärnkraften. Det kostar 5 miljarder kronor. Det är mer än den samlade klimatbudgeten. Och den klimatbudgeten är alltså historiskt stor. Jag vill att alla förstår proportionerna. Om man prioriterar

att skattebefria kärnkraften har man 5 miljarder kronor mindre att satsa på teknikutveckling av till exempel solenergi, elbussar, energieffektivisering – alla viktiga satsningar.

Det är viktigt att Liberalerna redogör för sin budget för 2019. Under mina år i riksdagen har jag aldrig varit med om att ett parti inte redogör för sin budget för ett år. Det förvånar mig att se en stjärna i budgettabellen för Liberalernas budget 2019. Det behöver förtydligas hur de finansierar borttagandet av effektskatten.

Det handlar om att prioritera. Politik handlar om att välja. Då väljer inte regeringen att göra en så stor skattesubvention utan väljer i stället att använda pengarna till mycket annat.

Vad gäller Maria Weimers fråga om export av el ser jag att Sverige har en jätteviktig roll när det gäller att hjälpa våra grannländer och hela världen att minska sina utsläpp genom att utveckla teknik. Det är framför allt förnybar energiteknik som efterfrågas och som vi kan utveckla.

Jag välkomnar också fortsatt export från Sverige. Men jag ser det inte som ett alternativ att vi ska hålla kärnkraften under armarna när den inte är lönsam eller säker för att vi ska exportera den elen. Jag ser en stor potential i de siffror vi politiker har till vårt förfogande från bland annat Energimyndigheten. Vi kommer att fortsätta exportera el och därmed göra en klimatinsats hos våra grannländer. Men vi ska successivt börja växla över från kärnkraft som börjar bli gammal till förnybar elproduktion som vi bygger ut och exporterar till våra grannländer.

Den största utmaningen är framför allt hur vi ska bygga fler elnät. Jag välkomnar att EU-kommissionen nu arbetar med en politik för att fler länder ska kopplas samman. Det är också en möjlighet för mer förnybar energi när vi länkar oss samman och samarbetar.

Anf. 167 MARIA WEIMER (L) replik:

Herr talman! Det är roligt att Lise Nordin är engagerad i vår budget. Som jag sa är den borttagning av effektskatten som vi förespråkar finansierad till 100 procent i alla skeden. Om det finns en asterisk eller ytterligare en tabell som inte är tydliggjord kan jag absolut klargöra den för Lise Nordin.

Det som är intressant att diskutera är effektskatten i sig, att diskutera den effekt den har haft och vilken effekt den kan ha framöver. Vi får tydliga signaler från kraftbolagen om att de redan med den nuvarande nivån tror att de kvarvarande reaktorerna är hotade. Då får vi ett helt annat läge, innan vi har några som helst lösningar på de framtida problemen, innan vi har någon som helst lösning på lagringsfrågan som ligger ännu längre fram i tiden.

Det är lätt att undvika den stora frågan, nämligen vilket ansvar Miljöpartiet är berett att ta för beslutet och de effekter som kan komma ut av det under de närmaste åren.

Det är tydligt att det här har varit Miljöpartiets vilja och politik även om de nu låtsas som att det är marknaden som har bidragit till det här eller att det skulle vara en lönsamhetsfråga. Det är ett tydligt politiskt budskap, kanske inte i regeringssammanhang, men i andra sammanhang, som på hemsidor och flygblad, gläds de över och propagerar för beslutet.

Det skulle vara intressant att höra Lise Nordin tala om effekterna av effektskatten och vilken fortsatt effekt den höga skatten kommer att få i

framtiden. Men det får bli en retorisk fråga eftersom detta var min slutreplik.

Prot. 2015/16:42
9 december

Energi

Anf. 168 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Liberalerna verkar ha en nyvunnen vurm för solkraft som de har engagerat sig lite i. Jag har några frågor om de konkurrensnedvridande subventionerna som de försvarar.

Det grundläggande bekymret i det svenska kraftsystemet är inte att hantera effekten under sommartid. Det är att bemästra säsongsvariationerna. I Sverige har vi dubbelt så stor kapacitet sett till behovet sommartid, och det är betydligt besvärligare vintertid. Det är under det kallare halvåret det finns bekymmer med att bemästra situationen.

Redan under föregående sommar kunde vi se nedregleringar i kraftstationerna i Sverige. Man hade för mycket effekt i systemet och kunde inte bli av med det. För att se till att priset inte gick under noll stängde man av och minskade effekten. Storskalig satsning på solkraft kommer att förvärra den problematiken för de producenter som är beroende av att kunna producera även sommartid. Det gäller exempelvis vindkraft, kärnkraft och vattenkraft.

Jag vill tala mer med Maria Weimer om just leveranssäkerhet och effektbalansen. Med hur mycket tror Liberalerna att solkraften skulle kunna bidra till effektbalansen vintertid när vi har det som svårast och leveranssäkerheten är avgörande?

Anf. 169 MARIA WEIMER (L) replik:

Herr talman! Vad roligt att för en gångs skull få diskutera solenergi!

Vårt förslag syftar inte till 100-procentig elproduktion av just solenergi. Effektbalansen upplever vi alltså att vi kan lösa med den kombination som vi tror på. Där spelar kärnkraften en viktig roll som baskraft. Vi tror att man med vårt förslag om avskaffande av effektskatten kan bevara den befintliga kärnkraften under den långa livslängd som den har kvar.

Vattenkraften spelar också en viktig roll. Den har som vi alla vet en viktig reglerfunktion i energisystemet i dag och kommer kanske att spela en ännu större roll i framtiden.

Sedan finns också det förnybara som en viktig komponent.

Vi lyfter fram solkraften eftersom vi tycker att man inte talar tillräckligt mycket om solens potential, i Sverige men kanske framför allt globalt. Därför nämnde jag de globala siffrorna på 20 miljoner terawattimmar. Solen är en viktig del av lösningen i Sverige men framför allt på global nivå. I länder som inte har utvecklats så långt, där man inte har utbyggda ledningar och kraftnät, kommer lokala solpaneler och solceller att kunna spela en enormt viktig roll för att elektrifiera länderna.

Svaret på frågan är helt enkelt att vi ser ett helhetssystem där det ingår andra kraftslag som också kommer att kunna bidra till effektbalansen.

Anf. 170 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna delar givetvis Liberalernas syn på möjligheterna med och potentialen i kärnkraften. Men Sverigedemokraterna ser fortfarande inte varför skattebetalarna ska vara med och lägga till medel, vilket de konkurrensvridande subventionerna till dem som blir befriade från att betala energiskatt som alla andra är ålagda att betala indirekt

innebär, när det inte finns ett behov och det inte hjälper systemet. Varför ska andra vara med och betala?

Kapaciteten är fortfarande dubbelt så stor sommartid sett till behovet. Man kommer alltså i stället att försvåra för de övriga och försämra möjligheterna att uppföra vindkraftverk. Man kommer att göra det svårare att hålla vattenkraften och kärnkraften lönsam.

Om man trycker in ännu mer produktion när det inte finns efterfrågan tränger man undan möjligheten att klara av effektbalansen även vintertid. Varför anser Liberalerna att det är viktigt att subventionera produktion då det inte finns efterfrågan?

Det står var och en fritt att sätta upp solceller på sitt tak. Sverigedemokraterna har ingenting emot det. Men vi ser ingen anledning till att skattebetalarna ska vara med och subventionera det eftersom det inte finns något behov sett utifrån kraftsystemets funktion för såväl industrin som välfärdslandet Sverige.

Resonemanget om god leveranssäkerhet och effektbalansen blir ännu märkligare om man ska satsa på något som man inte tror kommer att ha avgörande betydelse.

Anf. 171 MARIA WEIMER (L) replik:

Herr talman! Effektbalansen är en av de största utmaningarna som vi alla måste titta på. Även Energikommissionen ska ta sig an den.

Vi tror att alla de kraftslag som jag nämnde kan spela en roll i ett framtida energisystem och att vi har ett hållbart system med vår syn på hur kärnkraften och vattenkraften ska hanteras framöver. Då kan även förnybart spela en viktig roll.

Det är synd att inte ta till vara den potential som finns i solenergin även i Sverige.

Anf. 172 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Vi kan väl alla vara stolta över att Sverige är ett av de länder i världen som i dag har störst andel förnybar energi. Vi har bevisat att klimatsmarta alternativ och lösningar går att kombinera med en ambitiös ekonomisk tillväxtpolitik. Det innebär inte att vi inte ska sträva efter 100 procent förnybart. Man pratar om vikten av att samhället byggs på en cirkulär ekonomi, och det innebär i princip 100 procent förnybart i allting. Det har vi kristdemokrater med oss i vår värdegrund när vi pratar om förvaltarskapstanken, så det här är inget nytt för oss. Men frågan är hur vägen dit ser ut.

Vi kan konstatera att med det ekonomiska läget som har medfört låga elpriser är det inte direkt lönsamt för något energislag i dag, oavsett om vi pratar om kärnkraft, vindkraft eller någonting annat. Detta är naturligtvis ett jättestort problem. Hur vill vi ha det förnybara samhället? Då måste man se till att vi har en välfärd som fungerar och där det finns företag och ett näringsliv som litar på att det finns en elförsörjning i det här landet. Man ska inte behöva tänka att det här Sverige som man har verkat i verkar inte säkert för våra företag. Då kanske de tycker att det är bättre att flytta någon annanstans. Det vore det sämsta som skulle kunna hända för den svenska tillväxten. Vi behöver alla jobb som vi kan få, och vi är i högsta grad beroende av exportintäkter till vår gemensamma välfärd.

Men det handlar om att göra detta på ett så klokt sätt som möjligt. Vi kristdemokrater är och har varit för att om det hade varit ekonomiskt möjligt hade vi gärna sett att det kom till nya kärnkraftverk i Sverige. Nya och säkrare kärnkraftsreaktorer skulle kunna vara en förutsättning för att Sverige hade kunnat behålla den elintensiva industrins konkurrenskraft. Men så länge vi inte kan säkra kärnkraften ekonomiskt är det klart att dagens elproduktion måste hitta andra lösningar.

Det är precis det som vi jobbar med i Energikommissionen. Det är det uppdrag som vi har fått. Vi ska se till den framtida elförsörjningen i landet.

Vi måste helt enkelt hitta möjligheter att lägga allting på bordet, alla energislag sida vid sida, för att se hur man kan komma fram till de bästa lösningarna, den bästa tekniken och dessutom så småningom få någon form av ekonomi i den. Därmed vill jag poängtera att jag inte alls är så säker på att det kommer att finnas ett överskott av el i framtiden, inte som det verkar just nu.

Under de seminarier och möten som vi har varit på – allesammans i den här församlingen i alla fall – har det talats om att det är ett överskott av elproduktion i Sverige i dag, och det påverkar naturligtvis elpriserna. Javisst, det kan vi enas om, men hur länge? Vilka energislag är det som man ska fortsätta att använda sig av för att se till att vi får ett överskott?

Med dagens skatte- och subventionspolitik från regeringen kan vi konstatera att det blir ingen utbyggnad av kärnkraften. Det blir inte heller någon fortsättning av den kärnkraft som vi hade sagt skulle finnas i några år till. Den blir alltså nedlagd i förtid. Det påverkar arbetstillfällena och naturligtvis också elförsörjningen. Jag anser att vi inte har tillräckligt många förnybara energikällor som skulle kunna mäta sig med kärnkraften.

Det förs också en diskussion om detta med vattenkraften. Vi kristdemokrater tror att det skulle vara möjligt att göra mer av den vattenkraft som vi har. Vi skulle vilja att det tillsattes en utredning om det inte går inom Energikommissionens ram. Då skulle vi särskilt vilja titta på just vattenkraften för att se vad vi kan göra av den, inte för att bygga ut älvar och förstöra natur – vad nu miljövännerna skulle ha att invända – utan helt enkelt göra det på ett så smart sätt som möjligt för att vi ska kunna använda de resurser som Sverige erbjuder.

Min kollega från Centern, Rickard Nordin, nämnde detta med småskalig vattenkraft. För bara några veckor sedan hade vi ett seminarium här i riksdagen om det. Det är klart att det är oerhört beklämmande att man inte kan få ha en egen produktion i sitt vattenverk. Det är i vissa fall dessutom en verksamhet som har funnits i ett par hundra år. Hur kan det vara möjligt att just detta är så farligt och så hemskt?

Man måste se till möjligheterna för landsbygden att fortsätta att leva, utvecklas och kunna producera sin egen el, och detta i säkerhetssyfte, men framför allt för att kunna bidra till sin egen elförsörjning i den omgivning som man befinner sig i.

Herr talman! Jag vill avsluta med att hänvisa till den energimotion som Kristdemokraterna har väckt.

Jag är ledsn över att min kollega från Moderaterna, Cecilie Tenfjord-Toftby, kommer att lämna vårt utskott, men vi får säkert en god ersättare så småningom.

(Applåder)

Anf. 173 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! I dag debatterar vi alltså näringsutskottets betänkande 3 för 2015/16 som behandlar dels regeringens förslag i budgetpropositionen för utgiftsområde 21 Energi, samt dessutom 15 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Låt mig redan här och nu yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Herr talman! Som tidigare har nämnts är energipolitiken ett av fundamenten, en viktig hörnsten i det moderna samhällsbygget. Detta blir extra tydligt när och om vi avgränsar samtalet till att handla om den del av energipolitiken vi oftast talar om i de här sammanhangen, nämligen el.

Inom parentes sagt kommer jag att ägna huvuddelen av mitt anförande åt att diskutera just el och därmed sammanhängande frågor.

På olika sätt har detta tagit sig uttryck under en lång följd av år, i ett stundtals ganska hårt och polariserat debattklimat. Orsakerna till det är säkert flera.

Dels finns utan tvekan starka uppfattningar i sakfrågan och ganska skilda övertygelser om vilken väg framåt som är den bästa. Det är uppfattningar och övertygelser som stärks och bekräftas av en lång rad experter, experter som ofta har diametralt olika uppfattningar i sakfrågorna.

Men också det faktum att många av oss i Sverige har upplevt att vi har haft ganska gott om tid på oss att ta ställning och gott om tid att bestämma färdväg. Det har lett till att man har uppfattat det här området som relativt ofarligt och kanske därför extra lämpat för politisk strid och retorik.

Jag hoppas att den tiden nu är förbi och att vi får mer konstruktiva samtal om den framtida energipolitiken. Vi behöver det, och jag tänkte orda lite grann om detta i slutet av anförandet.

Dagens moderna samhälle är på ett väldigt tydligt sätt starkt beroende av energi, inte minst av el. Det Sverige som vi lever i i dag är mer elberoende än det någonsin varit. Det gäller nog för i stort sett alla samhällets delar.

För stora delar av den svenska industrin är en säker tillgång på el till ett konkurrenskraftigt pris en förutsättning för att den ska kunna fortsätta att vara framgångsrik och konkurrera på världsmarknaden.

På samma sätt är den offentliga sektorns verksamhet i stora delar mer elberoende än någonsin förut. Det gäller inte minst för att klara moderna it-system och kommunikationssystem och deras funktionssätt.

Men också som privatpersoner, som konsumenter, är vi mer beroende av en säker tillgång på el under alla dygnets timmar i dag än vi har varit någon gång tidigare.

Allt detta ställer krav och innebär utmaningar inför framtiden.

Det är därför som det känns bra att regeringen lyfter frågan om energipolitik på ett offensivt sätt, som man gör i budgetpropositionen.

Energipolitiken kräver insatser och beslut i det korta perspektivet, här och nu, i den löpande politiska vardagen samt i det mer långsiktiga beslutsfattandet. I budgetpropositionen för 2016 föreslår regeringen en rad offensiva satsningar för att utveckla politiken i närtid, för 2016 men också för tiden fram till i första hand 2019. Låt mig ta några exempel!

Vi höjer anslaget till Energimyndigheten för att ge dem möjligheter att fortsätta med de viktiga utrednings- och utvecklingsuppdrag som de har. Vi höjer insatserna för energieffektivisering och satsar på lokal energi- och

klimatrådgivning. Vi satsar på energiforskning och avsätter i den här budgeten drygt 1,3 miljarder till detta. Vi ger stöd till introduktion av vindkraft. Inte minst gör vi en ordentlig satsning på solceller som ger såväl konsumenter som tillverkare och distributörer rimliga tidsmässiga förutsättningar.

Herr talman! En viktig förutsättning för att alla ska få tillgång till el är att den kan distribueras från den plats där den produceras till den plats där den ska konsumeras. I de sammanhangen är elnäten och deras kvalitet och kapacitet helt centrala. Tiden medger inte några längre utläggningar om elnäten i dagens debatt, men jag vill ändå peka på den oerhört viktiga och stora satsning som finns i det här betänkandet och i budgetpropositionen och som görs i form av Svenska kraftnäts investeringsplan. 3,4 miljarder för 2016 och drygt 11 ½ miljard kronor för perioden 2016–2018 ger en tydlig och viktig signal om omfattningen av de investeringsbehov som finns på detta område. Vi får anledning att återkomma till elnäten och deras betydelse i kommande debatter.

Herr talman! Här i Sveriges riksdag råder det trots allt en ganska bred enighet om att energipolitiken måste bygga på de hörnstenar som flera av de tidigare talarna lyft fram: försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Vi socialdemokrater ser också tydligt behovet av att Sverige på sikt ska kunna ha ett energisystem med 100 procent förnybar energi. Vi ser det som en förutsättning för byggandet av ett gott och hållbart samhälle.

Det är glädjande att höra att allt fler partier delar uppfattningen att målet är 100 procent förnybar energi. För att det ska kunna bli verklighet kräver energipolitiken, så långt möjligt är, långsiktiga spelregler.

Som många har nämnt i debatten här i kväll är elpriserna i dagsläget historiskt låga, konsumentvänligt låga, i varje fall i ett kort och medellångt perspektiv. Det gör nu också att allt fler börjar tala om att vi kanske behöver diskutera en fjärde hörnsten i energipolitiken, nämligen investeringsvilja eller investeringsförutsättningar.

Utmärkande för den svenska energipolitiken är också, till skillnad från vad vissa har sagt, ett allt större internationellt beroende. Förutsättningarna för att forma den framtida politiken på det här området blir alltmer beroende av vår omvärld och allt mindre nationella.

Med insikt om detta har regeringen tillsatt Energikommissionen. Energikommissionens uppdrag är enligt direktivet att ta fram underlag för en bred överenskommelse om energipolitiken med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter 2025–2030.

Till detta och den mer långsiktiga energipolitiken får vi anledning att återkomma många gånger framöver i denna kammare, herr talman. Till dess har vi att jobba med energifrågorna med den nu aktuella budgetpropositionen som ett alldeles utmärkt fundament.

Än en gång yrkar jag bifall till betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 174 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! En av de största utmaningar vi har på energisidan är hur vi ska ställa om vår transportsektor till mer förnybart. Centerpartiet och

Alliansen överträffade vida de målsättningar som satts av riksdagen, men sedan den här regeringen tillträdde har det varit ganska beskedliga besked.

Vi väntar fortfarande på besked om eventuell skattebefrielse för biodrivmedel. Men framför allt sänker regeringen hela den svenska etanolsatsningen med sin klumpiga skattehöjarpolitik. Det kom en inte så önskad julklapp redan den 1 december från regeringen, och det kommer ytterligare en skattechock den 1 januari.

I dag kostar etanol och diesel i stort sett lika mycket vid pumpen, och bensinen är bara en femtioöring dyrare. Men då drar också etanolen 30 procent mer på grund av det lägre energiinnehållet. Vem som helst kan då räkna ut att regeringens skattehöjningar är en judaskyss. Detta är slutet för den svenska etanolsatsningen. De volymer som produceras i Sverige kommer att exporteras till andra länder i stället. Det kommer inte att tankas någon etanol i den svenska personbilsflottan. Den kommer att ha gjort sitt. Det tycker jag är sorgligt, då den svenska etanolen hör till de bästa bränslen vi har att driva våra bilar med.

Varför agerar regeringen på det här sättet, Ingemar Nilsson? Och vad kommer man att göra för att fortsätta omställningen i transportsektorn nu när etanolen tas bort ur kalkylen?

Anf. 175 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Rickard Nordin för frågorna. Det märks med all önskvärd tydlighet att Rickard Nordin har en fot i Miljömålsberedningen och en fot i miljö- och jordbruksutskottet, där många av de här frågorna diskuteras. Jag har stor respekt för det.

Men det märks ganska tydligt på Rickard Nordin att det är en viss skillnad på att vara i majoritet och att vara i opposition. Under den tid då Rickard Nordin och hans parti befann sig i majoritetsställning i Sveriges riksdag fick de uppleva svårigheten med att hantera de här frågorna. Vid två tillfällen gjorde den dåvarande alliansregeringen försök att införa ett kvotpliktssystem, men man fick backa hela vägen tillbaka för att det inte var möjligt.

Rickard Nordin vet mycket väl att den huvudsakliga orsaken till de förslag som den nuvarande regeringen lägger fram är EU-regler och EU:s syn på frågan om alternativa drivmedel. Vi har en skatteproblematik som är väl känd, och i stället för att försöka göra denna till inrikespolemik vore det bättre om vi gjorde gemensamma ansträngningar för att påverka den på EU-nivå. Det här är inte en fråga som vi avgör själva, och det vet Rickard Nordin mycket väl. Mitt svar blir att detta inte i första hand är en fråga att diskutera i den här kammaren utan i första hand en fråga att påverka på EU-nivå.

Anf. 176 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Ingemar Nilsson har rätt i att det här till stor del beror på EU:s regelverk, vilket borde ändras. Men att då inte göra vad man kan inom existerande regelverk är inget annat än tjänstefel.

Ingemar Nilsson pratar om EU:s överkompensationsregler. Det brukar vara ett genomgående tema att man skyller på EU när man själv inte klarar av att behandla sin politik. Sanningen är att etanolen inte är överkompen-serad. Titta vid pumpen! Det är 50 öres skillnad. Det borde vara 4 kronor

om etanolen skulle vara överkompenserad. Om det är något som är överkompenserat i dagsläget med regeringens politik är det fossila bränslen.

Felet ligger i regeringens beräkningsmetoder. Man tittar bakåt för att styra framåt. Det funkade väldigt bra när vi satt i regeringsställning med ett ökande oljepris. Det gynnade till och med det förnybara. Det fanns en anledning till att vi hade de beräkningsmetoderna. Men nu sjunker oljepri-set som en sten, och i stället för att ändra sina beräkningsmetoder väljer regeringen att sticka huvudet i sanden och kasta etanolen över bord.

Självklart ska vi förändra på EU-nivå. Det finns otroligt mycket vi borde förändra på EU-nivå när det gäller överkompensationsregler, statsstödsregler, förnybarhetsdirektiv och annat som är stora hinder inte minst mot den kvotplikt som Ingemar Nilsson nämnde. Men att inte göra vad man kan inom det regelverk som finns, när branschen dessutom har lösningar på hur man skulle kunna göra som regeringen inte har tagit till sig, är inget annat än dålig styrning och dålig miljöpolitik. Regeringen borde ta till sig detta och ändra i beräkningsmetoderna, för det är faktiskt någonting man kan styra på egen hand.

Anf. 177 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns säkert en del vi kan göra på hemmaplan, som Rickard Nordin säger. Men jag tror att vi måste börja i rätt ände, och rätt ände är i det här fallet att se till att få rimliga och jämlika konkurrensförutsättningar för olika alternativa drivmedel. Det finns det inte förutsättningar för om vi inte i första hand löser det på EU-nivå.

Jag ser precis som Rickard Nordin stora möjligheter till utveckling, inte minst för den svenska skogsindustrin, inom produktionen av alternativa drivmedel. Men för att kunna klara det och för att kunna ge den industrin rimliga förutsättningar måste man veta att det finns långsiktiga spelregler, och detta kräver att vi får en ändring av EU:s syn på det svenska skogsbruket och den svenska skogspolitiken. Om man inte förstår den cirkulära svenska skogspolitiken kommer vi aldrig att få accept för att ge rimliga förutsättningar till de alternativa drivmedel som ska tas fram med skogen som råvara. Det är den krassa sanningen. Därför måste vi börja på EU-nivå och inte börja i fel ände.

Anf. 178 MARIA WEIMER (L) replik:

Herr talman! Året är 2011. Stefan Löfven är ordförande i IF Metall. Fackordföranden Löfven värnar om kärnkraften. Han betecknar det som blåögt att anse att kärnkraften skulle kunna läggas ned utan att det får konsekvenser för klimatet eller att Sverige drabbas av elbrist.

Året är 2015. Löfven leder en regering med Miljöpartiet och är i full färd med att medverka till kärnkraftens nedläggning. Dessförinnan såg vi lite velande och tvekande i valdebatten, med röda och gröna kort om vartannat. Eller var det gröna och röda kort? Ingen vet, allra minst Sveriges nuvarande statsminister.

Det är mycket oroväckande att Socialdemokraterna väljer fel väg för Sveriges framtida energiförsörjning. Vi står nu inför ett läge där vi har sex reaktorer kvar av de tolv som byggts i Sverige. Hälften av det svenska kärnkraftsbeståndet har alltså stängts ned av politiska skäl, av Socialdemokraterna som en eftergift till Miljöpartiet.

Vi vet att elpriserna är historiskt låga och sannolikt kommer att förbli det under minst några år framöver. Vi vet också att den kvarvarande kärnkraften baxnar under dagens effektskatt.

Liberalerna är det enda parti i Sveriges riksdag som förespråkar att effektskatten helt ska avskaffas. Det gör vi för att vi ser signaler från kraftbolagen, och de signalerna är tydliga. Om effektskatten inte sänks eller tas bort kommer fler reaktorer snart att behöva stängas.

Min fråga till Socialdemokraterna och Ingemar Nilsson är enkel: Hur många fler reaktorer är ni beredda att offra innan ni kommer att ta bort effektskatten?

Anf. 179 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Maria Weimer för frågan.

Hon inledde retoriskt med att konstatera att den nuvarande statsministern Stefan Löfven var ordförande för IF Metall 2011 och att han då hade *en* syn på saken. Sedan antyder hon att han i egenskap av statsminister har en annan 2015.

Jag skulle kunna travestera det och säga att priset på el var väldigt högt 2011 och är väldigt lågt 2015. Normalt sett brukar det vara Liberalernas paradgren att hylla marknadsekonomin, men detta visar vad som händer när marknaden fungerar.

Sanningen är att tillgången på el är betydligt större än efterfrågan, inte bara ur ett svenskt perspektiv och i en svensk kontext. Sanningen är att priserna är historiskt låga av det skälet att efterfrågan har minskat av olika anledningar.

Efterfrågan har minskat på grund av en finanskris som har gjort att en stor del av den europeiska industrin inte har återhämtat sig och inte konsumerar på samma nivå. Efterfrågan har också minskat på grund av energieffektivisering både inom industrin och på konsumentensida. Det gör att priset på el är så oerhört lågt att det egentligen inte finns något produktionslag som bär sina egna kostnader för närvarande.

Frågan är: Vad är alternativet? Är det att vi ska ha konjunkturbaserade skatter? Det är troligtvis ett alternativ för Liberalerna eftersom den dåvarande alliansregeringen höjde effektskatten ganska kraftigt för ett antal år sedan. Om det var av fiskala skäl eller inte förtäljer inte historien. Jag vet i alla fall inte varför.

Det är dock klart och tydligt att det som avgör konkurrenskraften för kärnkraften, i det här fallet, är marknadspriset på el, och det är historiskt lågt. Som socialdemokrat kan jag inte se det som ett misslyckande, för vi har varit ganska överens om att vi ska ha en avreglerad elmarknad i Sverige.

Anf. 180 MARIA WEIMER (L) replik:

Herr talman! Det är ingen överraskning att elpriset är lågt. Det visste regeringen om när man valde att höja effektskatten; det var de förutsättningarna som fanns. Trots det och trots de varningar vi alla fick av kraftbolagen förra vintern valde man ändå att höja effektskatten. Ett alternativ hade varit att låta den vara på den nivå som den var eller att sänka den.

Man gillar att prata om marknaden. Ingemar Nilsson pratar om konjunkturbaserade skatter. Men det är ett högt politiskt beslut att höja effektskatten, och det har bidragit till att reaktorer har fått stänga. Att prata om marknaden tycker jag är missvisande i det här sammanhanget.

Det intressanta är att det finns en skiljelinje mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Socialdemokraterna erkänner inte att det var en politisk viljeyttring att stänga reaktorerna, men från Miljöpartiet har vi fått många olika signaler om att det var en tydlig politisk linje att man ville stänga så många reaktorer man kunde.

Jag har också fått olika argument från energiministern för varför man valde att höja effektskatten. Vid ett tillfälle i näringsutskottet fick vi höra att det var ett rent fiskalt beslut. En annan gång fick vi i Energikommisionen höra att det var rättvist; vattenkraften hade höga skatter, och därför skulle också kärnkraften beskattas mer. För oss är det alltså oklart vad beslutet bottnar i och hur man har kommit fram till det.

Jag upprepar den fråga jag ställde nyss och som jag gärna vill ha svar på: Hur många fler reaktorer är ni beredda att offra innan ni kommer att ta bort eller sänka effektskatten, Ingemar Nilsson?

Anf. 181 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Vi har i Socialdemokraterna bekänt oss till och ställt upp på att vi har en avreglerad elmarknad i Sverige. Vi var själva med och genomförde den i mitten av 90-talet.

Detta är en del av konsekvensen. När lönsamheten blir låg kommer vissa kraftslag att få det svårare än andra att överleva i konkurrensen. Vi har inte för avsikt att avveckla det som inte är avreglerat i dag. Det finns ingen anledning.

Vi har ingen målsättning att minska antalet kärnkraftsreaktorer i det avseendet att man minskar produktionen. Jag har inte hört någon uttala det. Däremot tror jag – utan att veta – att Finansdepartementets huvudskäl för att höja eller justera en skatt brukar vara av fiskal karaktär, det vill säga man behöver intäkter.

Det är ingen tvekan om att det fanns ett avsevärt hål att fylla när vi tog över regeringsmakten, på grund av de skattesänkningar som alliansregeringen hade genomfört. Budgetunderskottet låg på 75 miljarder, och då behövs ett antal intäktsförstärkningar i statsbudgeten.

Den beräknade skatteintäkt som höjningen innebär är naturligtvis ett bidrag till att stärka statens finanser, för att genomföra andra viktiga investeringar som vi behöver göra.

Anf. 182 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Jag väljer att följa upp min kollega Maria Weimers frågor till Ingemar Nilsson. Jag ska formulera mig på ett annat sätt så kanske vi kan få ett bättre svar.

Kärnkraften står för ungefär 40 procent av vår elproduktion. Nu planerar man att stänga fyra av tio reaktorer före 2020. Det kan vi troligtvis hantera. Men det kommer varningssignaler från branschen om att ytterligare reaktorer riskerar att stängas före 2020.

Vi står inför en kaosartad situation. Vi får en okontrollerad avveckling av kärnkraften, något som inte skulle gynna den svenska industrin, den svenska konkurrenskraften eller de svenska hushållen. I förlängningen

skulle det heller inte gynna omställningen till ett förnybart energisystem, vilket Socialdemokraterna säger att de vill ha.

Skatteinkomsterna skulle bli radikalt lägre på grund av att industrin troligtvis flyttar ut, jobben försvinner och vi i dag inte har tillräckligt med el i systemet.

Låga elpriser har tagits upp här, och Ingemar Nilsson säger att vi har ett marknadsbaserat system. Vi har en mycket manipulerad energimarknad i dag, med gröna elcertifikat och ett extremt högt skattetryck på både vattenkraft och kärnkraft.

Jag undrar därför: Är Ingemar Nilsson, för att undvika en kaosartad avveckling av den svenska kärnkraften, villig att ge kärnkraften de förutsättningar den behöver för att kunna producera el under hela sin livslängd, så att vi får en kontrollerad kärnkraftsavveckling?

Är Ingemar Nilsson och Socialdemokraterna beredda att sänka effektskatten på kärnkraft för att undvika kaos och få en kontrollerad avveckling på vägen mot ett 100-procentigt förnybart system?

Anf. 183 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns lite olika förslag från olika borgerliga partier i det här avseendet. Det finns en ganska tydlig skillnad mellan åtminstone tre av partierna.

Jag minns inte exakt, men jag tror att Cecilie Tenfjord-Toftbys parti har föreslagit att delar av effektskatten ska slopas. Vi kommer inte att föreslå någon förändring i det avseendet.

Jag vill påminna om vad branschföreträdare sagt och vilka reaktioner som höjningen av effektskatten har fått på elmarknaden. Effekten blev en prishöjning på ungefär 1 öre när man taxerade in konsekvenserna av hur elmarknaden påverkas fram till 2020 – 1 öre!

Det avgör inte kärnkraftens överlevnadsförmåga, utan kärnkraften måste klara sig på helt andra meriter. Att justera effektskatten skulle inte påverka ett dugg i det här fallet. Om man skulle sänka med lika mycket som man höjde med skulle lönsamheten fortfarande vara negativ för dagens kärnkraft.

Kärnkraften har helt andra kostnadsproblem. Den måste naturligtvis ta hand om konsekvenserna av de höjda säkerhetsåtgärder som kommer att krävas till följd av Fukushima. Det är ett större bekymmer rent kostnadsmissigt enligt de kalkyler som branschen själv visar fram.

Att tro att en sänkning, helt eller delvis, av effektskatten skulle rädda kärnkraften är ett alldeles felaktigt sätt att resonera på. Vi har inte för avsikt att göra några förändringar i det avseendet.

Cecilie Tenfjord-Toftby nämner några andra saker. Gröna elcertifikat framstår, när du nu beskriver det, som någon sorts manipulering av marknaden. Det har alla andra tidigare hyllat som det mest marknadstillvända systemet för att få in ny produktion på marknaden. Hur kan det helt plötsligt vara något som manipulerar marknaden? Jag känner inte riktigt igen ordvalet.

Anf. 184 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Jag tolkar det så att Ingemar Nilsson inte ser de utmaningar som kärnkraftsbranschen står inför. Vi hade i dag ett möte med representanter för energibranschen i Sverige. De var mycket tydliga. De står,

som Ingemar Nilsson sa, inför säkerhetsinvesteringar på runt 1,5 miljarder, oberoende härdsmläteåtgärder. 1 öre var den senaste höjningen.

Min fråga till Ingemar Nilsson, som jag väljer att upprepa, är: Om vi nu står inför en kaosartad, okontrollerad avveckling av våra kärnkraftsreaktorer före 2020, där vi riskerar ett elbortfall i det svenska systemet på 40 procent, något som inte kan kompenseras av höjningen i elcertifikatssystemet, är då Ingemar Nilsson och Socialdemokraterna villiga och beredda att rädda den svenska konkurrenskraften, rädda den svenska elförsörjningen och rädda de svenska skatteinkomsterna genom att sänka inte med 1 öre utan sänka mer eller – som Maria Weimer från Liberalerna sa – ta bort effektskatten på kärnkraft för att kunna få en kontrollerad avveckling, för att våra kärnkraftsreaktorer ska kunna producera under hela sin livslängd och för att kunna få en omställning till 100 procent förnybart?

Är Socialdemokraterna villiga att sänka effektskatten på kärnkraft, eller är Socialdemokraterna beredda att offra 40 procent av vår elproduktion och tillsammans med det offra den svenska konkurrenskraften, industrin och de svenska jobben?

Anf. 185 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det är lite grann av vargen-kommer-stämning över det sättet att resonera. Om effektskattens vara eller inte vara skulle avgöra den svenska energipolitiken och dess framtid tror jag att Cecilie Tenfjord-Toftby överskattar effektskattens betydelse – så stor är den inte.

Det intressanta är att branschen, när jag träffar representanter för den, säger att effektskatten är ett problem men att de har andra bekymmer. Vad de hela tiden kommer tillbaka till är att om inte de låga elpriserna förändras, om inte förutsättningarna förändras på marknaden, då har de inga möjligheter att konkurrera. Den typ av produktionsslag som kärnkraften utgör kommer inte att kunna konkurrera över huvud taget. En kapitalintensiv verksamhet som över tid har investerat har naturligtvis betydande problem.

Du nämnde själv skatten på vattenkraft. Ja, det är en rätt fiskal skatt som höjdes ganska kraftigt under alliansregeringens tid. Jag tror inte att vi kan ha ett skattesystem som hela tiden ska flyta som en kork på hur konjunkturen ser ut.

Men vi sitter båda i Energikommissionen – och det är väl bra – och får anledning att återkomma till den diskussionen, för jag tror att man måste se detta som en helhet och inte nu bryta ut en enskild fråga, det vill säga effektskatten på kärnkraft, som den fråga som ska avgöra svensk energipolitik. Så är inte fallet, och så kommer det inte att vara. Det vet du mycket väl, Cecilie.

Jag ser med tillfredsställelse fram emot de fortsatta diskussionerna inom ramen för Energikommissionen. Det är där vi gemensamt har till uppgift att lösa de långsiktiga frågorna för svensk energipolitik. Det tror jag också att vi kommer att lyckas med, när vi har tonat ned debatten lite grann till en mer konstruktiv diskussion. Det vet jag att du kan bidra med, och det tror jag att du kommer att göra också.

Anf. 186 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Just nu pågår slutförhandlingarna på klimatoppmötet i Paris. Där har Sveriges miljö- och klimatminister Åsa Romson viktiga positioner att förhandla om när det gäller klimatanpassning och finansiering.

Signalerna just nu, under den här debatten, är mycket hoppfulla om att man tycks kunna nå ett ganska ambitiöst avtal. Vi följer utvecklingen med stort intresse.

Klimatet är globalt, men alla utsläpp sker lokalt någonstans i ett land, en region eller en kommun. Sverige har i förhandlingarna i Paris just nu med sig den största klimatsatsningen någonsin i en svensk budget. Det är 4,5 miljarder kronor för nästa år. Regeringen fastslår att klimatet är vår tids ödesfråga.

Jag är stolt över att Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lägger fram en budget med stora satsningar på energi. Det har hänt mycket det senaste året för att ta Sverige närmare ett hållbart energisystem.

I regeringens budget för utgiftsområde 21, Energi, satsas för nästa år 2,8 miljarder kronor och sammanlagt för perioden 10,8 miljarder kronor. Regeringen har antagit målet om 100 procent förnybar energi. Som ett direkt resultat av det beslutet steg Sverige i global ranking över länders attraktivitet för investeringar i förnybar energi.

Nu görs stora satsningar på solenergi. I budgeten avsätts 1,4 miljarder kronor under mandatperioden för solcellsinvesteringar. Redan nästa år höjs anslaget från 50 miljoner kronor till 225 miljoner kronor, och därefter blir det hela 390 miljoner kronor per år för solinvesteringar.

Många privatpersoner, kommuner och företag har ansökt om medel från de pengarna, och det bildades en lång kö under alliansregeringens tid. I kön hos länsstyrelserna finns nu ansökningar på motsvarande ungefär 600 miljoner kronor. Alla de kommer nu att få pengar utbetalda inom två år.

När solenergin börjar växa storskaligt aktualiseras EU:s statsstödsregler, frågan om hur stor anläggning man kan bygga utan att betala skatt. Om ingen reglering görs riskerar företagen att bli återbetalningsskyldiga. Det är en risk som Miljöpartiet inte vill utsätta dem för.

Efter hårt arbete lyckades vi höja nivån från 144 kilowatt till 255 kilowatt. All produktion upp till 255 kilowatt är alltså fri från skatt. En förbättring som har gjorts jämfört med tidigare system är att alla nu är skattebefriade upp till 255 kilowatt, även om man skulle sälja 1 kilowatt eller mer över det. Tidigare blev man beskattad för hela produktionen om man hade ett överskott mer än den egna produktionen.

Men det finns en viktig fråga kvar att lösa. Det handlar om dem som äger flera anläggningar. Det vore bättre om skatteplikten gällde per anläggning och inte per juridisk person. Regeringen aviserar nu i budgeten att man kommer att se över hur man skattemässigt kan gynna dem som äger flera anläggningar.

Regeringen har nyligen gett Energimyndigheten i uppdrag att ta fram ett förslag till strategi för solenergi. Det är första gången som Sverige kommer att få en strategi för solenergi. Syftet är att öka användningen av solel. Det är viktigt att nu ta ett samlat grepp för att skapa goda förutsättningar för fortsatt utveckling av solenergi.

Vindkraften har vuxit kraftigt under lång tid och levererar i dag ungefär 10 procent av vår elförsörjning. Havsbaserad vindkraft är en nyare teknik som i dag är lite dyrare än landbaserad vindkraft. Vi behöver båda. Att bygga vindkraft ute till havs kan ha många viktiga funktioner. Den kan byggas i stor skala och i södra Sverige kopplas in på stamnätet där befintlig

kärnkraft finns. Vindarna till havs är jämnare, och vindkraft till havs kan producera med högre effekt och hjälpa till i fråga om effekt i framtiden.

Det är mycket positivt att regeringen har uttalat ambitioner för att utveckla havsbaserad vindkraft och att Energimyndigheten nu har fått uppdraget att ta fram ett förslag på hur även Sverige skulle kunna stödja den nya tekniken. Det blir nu en fråga för riksdagens alla partier vilka som stöder myndighetens förslag att satsa på havsbaserad vindkraft. Jag hoppas att vi kan få en uppslutning i riksdagen och en riksdagsmajoritet för att satsa på havsbaserad vindkraft.

Herr talman! En annan viktig fråga i budgeten är satsningen på batteriteknik. De tekniska möjligheterna att lagra energi utvecklas snabbt, samtidigt som kostnaderna rasar. I ett smart och modernt energisystem, med en växande andel sol- och vindkraft, kan batteriteknik ha en viktig roll. Regeringen avsätter för nästa år 25 miljoner kronor och därefter 50 miljoner kronor per år för att utveckla den tekniken. Nu har tekniken kommit så långt att det är läge att testa den ute i verkligheten, i kombination med andra lösningar för företag eller hushåll.

Sverige har historiskt saknat ett strategiskt arbete med energieffektivisering. Även det är en fråga där regeringen har gett ett viktigt uppdrag till Energimyndigheten att utreda hur även Sverige skulle kunna använda så kallade vita certifikat. Det är ett system för ett systematiskt arbete med energieffektivisering som nu hälften av EU:s medlemsländer har. Myndigheten föreslår att ett sådant system ska kunna införas i Sverige. Man säger också att det beror på vilket mål man politiskt sätter upp. Jag hoppas att vi kommer att kunna få en riksdagsmajoritet även för att satsa på vita certifikat i Sverige.

Med Miljöpartiet i regeringen införs nu ett klimatkliv som skyndar på omställningen till ett hållbart samhälle. Genom att ta ansvar för våra klimatutsläpp visar vi också ledarskap för andra länder.

Klimatklivet hjälper kommuner och regioner att finansiera viktiga klimatsatsningar. Det är 600 miljoner kronor per år som från och med nu finns tillgängliga att söka. De första utbetalningarna har redan gjorts, och det är stora satsningar på biogas och laddinfrastruktur för elfordon.

En genomgång av oppositionens budgetar är en ganska spretig läsning med olika prioriteringar. Men de har gemensamt att det handlar om mindre pengar och sänkta ambitioner. Centerpartiet har mer pengar nästa år, men totalt sett under perioden gör även de en kraftig nedskärning.

Herr talman! Till sist: En stor majoritet av svenska folket vill ha 100 procent förnybar energi. Detta presenterades i en mätning från Sifo nyligen. 68 procent vill att Sverige snarast ställer om till att använda förnybar energi. Jag är mycket glad över att det här i kammaren nu finns fem partier som sluter upp kring ambitionen om 100 procent förnybar energi. Sverige har fantastiska möjligheter. Låt oss ta till vara dem.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i enlighet med budgetpropositionen.

Anf. 187 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! På Miljöpartiets hemsida, under rubriken för ekonomi och skatter kan man läsa följande: Miljöpartiets princip är enkel. Skatterna ska höjas på det som smutsar ned miljön och sänkas på det som är bra för miljön och skapar nya jobb.

Ändå tror jag att Miljöpartiet har missat något här. Man höjer skatterna på det som är bra för miljön, och man höjer skatterna på jobb och företagande. Den gröna skatteväxlingen blev en röd skattechock.

Bara när det gäller det förnybara i regeringens budget går det att summera en halv miljard i skattehöjningar. Då har vi inte ens talat om skatten på jobb och företagande.

Hur galet regeringen och Miljöpartiet har resonerat blir tydligt när ett företag eller en större bostadsrättsförening som vill sätta upp solpaneler på sitt tak och minska sitt behov av köpt energi nu ska skatta för sin användning, trots att de producerar för eget bruk. Vad blir nästa steg för Miljöpartiet och Lise Nordin? Blir det skatt för den som energieffektiviserar? Det är så det ser ut för nätets del med solpaneler. Eller blir det en cykelskatt för den som tar sin cykel till jobbet och därmed inte betalar bensinskatt som man hade gjort om man hade tagit bilen? Nej, solskatten är och förblir fel. Miljöprestationer ska uppmuntras och inte straffbeskattas.

Vi ser en revolution på elmarknaden just nu. Småskaligt kan konkurrera med storskaligt, och det sätter energijättar i gungning. Det är en utveckling som uppenbarligen skrämmer denna regering när den nu försöker straffbeskatta bort förnybar energi för att rädda gamla affärsmodeller.

Som argumentation används rapporter från lobbyorganisationer som skrämmer med EU. Men sanningen är att det inte finns någon grund för att EU skulle ha synpunkter på detta. EU har inte ens granskat Sverige på detta område.

Är Miljöpartiet faktiskt berett att erkänna detta misstag och dra tillbaka solskatten? Och är Miljöpartiet också berett att hedra den egna principen om grön skatteväxling, en princip som vi i Centerpartiet delar och som vi faktiskt också genomför i vår budget till skillnad från vad Miljöpartiet gör i sin budget.

Anf. 188 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Centerpartiet satt i åtta år i en regering som kraftigt sänkte skattetrycket totalt men inte gjorde några förbättringar som innebar att man höjde skattetrycket på det som är dåligt för miljön.

Den här regeringen har äntligen fått till en höjning av koldioxidskatten som gör att vi följer principen om att förorenaren betalar. Talet om grön skatteväxling blir inte jättemycket värt om man inte också är beredd att höja miljöskatterna.

När det väl gäller och när den här regeringen har gått fram med ett förslag om en höjning av koldioxidskatten har Centerpartiet tyvärr ägnat sitt utrymme och sin tid åt att kritisera denna höjning. Vi behöver fler som står upp för principen om att förorenaren betalar.

Det tycks som att Centerpartiet har någon sorts konspirationsteori om EU:s statsstödsregler. Det var i en rapport som togs fram av alliansregeringen som det första gången fastslogs – jag tror att det var 2013 – att EU med dagens regelverk har svårigheter att godkänna en skattebefrielse när det börjar byggas storskaliga förnybara anläggningar.

Jag visar gärna Rickard Nordin den utredning där det pekades på att Sverige behöver göra någon form av justering i detta sammanhang för att det inte ska strida mot statsstödsreglerna, vilket i sin tur skulle göra företagen återbetalningsskyldiga.

Det är mycket lätt att i opposition säga att detta borde fixas. Men sitter man i regeringen måste man ta ansvar, och jag vill inte utsätta dessa företag för risken att bli återbetalningsskyldiga.

Därför görs nu en justering som jag tycker är nödvändig och klok som den nu har utformats. Det är den justering som jag nämnde i mitt anförande och som behöver ses över, nämligen hur den som äger flera anläggningar ska kunna gynnas skattemässigt.

Centerpartiet har i denna debatt uttryckt många idéer om hur man vill gynna småskalig solel. Men jag kan inte se att dessa förslag genomfördes innan vi klev in i regeringen. Nu är väldigt mycket på gång. Det finns en del kvar att arbeta med, men generellt har vi nu mycket bättre förutsättningar för solel i Sverige än vi hade före valet för ett och ett halvt år sedan.

Anf. 189 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Detta är ingen konspiration, Lise Nordin. Det är enkel logik och faktiskt ibland ganska enkel juridik.

Om man skulle ändra till exempel paragraferna i lagen om skatt på energi till en mer principiell skrivning skulle den ekonomiska effekten inte vara selektiv, vilket är ett av kriterierna för att statsstödsreglerna skulle gå igång. Den ekonomiska effekten skulle också vara ganska ringa, om man tittar på hur det skulle vara utfört. Ingen enskild aktör skulle nämligen kunna tjäna några större summor på skattebefrielsen.

Detta kan knappast heller överutnyttjas eftersom det under samma punkt finns en ganska naturlig och hyfsat låg gräns för vad man kan producera och konsumera. Statsstödsreglerna är nämligen noga anpassade med beloppsgränser per stödmottagare för att man inte ska kunna åberopa liknande krav när det gäller mindre saker.

Den ekonomiska effekten skulle inte heller vara till fördel för någon särskild part, vilket är det tredje kravet för att statsstödsreglerna ska tillämpas, därför att alla företag, institutioner, myndigheter, vissa privatpersoner och vad vet jag som vill producera och konsumera när det gäller samma punkt skulle kunna göra det.

Alla dessa tre argument står på egna ben, vilket bevisar att skattebefrielsen för solel inte är ett statsstöd.

För övrigt måste en aktör som vill anmäla brott mot statsstödsreglerna kunna uppvisa att stödet redan har uppgått till omfattande belopp per stödmottagare samt visa trovärdig bevisning för detta. Något sådant finns inte. Det föreligger därmed inte heller någon skälig möjlighet för någon att kunna göra detta, åtminstone inte under de närmaste åren.

När det väl finns en storskalig utbyggnad får vi väl ändra våra skatte regler. Men där är vi inte i dag, Lise Nordin. Därför finns det inte heller någon konspiration annat än möjligtvis när det gäller de tunga lobbyorganisationer som också har lobbats mycket hårt på regeringen och som är mycket oroliga för utvecklingen för sina affärsmodeller som står på gamla ben.

Återigen: Sluta att skylla på EU, eftersom EU inte har varit inne och pillat på detta. Detta har bara den egna regeringen gjort, och då har man också gjort fel. Därför är det dags att göra om och göra rätt.

Anf. 190 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag undrar vilka lobbyorganisationer som skulle ha påverkat regeringen. Jag har varit med på många möten med skattejurister som har tittat på denna fråga. Den är mycket viktig, och därför måste vi jobba med den på ett seriöst sätt och hitta kloka lösningar.

Jag tror, som sagt, att det var 2013 som alliansregeringen fick den utredning där det pekades på att EU och statsstödsreglerna inte tycks förenliga med den skattebefrielse som vi har för stora anläggningar i Sverige. Därför måste vi hitta en smart och långsiktig lösning.

Jag ägnar min tid åt att hitta kloka lösningar i stället för att sprida idéer om att det finns lobbyorganisationer som skulle påverka denna fråga.

Den konkreta förändring som regeringen nu har aviserat att man ska titta på är hur man skattemässigt kan gynna dem som äger flera anläggningar, exempelvis genom att flytta skatteplikten. Det handlar alltså om hur skatteplikten beräknas. I dag beräknas den per juridisk person, vilket gör det svårt för den som äger många anläggningar – en kommun eller ett företag, i stället för att gälla per anläggning.

Här letar vi efter smarta lösningar som gynnar Sverige och som gör att vi kan bygga ut mer solenergi. Det behövs mer seriöst arbete och mindre populism i denna fråga. Sverige har nämligen mycket goda förutsättningar för solenergi, och mycket händer. Regeringen tar solenergifrågan på ett uppenbart stort allvar med den historiskt sett största satsningen på investeringsstödet för sol och genom att myndigheten nu får i uppdrag att ta ett samlat grepp.

Dessa frågor är alltför viktiga för att vi ska stå här och tjafsa om detaljer. Jag hoppas att Energimyndigheten när man till våren kommer att presentera sitt förslag till en strategi för solenergi kommer att titta på helheten. Hur skapar vi goda förutsättningar? Där välkomnar jag Centerpartiets engagemang i solenergin och hoppas att vi i detta arbete kan få en riksdagsmajoritet och ett brett stöd för att på riktigt satsa på solenergin. Jag kan nämligen konstatera, herr talman, att solenergin hittills inte har tagits till vara. Nu är det dags att göra det.

Anf. 191 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Klimatmötet pågår för fullt i Paris. Det är väl ett av de viktigaste mötena, och jag tror att vi alla här inne är väldigt förhoppningsfulla inför de resultat man *måste* komma fram till.

I Sverige har vi i dag vattenkraften, som är oerhört viktig i vår elproduktion och också oerhört viktig för att ha en klimatsmart och hållbar elproduktion. I dag står vattenkraftsproduktionen inför en mängd utmaningar när det gäller regelverk och lagstiftning. Vi har vattendirektivet – eller ramvattendirektivet, beroende på vad man vill kalla det för – och vi har en nationell strategi som har en lite oklar status. Vi har miljöbalken, och vi har Vattenverksutredningen. Vi har nu fått ännu en skrivelse från de två generaldirektörerna Erik Brandsma och Björn Risinger om hur de vill att man ska hantera utmaningarna.

Vi ska självklart ha en vattenkraftsverksamhet i Sverige som är även miljömässigt hållbar. Problemet i dag, om vi alla här är överens om att klimatutmaningen är en av våra största, är att vi har en miljöbalk som inte tar hänsyn till klimatpåverkan. Min fråga till Lise Nordin är rätt enkel.

Anf. 192 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det var en viktig fråga, men jag skulle säga att den ligger väldigt långt ifrån en budgetdebatt om energi. Frågan ligger inte på vårt utskott.

Jag tycker att det är viktigt i princip att klimatfrågan också ska vägas mot andra miljöintressen – självklart. Jag kan konstatera att det är få av våra 16 nationella miljömål som nås. Jag ser framför allt ett bekymmer i att man ställer olika miljömål mot varandra. Min ambition är att Sverige ska kunna nå 100 procent förnybar energi på ett hållbart sätt, och då handlar det om alla aspekter.

På den konkreta frågan om regeringen kommer att lägga fram ett förslag på en ändrad miljöbalk har jag alltså inte det svaret här och nu, men jag diskuterar gärna principerna i att klimat självklart måste vara en viktig faktor när vi diskuterar vattenkraften och de frågor som nu ligger på regeringens bord om hur vi ska se till att värdena i vattenkraftens elproduktion ska kunna möta kraven på biologisk mångfald.

Jag tror att den konflikt som har funnits historiskt nu är på väg att dra förbi, och jag är väldigt glad för det. Man har från Energimyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten tittat noggrant på detta tillsammans med kraftbolagen och samhällets olika aktörer i frågan, och man har nu landat i ett förslag som lades fram offentligt i förra veckan. Där tittar man på hur vi kan klara miljöåtgärder i vattenkraften med ett maximalt tapp på en och en halv terawattimme i kraftproduktion. För dem som inte brukar jobba med terawattimmar till vardags är det ungefär 1 procent av Sveriges totala elproduktion.

Jag känner mig därför väldigt hoppfull inför att vi kan hitta en väg framåt där vi både låter vattenkraften ha goda förutsättningar att vara den viktiga baskraften i vår elproduktion och kan göra de miljöjusteringar som bland annat EU kräver.

Anf. 193 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Jag blev för ett ögonblick mycket orolig att Lise Nordin inte såg kopplingen mellan vattenkraft, klimatfrågor och energiproduktion, men hon hämtade in det i slutet. Vattenkraften är en av de absolut viktigaste elproduktionerna vi har, och den tillståndsprocess vattenkraften nu står inför kommer att vara avgörande för hur den kommer att utvecklas framöver.

Jag är också väldigt förvånad, måste jag säga, över att Lise Nordin – Miljöpartiets energitalesperson och en kämpe för klimatet – inte tydligt och klart kan säga att hon kommer att kämpa för att klimatperspektivet skrivs in i en modern miljöbalk. Det är mycket anmärkningsvärt.

Lise Nordin talar om en konflikt som är på väg bort. Jag undrar vem hon har mött av de småskaliga vattenkraftsproducenter som just nu står inför en ny tillståndsprocess. Det är inte den bilden verkligheten ger när vi möter dem. Det kanske vore bra om Lise Nordin tog sig en tur till Essunga kommun och Nossebro för att träffa den vattenkraftsproducent som ser att hela hans livsverk håller på att gå om intet. Där frågar man också varför klimatperspektivet inte finns i Sveriges miljöbalk.

Jag ställde en skriftlig fråga till statsrådet Åsa Romson. Hon inledde svaret med att skriva om alla de utredningar Lise Nordin hänvisar till, och hon avslutade med: ”I det fortsatta arbetet måste avvägningar även göras mellan olika intressen som t.ex. fiskvandring, kraftsystemets behov och värnande av kulturmiljöintressen.” Det stod inte ett ord om vikten av att skriva in klimathänsynen i den svenska miljöbalken. Jag tycker att det är mycket anmärkningsvärt, speciellt med tanke på att klimatkonferensen nu pågår och med tanke på klimathotet.

Anf. 194 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Cecilie Tenfjord-Toftby frågar mig om jag tycker att klimat ska skrivas in i miljöbalken. När jag säger att det inte är en fråga för den här debatten får jag svaret att jag inte är engagerad i klimatfrågan. Jag tycker att vi behöver lite ordning och reda i debatten. Självklart, säger jag, är vattenkraft, klimat och elproduktion nära sammankopplat, men de juridiska justeringar som eventuellt diskuteras i miljöbalken kan vi väl lämna till en annan debatt än denna.

Cecilie Tenfjord-Toftby nämner också den småskaliga vattenkraften. Där har vi en svår utmaning just nu med många människor som har det tufft. Den process länsstyrelserna i Sverige just nu arbetar med inleddes långt innan den här regeringen tillträdde, och det är en process som är väldigt svår. Vi behöver politiskt se hur vi kan lösa detta på ett smartare sätt.

Som jag nämnde tidigare föreslog de två myndigheterna med ansvar för de här frågorna i förra veckan en konkret väg framåt. Bland annat tittar de på hur man skulle kunna ha en fondlösning. En av de största utmaningarna för dem som nu bygger småskalig vattenkraft är nämligen den byråkratiska kostnaden för lagprovningen, och om de kan få hjälp med den provningen – exempelvis genom fondlösningen – har vi kommit en bra bit på rätt väg.

Låt oss dock inte blanda ihop den småskaliga och den storskaliga vattenkraften! Det mesta av den kraftproduktion vi får från vattenkraft är från de större anläggningarna. Den småskaliga vattenkraften skulle jag säga framför allt ha ett värde utifrån kulturgeografi och landsbygd, men den småskaliga vattenkraften är inte den som står för den stora delen av vattenkraftens 40 procent av vår elproduktion.

Vattenkraften ska vi värna. Energimyndigheten beräknar att vi i framtiden, trots miljöåtgärder, kommer att ligga kvar på ungefär samma produktion som i dag. Vi ser också att den svenska vattenkraften i framtiden kommer att efterfrågas som reglerkraft från våra grannländer. Det är alltså en resurs vi måste vara väldigt rädda om, men låt oss ha en seriös diskussion om hur de 16 nationella miljömålen kan mötas när vi bygger ett hållbart energisystem! Miljöpartiets vision är 100 procent förnybart.

Anf. 195 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Lise Nordin säger att klimatet är vår tids största utmaning. Det vi kan se i regeringens budget för det här utgiftsområdet är stora subventioner som man riktar framför allt mot solkraft. Det är ett konkurrensnedvridande stöd som undanröjer en fri och teknikneutral elmarknad.

Det skapar undanträngningseffekter på elmarknaden också, och precis som jag sa i ett tidigare replikskifte kunde vi redan i år se att man fick reglera ned kraftstationer där det finns för mycket effekt under sommarhalvåret – det varma halvåret – då solkraften levererar som mest energi. Detta skapar ett bekymmer i att man ytterligare försämrar lönsamheten för vindkraften, kärnkraften och vattenkraften, vilket försämrar Sveriges situation. Man försämrar leveranssäkerheten och försörjningstryggheten för svenskt vidkommande.

Från Miljöpartiets sida har man redan tidigare mer eller mindre jublat över nedstängningen av kärnkraftsanläggningar i Sverige, vilket ytterligare försämrar Sveriges effektbalans vintertid. Det skapar stora bekymmer att klara effektsituationen på ett betryggande sätt. I stället gör vi oss beroende av de fossila kraftslag som finns hos våra grannländer. Vi ser ut att tvärtom öka utsläppen av koldioxid med den energipolitik man vill föra.

Jag vill fråga om det är viktigare för Miljöpartiet att stänga kärnkraftverken än att minska just koldioxidutsläppen. Vilket bidrag tror man att solkraften kommer att utgöra i effektbalansen när det gäller vår kraftförsörjning vintertid?

Anf. 196 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Som miljöpartist kan jag hålla två bollar i luften samtidigt, både en historiskt stor satsning på klimatåtgärder och satsningar på målet om 100 procent förnybar energi.

Jag ser att det i världen är förnybar energi som byggs ut snabbast. Det är också den som är billigast.

Den som har ett klimatengagemang drar rimligen slutsatsen att det bästa sättet att fasa ut fossil energi är att bygga förnybar energi. Det går snabbare och blir billigare. Det är mitt svar på hur vi med vår energipolitik på bästa sätt bidrar till klimatarbetet.

Jag måste säga, herr talman, att jag är väldigt glad att Sverigedemokraterna nu uttrycker engagemang i klimatfrågorna, eftersom de har gett ganska olika besked om de tror på en mänsklig klimatpåverkan eller inte. Det vore jätteintressant att få ett tydligt svar på hur Sverigedemokraterna ser på klimatfrågan, för allt engagemang behövs för de frågorna.

Vi vet i dag att svensk kärnkraft börjar att bli gammal. Då står vi inför vägvalet vad vi ska bygga för något nytt. Sverigedemokraterna brukar förorda att vi ska bygga ny kärnkraft i Sverige, fjärde generationen till och med, den dyraste tekniken och den som i dag är ganska oprövad i världen. Det är ett mycket dyrare vägval än att bygga förnybar el.

Den kärnkraft som byggs runt om i våra grannländer har en kostnad på ungefär 1 krona per kilowattimme. I Sverige bygger vi vindkraft för 50 öre per kilowattimme, halva kostnaden.

Vad är det som gör att Sverigedemokraterna vill bygga kärnkraft som är så mycket dyrare än om vi satsar på förnybar el som sol och vind som tillsammans med vattenkraften kan skapa ett helt förnybart och stabilt energisystem?

Anf. 197 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Nu förblev frågan obesvarad om vilket tillskott solkraften kommer att ha vintertid, under det kallare halvåret, vilket ändå är den stora

utmaningen i det svenska kraftsystemet i och med att vi sommartid inte har några bekymmer med att klara vår effektbalans.

Vad gäller synpunkten att metoden kärnkraft med snabbare reaktorer är oprövad är det lite intressant att den första kärnkraftsreaktor som någonsin producerat el var fjärde generationens kärnkraft redan på 50-talet, så den är tämligen beprövad under väldigt lång tid. Det som har gjort att man inte har satsat på den har varit kostnaden för uran och att det har varit lätt att licensiera dem med termiska reaktorer som har byggts ut. Det finns ju en stor potential att hantera det använda kärnbränslet på ett effektivt sätt. I stället för att lämna över frågan till tusentals generationer framåt och låta dem ta ansvaret har vi möjlighet att satsa mer på forskning för att se till att vi kan använda återstoden av energin i det använda kärnbränslet och i så fall se till att minska såväl avfallsmängden som tiden som den behöver slutförvaras. Men detta ansvar är uppenbart inte Miljöpartiet berett att ta, utan man vill i stället skjuta över det på kommande generationer.

Vad gäller förutsättningarna för utbyggnad i Sverige har det varit subventioner som har slagit sönder marknaden då man inte uppnått någon teknikneutralitet. Det är hela tiden olika stuprör där man riktar olika subventioner mot vissa kraftslag, vilket har skapat denna osymmetriska marknad där det inte finns några marknadsförutsättningar för att bygga några kraftstationer. Det skapar en situation där koldioxidutsläppen från det svenska kraftsystemet kommer att öka när vi blir beroende av fossila kraftslag som finns i våra grannländer. Då blir det ändå intressant vad som är viktigast, att stänga kärnkraften eller att minska koldioxidutsläppen.

Anf. 198 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag missade frågan om sol. Det var inte min mening. Jag ska självklart svara på den.

Nej, sol kommer inte att framför allt ha sitt stora bidrag vintertid. Visserligen visar den nya tekniken att solenergi produceras som mest när det är kallt. Solenergin brukar slå rekord i Sverige en kall vinterdag. Det är väldigt inspirerande. Men framför allt kommer sol att ha sitt största bidrag under sommarhalvåret.

I Sverige har vi en vattenkraftproduktion som fungerar alldeles utmärkt som elkraft. Vi har goda möjligheter, kanske bättre än något annat land, att lagra energi. Med batteriteknik kan vi lagra energi dygns- eller veckovis. Med vattenkraften kan vi lagra energi säsongsvis. Det är en fantastisk möjlighet vi har att välja både mer sol och vind och vattenkraft.

Jag undrar vad Sverigedemokraterna räknar på för pris för ny kärnkraft. Det är *en* sak att ha visioner, och det respekterar jag. Men när vi börjar diskutera de frågor som vi har framför oss i närtid bör man också svara på vilket pris man räknar på. När Miljöpartiet tittar på 100 procent förnybar energi landar vi i att det är det mest kostnadseffektiva, bäst för miljön och säkrast. Om man uttrycker visionen om nya kraftslag bör man rimligen svara på vilket pris man ser på det.

Vad gäller frågan om att kunna återanvända avfall är det ungefär lika många forskare som säger att det inte går rent tekniskt att återanvända kärnavfallet i den så kallade fjärde generationens kärnkraft. Bland annat SKB med statens ansvar säger att det inte är en tekniskt eller ekonomiskt framkomlig väg.

Min slutsats som miljöpartist är att det kärnavfall som produceras och har producerats måste vi ta ett långsiktigt ansvar för. Vi kan inte sopa det problemet under mattan. Då menar jag att det också vore ansvarslost av oss att säga att vi tror att avfallsfrågan kanske kan lösas i framtiden om det kanske kommer fjärde generationens kärnkraftverk. Som Mattias sa har man diskuterat fjärde generationens kärnkraft sedan 50-talet, men den har uppenbarligen inte levererat. Då behövs det en analys av varför den inte har kommit fram och vad vi ska satsa på i stället.

Anf. 199 MARIA WEIMER (L) replik:

Herr talman! Miljöpartiet brukar ju vara en förkämpe för förnybart och för solenergi. Just nu ser vi mörka moln framför solen; vi ser solskatten som skymmer solstrålarna.

I det sammanhanget vill jag lyfta två frågor som jag är orolig för.

Den första handlar om signalen. Vi signalerar att vi beskattar solenergi med det förslaget – som om solenergi vore något skadligt. Vi signalerar: Var försiktiga och tänk er för innan ni installerar för många solpaneler! En sak som oroar mig med förslaget om solskatt är att bara signalerna redan har gjort skada. Även om man har försökt justera förslaget redan nu tror jag att de här signalerna redan har blivit negativa.

Den andra handlar om principen att egenproduktion är någonting som ska beskattas. När det här började komma upp borde ju alla röda lampor ha blinkat i Regeringskansliet.

Herr talman! Jag gillar att baka. Jag brukar baka kladdkaka, bröd och lussebullar så här i juletider. Det påminner lite om frågan om egenproduktion och om man skulle komma på tanken att beskatta någonting som är egenproducerat i form av till exempel bröd, för principen här är ju att man väljer beskattning av egenproduktion. Och den principen måste vi ju alla enas om är felaktig.

Min fråga till Lise Nordin är: När kommer ni att beskatta egenproduktion av julgodis?

Anf. 200 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Maria Weimer började med att fråga mig om signalvärdet. Jag anser att det finns ganska många i den här kammaren, med den debatt vi har, som har ett ansvar för de signaler som har sänts till aktörer som är intresserade av solenergi. Jag menar att den här debatten är väldigt skev och att det finns många som har ett ansvar för vilka signaler som har sänts.

Om man kallar den skattejustering som nu görs på grund av EU:s statsstödsregler för införande av skatt på förnybar el sänder det väldigt tveksamma signaler till marknaden som jag skulle säga är mer eller mindre lögnaktiga.

Det som det här förslaget handlar om och som jag också diskuterade alldeles nyss med Rickard Nordin är en mindre skattejustering för dem som producerar anläggningar på över 255 kilowattimmar och använder så mycket el för eget bruk. Enligt Finansdepartementet är det ungefär tio anläggningar som påverkas över huvud taget i Sverige. Sedan ska vi vara ödmjuka inför att vi vill att det byggs många fler i framtiden, och det är därför som vi nu tittar på förändringen. Men i frågan om signal är frågan vem som har ansvaret när det i dag är ungefär tio anläggningar i Sverige

som påverkas av den skatteförändring vi diskuterar, samtidigt som det görs väldigt stora satsningar på solenergi. Vi har pratat om investeringsstödet här. Den kanske viktigaste signalen är att vi nu ger myndigheten ett uppdrag att ta fram Sveriges första solstrategi som tydligt kan ge ett mål och signaler till marknaden om vart vi är på väg.

Miljöpartiet har under lång tid drivit att det skulle behövas ett mål i Sverige för egenproduktion. Vi ser ett egenvärde i att människor som äger sin elproduktion får mer makt över sin elräkning, blir mer medvetna om sin energianvändning och förhoppningsvis blir mer positiva och påtryckande mot politiker när det gäller politik för förnybar energi – att de får mer makt helt enkelt.

Jag ser många egenvärden med ett mål för egen elproduktion, och jag hoppas att också Liberalerna ställer sig bakom ett mål om egen produktion och solenergi.

Anf. 201 MARIA WEIMER (L) replik:

Herr talman! Faktum är att till och med energiministern har antytt att förslaget om solskatt kanske inte blev så bra, så det vi skulle kunna enas om här är väl att gemensamt försöka stoppa det, att helt enkelt ta bort den här skatten. Det låter ju inte som att Miljöpartiet och Lise Nordin heller egentligen är så förtjusta i att behöva försvara det här förslaget, så det är väl bättre att göra om och göra rätt.

Herr talman! Jag tänkte ta tillfället i akt att lyfta upp en annan fråga. Lise Nordin pratade om lögnaktiga signaler. Då är jag intresserad av några formuleringar som vi hörde i debatten tidigare.

Lise Nordin säger att våra kärnkraftsreaktorer börjar bli gamla. Det är en retorik som även energiministern har använt när man pratat om den åldrande kärnkraften. Då är jag väldigt nyfiken på vad man egentligen menar och hur ärlig man är i de signalerna. Är kärnkraften verkligen åldrande?

Vet du att kärnkraften är yngre än vad energiministern Baylan själv är? Det första kärnkraftverket byggdes nämligen samma år som Baylan föddes, 1972, och de övriga byggdes senare och är alltså yngre än energiministern själv. Kärnkraften kommer troligtvis att leverera el längre än energiminister Baylan fortsätter i arbetslivet. Vi har minst 30 år kvar av fungerande kärnreaktorer – om de inte straffas bort innan dess, såklart.

Är Baylan också åldrande? Bör även han bytas ut?

Håll er till sanningen om kärnkraftens livslängd!

Anf. 202 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det är klart att jag som miljöpartist vill att förnybar energi ska vara så billig som möjligt och att jag av princip inte gillar någon skatt på förnybar energi. Det är helt givet, och jag önskar att fler ställer sig bakom det.

Vi måste ta ansvar för de regelverk som finns hos EU och som tvingade oss att göra en justering. Jag vill göra den effekten så liten som möjligt. Den första pusselbiten var att vi efter mycket arbete lyckades höja nivån på dem som påverkas från 144 till 255 kilowattimmar. Som jag nämnt tidigare i debatten avser regeringen att se hur man kan gynna dem som äger flera anläggningar genom att bland annat flytta skatteplikten.

Kan vi lösa detta ser jag inte att det finns några utmaningar kvar. Den viktiga signalen är att det är löst och att det finns goda förutsättningar för solenergi med alla de satsningar som görs.

Vad gäller att kärnkraften börjar bli gammal vet vi att de reaktorer vi har i Sverige byggdes med en teknisk livslängd på 40 år. Jag kan konstatera att fyra av tio reaktorer har blivit 40 år. Man kan diskutera om man kan förlänga livslängden, och jag har respekt för den diskussionen. Men det är en sanning att de byggdes för att hålla i 40 år, så allt som är längre än 40 år är i praktiken en teknisk livslängdsförlängning, om man vill det.

Jag tror inte att det kommer att vara ålder som gör att Sveriges kärnkraftsreaktorer fasas ut. Jag tror att det kommer att vara kostnad. Nu har vi väldigt låga elpriser, och ett antal kärnkraftverk har svårt med lönsamheten. Det beror inte på effektskatten, för den är mycket mindre än de andra ekonomiska verktyg som finns för kärnkraften.

Kärnkraften har svårt med lönsamheten. Jag tror att kärnkraften kommer att fortsätta att fasas ut framöver för att den är olönsam.

Herr talman! Just nu står tre av Sveriges kärnkraftsreaktorer still. Det gäller bland annat Forsmark 3, vilket kan förvåna eftersom det är den nyaste reaktorn, om jag minns rätt. Den står just nu still på grund av tekniska problem.

Det är ganska återkommande om man följer statistiken att de svenska kärnkraftsreaktorerna har tekniska problem.

Anf. 203 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Vad kan jag säga som inte redan har sagts i denna debatt, tänkte jag när jag gick fram till talarstolen. Något som inte har nämnts är en folkomröstning om kärnkraften, så jag kan ju börja med det.

Energi är en resurs som berör oss alla på ett eller annat sätt. Detta betänkande tar sats för att peka ut det övergripande målet för energipolitiken.

Många ser det som lite konstigt att man tar beslut i energirelaterade frågor samtidigt som Energikommissionen jobbar med att staka ut en hållbar och långsiktig plan, gärna med en bred samsyn över partigränserna. Men samtidigt kan väl knappast allt stanna av.

Av budgetpropositionen framgår att det övergripande målet för energipolitiken är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi, med konkurrenskraftiga villkor jämfört med grannländerna och EU.

För Vänsterpartiet är målet för energiförsörjningen på sikt 100 procent förnybar energi. Som politiker i skogslandet Sverige bör man inse att om det är något land som kan fixa detta så är det vi. Med våra utbyggda älvar och vår biomassa – den har kanske inte nämnts – ska helheten, även baskraften, kunna ordna sig.

Vi ska även lyckas med att producera energin med låg inverkan på klimat, miljö och folkhälsa. Därtill ska energipolitiken bidra till att omställningen till ett ekologiskt och uthålligt samhälle blir möjlig. Lägg därtill mål på EU-nivå, där visioner om att bli världsledande på förnybar energi är mantrat. Här vill man titta på hur en europeisk energionion kan göra det lättare att nå målet att minska utsläppen med 80–95 procent till 2050.

Det finns en flora av utveckling om man tittar på energiområdet, såsom smarta elnät och medborgarnas makt att kunna påverka sina kostnader, kanske som mikroproducent.

Här finns det i dag inte samma möjlighet för dem som bor i lägenhet som det finns för dem som äger sin bostad. Det brukar vara så att de som har det bäst ställt kan påverka sin vardag. Så är det tydligen även i detta fall. Regeringen har lovat att titta på möjligheten till andelsägda system för mikroproducenter av förnybar el och skattereduktion för dessa.

Jag kan inte låta bli att dra en parallell till ROT-avdraget när jag tänker på hur systemet är uppbyggt.

Herr talman! Överföringskapaciteten är central i elsystemet. Här satsar Svenska kraftnät på investeringar i flera stationer och ledningar. Det välkomnar Vänsterpartiet. Men som flera av er vet drar dessa projekt med nya ledningar många gånger ut på tiden på grund av Nimbyeffekten.

Här har vi motionerat om att detta måste lösas så att tillståndsprocessen för dylika samhällsnyttor får en acceptabel proportion och inte dras ut i flera år långa processer.

Om man grottar in sig i siffror och jämför vad som blev utfallet av Alliansens budget för utgiftsområde 21 Energi för 2014 så skiljer det inte mer än 46 miljoner från det som är regeringens förslag till budget för 2016, alltså den budget som Vänsterpartiet står bakom. Att det finns skillnader på var det tillförs anslag och så vidare är klart, men gällande den största utgiftsposten, Energiforskning, är skillnaderna nästan obefintliga.

Nog om siffror och tillbaka till det jag inledde med om Energikommissionen. Jag har haft förmånen att i nio månader följa och lära mig om energisektorns utmaningar och möjligheter. Efter att ha tankat in fakta i kunskapsinhämtningsfasen kan jag konstatera att vi ledamöter i kommissionen har fått ta del av samma information allihop. Hur vi sedan kommer att tolka olika signaler och var vi målar upp problem och var vi ser möjligheter blir intressant att summera och jobba vidare med.

Jag avslutar med en förhoppning om att vi i kommissionen ska nå en bred politisk överenskommelse om energipolitiken. Jag hoppas att våra barn och barnbarn om några decennier kan konstatera att våra kloka beslut bär upp ett välfärdsland med en förnybar energisektor utan vare sig svarta eller bruna atomer.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och till den budget som Vänsterpartiet har förhandlat fram med regeringen.

Anf. 204 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Jag och Birger Lahti har stått i samma debatter många gånger. På sistone har det handlat mycket hur vi ska kunna öka produktionen av biogas. Vid varje tillfälle har Birger Lahti lyft upp problemet med att det inte är lönsamt att ta ut mer biomassa ur skogen. Det gäller inte bara biogas utan även exempelvis kraftvärme.

Det Vänsterpartiet tycks glömma bort är att med den budget ni stöder, där en kilometerskatt utreds, kommer uttaget av biomassa att minska ännu mer. Skogforsk talar om att så mycket som 10 procent skulle bli olönsamt att plocka ut. Det slår hårt mot biobränslen och mot förnybar energi.

Det verkar vara ett genomgående tema för den budget som Birger Lahti stöder att beskatta både allt inom synhåll och allt som rör sig. Höjda miljöskatter brukar betyda att man höjer skatter på det som är dåligt för miljön, inte på det som är bra för miljön.

Hur har Vänsterpartiet tänkt att uppnå det mål som båda våra partier står bakom, att vi ska ha ett förnybart energisystem till 2040, om ni samtidigt beskattar den förnybara elen och väljer att gå fram med förslag som hotar upp till 10 procent av biomassan i skogen? Det är just den oro som Birger Lahti brukar ge uttryck för i de debatter som vi båda har deltagit i.

Anf. 205 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Rickard Nordin. Jag kommer ihåg diskussionerna när det var tal om besprutning i skogen. Industrin sa: Om vi inte får bespruta kommer dessa industrier att få lägga ned, och detta blir olönsamt. Inget av detta hände. Vi besprutar inte i dag.

Det är lite grann samma sak. Vi kommer nog inte att få ont om biobränsle som följd av en utredning som i dag pågår om vägslitageavgiften, om det är vad du menar. Det är ett system där man sätter tillbaka pengar där de behövs mest.

Du ska veta vilka problem som kan lösas av vägslitageavgiften. Det är en flora av åkerier som inte går runt på grund av en oseriös bransch som man inte kommer åt. Det skulle kunna vara ett sätt att komma åt det med ett gps-system så att vi ser vilka åkare det är. Det finns en skrämmande statistik som vi fick ta del av i går av Transportarbetarförbundet.

Jag går tillbaka till biobränslet. Det finns många lösningar. Vi måste först som nation inse att vi måste värdera vårt biobränsle och vår biomassa högre. Det finns säkert lösningar för transporter och många andra saker som gör att vi kan få ut det.

Ingemar Nilsson var inne på att man säger att vargen kommer. Jag tror inte att det blir så, i varje fall inte på grund av vägslitageavgiften.

Anf. 206 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Både skogsindustrin och Skogforsk säger att det kommer att hota 10 procent av biomassan. Det slår speciellt mot de delar av landet som Birger Lahti själv kommer ifrån.

Det jag hör när vi har diskuterat i paneldebatter är att Vänsterpartiet och Birger Lahti säger att de är oroliga för att det redan i dag inte är lönsamt att plocka ut biomassa ur skogen. Att då lägga på en vägslitageavgift, kilometerskatt, eller kalla det vad du vill, på 4 miljarder som man talar om innebär 4 miljarder mer som ska betalas. Det är 4 miljarder mer som ska betalas av dem som ska plocka ut biomassan ur skogen.

Det handlar om avstånd. Vi har ett avlångt land. Man väljer att beskatta avstånd. Det går inte andra transportslag ut i skogen. Det kommer att gå med lastbilstrafik. Det finns säkert oseriösa aktörer och annat. Men jag tror inte att det kommer att göra det mer lönsamt att plocka ut biomassa ur skogen.

Detta är ett förslag som slår undan fötterna för försörjning på landsbygden och för den förnybara omställningen. Det gör det mycket svårare att nå det mål vi båda står bakom, ett förnybart energisystem till 2040.

Hur tänker sig Birger Lahti att få tillräckligt med biomassa för att ställa om vårt energisystem, få tillräckligt mycket till kraftvärme och få tillräckligt mycket till biogasen? Vilka förslag har Vänsterpartiet för det? Det är uppenbart att de förslag som finns i regeringens budget, som man också stöder, går åt motsatt håll.

Det är 10 procent av biomassan som riskeras enligt Skogforsk. Det är ingenting som man viftar bort med att det var värre förr och att andra saker har varit skandaliserade och problematiska tidigare. Det är hårda fakta som finns på bordet i dag som gör det mindre lönsamt att plocka ut biomassa. Vi har redan stor konkurrens om bränslena och ser att de fossila alternativen dessutom har sjunkit i pris.

Anf. 207 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Som jag sa, Rickard, är det en utredning som pågår. Den är inte färdig. Jag vet inte om du redan har förhandstips om hur den kommer att landa, vilka som kommer att beröras av den och om det gäller alla vägar. Du verkar ha svaret på det.

Jag kan garantera att om det blir så att jag måste ta ställning till någonting som inte gagnar biomassan, biobränslet och landsbygden kommer att jag titta noga på det. Det kan jag lova dig.

Det verkar som att du redan i dag har svar på hur det kommer att slå. Du kan lugna dig. Det finns ingen utredning om att det kommer att beröra alla vägar i Sverige och alla näringar. Det finns i dag inte något sådant förslag.

Jag kommer att följa det noga. Jag hoppas att det inte går som Rickard Nordin målar upp ett skräckscenario om.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

§ 15 Extra ändringsbudget för 2015

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU18
Extra ändringsbudget för 2015 (prop. 2015/16:47)
föredrogs.

Anf. 208 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Att över huvud taget behöva lägga fram en extra ändringsbudget är ett tecken i sig på att man har tappat kontrollen över läget. Möjligheten att lägga fram en extra ändringsbudget finns för att kunna möta en helt oförutsedd eller exceptionell händelse.

Den finns inte för att svara på den helt sannolika, faktiskt logiska, konsekvensen av den politik man för. Att man presenterar en extra ändringsbudget bara dagen efter att man röstat igenom sin egen ordinarie ändringsbudget ingjuter givetvis inget direkt förtroende.

Det finns de i den här kammaren som på fullaste allvar hävdar att Sverige är ett land som "tagit ansvar" i den situation vi upplevt de senaste månaderna med anledning av migrantkrisen. Låt mig i stället hävda att Sverige är det enskilda europeiska land som tagit minst ansvar och som skapat problem inte bara för oss själva utan för våra grannländer.

Samtidigt finns ett land som man har smädat och kallat med nedsättande epitet, nämligen Ungern. Det är faktiskt ett av mycket få länder som har tagit just ansvar i denna svåra tid. Det har visat sig ha haft alldeles, alldeles rätt redan från början, medan vi själva, lite fumlande och yrvaket,

sakta men säkert, först nu börjar genomföra åtgärder för att minska volymerna. Att hävda sin gräns är inte bara en stats rättighet. Det är en stats absoluta skyldighet gentemot sina medborgare.

Herr talman! Det är uppenbart att regeringens politik har satt kommunerna i en trängd och ekonomiskt svår situation. Den kommunala välfärden har kraftigt försämrats som ett resultat av detta. Sverigedemokraterna vill därför att ett tillfälligt anslag ska öronmärkas åt just välfärdens kärnverksamhet.

Vi vill inte plöja ned ytterligare skattemiljarder i verkningslösa integrationsprojekt, skattesubventionerade låtsasjobb för nyanlända invandrare, extra utbud av samhällsservice för illegala immigranter eller ineffektiva kommunala arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Innan detta kan ske, innan vi kan reda ut den ekonomiska situationen i kommunsektorn, måste dock inflödet stoppas, eller åtminstone minskas kraftigt. Alla åtgärder innan så sker är verkningslösa.

Av den anledningen ska Sverige givetvis genomföra direktavvisningar, det vill säga avvisa asylsökande som kommer från ett annat EU-land. Det finns över huvud taget ingen anledning, vare sig moralisk eller juridisk, att Sverige ska pröva asylärenden från Danmark eller Tyskland. Denna kraftfulla åtgärd, som verkligen skulle få effekt på volymerna, har regeringen ännu inte förmått att implementera.

Sverigedemokraterna, som enda parti, vänder sig emot den lättvindighet med vilken man lånar pengar och pantsätter kommande generationer. Vi yrkar därför på att en ansenlig del, helst allt, av ett särskilt anslag riktat till kommunerna ska finansieras inom ramen för befintlig migrations- och integrationsbudget. Den som på fullt allvar inte kan hitta en enda onödig utgift inom denna budget, den personen saknar i bästa fall kreativ förmåga och i sämsta fall fungerande tankeverksamhet helt och hållet.

Sverigedemokraterna vill därför att regeringen återkommer till riksdagen med ett nytt, omarbetat och mer genomtänkt förslag till extra ändringsbudget. Innan så sker kommer vi att rösta nej.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till Sverigedemokraternas reservation 1.

Anf. 209 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Den extra ändringsbudget som vi behandlar här i dag är en helt nödvändig åtgärd i ett extraordinärt läge. Det är inte heller unikt. Riksdagens har vid tidigare tillfällen, bland annat i samband med finanskrisen, behandlat förslag på liknande sätt.

Förslaget innebär att ytterligare 11 miljarder anvisas för 2015 som också kan användas under 2016. 8,3 miljarder tillfaller kommunerna, och ungefär 1 ½ miljard landstingen. Anslaget för migration utökas med 921 miljoner kronor. Den ideella sektorn och idrottsrörelsen får ett ökat anslag med 105 miljoner, och folkbildningsanslaget utökas med 75 miljoner.

Mot bakgrund av att alla våra reformer hittills har varit finansierade, att vi har halverat underskottet i de offentliga finanserna från 2 procent till 1 procent, att detta är en akut uppkommen situation under löpande budgetår och att arbetet har påbörjats i Regeringskansliet för att för framtiden söka utgiftsminskningar och kostnadsdämpningar finansieras insatserna med lån.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen. Jag är väldigt glad över att det i kammaren finns en mycket bred majoritet för regeringens förslag.

Förslaget är ett resultat av den uppgörelse regeringen slöt med de fyra borgerliga partierna den 23 oktober med anledning av den uppkomna flyktingsituationen. I utskottets behandling har också Vänsterpartiet ställt sig bakom betänkandet, vilket gör att alla partier i kammaren utom Sverigedemokraterna har insett behovet av ytterligare tillskott till kommuner och landsting, idrottsrörelsen, civilsamhället och ett utökat anslag för ersättningar och boendekostnader i detta unika och, som sagt, ansträngda läge. Sju av riksdagens åtta partier har därmed tagit ansvar för vad som händer i verkligheten, i vardagen, här och nu runt om i hela Sverige.

Varje dag gör nu kommunernas, landstingens och civilsamhällets personal liksom tusentals frivilliga enorma insatser för att klara mottagandet av alla de människor som har sökt sig hit till Sverige på flykt från krig och konflikter. Det handlar om 80 000 asylsökande förra året och kanske uppemot 160 000 som förväntas komma hit i år.

Herr talman! Det är för att underlätta för bland andra lärarna, socialsekreterarna, handläggarna på Migrationsverket, personalen i vård och omsorg, sfi-personalen, tolkarna, idrottsledarna, alla frivilliga krafter i förningslivet och trossamfunden och studieförbundens verksamma instruktörer som denna extra ändringsbudget har kommit till.

Det handlar också om att skapa bättre möjlighet att säkra vården, skolan och omsorgen för alla i Sverige. Därför går den största delen av ändringsbudgetens resurstillskott till kommunerna och landstingen. Medlen fördelas utifrån hur många asylsökande och nyanlända man har tagit emot och hur många av dem som är barn. Därmed får kommuner som också hittills har tagit ett stort ansvar ett extra, mycket välbehövligt stöd. Till sammans med beslutet om att alla kommuner nu blir ansvariga för att ta del av flyktningmottagandet innebär detta också en ökad rättvisa mellan Sveriges kommuner.

Herr talman! Om man lägger samman de tillskott som kommunerna får genom denna extra ändringsbudget och de resurser som tillförs genom beslutet om budgeten för 2016 blir det sammantaget rejäla tillskott till kommunerna under nästa år. Det kommer att underlätta såväl flyktningmottagandet som när det gäller att klara de löpande verksamheterna. Det blir bland annat höjd schablonersättning för flyktningmottagandet med 50 procent, höjd skolschablon för asylsökande barn med 50 procent, satsningar på ökat bostadsbyggande och satsningar för att lyfta kunskaperna i Sverige.

Jag är självfallet medveten om att alla partier i denna kammare inte är överens om alla dessa förslag i budgeten för 2016. Men – och det här är viktigt – alla partier utom ett i kammaren, Sverigedemokraterna, förhåller sig i sina budgetförslag för 2016 åtminstone till verkligheten, vilket är det enda rimliga förhållningssättet om man gör anspråk på att leda Sverige.

Sverigedemokraternas budget för 2016, däremot, är helt verklighetsfrånvärd och skulle, givet den blev verklighet, inte bara innebära att de här 11 miljarderna försvann. Det skulle också bli ett dråpslag mot välfärden i Sverige. Med SD:s budget för 2016 skulle kommunerna få sina statsbidrag sänkta med nästan 90 miljarder de kommande fyra åren. Hur det skulle drabba skolan, vården och omsorgen kan man lätt inse. Det skulle innebära

ett sammanbrott för välfärden i Sverige med ökade orättvisor, ökade klyftor och ökad social oro. Jämställdheten skulle dessutom ta flera rejäla kliv tillbaka mot 50-talsstandard när kvinnorna sannolikt återigen blev tvungna att ta hand om barnen, de gamla och de sjuka i stället för att som nu bidra med arbetade timmar i ekonomin och skatteintäkter till det gemensamma genom eget arbete.

Herr talman! Där ute i verkligheten har varje kommunal- och landstingsråd nu möjlighet att utifrån sin situation fundera över hur de extra resurser som kommer dem till del ska användas. Det vet jag som gammal landstingspolitiker att de gör. Kompetensutveckling för lärare och socialsekreterare, extra stödinsatser i klassrummen och på förskolan, bok- och medieinköp till skolbiblioteken, mer läxhjälp, en extra insats från elevhälsan, sommarskola för fler, sommarjobb för fler ungdomar eller förstärkt sfi – det är en del av poängen att insatserna kan komma att variera eftersom behoven ser så förskräckligt olika ut runt om i vårt land. Vi står därmed också upp för det kommunala självstyret och ser till att hjälpa kommunerna med generella statsbidrag.

Jag yrkar återigen bifall till utskottets förslag i betänkandet!
(Applåder)

Anf. 210 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! En budget som förhåller sig till verkligheten, säger Ingela Nylund Watz. Precis – och Sverigedemokraterna är det enda parti som förhåller sig till verkligheten direkt, redan 2016.

Hur ser det ut med regeringens budget? Den är överspelad innan den ens har börjat gälla därför att regeringen inte var kapabel att prognostisera. Man var inte kapabel att lyssna in vad det är som håller på att hända i det här samhället. Regeringens budget är alltså överspelad innan den ens har börjat gälla. Utgiftstaket kommer att spricka 2016 med den budget som ligger på bordet nu.

Den här ändringsbudgeten hjälper inte detta. Hur många extra ändringsbudgetar kommer vi att få se från den här regeringen? Om Ingela Nylund Watz inte förmår läsa en budget på korrekt sätt är det problematiskt. Sverigedemokraternas budget är likväl den enda budget som förhåller sig just till verkligheten eftersom regeringens budget är överspelad innan den ens har börjat gälla. Det måste vara unikt.

Nog om detta – i den följdmotion som Sverigedemokraterna mycket riktigt har väckt med anledning av förslaget finns två ganska tydliga yrkanden. Jag förstår inte varför det upplevs som så kontroversiellt. För det första vill vi att de extra anslagen ska villkoras och öronmärkas till det som vi betraktar som välfärdens kärnverksamhet. Det förstår jag inte problemet med över huvud taget. För det andra säger vi att regeringen åtminstone bör göra ett försök – ett litet försök i alla fall – att inte låna pengar och skjuta problemen på framtida, kommande generationer. Gör ett försök att hitta finansiering inom den befintliga migrations- och integrationsbudgeten! Återigen: Finns det inte en enda utgift där som är onödig?

Anf. 211 INGELA NYLUND WATZ (S) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Sverigedemokraternas ekonomiskpolitiska talesperson försöka få det att låta som att regeringen för en oansvarig ekonomisk politik. Jag återkommer alldeles strax till detta.

I mitt anförande sa jag att alla våra reformer hittills har varit finansierade. Vi har halverat underskottet i de offentliga finanserna från 2 till 1 procent. Detta är en akut situation. Att låna är rimligt vid ett sådant tillfälle under ett löpande budgetår, och ett arbete har påbörjats i Regeringskansliet för att hitta både besparingar och kostnadsdämpningar.

Herr talman! Det riktigt intressant i debatten är dock hur trovärdiga Sverigedemokraterna är i sin ekonomiska politik i detta läge. Det är bra att Sverigedemokraterna säger att man har ordning och reda i sin budget. Därför har jag några enkla frågor, och de handlar om välfärdens finansiering.

På vilket sätt blir mottagandet av nyanlända och välfärden bättre när SD säger nej till förslagen i ändringsbudgeten? Sverigedemokraterna hävdar dessutom i sin budget för 2016 att alla flyktingar som finns i Sverige i princip försvinner, och därför behöver man inte anslå några ytterligare resurser utan ger 90 miljarder mindre till kommunerna.

Jag tycker att det är dags att Oscar Sjöstedt tar ansvar och beskriver hur processen ska se ut om vi från nyår inte ska ha några flyktingar och asylsökande i Sverige och därför kan ge kommunerna och landstingen betydligt mycket mindre generella statsbidrag. Om Oscar Sjöstedt kan göra det tycker jag att den här debatten får en intressant vändning.

Anf. 212 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det är min bestämda uppfattning att regeringen för en oansvarig ekonomisk politik. Den uppfattningen delas av ganska många väljare i det här landet, och fler blir de.

Man kan inte bara säga att den här situationen är akut och jättespeciell. Man har ju skapat den här akuta och speciella situationen med medvetna politiska beslut. Andra länder har inte den här situationen; Sverige har den här situationen. I andra länder ser det helt annorlunda ut.

Man kan inte bara hitta på att det här råkade hända och att man inte riktigt förstod hur det gick till. Man har ju medvetet fört en politik som obönhörligen leder till en sådan här situation. Att då stå och hävda att man kan låna hur mycket pengar som helst, eftersom situationen är lite speciell just nu är oansvarigt. Om man lånar pengar ska någon betala tillbaka dem, och det är de kommande generationerna. Det ogillar jag skarpt.

Vi säger att vi kanske inte ska satsa så mycket pengar på mottagandet av nyanlända, och då menar ni att det blir problem för de nyanlända. Men snälla nån, det kanske inte ska vara så många nyanlända! Sverige är ju extremt i det här sammanhanget. Vi sticker ut i hela västvärlden och framför allt i EU när det gäller mottagandet per capita. Sverige är det mest extrema landet i den här kontexten. Vi kanske inte ska ha så många nyanlända över huvud taget, och därför behöver vi inte satsa så mycket pengar på den så kallade integrationen av de nyanlända.

Försök inte påskina att det här är en situation som bara har uppstått ur tomma intet. Genom medvetna politiska beslut har man lett in Sverige på den här vägen där vi är nu. Det är inget konstigt med det. Kausalitet kallas det. Gör man A händer B, och därför är min bestämda uppfattning att regeringen för en oansvarig ekonomisk politik. Den uppfattningen delas som sagt av flera andra.

Anf. 213 INGELA NYLUND WATZ (S) replik:

Herr talman! Det finns två saker man kan säga om detta. Den ena är att Sverigedemokraterna, som i sin budgetmotion för 2016 löser alla finansiella problem för välfärden genom att säga att vi inte kommer att ha några flyktingar i Sverige över huvud taget från nästa år, inte hittills i den här debatten har förklarat hur den processen ska gå till. Det är bara några veckor kvar till årsskiftet, Oscar Sjöstedt. Om du kan förklara hur den processen ska gå till kanske vi kan få en lite intressantare debatt om Sverigedemokraternas budgetalternativ. Att bara skriva och säga så utan att kunna anvisa en väg för att Sverige inte ska ha några flyktingar och asylsökande från den 1 januari 2016 är med förlov sagt bara prat och dimridåer.

Den andra saken är att vi kan konstatera att Oscar Sjöstedt tror att han är riksdagsledamot i något annat land än Sverige. I Sverige hanterar vi den verklighet vi har här. Här går kommunernas anställda på knäna, Migrationsverket har jättemycket att göra och den ideella sektorn kämpar och sliter varje dag för att lösa den situation som har uppkommit i Sverige med väldigt många asylsökande.

Om Sverigedemokraterna inte vill se den verkligheten utan har Ungern som något slags exempel på hur vi ska bedriva politik i Sverige förstår jag att de inte har så mycket vettigt att säga. Det enda budskap som Sverigedemokraterna egentligen har i den här situationen är: Vi tittar inte på den, för vi skapar en politik som bygger på hur man ser på situationen i något annat land.

Det är ett ganska ohederligt sätt att bedriva politik på. Sverige behöver inte den sortens strutsmentalitet. Vi behöver ansvarstagande riksdagspartier som ser verkligheten som den är. Dessvärre vill inte Sverigedemokraterna göra det, utan man blundar medvetet för den.

Anf. 214 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Migrationsfrågorna är utan tvekan några av de viktigaste frågorna just nu. Det var ganska uppenbart när man hörde det senaste replikskiftet. Jag behöver knappast påminna om alla larmrapporter från kommuner och ansvariga myndigheter. Det är rapporter som visar på att mottagningssystemet redan är pressat till bristningsgränsen eller i vissa fall redan har brutit. På flera platser i vårt land är läget akut.

De senaste månaderna har jag besökt flera av Migrationsverkets enheter och även socialtjänst och asylboenden på flera orter. Jag har träffat handläggare, representanter för sociala myndigheter och andra aktörer. Bilden man får är alarmerande. Vissa tjänstemän har sagt rent ut att man har nått gränsen för vad man klarar av eller till och med att gränsen är passerad för länge sedan.

På många platser är en stor del av personalen sjukskriven av ren utmattning. Det finns all anledning att framhålla, precis som Ingela Nylund Watz gjorde här, alla de anställda i kommuner och myndigheter och alla de frivilligkrafter som gör ett fantastiskt arbete i en mycket svår situation.

Herr talman! Vi i denna kammare representerar åtta olika partier. Vart och ett har behov och vilja att tala för sina egna politiska förslag. Samtidigt visar historien att i tider med allvarliga påfrestningar tar partierna sitt ansvar och samverkar för landets bästa. Så var det under 1990-talskrisen, så var det under finanskrisen och så är det även i dag när Sverige ska försöka hantera ett rekordstort antal asylsökande.

Vi har redan sett resultat i form av en första migrationsöverenskommelse mellan regeringen och allianspartierna. Diskussioner om ytterligare åtgärder pågår. Moderaterna är beredda att ställa upp och ta ansvar när det krävs för att hantera allvarliga situationer i vårt land.

Vi måste i dag arbeta på flera sätt samtidigt. För det första måste vi långsiktigt lägga om den svenska migrationspolitiken så att Sverige harmoniserar sina regelverk med resten av EU. I ett läge där EU har en gemensam yttre gräns måste samtliga länder innanför denna gräns rimligen ha ett gemensamt synsätt när det gäller asylprövningar, villkor för nyanlända och inte minst tillämpning av EU:s gemensamma regelverk. Det behövs också någon sorts permanent omfördelningsmekanism inom EU för fördelning av asylsökande när enstaka länder behöver avlastning. Vi måste helt enkelt skapa långsiktigt hållbara asylregler i hela EU.

För det andra måste Sverige bli bättre på integration. Ska vi kunna fortsätta vara ett land med en i grunden positiv syn på öppenhet, bejaka invandring och stå upp för asylrätten måste vi också bli betydligt bättre på att få nyanlända i egen försörjning. I detta arbete behövs reformer av bostadsmarknad, arbetsmarknad och utbildningssystem och inte minst en översyn av ersättningssystem, sociala förmåner och skatteregler så att det skapas tydliga drivkrafter för den enskilde.

För det tredje måste vi hantera dagens akuta situation. Krisen i asylmottagandet är djupare än de flesta verkar inse, inte minst för våra kommuner. Vid sidan av den politiska diskussionen om åtgärder för att påverka mängden asylsökande som kommer till Sverige måste våra kommuner samtidigt ges en rimlig möjlighet att hantera mottagandet av dem som redan kommit hit.

Herr talman! Normalt lägger regeringen fram en höstbudget för det kommande året och följer upp den med en vårandringsbudget våren efter. Men regeringen får lägga extra ändringsbudgetar om det finns särskilda skäl. Att en regering lägger en extra ändringsbudget är mycket ovanligt men inte helt unikt. Det hände exempelvis senast under finanskrisen, när Alliansregeringen lade en extra ändringsbudget för att även den gången stärka kommunsektorn i ett mycket allvarligt läge.

Nu har riksdagen regeringens extra ändringsbudget för 2015 på sitt bord. Satsningarna bygger på den migrationsöverenskommelse som Alliansen och regeringen gjorde nyligen. Det är givetvis en styrka i ett allvarligt läge att det finns ett brett politiskt stöd i riksdagen för politiken.

Jag ska förtydliga att det här självklart inte innebär ett stöd för regeringens budget i övrigt, för där har vi diametralt olika åsikter i många frågor.

Moderaterna har haft ett stort inflytande på resultatet av migrationsförhandlingarna, och vi står bakom ändringsbudgeten i alla delar.

Den viktigaste förändringen är ett extra stöd på 8,3 miljarder till kommunerna och 1,5 miljard till landstingen för att hantera den ökande mängden asylsökande och nyanlända. Utöver detta får Migrationsverket en knapp miljard extra, och civilsamhället får 200 miljoner extra för att stärka integrationen och insatser under asyltiden. Totalt avser ändringsbudgeten 11 miljarder extra för att hantera migrationen. Pengarna betalas ut redan i år men är avsedda att användas under både 2015 och 2016.

Tillskotten till kommunerna är avsevärda. När det gäller kommunerna i min egen valkrets får exempelvis Borås stad drygt 80 miljoner, och mindre kommuner som Ulricehamn, Svenljunga eller Mark som har tagit emot många nyanlända de senaste åren får i storleksordningen 25–30 miljoner.

Pengar löser såklart inte alla akuta praktiska problem, men de löser i alla fall den ekonomiska delen för våra kommuner och landsting.

Man kan givetvis, liksom Oscar Sjöstedt, ha kritiska synpunkter på att staten finansierar denna extrasatsning genom att öka statsskulden. Men det akuta läget och att tillskottet beslutas så sent under året gör det svårt att göra på annat sätt. Det är tur att Sverige efter åtta år med Alliansen har minskat sin statsskuld i relation till bnp till en av EU:s lägsta. Det gör det möjligt att öka skulden något utan några större effekter för samhällsekonomin.

Men i längden måste Sverige självfallet ha en migrationspolitik som är ekonomiskt hållbar utan behov av lånefinansiering. Man ska ständigt arbeta med att dämpa kostnadsökningar, söka besparingsmöjligheter och inte minst lyckas bättre med att snabbare få nyanlända i egen försörjning.

För att förtroendet för den svenska ekonomiska politiken ska bibehållas även framöver är det viktigt att regeringen respekterar det finanspolitiska ramverket i övrigt och inte frestas att avvika från principer som över-skottsmål, utgiftstak och att nya reformer bör finansieras krona för krona. Tyvärr har det på senare tid kommit oroväckande signaler från finansministern om att dessa principer inte längre är lika självklara för regeringen som de påstods vara tidigare.

Herr talman! Moderaterna står alltså bakom den extra ändringsbudgeten. Men jag vill ändå lyfta upp två frågor som är kopplade till detta.

Stöden till kommunerna är viktiga och helt nödvändiga. Däremot kan man känna en viss oro för att fördelningen av pengarna mellan kommunerna kan komma att upplevas som en smula godtycklig. Fördelningen bygger nämligen på kända fakta om hur många mottagna asylsökande det finns i kommunen i förhållande till kommunens folkmängd. Dessutom får kommunerna olika summor för mottagna vuxna respektive barn. Fördelningen beräknas alltså på kända siffror, men läget förändras ju hela tiden. Pengarna är dessutom tänkta att täcka kostnader även under nästa år. Det är omöjligt att veta i dag hur fördelningen av nyanlända kommer att se ut om ett år, inte minst nu när lagstiftningen förändras så att alla kommuner tvingas ta emot nyanlända.

Ett annat problem är att vissa kommuner som har ett formellt ansvar för exempelvis ensamkommande barn och ungdomar placerar dessa i ett boende som är beläget i en annan kommun. I detta fall ansvarar vistelsekommunen där boendet finns för barnens skolgång, medan den ansvariga kommunen får hela statsbidraget. Pengarna borde naturligtvis följa barnen, men alla kommuner hanterar det tyvärr inte på det sättet.

Under föredragningen i finansutskottet sa finansminister Magdalena Andersson att man uppmärksammat dessa problem och tänker följa detta. Hur det rent praktiskt ska gå till kunde hon dock inte svara på.

Jag tror att vi alla inser dessa problem och delar åsikten att det är viktigt att de ekonomiska stöden verkligen hamnar hos de kommuner som har den faktiska kostnaden. Jag utgår från att regeringen återkommer i denna fråga.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 215 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! I kväll debatterar vi en extra ändringsbudget för statens utgifter för 2015. Skälet till detta är att det behövs mer resurser för att på bästa sätt ta emot alla flyktingar som sökt skydd i Sverige, framför allt under hösten.

Stöden som vi ska besluta om kommer att gå till både kommuner och landsting men också till ideella organisationer. Det är bra att kommuner och ideella organisationer får stöd för de kostnader de har haft under hösten och som de kommer att få längre fram. Men statens åtagande måste vara på både kort och lång sikt. Därför hoppas jag att regeringen återkommer i kommande budgetar till hur detta stöd kan säkerställas på lite längre sikt än ett år.

Det som är positivt i denna budget är den fördelningsnyckel som finns för att fördela de 9,8 miljarder kronorna mellan Sveriges 290 kommuner och 21 landsting. Den utgår inte från hur stor kommunen är utan vilket behov som finns. Den utgår från vilket ansvar respektive kommun har tagit för flyktingmottagandet. Därför får de kommuner som har tagit emot fler flyktingar också mer pengar. Det leder till att Norbergs kommun får över 6 000 kronor per invånare medan Vellinge inte behöver mer resurser än 58 kronor per invånare.

Skillnaderna mellan hur stor betydelse dessa pengar kommer att få i respektive kommun är stora. För kommuner som Norberg, Ljusnarsberg och Filipstad kommer morgondagens beslut att ha en avgörande betydelse för kommunens budget. De är kommuner som har stått upp när andra kommuner har svikit.

Men det finns också en politisk dimension som blir tydlig när man tittar på kommunerna. Kommuner som har röda styren har tagit ansvar, medan de kommuner som har blå styren i mångt och mycket har smitit undan. Därför har vi i riksdagen till slut kommit fram till att en tvingande lagstiftning behövs för att alla kommuner ska ta ansvar. Det är dags att också Vaxholm, Danderyd, Vellinge och Öckerö tar sitt ansvar.

Stödet till den ideella sektorn är också en viktig del av budgeten. Det går dels till idrottsrörelsen, dels till folkbildningsrörelsen och dels till alla organisationer som funnits på plats runt om i samhället för att se till att mottagandet ska bli så bra som möjligt. Jag tror att de resurserna kommer att kännas som lite extra råg i ryggen för alla som har slitit hårt under hösten.

Därmed vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och propositionen.

Herr talman! I debatten har en del hävdats att det går dåligt för Sverige, att den ökade migrationen skulle leda till en sorts välfärds kollaps. Jag vill därför läsa ur SCB:s senaste rapport om nationalräkenskaperna i Sverige:

- Bnp ökade med 3,9 procent det tredje kvartalet för 2015.
- Exporten steg med 2,1 procent, vilket bidrog till bnp-uppgången på 1,0 procentenheter.

- Produktionen inom näringslivet steg med 1,1 procent.
- De varuproducerande branscherna ökade produktionen med 1,2 procent.
- Tillverkningsindustrin hade en tillväxt på 0,6 procent.
- Bygginindustrin hade en fortsatt bra tillväxt på 2,4 procent.
- I de tjänsteproducerande branscherna ökade produktionen med 1,1 procent.
- Antalet sysselsatta i hela ekonomin ökade med 0,4 procent under tredje kvartalet.
- Antalet arbetade timmar i hela ekonomin ökade med 0,3 procent.
- Arbetsproduktiviteten i näringslivet steg med 0,7 procent jämfört med kvartalet innan.

Hushållen går det också ganska bra för. Deras disponibla inkomster ökade med 4,3 procent, och hushållens finansiella sparande ökade med 2 miljarder.

Den offentliga förvaltningens finansiella sparande för 2014 har reviderats upp med 2,3 miljarder, främst till följd av att inkomstskatterna har reviderats upp. De två första kvartalen i år har de reviderats upp med 2,2 miljarder respektive 5,5 miljarder, vilket främst förklaras av uppreviderade mervärdes- och inkomstskatter.

Det går inte dåligt för Sverige. Om SD:s budgetförslag med kraftiga nedskärningar på 90 miljarder i offentlig sektor hade vunnit bifall hade det däremot gått väldigt dåligt för Sveriges kommuner. Det är nämligen de som skapar välfärden i vårt samhälle varje dag.

Jag är stolt över att representera Vänsterpartiet. Vi står inte bakom någon migrationsöverenskommelse. Vi är ett parti som står upp för asylrätten varje dag samtidigt som vi förhandlar och pressar regeringen till fler och bättre reformer så att ekonomin i Sverige fortsätter växa och så att alla som bor här, både de som kom nyligen och de som har bott här lite längre, får en välfärd som man kan lita på.

Anf. 216 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Det här är lite utanför debatten om den extra tilläggsbudgeten. Men jag blev så glad när Håkan Svenneling nämnde alla de positiva effekterna av Alliansens budget som har styrt politiken i Sverige under 2014. Det var trevligt att höra det.

Faktum är att vi har styrt politiken även under 2015. Vi får se om de positiva effekterna fortsätter ytterligare ett tag.

Jag har observerat att såväl Magdalena Andersson, partisekreterare Carin Jämtin som andra företrädare på regeringssidan på den senaste har tagit åt sig äran av att det går bra Sverige, att arbetslösheten sjunker, att fler kommer i arbete, att statsfinanserna stärks och att tillväxten ökar.

Jag vill återigen påminna om vilken budget som styr Sverige i dag. Det är Alliansens budget som gör det. Det är Alliansens politik som fortfarande rullar vidare. Det är våra reformer som fortfarande verkar på arbetsmark-

naden och stärker företagen och näringslivet. Den här regeringens reformer har inte gjort vare sig någon större skada eller nytta. Faktum är att den här regeringen inte har påverkat politiken nämnvärt över huvud taget under det senaste året.

Däremot ser man risker med hur det blir i fortsättningen. Det är nu som ni sjösätter det som ni kallar era reformer. Jag kallar det för risker för företagande och arbetsmarknad, inte minst för utanförskap till exempel genom de beslut som vi i dag fattade om sjukförsäkringssystemet. Det är där som riskerna finns, men hittills har vi inte sett några, och det är positivt.

Anf. 217 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att förtydliga att det handlade om SCB:s rapport avseende 2015 och delvis 2014.

Det har fattats politiska beslut, så nu har vi en alliansbudget med en vårandringsbudget och en höständringsbudget som regeringen och Vänsterpartiet har förhandlat fram och beslutat om. Vilken budget som styr just nu är lite svårt att sätta färg på med tanke på att det är sju partier som har varit inblandade i den ekonomiska politik som just nu gäller. Men från årsskiftet blir det i vart fall ordning och reda, och då kommer de signaler som regeringen och Vänsterpartiet har skickat under hela 2015. Då får man se vilken budget som styr Sverige.

Jag är inte så orolig som Jan Ericson, utan snarare är jag mer positivt försiktig om vad som kommer att hända i Sverige. De risker som Jan Ericson målar upp är snarare sådant som vi har sett har haft väldigt negativa effekter för människor under Alliansens styre.

Min egen far är just nu i sjukförsäkringssystemet. Han har inte passerat 450 dagar, där stupstocken går i dag, men han har varit på väg i den riktningen. Jag kan tydligt se vad det hade inneburit för honom som människa om vi inte hade avskaffat stupstocken i dag. Då hade han som börjar bli till åren, men fortfarande har en viss arbetskapacitet, fått det lilla ekonomiska stöd som han får i dag av systemet fullständigt sönderslaget. Han skulle tvingas ut i arbetslivet utan att han är friskförklarad. Det är effekterna av de risker som Jan Ericson pratar om.

Nu har vi en möjligt. Det kommer många nyanlända. Vi kan se att försörjningskvoten kommer att gå ned för alla i arbetsför ålder jämfört med vad det hade gjort annars. Vi behöver investera i Sverige. Vi behöver satsa, och jag tänker se till att Vänsterpartiet trycker på regeringen för att man ska fortsätta att göra fler gröna satsningar och röda satsningar för en bättre välfärd.

Anf. 218 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Jag kan återigen konstatera att de siffror som Håkan Svenneling läste upp för tredje kvartalet har självklart inte hunnit påverkas någonting av regeringens höstbudget. Men vi kan diskutera det om ett år, så får vi se var vi då landar.

När det gäller sjukförsäkringsreformen satt jag med i Socialförsäkringsutredningen. Den kom fram till att man skulle kunna ta bort den bortre tidsgränsen, om man först såg till att se över systemet med övriga uppföljningar och rehabiliteringar. Det var samtliga partier överens om, inklusive Vänsterpartiet. Trots detta avskaffar regeringen tidsgränsen innan man har satt övriga system på plats. Det är det som gör det här så farligt.

Det finns flera stora utmaningar som inverkar på statsfinanserna. Sjukförsäkringssystemet är en av utmaningarna. Migrationskostnaderna, som ökar kraftigt, är en annan. Om man inte tar ansvar för de här delarna är det stor risk att de åter på andra delar i budgeten, och det slår direkt mot välfärden. Det är det som är så farligt.

Jag vill påminna om att det är oroväckande att man ser att finansministern börjar att svaja när det gäller såväl överskottsmålet och utgiftstaken som krona-för-krona-principen för nya reformer. Om man börjar att slarva med dessa saker ligger statsfinanserna illa till.

Anf. 219 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att finansministern slarvar på det sätt som Jan Ericson beskriver. Vi har en finansminister som ser vilket läge som vi befinner oss i och därigenom samarbetar hon med de partier som är villiga att samarbeta och ta ansvar – just nu är det bara Vänsterpartiet, förutom regeringspartierna.

Det är tydligt att vi befinner oss i en situation där Sveriges befolkning har ökat väldigt kraftigt under väldigt kort tid. Då är det bara en sak som man kan göra: Man behöver göra ännu mer av det som vi behöver sedan tidigare.

Det behövs investeringar i bostäder. Därför presenterar vi den största satsningen på bostadsbyggande på 20 år. Under alliansregeringen utredde man, tog bort och ändrade så att byggandet gick ned kraftigt. Vi behöver vända på den kuttingen och komma i ett läge där det byggs mer. Då får vi fler människor i arbete samtidigt som vi investerar för framtiden.

Vi behöver också satsa på infrastruktur och bygga ut den järnväg som inte fungerar på ett bra sätt, så att fler kan komma i arbete med att bygga järnväg och så att fler kan använda sig av järnvägen. Det är väldigt viktigt.

Vi behöver bygga upp en välfärd som man kan lita på så att man inte blir sjuk. Där är jag glad över den satsning som vi ser på ungas psykiska ohälsa. Det är väldigt oroväckande att framför allt unga kvinnor blir sjuk-skrivna i större utsträckning än tidigare. Det är inte bra. Har man lång tid kvar i arbetslivet måste man vara frisk och hålla hela arbetslivet. Därför ska vi inte ha ett system som straffar dem som är sjuka, utan vi ska ha ett system som förebygger ungas psykiska ohälsa och som ser till att alla människor i vårt samhälle mår bra.

Dessa frågor ligger mer i andra budgetdebatter. Kopplat till extrabudgeten ska vi vara glada att man här vågar satsa för att möta den migration som vi nu ser.

Anf. 220 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Bnp säger faktiskt ingenting om ett lands ekonomiska välbefinnande. Med den logiken skulle Bangladesh vara ett mer välmående land ekonomiskt än vad Sverige är. Man måste givetvis ställa bnp i relation till någonting, det är därför som vi använder oss av termen bnp per capita. Det är inte en perfekt term det heller. Det finns jättemånga problem med den. Men den säger i alla fall någonting om den ekonomiska utvecklingen och det ekonomiska välmåendet.

Det sägs att vi har fler sysselsatta, men i relation till vad? Är det i relation till hur stor befolkningsökning som vi har haft? Betyder det att sysselsättningen har ökat med en person samtidigt som vi har haft en befolkningsökning på en miljon personer? Det är en ganska dålig utveckling. Vi måste givetvis ställa det i relation till någonting. Det är därför som man använder sådana termer som arbetslöshet som mäter hela arbetskraften.

Antalet arbetade timmar har ökat, i relation till vadå? Detta är basala begrepp som vi inom hela det politiska spektrumet egentligen borde kunna vara överens om. Man måste ju ställa saker i relation till varandra. Annars säger de ingenting och är helt meningslösa.

Återigen kom det upp ett påstående om att Sverigedemokraterna skulle göra nedskärningar i välfärden. Vi skär ned på de kostnader som finns som de andra partierna står bakom, inklusive Vänsterpartiet. Det gäller kostnader för invandringen som har varit väldigt höga i det här landet.

Vänsterpartiet väljer att kalla kostnader för invandringspolitikerna för kostnader för välfärd för att försöka paketera begreppet lite snyggare. Det förstår jag att man gör. Men givetvis borde skattebetalarna tröttna någon gång på att finansiera hela kalaset. Men fortfarande gör ni inte rätt. Tala klarspråk i stället! Detta är kostnader för invandringen som vi säger nej till och som ditt parti säger ja till. Där vill vi göra besparingar och i stället använda pengarna till välfärd.

Men tala klarspråk!

Anf. 221 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag läste upp väldigt många olika mått för att beskriva Sveriges positiva utveckling. Det är klart att man kan titta på olika mått, och när det gäller bnp per capita var det en av Sveriges ledarskribenter som mycket riktigt konstaterade att det steg också positivt. För Sveriges del har det gjorts det under en ganska lång tid.

Oscar Sjöstedt tyckte sig sakna arbetslöshetsmålet. Ja, arbetslösheten går ju också ned, senast med 0,4 procent. Man ska nog ändå slå fast att det mesta pekar i en positiv riktning.

Men för att klara det måste man ha en politik som vågar leverera, investera och satsa resurser. Det gör vi med den extra budgeten som Oscar Sjöstedt vill att vi bara slänger i papperskorgen. Det är fel väg att gå.

Jag tycker inte att ditt resonemang håller, Oscar. Du säger att det är en nedskärning på invandring, men kostnadsposten heter statsbidrag till kommunerna. I det statsbidraget handlar det om att staten är med och finansierar den välfärd som kommuner och landstingen levererar. Det är bland annat sjukvård, äldreomsorg, förskola som pengarna främst går till.

Sedan säger du att det hänger ihop med invandring. Du har nog väldigt fel där. Jag tror inte att vi kan vakna upp en dag i Sverige och se att du har tagit bort alla människor som du inte gillar. Så funkade inte den politiska verkligheten.

Jag tycker att Sverigedemokraterna är ett väldigt märkligt parti. Jag satt tidigare i dag bredvid en av Oscar Sjöstedts partikollegor på ett seminarium om gränshinder. Man var oroad över att det är jobbigt att resa i Norden nu när det byggs upp gränshinder och gränstullar. Man ville se ett ökat samarbete i Norden.

Men samtidigt är man väldigt tydlig med att man vill slänga ut alla som har en religion som inte heter kristendom. Det gör att det verkligen bara handlar om ren och skär rasism från Sverigedemokraterna. Det handlar inte om att man vill föra någon reell ekonomisk politik.

Anf. 222 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det finns någonting som heter kausalitet också. Till att börja med har vi haft en svag utveckling av bnp – även av bnp per capita; jag är glad att vi kanske är lite överens, men möjligen inte helt överens, om att man bör ställa saker i relation till någonting. Som ekonom tycker jag att det är viktigt. Men det finns en kausalitet i det hela också.

Bnp per capita har ökat ytterst marginellt. Vi har haft en svag utveckling av bnp per capita i det här landet. Det beskyller jag absolut inte Vänsterpartiet för. Det har vi haft under åtta år med alliansregeringen också, så det är absolut inte Vänsterpartiets fel. Det står jag inte och påstår.

Men hur kan man då hävda – vilket Håkan Svenneling gjorde i sitt anförande – att detta beror på den ganska kraftiga invandring som vi haft? Vi är i alla fall överens om att vi har en hög invandring. Håkan Svenneling verkar anser att de här två sakerna måste bero på varandra. Men bara för att man hittar en korrelation i en viss ända betyder det inte att det finns ett kausalt samband på samma gång. Det är två helt olika saker. Man måste hålla de begreppen isär.

Jag tror också att vi kan vara överens om att sysselsättningsgraden är väldigt låg framför allt bland nyanlända invandrare men även bland utrikesfödda som funnits i Sverige ganska länge. Sverige har det största relativa sysselsättningsgapet bland jämförbara OECD-länder. Det är ett jättestort problem. Och när de trots allt kommer i sysselsättning har de generellt lägre inkomster än inrikesfödda. Det är också ett problem. Det här är fakta som det inte går att argumentera emot.

Hur i hela friden skulle då de här två sakerna tillsammans – att vi har en kraftig invandring och att människor som invandrar antingen inte hamnar i sysselsättning alls eller har något lägre inkomster än inrikesfödda – kunna förklara en ökad bnp per capita? Det är orimligt. Den ekvationen går inte ihop. Detta får gärna Håkan Svenneling kommentera lite grann.

Anf. 223 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag var väldigt tydlig, Oscar, med att det inte är den stora invandringen som gör att vi har en positiv bnp-utveckling eller en positiv utveckling i Sverige i stort. Vad jag säger är att svensk ekonomi går bra och att vi inte står på randen till någon välfärdskollaps, vilket är ett av de starka uttryck som Sverigedemokraterna använt sig av. Det går faktiskt bra för Sverige. Vi har en välfärd som fungerar. Det luktar gott av pepparkakor på en massa ställen jag besöker, det funkade ganska bra i förskolan och så vidare.

Men vi har definitivt en utmaning, och den måste vi ta på allvar. Det är därför vi är sju partier som säger ja till denna extra budget och ett parti som säger nej. Ni i Sverigedemokraterna vill, som Ingela Nylund Watz var inne på, stoppa huvudet i sanden och vara som en struts. Det tycker jag är fel väg att gå. Men jag vet att det grundar sig på en rasistisk politik och att ni inte gillar människor som kommer från andra länder.

Prot. 2015/16:42
9 december

*Extra ändringsbudget
för 2015*

Det som Sverige behöver är att vi stärker den ekonomiska utveckling vi nu har genom satsningar och investeringar. Då tror jag att vi kan växa till ett starkare Sverige där sysselsättningen fortsätter att öka, där vi får fler i arbetskraften, där antalet sysselsatta ökar och där vi får ned arbetslösheten. Då tror jag att vi också får ett bra samhälle att bo i. Då kan vi skapa en välfärd som går att lita på, så att man kan känna sig trygg i barnomsorgen, känna att äldreomsorgen är trygg och så vidare. Det tror jag är ett bättre samhälle än det samhälle som Oscar Sjöstedt försöker skapa, där vi ska känna oro och misstänksamhet inför andra människor och vara rädda för att flyktingboendet i vår hemkommun ska börja brinna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

§ 16 Regelbunden finansiell information och offentliggörande av aktieinnehav

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU14
Regelbunden finansiell information och offentliggörande av aktieinnehav
(prop. 2015/16:26)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

§ 17 Bordläggning och beslut om ändrade motionstider

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2015/16:67 Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för prop. 2015/16:67 skulle förkortas till *en* dag. Motionstiden skulle gå ut *torsdagen den 10 december*.

Skrivelse

2015/16:66 Riksrevisionens rapport om samhällets stöd till överskuldssatta

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för skr. 2015/16:66 skulle förlängas till och med *fredagen den 15 januari 2016*.

Motion

2015/16:3280 av Andreas Carlson m.fl. (KD) Statligt ansvar för ensamkommande flyktingbarn (väckt enligt 9 kap. 15 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt)

§ 18 Anmälan om interpellation

Prot. 2015/16:42

9 december

Följande interpellation hade framställts:

den 8 december

2015/16:258 Uttalande om utomrättsliga avrättningar

av *Jan Björklund* (L)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 december

2015/16:453 Kommunernas krav för att klara flyktingsituationen

av *Mikael Cederbratt* (M)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2015/16:454 En fortsatt god djurvälfärd

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2015/16:455 Återkrav av EU-stöd

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2015/16:456 Adoptioner

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2015/16:457 Riksintresseutredningen och framtidens jordbruk i Sverige

av *Erik Bengtzboe* (M)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2015/16:458 Riksintresseutredningen och framtidens bostadsbyggande

av *Erik Bengtzboe* (M)

till statsrådet *Mehmet Kaplan* (MP)

2015/16:459 Beställaransvaret inom åkeribranschen

av *Daniel Sestrajcic* (V)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2015/16:460 Osund konkurrens inom åkeribranschen

av *Daniel Sestrajcic* (V)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2015/16:461 Boverkets insynsråd

av *Ewa Thalén Finné* (M)

till statsrådet *Mehmet Kaplan* (MP)

2015/16:462 Boendesituationen för asylsökande

av *Sofia Fölster* (M)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

Prot. 2015/16:42
9 december

2015/16:463 Traumavården
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 19.44.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med § 9 anf. 33 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 77 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 118 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 158 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 15 anf. 208 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Anmälan om ersättare	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 3 december.....	3
UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan.....	3
CU9 Stärkta rättigheter för kollektivtrafikresenärer	3
SkU8 Beskattning av säkerhetsreserv	4
SkU13 Vissa frågor på området för indirekta skatter	4
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 december.....	5
CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	5
SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	6
KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	7
JuU7 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism	8
§ 9 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	11
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU1	11
Anf. 1 LOTTA FINSTORP (M).....	11
Anf. 2 PHIA ANDERSSON (S) replik.....	13
Anf. 3 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	13
Anf. 4 PHIA ANDERSSON (S) replik.....	13
Anf. 5 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	14
Anf. 6 LINUS BYLUND (SD).....	14
Anf. 7 SOLVEIG ZANDER (C)	15
Anf. 8 PHIA ANDERSSON (S) replik.....	17
Anf. 9 SOLVEIG ZANDER (C) replik	17
Anf. 10 PHIA ANDERSSON (S) replik.....	18
Anf. 11 SOLVEIG ZANDER (C) replik	18
Anf. 12 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L)	19
Anf. 13 PHIA ANDERSSON (S) replik.....	20
Anf. 14 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L) replik	20
Anf. 15 PHIA ANDERSSON (S) replik.....	20
Anf. 16 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L) replik	21
Anf. 17 ARON MODIG (KD).....	21
Anf. 18 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	23
Anf. 19 ARON MODIG (KD) replik	24
Anf. 20 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	24
Anf. 21 ARON MODIG (KD) replik	25
Anf. 22 PHIA ANDERSSON (S).....	25
Anf. 23 SOLVEIG ZANDER (C) replik	26

Anf. 24 PHIA ANDERSSON (S) replik	27
Anf. 25 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	27
Anf. 26 PHIA ANDERSSON (S) replik	28
Anf. 27 LOTTA FINSTORP (M) replik	28
Anf. 28 PHIA ANDERSSON (S) replik	28
Anf. 29 LOTTA FINSTORP (M) replik	29
Anf. 30 PHIA ANDERSSON (S) replik	29
Anf. 31 RICKARD PERSSON (MP).....	30
Anf. 32 LOTTA FINSTORP (M) replik	31
Anf. 33 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	32
Anf. 34 LOTTA FINSTORP (M) replik	32
Anf. 35 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	33
Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	33
Anf. 37 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	34
Anf. 38 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	34
Anf. 39 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	35
Anf. 40 MAJ KARLSSON (V)	35
Anf. 41 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	36
Anf. 42 MAJ KARLSSON (V) replik.....	37
Anf. 43 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	37
Anf. 44 MAJ KARLSSON (V) replik.....	38
Anf. 45 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	38
Anf. 46 LOTTA FINSTORP (M) replik	39
Anf. 47 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	40
Anf. 48 LOTTA FINSTORP (M) replik	40
Anf. 49 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	41
Anf. 50 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	41
Anf. 51 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	42
Anf. 52 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	42
Anf. 53 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	43
Anf. 54 ARON MODIG (KD) replik	43
Anf. 55 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	44
Anf. 56 ARON MODIG (KD) replik	44
Anf. 57 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	45
Anf. 58 KERSTIN NILSSON (S)	45
Anf. 59 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	46
Anf. 60 ANNA VIKSTRÖM (S)	48
Anf. 61 JOHAN FORSSELL (M).....	49
Anf. 62 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	50
Anf. 63 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	51
Anf. 64 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	51
Anf. 65 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	52

(Beslut fattades under § 12.).....	52
§ 10 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	53
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU3	53
Anf. 66 TINA GHASEMI (M).....	53
Anf. 67 TERESA CARVALHO (S) replik.....	54
Anf. 68 TINA GHASEMI (M) replik.....	55
Anf. 69 TERESA CARVALHO (S) replik.....	55
Anf. 70 TINA GHASEMI (M) replik.....	56
Anf. 71 LINUS BYLUND (SD).....	56
Anf. 72 SOLVEIG ZANDER (C)	57
Anf. 73 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	59
Anf. 74 SOLVEIG ZANDER (C) replik	59
Anf. 75 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	60
Anf. 76 SOLVEIG ZANDER (C) replik	60
Anf. 77 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L).....	60
Anf. 78 ARON MODIG (KD).....	62
Anf. 79 TERESA CARVALHO (S).....	64
Anf. 80 ARON MODIG (KD) replik	66
Anf. 81 TERESA CARVALHO (S) replik.....	66
Anf. 82 ARON MODIG (KD) replik	67
Anf. 83 TERESA CARVALHO (S) replik.....	67
Anf. 84 RICKARD PERSSON (MP).....	68
Anf. 85 TINA GHASEMI (M) replik.....	69
Anf. 86 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	70
Anf. 87 TINA GHASEMI (M) replik.....	70
Anf. 88 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	70
Anf. 89 LINUS BYLUND (SD) replik.....	71
Anf. 90 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	71
Anf. 91 LINUS BYLUND (SD) replik.....	71
Anf. 92 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	71
Anf. 93 ROSSANA DINAMARCA (V)	71
Anf. 94 SOLVEIG ZANDER (C) replik	73
Anf. 95 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	73
Anf. 96 SOLVEIG ZANDER (C) replik	74
Anf. 97 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	74
(Beslut fattades under § 12.).....	74
§ 11 Näringsliv	75
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU1	75
Anf. 98 LARS HJÄLMERED (M).....	75
Anf. 99 JOHAN NISSINEN (SD).....	76
Anf. 100 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	78
Anf. 101 JOHAN NISSINEN (SD) replik.....	78
Anf. 102 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	78
Anf. 103 JOHAN NISSINEN (SD) replik.....	79
Anf. 104 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	79
Anf. 105 JOHAN NISSINEN (SD) replik.....	79
Anf. 106 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	80
Anf. 107 JOHAN NISSINEN (SD) replik.....	80
Anf. 108 HELENA LINDAHL (C).....	80
Anf. 109 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	82
Anf. 110 HELENA LINDAHL (C) replik.....	83

Anf. 111 HÅKAN SVENNELING (V) replik	83
Anf. 112 HELENA LINDAHL (C) replik	83
Anf. 113 SAID ABDU (L).....	84
Anf. 114 PENILLA GUNTHER (KD).....	86
Anf. 115 JENNIE NILSSON (S)	87
Anf. 116 LARS HJÄLMERED (M) replik	89
Anf. 117 JENNIE NILSSON (S) replik	89
Anf. 118 LARS HJÄLMERED (M) replik	90
Anf. 119 JENNIE NILSSON (S) replik	91
Anf. 120 HELENA LINDAHL (C) replik	91
Anf. 121 JENNIE NILSSON (S) replik	92
Anf. 122 HELENA LINDAHL (C) replik	92
Anf. 123 JENNIE NILSSON (S) replik	93
Anf. 124 FÖRSTE VICE TALMANNEN	93
Anf. 125 HÅKAN SVENNELING (V)	93
Anf. 126 LARS HJÄLMERED (M) replik	95
Anf. 127 HÅKAN SVENNELING (V) replik	95
Anf. 128 LARS HJÄLMERED (M) replik	96
Anf. 129 HÅKAN SVENNELING (V) replik	96
Anf. 130 PENILLA GUNTHER (KD) replik	97
Anf. 131 HÅKAN SVENNELING (V) replik	97
Anf. 132 PENILLA GUNTHER (KD) replik	98
Anf. 133 HÅKAN SVENNELING (V) replik	99
Anf. 134 HELENA LINDAHL (C) replik	99
Anf. 135 HÅKAN SVENNELING (V) replik	100
Anf. 136 HELENA LINDAHL (C) replik	100
Anf. 137 HÅKAN SVENNELING (V) replik	101
Anf. 138 HANS ROTHENBERG (M).....	101
Anf. 139 HÅKAN SVENNELING (V) replik	103
Anf. 140 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	103
Anf. 141 HÅKAN SVENNELING (V) replik	104
Anf. 142 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	104
(forts. § 13).....	105
Ajournering.....	105
Återupptagna förhandlingar	105
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	105
SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.....	105
SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	107
§ 13 (forts. från § 11) Näringsliv (forts. NU1)	108
Anf. 143 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	108
Anf. 144 LARS HJÄLMERED (M) replik	110
Anf. 145 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	111
Anf. 146 LARS HJÄLMERED (M) replik	111
Anf. 147 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	112
Anf. 148 PENILLA GUNTHER (KD) replik	112
Anf. 149 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	113
Anf. 150 PENILLA GUNTHER (KD) replik	113

Anf. 151 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	114
(Beslut skulle fattas den 10 december.).....	114
§ 14 Energi.....	114
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU3	114
Anf. 152 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	114
Anf. 153 LISE NORDIN (MP) replik	116
Anf. 154 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik.....	117
Anf. 155 LISE NORDIN (MP) replik	117
Anf. 156 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik.....	118
Anf. 157 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	119
Anf. 158 RICKARD NORDIN (C)	120
Anf. 159 LISE NORDIN (MP) replik	122
Anf. 160 RICKARD NORDIN (C) replik.....	123
Anf. 161 LISE NORDIN (MP) replik	123
Anf. 162 RICKARD NORDIN (C) replik.....	124
Anf. 163 MARIA WEIMER (L)	124
Anf. 164 LISE NORDIN (MP) replik	126
Anf. 165 MARIA WEIMER (L) replik	127
Anf. 166 LISE NORDIN (MP) replik	127
Anf. 167 MARIA WEIMER (L) replik	128
Anf. 168 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik.....	129
Anf. 169 MARIA WEIMER (L) replik	129
Anf. 170 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik.....	129
Anf. 171 MARIA WEIMER (L) replik	130
Anf. 172 PENILLA GUNTHER (KD).....	130
Anf. 173 INGEMAR NILSSON (S).....	132
Anf. 174 RICKARD NORDIN (C) replik.....	133
Anf. 175 INGEMAR NILSSON (S) replik	134
Anf. 176 RICKARD NORDIN (C) replik.....	134
Anf. 177 INGEMAR NILSSON (S) replik	135
Anf. 178 MARIA WEIMER (L) replik	135
Anf. 179 INGEMAR NILSSON (S) replik	136
Anf. 180 MARIA WEIMER (L) replik	136
Anf. 181 INGEMAR NILSSON (S) replik	137
Anf. 182 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik.....	137
Anf. 183 INGEMAR NILSSON (S) replik	138
Anf. 184 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik.....	138
Anf. 185 INGEMAR NILSSON (S) replik	139
Anf. 186 LISE NORDIN (MP).....	139
Anf. 187 RICKARD NORDIN (C) replik.....	141
Anf. 188 LISE NORDIN (MP) replik	142
Anf. 189 RICKARD NORDIN (C) replik.....	143
Anf. 190 LISE NORDIN (MP) replik	144
Anf. 191 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik.....	144
Anf. 192 LISE NORDIN (MP) replik	145
Anf. 193 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik.....	145
Anf. 194 LISE NORDIN (MP) replik	146
Anf. 195 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik.....	146

Anf. 196 LISE NORDIN (MP) replik	147
Anf. 197 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	147
Anf. 198 LISE NORDIN (MP) replik	148
Anf. 199 MARIA WEIMER (L) replik	149
Anf. 200 LISE NORDIN (MP) replik	149
Anf. 201 MARIA WEIMER (L) replik	150
Anf. 202 LISE NORDIN (MP) replik	150
Anf. 203 BIRGER LAHTI (V)	151
Anf. 204 RICKARD NORDIN (C) replik	152
Anf. 205 BIRGER LAHTI (V) replik	153
Anf. 206 RICKARD NORDIN (C) replik	153
Anf. 207 BIRGER LAHTI (V) replik	154
(Beslut skulle fattas den 10 december.)	154
§ 15 Extra ändringsbudget för 2015	154
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU18	154
Anf. 208 OSCAR SJÖSTEDT (SD)	154
Anf. 209 INGELA NYLUND WATZ (S)	155
Anf. 210 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	157
Anf. 211 INGELA NYLUND WATZ (S) replik	157
Anf. 212 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	158
Anf. 213 INGELA NYLUND WATZ (S) replik	159
Anf. 214 JAN ERICSON (M)	159
Anf. 215 HÅKAN SVENNELING (V)	162
Anf. 216 JAN ERICSON (M) replik	163
Anf. 217 HÅKAN SVENNELING (V) replik	164
Anf. 218 JAN ERICSON (M) replik	164
Anf. 219 HÅKAN SVENNELING (V) replik	165
Anf. 220 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	165
Anf. 221 HÅKAN SVENNELING (V) replik	166
Anf. 222 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	167
Anf. 223 HÅKAN SVENNELING (V) replik	167
(Beslut skulle fattas den 10 december.)	168
§ 16 Regelbunden finansiell information och offentliggörande av aktieinnehav	168
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU14	168
(Beslut skulle fattas den 10 december.)	168
§ 17 Bordläggning och beslut om ändrade motionstider	168
§ 18 Anmälan om interpellation	169
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	169
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 19.44.	170